

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 1

การพัฒนาศักยภาพความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรี
เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Knowledge Development for Thai-Chinese Culture to
Exalting Communities in Thonburi Areas for Creative
Tourism Communities.

โดย อาจารย์เตชสิทธิ์ รัศมีวงศ์พร และคณะ

เมษายน 2563

เลขที่สัญญา RDG62T0077

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 1

การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็น
ชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

อ.เตชสิทธิ์ รัศมีวงศ์พร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผศ.ดร.สายฝน ทรงเสียงไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผศ.ถาวร วัฒนบุญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รศ.ดร.นิรันดร์ สุธีนิรันดร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผศ.ดร.กุลสิรินทร์ อภิรัตน์วรเดช	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ชุดโครงการ

การวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน
เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรี เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีคณะผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ดังนี้ อาจารย์เตชสิทธิ์ รัตมิ่งศพร ดำเนินการในส่วนของหัวหน้าโครงการวิจัย ซึ่งมีคณะนักวิจัยร่วมดำเนินการวิจัยดังรายนามต่อไปนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน ทรงเลี้ยงไชย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลสิรินทร์ อภิรัตน์วรเดช รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ สุธีนิรันดร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวร วัฒนบุญญา การวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยในโครงการย่อยภายใต้แผนงานวิจัย การวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในงานวิจัยดังกล่าวมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยนำกระบวนการจัดการความรู้ (KM) มาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวให้กับย่านธนบุรี การวิจัยดังกล่าวใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการวิจัยที่เน้นระบบและกลไกการมีส่วนร่วม (PAR) จากผู้ที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรม ไทย-จีน ย่านธนบุรี

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย

หลักฐานที่ปรากฏพบว่า ชาวจีนเริ่มเข้ามาในประเทศไทยเพื่อทำการค้าและเพื่อพำนักอาศัยซึ่งตรงกับสมัยกรุงสุโขทัย และเริ่มมีความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นและตรงกับราชวงศ์หมิงในประเทศจีน นับตั้งแต่ช่วงกลางสมัยราชวงศ์ชิง ได้มีชาวจีนหลายกลุ่มเป็นจำนวนมากได้อพยพเข้ามา อาทิ กลุ่มจีนฮกเกี้ยน กลุ่มจีนกวางตุ้ง กลุ่มจีนแคะ กลุ่มจีนไหหลำและกลุ่มจีนแต้จิ๋ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจีนแต้จิ๋วได้อพยพเข้ามาในสยามในระยะหลังเป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศจีน ณ ขณะนั้น

การอพยพของชาวจีนที่อพยพมานั้น ส่งผลให้เกิดการผสมกลมกลืนกับคนในท้องถิ่นที่ทำให้มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณี ที่สะท้อนถึงพลวัตทางวัฒนธรรมไทย-จีน การตั้งถิ่นฐานชาวจีนนิยมตั้งถิ่นฐานตามแถบลุ่มแม่น้ำ ในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงสถาปนากรุงธนบุรีศรีมหาสมุทรขึ้นเป็นราชธานี และด้วยความที่พระองค์มีเชื้อสายชาวจีนกลุ่มจีนแต้จิ๋ว ดังนั้น ชาวจีนแต้จิ๋วจำนวนมากจึงได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานพื้นที่รอบกรุงธนบุรี โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและริมคลองบางกอกใหญ่ ชาวจีนกลุ่มนี้จึงถูกเรียกว่า “จีนหลวง” (Royal Chinese) หากแต่ยังมีชาวจีนกลุ่มอื่นที่อาศัยในย่านธนบุรีด้วยเช่นกัน อาทิ กลุ่มจีนฮกเกี้ยน กลุ่มจีนกวางตุ้ง กลุ่มจีนแคะและกลุ่มจีนไหหลำ ในช่วงรัชกาลที่ 8 มีการอพยพครั้งใหญ่ของชาวจีนอีกครั้ง ซึ่งมีชาวจีนจำนวนมากเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มเติมในพื้นที่ย่านธนบุรี ชาวจีนที่อพยพเข้ามาใน

ประเทศไทย ได้นำวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและความเชื่อมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของตนเองและยังถ่ายทอดความเชื่อเหล่านี้จากรุ่นสู่รุ่น ชาวจีนมีประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ โดยเทศกาลและพิธีกรรมของชาวจีน เป็นรูปแบบในเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงผ่านความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาของชาวจีน สะท้อนอย่างชัดเจนทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมผ่านรูปแบบทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม วัฒนธรรมความบันเทิงผ่านศิลปะการแสดงและการละเล่น วัฒนธรรมอาหารของชาวจีน ซึ่งมีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม และด้านสินค้าและอาหาร

ทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้นยังคงได้รับการสืบทอดและอนุรักษ์จากกลุ่มคนในท้องถิ่น สะท้อนภาพวิถีดั้งเดิมและคงไว้ซึ่งความเหนียวแน่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ถ่ายทอดวิถีถิ่นบนความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างงดงาม สำหรับพื้นที่ย่านฝั่งธนบุรียังคงเป็นพื้นที่ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์และความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมไทย-จีน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของพื้นที่การศึกษาในสวนเฉพาะเขตธนบุรีและเขตคลองสาน โดยขอบเขตของพื้นที่การศึกษาในสวนเฉพาะเขตธนบุรีและเขตคลองสาน เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพและสามารถนำมาเป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับชุมชนสู่การพัฒนาฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ UNESCO ที่ได้กำหนดนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ คือการเดินทางที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์จริงแท้ที่เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่นั้น และนำมาซึ่งความเชื่อมโยงกับผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่และเป็นผู้รังสรรค์วัฒนธรรมที่มีชีวิตนั้น (UNESCO, 2006) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้มีการบูรณาการองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีนกับกระบวนการการจัดการความรู้ (KM) เพื่อสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาและพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน กระบวนการดังกล่าวเป็นการยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนฐานการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดประโยชน์และเป็นแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านธนบุรีอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน
2. เพื่อนำกระบวนการการจัดการความรู้ (KM) มาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวให้กับย่านฝั่งธนบุรี
3. เพื่อสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ (KM) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นกระบวนการวิจัยในรูปแบบ PAR ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นกระบวนการในการมีส่วนร่วม โดยมีลักษณะเด่นของกระบวนการที่มุ่งเน้นถึงปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่ม ที่จะทำให้เกิดกระบวนการ ดังนี้ การทำความรู้จักกับตนเองและกลุ่ม การค้นหาความสัมพันธ์ การสำรวจสภาพการณ์และการเริ่มต้นปฏิบัติ ซึ่งในลักษณะเด่นของระเบียบวิธีวิจัยแบบ PAR สามารถช่วยในการดำเนินการสังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ที่มีศักยภาพและสามารถเป็นจุดดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยวดำเนินการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรม และสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการจัดการความรู้ (KM)

ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

กรุงเทพมหานคร ย่านฝั่งธนบุรี จำนวน 2 เขต (เขตธนบุรี, เขตคลองสาน)

ขอบเขตด้านระยะเวลา

15 มกราคม 2562 – 14 มกราคม 2563

ขอบเขตด้านประชากร

1. ประชาชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมฝั่งธนบุรี จำนวน 3 ท่าน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน จำนวน 1 ท่าน
3. ประธานชุมชน จำนวน 2 ท่าน
4. ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี จำนวน 1 ท่าน
5. ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน จำนวน 1 ท่าน
6. ผู้แทนจากสมาคมแต่จีวแห่งประเทศไทย จำนวน 1 ท่าน
7. ประชากรในพื้นที่ จำนวน 30 ท่าน

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

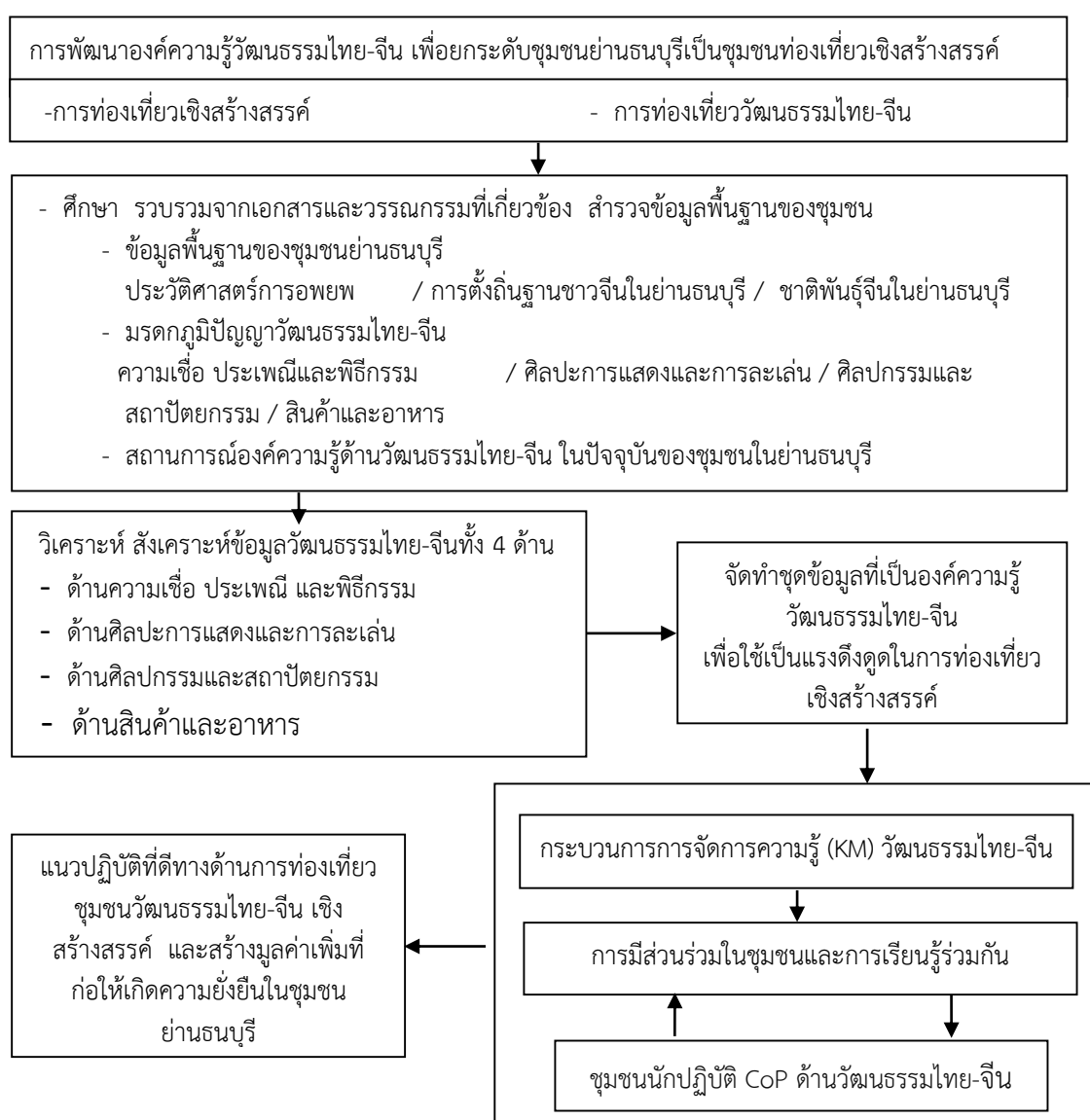
ประชากรในพื้นที่ย่านฝั่งธนบุรีที่เป็นเจ้าของความรู้ที่เชิญมาร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ KM (เฉพาะพื้นที่เขตธนบุรี และเขตคลองสาน) จำนวน 30 ท่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การสำรวจข้อมูลของชุมชน โดยลงพื้นที่ภาคสนามเก็บข้อมูล ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสัมภาษณ์ (Indept – Interview) จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ Semi-Structure Interview และกิจกรรมการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ระยะที่ 2 จัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) โดยมีประเด็นของวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหารในย่านธนบุรี โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) รวม 4 ด้าน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องโดยมุ่งเน้นบุคคลในชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งในประเด็นดังกล่าว ซึ่งมีนักจัดการความรู้เป็นผู้ดำเนินการจัดการความรู้เพื่อให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน และสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมไทย-จีน

ระยะที่ 3 การถอดบทเรียนจากกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) เพื่อจัดทำและสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหารในย่านธนบุรีสู่การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) และการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรี เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้สรุปผลข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่าที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรีและพื้นที่/สถานที่และวัตถุเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน ที่มีความสอดคล้องกับ 4 ประเด็นด้านวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อมาดำเนินการกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ปรากฏข้อมูล ดังนี้

ตารางการสรุปประเด็นในด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรมไทย-จีนกับข้อมูลพื้นที่/สถานที่และวัตถุที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (KM)

ประเด็นด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรม ไทย-จีน	ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่า ที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี	พื้นที่/สถานที่และวัตถุ ที่จะดำเนินการจัด กิจกรรมการจัดการ เรียนรู้ (KM)
ด้านความเชื่อและ ประเพณี	- ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน - ศาลเจ้าเกียนอันเกง - ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู - ศาลเจ้าแม่อาเนียว	ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน
ด้านศิลปะการแสดง และการละเล่น	- การเชิดสิงโต - การแสดงจี่วู้ - การเชิดมังกร - การแสดงเอ็งกอก	การเชิดสิงโต
ด้านศิลปกรรมและ สถาปัตยกรรม	- วัดกัลยาณมิตร - ล้ง 1919 - มุลนิธิเผยแพร่คุณธรรมเด็กกำ จีจิ้นเกาะ - วัดอรุณราชวราราม - วัดอินทาราม	ล้ง 1919
ด้านสินค้า และอาหาร	- กุยข่าย ตลาดพลู - ขนมเปี๊ยะ ทำดินแดง - หมูสะเต๊ะ - โรงบะหมี่ไถ่กิมล้ง - สุรียากาแฟ - ห่านพะโล้ ทำดินแดง - โรงเกลือแหลมทอง	กุยข่าย ตลาดพลู

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) และถอดบทเรียนจากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) ซึ่งมีประเด็นสำคัญ รวม 4 ประเด็น ดังนี้

ด้านความเชื่อและประเพณี : ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน สามารถถอดประเด็นความรู้ได้ 5 ประเด็น ดังนี้ 1. ประเด็นความเป็นมา 2. ประเด็นความเชื่อประเพณีและพิธีกรรม

3. ประเด็นคนในชุมชนกับศาลเจ้ากวนอู,ความผูกพันความศรัทธา 4. ประเด็นการบริหารการจัดการศาลเจ้า 5. ประเด็นการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น : การเชิดสิงโต สามารถถอดประเด็นความรู้ได้ 7 ประเด็น ดังนี้ 1. ประเด็นความเป็นมาของคณะ 2. ประเด็นรูปแบบการแสดงของคณะสิงโต 3. ประเด็นรูปแบบการแสดงของคณะสิงโตในต่างประเทศ 4. ประเด็นกลุ่มผู้จ้างงานและการจัดการแสดงในงานต่างๆ 5. ประเด็นกลุ่มผู้ชมการแสดง 6. ประเด็นการเข้ามาสู่การเป็นสมาชิกของคณะสิงโต 7. ประเด็นความภูมิใจและอนาคตของคณะสิงโต

ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม : ล้ง 1919 สามารถถอดประเด็นความรู้ได้ 5 ประเด็น ดังนี้ 1. ประเด็นที่มาและการเปลี่ยนแปลงใน ล้ง 1919 2. ประเด็นความผูกพันและความประทับใจของผู้คนในล้ง 1919 และชุมชนใกล้เคียง 3. ประเด็นกิจกรรม/ธุรกิจที่ ล้ง 1919 4. ประเด็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อใน ล้ง 1919 5. ประเด็นผู้เข้าชมจากภายนอก

ด้านสินค้าและอาหาร : กุยข่าย ตลาดพลู สามารถถอดประเด็นความรู้ได้ 4 ประเด็น ดังนี้ 1. ประเด็นเรื่องประสบการณ์ 2. ประเด็นเรื่องการผลิตกุยข่าย 3. ประเด็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การตลาด 4. ประเด็นระยะเวลาการขาย

คณะผู้วิจัยนำผลที่ได้ไปสู่การสร้างเครือข่ายและแนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี ทั้ง 4 ด้าน 8 เครือข่าย ดังนี้ ด้านความเชื่อและประเพณี มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายกลุ่มความเชื่อ เครือข่ายกลุ่มประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายศิลปะการแสดง เครือข่ายการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายด้านศิลปกรรม เครือข่ายด้านสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายสินค้า และเครือข่ายอาหาร โดยทุกเครือข่ายจะมีการรวมกลุ่มและมีการประสานความร่วมมือกับทุกเครือข่าย เป็นเครือข่ายใหญ่ที่มุ่งเน้นในการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านธนบุรี อย่างยั่งยืน เครือข่ายดังกล่าวเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและเป็นแนวทางในการจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน พร้อมทั้งเป็นชุมชนต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดของแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

1. มิติการจัดการภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น
 - 1.1 การอนุรักษ์องค์ความรู้
 - 1.2 การสืบทอดและการส่งต่อองค์ความรู้
 - 1.3 การประยุกต์ความรู้ทางวัฒนธรรม
 - 1.4 การสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรม
2. มิติการสร้างบรรยากาศสู่การท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

โดยผลจากการดำเนินการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” สามารถสะท้อนผลลัพธ์ที่นำไปสู่การพัฒนาได้จริงทั้งในเป้าหมายเชิงปริมาณและเป้าหมายเชิงคุณภาพ ได้ดังตามตารางนี้

Output	
เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
เอกสารชุดความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน สำหรับเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการ ศึกษาให้กับหน่วยงานทางการศึกษา ในเขตพื้นที่	เรื่องเล่าของแหล่งท่องเที่ยวและองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร ที่สามารถนำมาเป็นแรงดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยว
Outcome	
เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
จำนวนแนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี จำนวน 8 เครือข่าย	แนวทางจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

การวิจัย “การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” เป็นการสร้างให้เกิดระบบและกลไกการมีส่วนร่วมจากกระบวนการจัดการความรู้ (KM) ในประเด็นวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรี ให้กับแนวร่วมและชุมชน นำไปสู่การเกิดเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และแนวทางการจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน โดยสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมต่อพื้นที่ในชุมชนได้ ดังนี้

การใช้ประโยชน์ด้านวิชาการ การนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาถ่ายทอดเป็นเอกสารชุดความรู้ทางวัฒนธรรม ไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี มอบให้กับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานเขตธนบุรี สำนักงานเขตคลองสาน และหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่ สำหรับเอกสารชุดความรู้ดังกล่าวจะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษาผ่านสถานศึกษาในระดับต่างๆ ดังนี้ ในระดับประถมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาและในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาดังกล่าวได้บูรณาการกับหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อท้องถิ่นได้ ให้เยาวชนยุคใหม่ภาคภูมิใจ ตระหนักรู้คุณค่า และร่วมพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนให้ดำรงอยู่ เรียนรู้ถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นของวัฒนธรรมไทย-จีน ที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นในย่านธนบุรีเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

การใช้ประโยชน์ด้านนโยบาย หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่ด้านวัฒนธรรมชุมชนและการท่องเที่ยวในสังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถนำผลจากการวิจัยไปสู่การเป็นนโยบายเพื่อพัฒนาชุมชน พัฒนาท้องถิ่นไปพร้อมกับการอนุรักษ์ในเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์ โดยนำแนวทางปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ในมิติต่างๆ คือ มิติการจัดการภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นและมิติการสร้างบรรยากาศสู่การท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ สู่การปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรีและในพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่นๆ ผ่านเครือข่ายทางวัฒนธรรมในพื้นที่แห่งนั้น ซึ่งแนวทางปฏิบัติที่ดี (Good Practices) สามารถเป็นแนวปฏิบัติในเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมให้กับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำนโยบายในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ เพื่อให้ให้นโยบายนั้นไปสู่ชุมชนหรือผู้ใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ณ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ญ
สารบัญภาพ	ฐ
สารบัญตาราง	ถ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของแผนงาน/ โครงการย่อย	4
1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย	4
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	6
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	7
1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล	9
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ	12

บทที่ 2 การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรม

2.1 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.2 กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	35

บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	48
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
3.4 การวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูล	62
3.5 การแปลผลข้อมูล : เกณฑ์และการให้ความหมาย	66

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย การพัฒนาองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน	68
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย ในกระบวนการจัดการความรู้ (KM) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวให้กับย่านธนบุรี	144
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย ในระบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ (KM) ทางวัฒนธรรมไทย-จีนและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	165

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย	170
5.2 อภิปรายผล	175
5.3 ข้อเสนอแนะ	178

บรรณานุกรม 180

ภาคผนวก 184

ภาคผนวก ก 185

- แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)
- ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ข 190

การถอดบทเรียนจากกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ทั้ง 4 ด้าน

ภาคผนวก ค 203

บทความสำหรับเผยแพร่

ภาคผนวก ง 219

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ดำเนินมา และผลที่ได้รับตลอดโครงการ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบขั้นตอนการวิจัย	5
ภาพที่ 2.1 การเคลื่อนของวัฒนธรรมการท่องเที่ยวจากแบบเดิมสู่แบบใหม่	37
ภาพที่ 2.2 กระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน	45
ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการจัดการความรู้ในรูปแบบแผนผังก้างปลา	46
ภาพที่ 3.1 กิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group	51
ภาพที่ 3.2 อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ ผู้แทนจากสมาคมแต่จิวแห่งประเทศไทย และ รศ.ดร.สุรสิทธิ์ อมรวิชช์ศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรมจีน ในกิจกรรม การสนทนากลุ่ม Focus group	51
ภาพที่ 3.3 คุณจำรัส ประทีปช่วง และคุณธีรนนท์ ช่วงพิชิต ตัวแทนปราชญ์ท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมย่านธนบุรี ในกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group	52
ภาพที่ 3.4 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group	52
ภาพที่ 3.5 ที่ตั้งของสถานที่ต่างๆ (Location) ที่ได้จากกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group	54
ภาพที่ 3.6 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : กุ่ยข่าย ตลาดพลู (1)	55
ภาพที่ 3.7 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : กุ่ยข่าย ตลาดพลู (2)	55
ภาพที่ 3.8 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : กุ่ยข่าย ตลาดพลู (3)	56
ภาพที่ 3.9 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : การเชิดสิงโต (1)	57
ภาพที่ 3.10 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : การเชิดสิงโต (2)	57
ภาพที่ 3.11 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : การเชิดสิงโต (3)	58
ภาพที่ 3.12 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ศาลเจ้ากวนอู (1)	59
ภาพที่ 3.13 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ศาลเจ้ากวนอู (2)	59
ภาพที่ 3.14 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ล้ง 1919 (1)	60
ภาพที่ 3.15 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ล้ง 1919 (2)	61
ภาพที่ 4.1 กรอบการศึกษาค้นคว้าความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี	68
ภาพที่ 4.2 ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน (บริเวณภายนอก)	69
ภาพที่ 4.3 ประตูทางเข้าศาลเจ้ากวนอู คลองสาน	70
ภาพที่ 4.4 หน้าปริมพิธีศาลเจ้ากวนอู คลองสาน	70
ภาพที่ 4.5 หน้าปริมพิธีและรูปหล่อสักการะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน	71

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่ 4.6 ทางขึ้นทำนน้ำศาลเจ้ากวนอู ณ ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน	71
ภาพที่ 4.7 ทางเข้าศาลเจ้าเกียนอันเกง ริมน้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี	73
ภาพที่ 4.8 ลานหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง	73
ภาพที่ 4.9 ประตูหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง	74
ภาพที่ 4.10 ประตูทางเข้าด้านข้างศาลเจ้าเกียนอันเกง	74
ภาพที่ 4.11 ประตูทางเข้าด้านข้างศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู	76
ภาพที่ 4.12 หน้าปรัมพิธีศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู	76
ภาพที่ 4.13 รูปหล่อองค์เจ้าพ่อพระเพลิง ณ ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู	77
ภาพที่ 4.14 รูปหล่อองค์เทพเจ้า ด้านซ้ายและด้านขวาขององค์พ่อพระเพลิง ณ ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู	77
ภาพที่ 4.15 ศาลเจ้าที่กิ่ง หน้าศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู	78
ภาพที่ 4.16 บริเวณหน้าทางเข้าศาลเจ้า หน้าศาลเจ้าแม่อาเหี้ยว คลองสาน	79
ภาพที่ 4.17 หน้าปรัมพิธีศาลเจ้าแม่อาเหี้ยว คลองสาน	79
ภาพที่ 4.18 รูปหล่อองค์เจ้าแม่อาเหี้ยว ณ ศาลเจ้าแม่อาเหี้ยว คลองสาน	80
ภาพที่ 4.19 อาคารและบริเวณประตูทางเข้า ล้าง 1919 คลองสาน	81
ภาพที่ 4.20 อาคารและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม (ภายนอก) ล้าง 1919 คลองสาน	82
ภาพที่ 4.21 อาคารและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม (ภายใน) ล้าง 1919 คลองสาน	82
ภาพที่ 4.22 บริเวณลานหน้าศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว ณ ล้าง 1919 คลองสาน	83
ภาพที่ 4.23 หน้าปรัมพิธีในศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว ณ ล้าง 1919 คลองสาน	83
ภาพที่ 4.24 จิตรกรรมฝาผนัง ณ ล้าง 1919 คลองสาน	84
ภาพที่ 4.25 บริเวณภายในลานวัด หน้าพระอุโบสถ วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร	85
ภาพที่ 4.26 รูปแบบสถาปัตยกรรมไทย-จีน ส่วนหน้าบันของพระวิหาร วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร	86
ภาพที่ 4.27 รูปแบบสถาปัตยกรรมไทย-จีน ส่วนซุ้มประตูทางเข้าพระอุโบสถ วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร	86
ภาพที่ 4.28 พระประธานในพระอุโบสถ (ชำป่ออุดก หรือ ชำปอกง) ณ วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร	87

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.29 เจ้าพระยานิกรบดินทร์มหินทรมหากัลยาณมิตร (โต กัลยาณมิตร)	87
ผู้อุทิศที่ดินถวายในการสร้างวัดกัลยาณมิตรรวมหาวิหาร	
ภาพที่ 4.30 กำป็นเก็บทรัพย์สินของเจ้าพระยานิกรบดินทร์ฯ (โต กัลยาณมิตร)	88
ภาพที่ 4.31 ประตูทางเข้าวัดอรุณราชวราราม	90
ภาพที่ 4.32 ทางเดินเข้าสู่พระปรางค์ของวัดอรุณราชวราราม	90
ภาพที่ 4.33 บริเวณลานหน้าพระปรางค์ริมแม่น้ำเจ้าพระยา วัดอรุณราชวราราม	91
ภาพที่ 4.34 พระปรางค์ ณ วัดอรุณราชวราราม	91
ภาพที่ 4.35 ลวดลายทางศิลปกรรมของพระปรางค์ที่ผสมผสานวัฒนธรรมไทย-จีน	92
ณ วัดอรุณราชวราราม	
ภาพที่ 4.36 พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดอินทารามวรวิหาร	94
ภาพที่ 4.37 พระวิหารสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดอินทารามวรวิหาร	94
ภาพที่ 4.38 เติงสำหรับบรรทมสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายในพระวิหาร	95
ณ วัดอินทารามวรวิหาร	
ภาพที่ 4.39 พระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมอัฐิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและ	95
สมเด็จพระอรรคมเหสี ณ วัดอินทารามวรวิหาร	
ภาพที่ 4.40 บริเวณด้านหน้าพระอุโบสถ ณ วัดอินทารามวรวิหาร	96
ภาพที่ 4.41 สิ่งของที่นิยมนำมากราบไหว้ต่อองค์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	97
ณ วัดอินทารามวรวิหาร	
ภาพที่ 4.42 บริเวณทางเข้ามูลนิธิเผยแผ่คุณธรรมเต็กก่าจีจินเกะ	98
ภาพที่ 4.43 บริเวณทางเข้าอาคารศาสนสถาน ณ มูลนิธิเผยแผ่คุณธรรมเต็กก่าจีจินเกะ	98
ภาพที่ 4.44 พระมหาธาตุเจดีย์พระจอมชาตรีไทยจีนเฉลิม มูลนิธิเผยแผ่คุณธรรมเต็กก่าจีจินเกะ	99
ภาพที่ 4.45 หน้าปรั้มพิธีองค์พระพุทธรูปกษัตริย์ชาตินิยม ณ มูลนิธิเผยแผ่คุณธรรม	99
เต็กก่าจีจินเกะ	
ภาพที่ 4.46 หน้าซุ้มประตูมูลนิธิเผยแผ่คุณธรรมเต็กก่าจีจินเกะ บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา	100
ภาพที่ 4.47 การเซตม้งกร ณ บริเวณหน้าวัดเครือวัลย์วรวิหาร	102
ภาพที่ 4.48 การเซตม้งกร (ส่วนของม้งกรล่อแก้ว) ณ บริเวณหน้าวัดเครือวัลย์วรวิหาร	102
ภาพที่ 4.49 การเซตม้งกรที่แสดงถึงความยาวของตัวม้งกร ณ บริเวณหน้าวัดเครือวัลย์วรวิหาร	103

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่ 4.50 การแสดงการเชิดสิงโต ณ บริเวณลานด้านหน้าศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว ล้ง 1919	104
ภาพที่ 4.51 ลักษณะของสิงโตที่ใช้ในการแสดงการเชิดสิงโต	104
ภาพที่ 4.52 การแสดงการเชิดสิงโตในรูปแบบสิงโตเสาดอกเหมย	105
ภาพที่ 4.53 การแสดงการต่อตัวของคณะเชิดสิงโต	105
ภาพที่ 4.54 ใบหน้าของผู้แสดงในการแสดงแอ็งกอ	107
ภาพที่ 4.55 รูปแบบการแสดงของผู้แสดงในการแสดงแอ็งกอ ณ ล้ง 1919	108
ภาพที่ 4.56 รูปแบบการแสดงของผู้แสดงในการคณะจิวเล่าเง็กเล่าซุน	109
ภาพที่ 4.57 ลีลาของผู้แสดงในการแสดงคณะจิวเล่าเง็กเล่าซุน	110
ภาพที่ 4.58 การแสดงของผู้แสดงตัวพระและตัวนางในการแสดงคณะจิวเล่าเง็กเล่าซุน	110
ภาพที่ 4.59 อาคารของโรงเกลือแหลมทอง “โรงเกลือกิมกกเอี่ยมเซียง”	112
ภาพที่ 4.60 เจ้าของโรงเกลือแหลมทองรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 3 (คุณกิตติ มคะบุญโญ)	112
ภาพที่ 4.61 อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ผลิตเกลือในโรงเกลือแหลมทอง “โรงเกลือกิมกกเอี่ยมเซียง”	113
ภาพที่ 4.62 พื้นที่ภายในโรงเกลือแหลมทอง “โรงเกลือกิมกกเอี่ยมเซียง”	113
ภาพที่ 4.63 พื้นที่เก็บเกลือภายในโรงเกลือแหลมทอง “โรงเกลือกิมกกเอี่ยมเซียง”	114
ภาพที่ 4.64 ผลผลิต “เกลือ” ที่ได้จากโรงเกลือแหลมทอง “โรงเกลือกิมกกเอี่ยมเซียง”	114
ภาพที่ 4.65 ประตูทางเข้าโรงน้ำปลาทั้ง่วนฮะ	117
ภาพที่ 4.66 ฉลากตราสินค้าแรกของสินค้าน้ำปลาจากโรงน้ำปลาทั้ง่วนฮะ	117
ภาพที่ 4.67 บริเวณหน้าทางเข้าอาคารโกดังเซ่งกี	119
ภาพที่ 4.68 หน้าอาคารโกดังเซ่งกี	119
ภาพที่ 4.69 ภายในตัวอาคารของโกดังเซ่งกี	120
ภาพที่ 4.70 หน้าร้านโรงบะหมี่ไฉว้กิมล้ง	121
ภาพที่ 4.71 บริเวณซอยหน้าร้านโรงบะหมี่ไฉว้กิมล้ง	121
ภาพที่ 4.72 อาม่าผู้เป็นเจ้าของต้นตำรับ ร้านโรงบะหมี่ไฉว้กิมล้ง	122
ภาพที่ 4.73 เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตบะหมี่ของร้านโรงบะหมี่ไฉว้กิมล้ง	122
ภาพที่ 4.74 ผลิตภัณฑ์บะหมี่ที่พร้อมจำหน่ายของร้านโรงบะหมี่ไฉว้กิมล้ง	123
ภาพที่ 4.75 พื้นที่ย่านตลาดพลู ถนนเทอดไท ธนบุรี	124
ภาพที่ 4.76 ลักษณะของกุยช่าย ตลาดพลู	125

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่ 4.77 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายแป้นศรี ตลาดพลู	127
ภาพที่ 4.78 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายอาม่าเจ็ก ตลาดพลู	127
ภาพที่ 4.79 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายเจ้เกี้ย ตลาดพลู	128
ภาพที่ 4.80 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายไอ้หนุ่มผมยาว ตลาดพลู	128
ภาพที่ 4.81 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายเก็บตก ตลาดพลู	129
ภาพที่ 4.82 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายอาม่า (ตลาดพลู)	129
ภาพที่ 4.83 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายเจ้บูม	130
ภาพที่ 4.84 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายเจ้ตา (ตลาดพลู)	130
ภาพที่ 4.85 หน้าร้านเจ้เอ็งกวยช่าย	131
ภาพที่ 4.86 การขายกาแฟในอดีตของร้านสุรียากาแฟ	131
ภาพที่ 4.87 อุปกรณ์การต้มกาแฟของสุรียากาแฟในอดีต	132
ภาพที่ 4.88 เจ้าของร้านสุรียากาแฟได้แสดงถึงอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการชงกาแฟ	132
ภาพที่ 4.89 ร้านสุรียากาแฟสาขาแรก ซอยวัดบางสะแก ถนนเทอดไท ซอยเทิดไท 33	133
ภาพที่ 4.90 ร้านสุรียากาแฟสาขาที่ 2 ในตลาดวัดกลาง แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี	133
ภาพที่ 4.91 ร้านสุรียากาแฟสาขาที่ 3 ใต้สะพานข้ามทางรถไฟตลาดพลู แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี	134
ภาพที่ 4.92 ร้านฉั่วคิมฮวด ทำดินแดง	136
ภาพที่ 4.93 ร้านฉั่วเจียบง้วน ทำดินแดง	136
ภาพที่ 4.94 ห่านพะโล้ อาหารจานเด่นของร้านฉั่วคิมฮวดและร้านฉั่วเจียบง้วน ย่านทำดินแดง	137
ภาพที่ 4.95 หมูสะเต๊ะ ย่านทำดินแดง	138
ภาพที่ 4.96 ร้าน ตี หมูสะเต๊ะ ย่านทำดินแดง	138
ภาพที่ 4.97 ร้าน โอวก็ หมูสะเต๊ะ ย่านทำดินแดง	139
ภาพที่ 4.98 หมูสะเต๊ะ อาหารจานเด่นของย่านทำดินแดง	139
ภาพที่ 4.99 ร้านจำหน่ายขนมเปี๊ยะทำดินแดงที่เก่าแก่ในย่านทำดินแดง	141
ภาพที่ 4.100 ขนมเปี๊ยะทำดินแดง อาหารโดดเด่นที่เก่าแก่ในย่านทำดินแดง	141
ภาพที่ 4.101 ขนมเปี๊ยะทำดินแดง อาหารโดดเด่นที่เก่าแก่ในย่านทำดินแดง	142
ภาพที่ 4.102 การบรรจุหีบห่อของขนมเปี๊ยะทำดินแดง	142

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.103 ด้านความเชื่อและประเพณี มี 2 เครื่องช่วย คือ เครื่องช่วยกลุ่มความเชื่อ เครื่องช่วยกลุ่มประเพณี	167
ภาพที่ 4.104 ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น มี 2 เครื่องช่วย คือ เครื่องช่วยศิลปะการแสดง เครื่องช่วยการละเล่น	167
ภาพที่ 4.105 ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม มี 2 เครื่องช่วย เครื่องช่วยด้านศิลปกรรม เครื่องช่วยด้านสถาปัตยกรรม	168
ภาพที่ 4.106 ด้านสินค้าและอาหาร มี 2 เครื่องช่วย เครื่องช่วยสินค้า และเครื่องช่วยอาหาร	168
ภาพที่ 5.1 กรอบแนวคิดในกระบวนการของการดำเนินการวิจัย	176

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 การกำหนดทิศทางการวิจัยและมีวัตถุประสงค์จะพัฒนาไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์	6
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบด้านรูปแบบทางธุรกิจของท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	38
ตารางที่ 3 รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในต่างประเทศ	39
ตารางที่ 4 ผลสรุปจากการดำเนินการกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group	53
ตารางที่ 5 การดำเนินการในการทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : กุ่ยข่าย ตลาดพลู	54
ตารางที่ 6 การดำเนินการในการทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : การเชิดสิงโต	56
ตารางที่ 7 การดำเนินการในการทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ศาลเจ้ากวนอู	58
ตารางที่ 8 การดำเนินการในการทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ล้ง 1919	60
ตารางที่ 9 ผลผลิตที่ได้รับในส่วนของ Outcome ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	64
ตารางที่ 10 ผลผลิตที่ได้รับในส่วนของ Output ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	65
ตารางที่ 11 ความสอดคล้องและได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 3	169
ตารางที่ 12 สรุปประเด็นในด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรมไทย-จีนกับข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่าที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี	171
ตารางที่ 13 สรุปประเด็นในด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรมไทย-จีนกับข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่าที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรีและ พื้นที่/สถานที่และวัตถุที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (KM)	172

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ท่ามกลางกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ที่ทุกอย่างมีความเปลี่ยนแปลงและมุ่งเน้นถึงความทันสมัยและความล้ำหน้าไปกับเทคโนโลยี หากแต่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเมื่อครั้งอดีตยังคงมีชีวิตไม่ได้สูญหายไปกับกาลเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมไทย-จีน ยังคงปรากฏอยู่โดยทั่ว และมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจวบจนปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการแสดงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จีน อีกทั้งยังมีมิติทางประวัติศาสตร์ที่มีเรื่องเล่าร้อยเรียงกันมาแต่อดีต อาทิ การอพยพของชาวจีนในแต่ละกลุ่ม แต่ละยุคสมัย การตั้งถิ่นฐานทำมาหากินของชาวจีนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอื่น และกลุ่มชาวจีนที่เข้ามาพำนักในยุคธนบุรี สำหรับมิติทางมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน นั้น จากการลงพื้นที่สำรวจตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2561 พบว่า กลุ่มชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในย่านฝั่งธนบุรีมีด้วยกันถึง 5 กลุ่ม ได้แก่ จีนแต้จิ๋ว จีนฮกเกี้ยน จีนไหหลำ จีนกวางตุ้งและจีนแคะ (อดุลย์ รัตนมโนเกษม, 2557) มีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย

1. ความเชื่อและประเพณี ได้แก่ ความเชื่อของชาวจีนเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ตั้งแต่การเกิด แก่ เจ็บ ตาย พิธีที่ใช้ในงานมงคลและอวมงคล
2. ศิลปะการแสดงและการละเล่น ได้แก่ จั๊ว หุ่น การเชิดสิงโต มังกร และกายกรรม
3. ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ได้แก่ ศาลเจ้า วัดจีน และบ้านเรือนที่ปรากฏศิลปะแบบจีน และวัดไทยที่ผสมผสานศิลปะจีน
4. สินค้าและอาหาร ได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภคประเภทต่าง ๆ ที่ชาวไทยเชื้อสายจีนนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ผ้าแพรจีน ถ้วยชาม เครื่องไห้วเจ้า และวัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหารที่ถ่ายทอดสู่วัฒนธรรมการกินของคนจีนปรากฏมาจนถึงทุกวันนี้ เช่น บะหมี่จับกัง ก๋วยเตี๋ยวจีนแคะ ก๋วยเตี๋ยวหลอด ก๋วยเตี๋ยวไหหลำ ขนมจู้ก้วย ขนมเปี๊ยะ ขนมก้วยซ่าย และขนมกาลอจี เป็นต้น

ทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้นยังคงได้รับการสืบทอดและอนุรักษ์จากกลุ่มคนในท้องถิ่นสะท้อนภาพวิถีดั้งเดิมและคงไว้ซึ่งความเหนียวแน่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ถ่ายทอดวิถีถิ่นบนความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างงดงาม

สภาพสังคมและวัฒนธรรมสมัยกรุงธนบุรีบ้านเมืองยังตกอยู่ในสภาวะสงคราม ประชาชนแบ่งเป็นก๊กเป็นเหล่า ด้วยพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการรวมชาติจึงได้ทรงฟื้นฟูวัฒนธรรมที่เคยเฟื่องฟูในอดีตให้กลับฟื้นคืนดังเดิม และ

สนับสนุนให้ชาวจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในธนบุรี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวถึงการสู้รบปราบปรามก๊กต่าง ๆ มีตลอดรัชสมัยของพระองค์ เพื่อเป็นการสร้างเมืองธนบุรีให้เป็นเมืองในยุคสงคราม การสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชนและรวบรวมผู้คนให้เข้ามาพำนักในธนบุรีจึงจำเป็นอย่างยิ่งและเป็นการลดความตึงเครียดจากภาวะสงครามพระองค์จึงเร่งฟื้นฟูงานวัฒนธรรมและศาสนาในช่วงต้นรัชกาล และหนึ่งในวัฒนธรรมการแสดงที่ได้รับการฟื้นฟูคือนาฏศิลป์ โดยโปรดให้มีการละเล่นและจัดการแสดงในงานพระราชพิธีสำคัญ ๆ ตามแบบประเพณีสมัยอยุธยา (ธวัชชัย สาครินทร์, 2541) ในงานพิธีสมโภชพระแก้วมรกต พระบาม พระพุทธชินราช และในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระศพกรมพระเทพามาตย์ ปรากฏมีการแสดงโขนโรงใหญ่ จั้วจิ้น จั้วญวน ละครโน ละครเขมร หุ่นหลวง หุ่นลาว หุ่นมอญ เทพทอง ญวนหก ฯลฯ จากจุดนี้เองทำให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ในยุคธนบุรีประจักษ์ชัดและคงสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

ในปัจจุบันพื้นที่ฝั่งธนบุรีมีเขตการปกครอง 15 เขต แต่ละเขตมีชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมไทย-จีนที่โดดเด่น ได้แก่ ชุมชนกุฎีจีน กุฎีขาว วัดอินทาราม ตลาดพลู และคลองสาน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ของเขตธนบุรีและเขตคลองสาน ที่มีศักยภาพอันโดดเด่นทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาเป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับชุมชนสู่การพัฒนาฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรม ซึ่งคณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ทั้ง 2 เขต โดยการนำองค์ความรู้ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวมาจัดการความรู้ (KM) สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนนำไปสู่กระบวนการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในการพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน นอกจากเป็นการยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แล้ว ในการวิจัยนี้ยังอยู่บนฐานการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน จึงเป็นการศึกษาในเชิงลึกทั้งประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ความเชื่อประเพณี ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมการแสดงถ่ายทอดสู่วัฒนธรรมการกินเพื่อนำมาเป็นส่วนเสริมจุดเน้นให้กับแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนสร้างกลไกของการมีส่วนร่วมของชุมชน ประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์เป็นแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับย่านฝั่งธนบุรีต่อไป จึงควรมีกระบวนการในการจัดการความรู้เพื่อช่วยดึงความรู้ที่ถูกซ่อนเร้นและความรู้ที่เปิดเผยจากทั้งในตัวบุคคล สถานที่ และในเอกสารต่างๆ ให้หลอมรวมกันและนำไปสู่การพัฒนาผ่านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาชุมชนไปสู่ความยั่งยืนผ่านกระบวนการจัดการความรู้สู่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาการของความรู้ที่แสดงถึง การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ ผ่านการสืบค้น การเข้าถึง และการประมวลและกลั่นกรองความรู้สู่การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ อาจกล่าวได้ว่าสิ่งสำคัญของการจัดการความรู้ คือ การนำความรู้ที่มีอยู่ไปผ่านกระบวนการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (สมชาย นำประเสริฐชัย, 2558) ในประเด็นนี้ ศ.นพ. ประเวศ วะสี ราษฎรอาวุโส ได้กล่าวถึง “การเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข” โดยมีองค์ประกอบที่เชื่อมโยง กับ “ชุมชน” คือ

ความเป็นชุมชนที่มีเป้าหมายที่การอยู่ร่วมกัน “เป็นสุข” คือ การบูรณาการของปัจจัยต่างๆ ในชีวิต 8 ด้าน ได้แก่ ชีวิต สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศาสนธรรม ครอบครัวและชุมชน “การเรียนรู้” คือ การเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน “การสร้างเสริม” คือ การเข้าไป การเข้าถึง การส่งเสริมและสนับสนุน เสริมแรงจากสิ่งที่ชุมชนมีอยู่ การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อย่างยั่งยืนจำเป็นต้องสร้างความตระหนักรู้ ปลุกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ รักษา และแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน โดยปัจจัยที่สำคัญ คือ ทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นและทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ยังคงดำรงอยู่ที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม (พลสุข จันทร์เพ็ญ, 2553) สำหรับกรณีของวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านธนบุรี ถือเป็นภาพสะท้อนของการดำรงอยู่ถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมและทรัพยากรบุคคลที่ได้รับการสืบทอด ส่งต่อเรียนรู้ผ่านกระบวนการขัดเกลาสังคมจนเป็นจารีตและวิถีปฏิบัติ หากแต่ด้วยความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรมประกอบกับผู้ที่ผสมผสานกันทั้งไทย ไทยเชื้อสายจีน แขก มอญ ลาว มุสลิม อาหรับ และฝรั่งโปรตุเกส เป็นต้น การหลอมรวมเชิงพื้นที่แห่งนี้ถูกเรียกว่า ย่านฝั่งธนบุรี ซึ่งกลุ่มที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดคือ ไทยเชื้อสายจีน มีจำนวนประชากรมากครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ และมีถึง 5 กลุ่มภาษาด้วยกัน 1. กลุ่มจีนแต้จิ๋ว 2. กลุ่มจีนฮกเกี้ยน 3. กลุ่มจีนไหหลำ 4. กลุ่มจีนกวางตุ้ง และ 5. กลุ่มจีนแคะ ในแต่ละกลุ่มมีวัฒนธรรมประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันตรงรายละเอียดและขั้นตอนของพิธีกรรมและมีความเชื่อที่แตกต่างกันไปตามบริบทเชิงสังคมของแต่ละกลุ่มนั้นๆ โดยรวมแล้วปรากฏอัตลักษณ์ออกมาเป็นวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถสร้างความประทับใจและการอยากเข้ามาศึกษาและท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้สัมผัสวิถีชีวิตด้วยประสบการณ์จริง ในการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรีสามารถถ่ายทอดออกมาได้หลายลักษณะ ได้แก่ วัฒนธรรมในมิติของความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม วัฒนธรรมในมิติของศิลปะการแสดงและการละเล่น วัฒนธรรมในมิติของศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมในมิติของสินค้าและอาหาร ที่สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวจากอดีตมาสู่ปัจจุบันผ่านการพัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมโดยการเรียนรู้ สืบทอด ส่งเสริมวัฒนธรรม และด้วยกระบวนการในการจัดการความรู้ (KM) จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่มุ่งเน้นในการสร้างกลไกของการมีส่วนร่วมให้ปรากฏขึ้นในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน

การจัดการความรู้ (KM) เป็นกระบวนการในการรวบรวมองค์ความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ให้เป็นระบบ เพื่อให้สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ที่สามารถเชื่อมโยง บูรณาการ ประมวลผลองค์ความรู้และนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ร่วมกัน อันจะนำไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยเป้าหมายของการจัดการความรู้ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคนและพัฒนาชุมชนเพื่อไปสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สะท้อนภาพของสังคมความรู้ (สมชาย นำประเสริฐชัย, 2558) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะช่วยป้องกันความรู้หรือองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน สูญหาย พร้อมทั้งสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันจากทุนทางวัฒนธรรมและสังคมที่มีอยู่ ไปสู่การ

พัฒนาและยกระดับชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะเป็นต้นแบบให้กับชุมชนที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมอื่นๆ นำไปปรับประยุกต์ใช้ได้

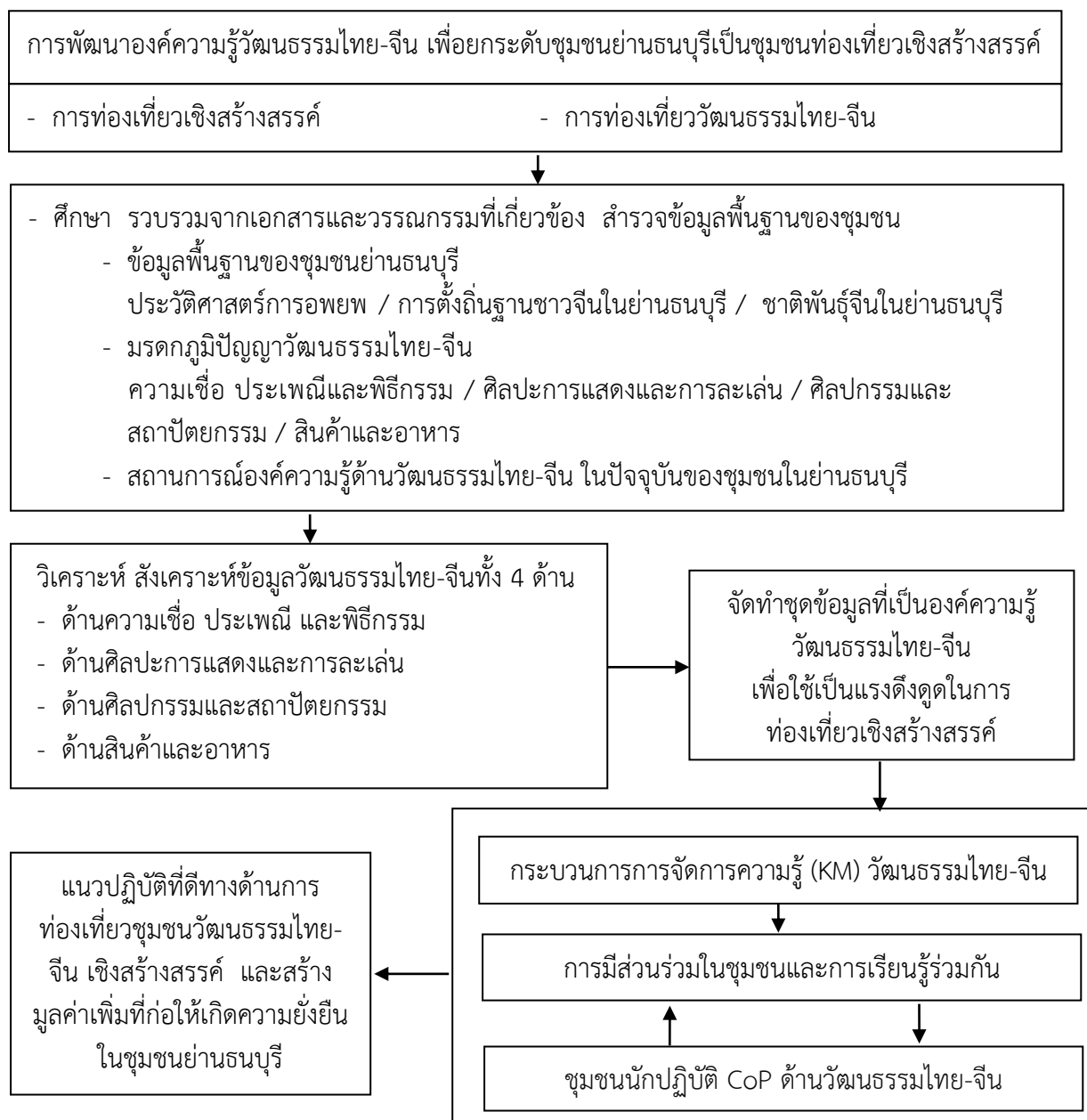
ในการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาและรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ โดยนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ วิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเกิดการดำรงอยู่ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในยุคเทคโนโลยีและเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในทางตรงและทางอ้อม ประกอบกับการวิจัยเรื่องการพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการวิจัยที่อยู่บนฐานการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ระบบประเมินผลกระทบการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์เพื่อความยั่งยืน ทำให้คณะผู้วิจัยตระหนักยิ่งและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์ความรู้ด้วยการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ให้ยกระดับชุมชนย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สะท้อนภาพทางวัฒนธรรมการแสดงจินตนาสู่วัฒนธรมการกินในถิ่นไทย-จีน อันจะนำมาซึ่งต้นแบบทางวัฒนธรรมและเป็นส่วนเสริมจุดเน้นให้กับแหล่งท่องเที่ยว นำมาสู่กระบวนการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและตอบรับสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน ถ่ายทอดสู่ชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษารวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน
2. เพื่อนำกระบวนการจัดการความรู้ (KM) มาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวให้กับย่านฝั่งธนบุรี
3. เพื่อสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ (KM) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นกระบวนการวิจัยในรูปแบบ PAR ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นกระบวนการในการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดกรอบขั้นตอนการวิจัยและทิศทางการวิจัย ที่จะพัฒนาเป็นแนวทางของการวิจัยเพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบขั้นตอนการวิจัย

จากกรอบขั้นตอนการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดทิศทางการวิจัยและมีวัตถุประสงค์จะพัฒนาไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์ ดังนี้

ตารางที่ 1 การกำหนดทิศทางการวิจัยและมีวัตถุประสงค์จะพัฒนาไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์

การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรี เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	
Output	
เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
เอกสารชุดความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน สำหรับเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการศึกษา ให้กับหน่วยงานทางการศึกษาในเขต พื้นที่	เรื่องเล่าของแหล่งท่องเที่ยวและองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม ไทย-จีน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและ สถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร ที่สามารถนำมา เป็นแรงดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยว
Outcome	
เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
จำนวนแนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่ง ธนบุรี จำนวน 8 เครือข่าย	-แนวทางจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทาง วัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาองค์ความรู้	หมายถึง	การเสริมสร้างความเข้าใจและการสร้างความตระหนักรู้ใน คุณค่าศิลปวัฒนธรรมไทย-จีน ในพื้นที่ของตน
วัฒนธรรมไทย-จีน	หมายถึง	วัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรี ในส่วนของเขตธนบุรี และเขตคลองสาน
ชุมชนย่านธนบุรี	หมายถึง	ชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรี เฉพาะเขตธนบุรี และเขตคลองสาน
การจัดการความรู้	หมายถึง	กระบวนการเรียนรู้และการสร้างความเข้าใจในศิลป วัฒนธรรมไทย-จีน โดยมุ่งเน้นการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ใน ตัวบุคคลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในด้านนั้นๆ มาถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกันของคนในชุมชนทาง ศิลปวัฒนธรรมไทย-จีน
ชุมชนนักปฏิบัติ	หมายถึง	ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมไทย-จีน โดยผ่าน กระบวนการการจัดการความรู้ KM

ขอบเขตด้านประชากร

1. ประชาชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมฝั่งธนบุรี จำนวน 3 ท่าน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน จำนวน 1 ท่าน
3. ประธานชุมชน จำนวน 2 ท่าน
4. ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี จำนวน 1 ท่าน
5. ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน จำนวน 1 ท่าน
6. ผู้แทนจากสมาคมแต่จีวแห่งประเทศไทย จำนวน 1 ท่าน
7. ประชากรในพื้นที่ จำนวน 30 ท่าน

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในพื้นที่ย่านฝั่งธนบุรีที่เป็นเจ้าของความรู้ที่จะเชิญมาร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ KM (เฉพาะพื้นที่เขตธนบุรี และเขตคลองสาน) จำนวน 30 ท่าน

1.5.2 เครื่องมือวิจัย

ระยะที่ 1 การสำรวจข้อมูลของชุมชน โดยลงพื้นที่ภาคสนามเก็บข้อมูล ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสัมภาษณ์ (Indept – Interview) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

Semi-Structure Interview จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรีและประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน

กิจกรรมการสนทนากลุ่ม (Focus group) ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องและข้อมูลปัจจัยพื้นฐานชุมชนย่านธนบุรี โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในเชิงวิชาการและเชิงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับย่านธนบุรี ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ชุมชนพันธุ์ วัฒนธรรมประเพณี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม สินค้าและอาหาร

ตอนที่ 3 พื้นที่/สถานที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ที่เหมาะสมและความเป็นชุมชนต้นแบบทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะนำมาเป็นพื้นที่การในการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 2 กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) โดยมีประเด็นของวัฒนธรรม ไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหารในย่านธนบุรี โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) รวม 4 ด้าน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องโดยมุ่งเน้นบุคคลในชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งในประเด็นดังกล่าว ซึ่งมีนักจัดการความรู้เป็นผู้ดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อให้ชุมชนเกิดการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน และสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมไทย-จีน

ระยะที่ 3 การถอดบทเรียนจากกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) เพื่อจัดทำและสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหารในย่านธนบุรี สู่การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) และการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลและการแปลผล

1.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาและการวิจัย โดยมีกระบวนการ รายละเอียดและขั้นตอน ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี โดยประกอบกับการลงพื้นที่ภาคสนามผ่านการศึกษาสำรวจ (Survey Studies) ซึ่งมุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสำรวจข้อมูลจากพื้นที่จริงทำให้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ที่แสดงถึงสถานภาพและสถานการณ์ของข้อมูลที่มีความเป็นปัจจุบันของชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept – Interview)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept – Interview) จากปราชญ์ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมย่านธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรี ประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี และประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน ซึ่งเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ทำให้ได้ชุดข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีวิทยาในรูปแบบ Semi-Structure Interview เป็นเครื่องมือในการวิจัย และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นข้อมูลปัจจัยพื้นฐานเชิงประจักษ์ของชุมชนย่านธนบุรี ที่แสดงถึงสถานการณ์ที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในเชิงวิชาการและเชิงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับย่านธนบุรี ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมประเพณี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม สินค้าและอาหาร

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์พื้นที่/สถานที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีนย่านธนบุรี ที่แสดงถึงความเป็นชุมชนต้นแบบทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะนำมาเป็นพื้นที่การในการดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านกิจกรรม Focus Group

ผู้วิจัยได้ดำเนินการกิจกรรม Focus Group ซึ่งมีผู้ที่เข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ประกอบด้วย ประชาชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมย่านธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรี ประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน และผู้แทนจากสมาคมแต่จีวแห่งประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน และนำข้อมูลดังกล่าวมารวมเป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อกำหนดพื้นที่ จำแนกประเภทของข้อมูลทางวัฒนธรรมเป็นกลุ่มต่างๆ และข้อสรุปของสถานที่ที่มีความโดดเด่นที่จะนำมาเป็นแรงดึงดูดในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน โดยจากการดำเนินการกิจกรรม Focus Group พบว่าวัฒนธรรมไทย-จีน ที่โดดเด่นที่แสดงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านธนบุรี มีทั้งหมดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร ที่สามารถเป็นจุดเน้นในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM)

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) ประเด็นทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) ประกอบด้วย ประชาชนชาวบ้านในประเด็นด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน และคณะนักจัดการความรู้ทั้ง 6 ส่วน เป็นผู้ดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน และสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมไทย-จีน สำหรับผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจากการดำเนินการถอดบทเรียนในกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน เพื่อจัดสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ที่เป็นตัวอย่างของเครือข่ายชุมชนทางวัฒนธรรมไทย-จีน สู่การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม

1.6.2 การตรวจสอบข้อมูล

สำหรับในการตรวจสอบความถูกต้องและความจริงแท้ของข้อมูลทางวัฒนธรรมที่บ่งชี้ถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรีเชิงประจักษ์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและ

อาหาร ในย่านธนบุรี ผู้วิจัยได้มีการนำข้อมูลตรวจสอบเบื้องต้นจากการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของข้อมูลเอกสารชั้นต้น (Primary Source) อาทิ

- จดหมายเหตุสมัยกรุงธนบุรี (สัมพันธภาพไทย-จีน เรื่องพระราชสาส์นไปเมืองจีน ครั้งกรุงธนบุรี ปีฉลู ตรีศก จุลศักราช 1143 (พ.ศ.2324)
- ประชุมพงศาวดารภาคที่ 65. พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)
- พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงมหาโกษาธิบดี

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) อาทิ เอกสารทางวิชาการ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน หลักการและทฤษฎีการจัดการความรู้และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ดูจากรายการเอกสารอ้างอิง)

พร้อมทั้งผ่านการตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลจากการวิจัย กับปราชญ์ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี และผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่ได้รับการยอมรับในพื้นที่ และได้รับการยอมรับในวงวิชาการด้านวัฒนธรรมไทย-จีน

1.6.3 การแปลผล

ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านวิชาการ โดยการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน จากกระบวนการในการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept – Interview) กิจกรรม Focus Group กิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) และการถอดบทเรียนกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) เพื่อสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) สู่การสร้างเครือข่ายชุมชนทางวัฒนธรรมไทย-จีน เป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ผลวิจัยดังกล่าวคณะผู้วิจัยได้นำมาต่อยอดและพัฒนาเป็นชุดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ที่ปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรีและในพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่นๆ และเป็นต้นแบบของการสร้างกลไกในการดำเนินงานเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยว ให้กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักเขตธนบุรี สำนักงานเขตคลองสาน และสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท) กรุงเทพมหานคร และยังสามารถพัฒนาขึ้นเป็นแนวนโยบายในระดับประเทศผ่านกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แนวนโยบายนั้นไปสู่การปฏิบัติในระดับชุมชนหรือผู้ใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เกิดระบบและกลไกการมีส่วนร่วมจากกระบวนการจัดการความรู้ (KM) ในประเด็นวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรี ให้กับแนวร่วมและชุมชน เป็นเวลา 3 เดือน สถานที่ ชุมชนในพื้นที่ เขตธนบุรีและเขตคลองสาน
2. เกิดเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และแนวทางจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
3. เกิดการใช้ประโยชน์ด้านวิชาการ โดยนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติหรือ ระดับชาติ นำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการในการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนและผู้ที่สนใจศึกษา รวมถึงการนำผลวิจัยมาต่อยอดองค์ความรู้ถ่ายทอดเป็นชุดความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน เผยแพร่ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานเขตธนบุรี สำนักงานเขตคลองสาน และหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่
4. เกิดการใช้ประโยชน์ด้านนโยบาย นำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี และกำหนดแนวทางสู่การปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรีและในพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่นๆ และกลไกในการดำเนินงานเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยว ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักเขตธนบุรี สำนักงานเขตคลองสาน และสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท) กรุงเทพมหานคร หรืออาจเป็นนโยบายระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ เพื่อให้นโยบายนั้นไปสู่ชุมชนหรือผู้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง
5. เกิดผลงานทางวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 1 งานวิจัย
6. เกิดบทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 1 บทความวิจัย

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษารวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน
2. เพื่อนำกระบวนการจัดการความรู้ (KM) มาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวให้กับย่านฝั่งธนบุรี
3. เพื่อสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ (KM) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คณะผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาในการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นกระบวนการวิจัยในรูปแบบ PAR ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นกระบวนการในการมีส่วนร่วม โดยมีลักษณะเด่นของกระบวนการที่มุ่งเน้นถึงปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่ม ที่จะทำให้เกิดกระบวนการ ดังนี้ การทำความรู้จักกับตนเองและกลุ่ม การค้นหาความสัมพันธ์ การสำรวจสภาพการณ์และการเริ่มต้นปฏิบัติ

ในลักษณะเด่นของระเบียบวิธีวิจัยแบบ PAR มีความสอดคล้องกับกระบวนการในการดำเนินวิจัยครั้งนี้ โดยมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสัมภาษณ์ (Indept – Interview) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ Semi-Structure Interview จากผู้ที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group และกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) และการถอดบทเรียนจากกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านประชากร

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ของวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านธนบุรี โดยคณะผู้วิจัยได้มีโอกาสลงพื้นที่ภาคสนามในเขตธนบุรีและเขตคลองสาน ซึ่งคณะผู้วิจัยให้ความสำคัญกับกลุ่มประชากรที่จะนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยโดยมุ่งเน้นไปที่ความเชี่ยวชาญความรู้ และประสบการณ์ พร้อมทั้งต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องของข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในส่วนของกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาศึกษา เพราะการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเป็นวิธีการคัดสรรบุคคลที่

มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ตรง ที่เป็นเฉพาะทางซึ่งสอดคล้องกับประเด็นและสาระสำคัญ ในการดำเนินการวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมไทย-จีน ในพื้นที่ภาคสนาม วิจัยที่คณะผู้วิจัยได้ลงไปสำรวจ จากกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวสามารถเป็นข้อมูลเชิง ปฐมภูมิในพื้นที่สนามวิจัยที่สามารถนำมาประกอบในการดำเนินการทำวิจัยได้ ซึ่งกลุ่มประชากรและ กลุ่มตัวอย่างที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ประชาชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมย่านธนบุรี จำนวน 3 ท่าน
 - คุณวราห์ โรจน์วิภาต ประชาชนท้องถิ่น
 - คุณจำรัส ประทีปช่วง ประชาชนท้องถิ่น
 - คุณธีรนนท์ ช่วงพิชิต ประธานมูลนิธิประชาคมย่านกะดีจีน-คลองสาน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรมจีน จำนวน 1 ท่าน
 - รศ.ดร.สุรสิทธิ์ อมรวิชช์ศักดิ์
 - รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประธานชุมชน จำนวน 2 ท่าน
 - คุณบุปผารัตน์ ตั้งประพฤติติ ประธานชุมชนวัดใหม่ยายนุ้ย
 - คุณปิ่นทอง วงษ์สกุล ประธานชุมชนกุฎีจีน
- รองประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี จำนวน 1 ท่าน
 - คุณพรรณี จันทรสมวงษ์
- ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน จำนวน 1 ท่าน
 - คุณอาภรณ์ กุลวัฒน์
- ผู้แทนจากสมาคมแต่จิวแห่งประเทศไทย จำนวน 1 ท่าน
 - อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์
- ประชากรในพื้นที่ย่านฝั่งธนบุรี (เฉพาะพื้นที่เขตธนบุรี และเขตคลองสาน)
 - จำนวน 30 ท่าน

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในพื้นที่ย่านฝั่งธนบุรีที่เป็นเจ้าของความรู้ที่จำเริญมาร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ KM (เฉพาะพื้นที่เขตธนบุรี และเขตคลองสาน) จำนวน 30 ท่าน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 การสำรวจข้อมูลของชุมชน โดยคณะผู้วิจัยได้สำรวจชุมชนในย่าน ตลาดพลู (เริ่มจากพื้นที่บริเวณถนนเทอดไทตั้งแต่วัดอินทารามวรวิหารจนถึงบริเวณหน้าปากซอย

เทอดไท 33) ชุมชนในย่านท่าดินแดง (เริ่มจากถนนท่าดินแดง ถนนสมเด็จพระเจ้าพระยา จนถึงถนน เชียงใหม่) โดยลงพื้นที่ภาคสนามเก็บข้อมูล ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสัมภาษณ์ (Indept – Interview) โดยเก็บรวบรวม ข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

Semi-Structure Interview เป็นเครื่องมือที่มุ่งเน้นในการสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้างเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่าด้านวัฒนธรรมไทย-จีน จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขต ธนบุรีและประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี ประธานสภาวัฒนธรรม เขตคลองสาน

กิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดประเด็นที่ เกี่ยวข้องและข้อมูลปัจจัยพื้นฐานชุมชนย่านธนบุรี โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของ ผู้ให้ข้อมูลกับประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมไทย-จีน

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในเชิงวิชาการและเชิงประสบการณ์ที่ เกี่ยวข้องกับย่านธนบุรี ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมประเพณี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม สินค้าและอาหาร เพื่อให้ทราบถึงประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรมไทย-จีน ที่ดำรงอยู่ในเชิงประจักษ์ และเชิงปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมไทย-จีนในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ตอนที่ 3 พื้นที่/สถานที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ที่เหมาะสมมี ศักยภาพที่เป็นแรงดึงดูดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์และความเป็นชุมชน ต้นแบบทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะนำมาเป็นพื้นที่การดำเนินการวิจัย

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562

ภาพที่ 3.1 กิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562

ภาพที่ 3.2 อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ ผู้แทนจากสมาคมแต่จิ๋วแห่งประเทศไทย และ
รศ.ดร.สุรสิทธิ์ อมรวิชช์ศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรมจีน
ในกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562

ภาพที่ 3.3 คุณจำรัส ประทีปช่วง และคุณธีรนนท์ ช่วงพิชิต
ตัวแทนปราชญ์ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมย่านธนบุรี ในกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562

ภาพที่ 3.4 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group

ระยะที่ 2 กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) โดยมีประเด็นของวัฒนธรรม ไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน อาทิ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร ซึ่งคณะผู้วิจัยได้มาจากข้อสรุปจากการดำเนินการในกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group โดยพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเห็นตรงกันว่าควรแยกกลุ่มของพื้นที่และสถานที่ที่เป็น 2 กลุ่มหลัก โดยกลุ่มที่ 1 คือพื้นที่และสถานที่ ที่เป็นจุดเด่นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี และกลุ่มที่ 2 คือพื้นที่และสถานที่ที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (KM) โดยมีรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลสรุปจากการดำเนินการกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group

ประเด็นในด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรมไทย-จีน	พื้นที่และสถานที่ ที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรม ไทย-จีน ย่านธนบุรี	พื้นที่และสถานที่ ที่จะดำเนินการจัด กิจกรรมการจัดการ เรียนรู้ (KM)
ด้านความเชื่อและ ประเพณี	- ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน - ศาลเจ้าเกียนอันเกง - ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู - ศาลเจ้าแม่อาเนียว	ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน
ด้านศิลปะการแสดง และการละเล่น	- การเชิดสิงโต - การแสดงจิ้ง - การเชิดมังกร - การแสดงเอ็งกอ	การเชิดสิงโต
ด้านศิลปกรรมและ สถาปัตยกรรม	- วัดกัลยาณมิตร - ล้ง1919 - มุลนิธิเผยแพร่วัฒนธรรมเด็กกำ “จีจินเกาะ” - วัดอรุณราชวราราม - วัดอินทราราม	ล้ง1919
ด้านสินค้าและ อาหารในย่านธนบุรี	- กุยช่าย ตลาดพลู - ขนมเปี๊ยะ ทำดินแดง - หมูสะเต๊ะ - โรงเกลือแหลมทอง - โรงบะหมี่ไฉวเกี๊มล้ง - สุรียากาแฟ - ห่านพะไล ทำดินแดง	กุยช่าย ตลาดพลู

โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) รวม 4 ครั้ง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องโดยมุ่งเน้นบุคคลในสถานที่และในชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งในประเด็นดังกล่าว ซึ่งมีนักจัดการความรู้เป็นผู้ดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน และสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมไทย-จีน โดยมีกระบวนการในการจัดทำ (KM) ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

ที่มา : จัดทำเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562

ภาพที่ 3.5 ที่ตั้งของสถานที่ต่างๆ (Location) ที่ได้จากกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group

ตารางที่ 5 การดำเนินการในการทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : กุยฮ่าย ตลาดพลู

บุคคล (KM)	หน้าที่	ผู้ปฏิบัติการจัดการความรู้
คุณเอื้อ	ผู้ทำหน้าที่จัดระบบและจัดการความรู้ (KM)	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ สุธีนิรันดร์
คุณอำนวย	ผู้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการทำ (KM)	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน ทรงเสี้ยวไชย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลสิรินทร์ อภิรัตน์วรเดช
คุณกิจ	เจ้าของความรู้ฝังลึกในประเด็นนั้น ๆ	เจ้าของร้านทำกุยฮ่าย ย่านตลาดพลู
คุณลิขิต	ผู้จดบันทึกสิ่งต่างๆ ในกิจกรรม (KM)	อาจารย์เดชสิทธิ์ รัศมีวงศ์พร
คุณประสาน	ผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยงความรู้	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวร วัฒนบุญญา
คุณวิศาสตร์	ผู้ออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้	อาจารย์รณกฤต เพชรเกลี้ยง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 3.6 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : กุยข่าย ตลาดพลู (1)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 3.7 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : กุยข่าย ตลาดพลู (2)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 3.8 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : กุ่ยข่าย ตลาดพลู (3)

ตารางที่ 6 การดำเนินการในการทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : การเชิดสิงโต

บุคคล (KM)	หน้าที่	ผู้ปฏิบัติการจัดการความรู้
คุณเอื้อ	ผู้ทำหน้าที่จัดระบบและจัดการความรู้ (KM)	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน ทรงเสี่ยงไชย
คุณอำนวย	ผู้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการทำ (KM)	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลสิรินทร์ อภิรัตน์วรเดช
คุณกิจ	เจ้าของความรู้ฝังลึกในประเด็นนั้น ๆ	เจ้าของคณะสิงโตในย่านธนบุรี
คุณลิขิต	ผู้จดบันทึกสิ่งต่างๆ ในกิจกรรม (KM)	อาจารย์เดชสิทธิ์ รัศมีวงศ์พร
คุณประสาน	ผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยงความรู้	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวร วัฒนบุญญา
คุณวิศาสตร์	ผู้ออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้	อาจารย์ธณกฤต เพชรเกลี้ยง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 3.9 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : การเชิดสิงโต (1)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 3.10 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : การเชิดสิงโต (2)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 3.11 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : การเชิดสิงโต (3)

ตารางที่ 7 การดำเนินการในการทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ศาลเจ้ากวนอู

บุคคล (KM)	หน้าที่	ผู้ปฏิบัติการจัดการความรู้
คุณเอื้อ	ผู้ทำหน้าที่จัดระบบและจัดการความรู้ (KM)	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ สุธีนิรันดร์
คุณอำนวย	ผู้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการทำ (KM)	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน ทรงเสียงไชย / ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลสิรินทร์ อภิรัตน์วรเดช
คุณกิจ	เจ้าของความรู้ฝังลึกในประเด็นนั้น ๆ	ผู้ดูแลศาลเจ้าและผู้คนในชุมชนรอบศาลเจ้ากวนอู
คุณลิขิต	ผู้จดบันทึกสิ่งต่าง ๆ ในกิจกรรม (KM)	อาจารย์เดชสิทธิ์ รัชมีวงศ์พร
คุณประสาน	ผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยงความรู้	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวร วัฒนบุญญา
คุณวิศาสตร์	ผู้ออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้	อาจารย์รณกฤต เพชรเกลี้ยง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2562

ภาพที่ 3.12 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ศาลเจ้ากวนอู (1)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2562

ภาพที่ 3.13 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ศาลเจ้ากวนอู (2)

ตารางที่ 8 การดำเนินการในการทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ล้ง 1919

บุคคล (KM)	หน้าที่	ผู้ปฏิบัติการจัดการความรู้
คุณเอื้อ	ผู้ทำหน้าที่จัดระบบและจัดการความรู้ (KM)	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ สุธีนิรันดร์
คุณอำนวย	ผู้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการทำ (KM)	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน ทรงเลี้ยงไชย / ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลสิรินทร์ อภิรัตน์วรเดช
คุณกิจ	เจ้าของความรู้ฝังลึกในประเด็นนั้น ๆ	ผู้จัดการทั่วไปในล้ง 1919 / ผู้ค้าของร้านค้าในล้ง 1919 / ผู้คนชุมชนโดยรอบล้ง 1919
คุณลิขิต	ผู้จดบันทึกสิ่งต่าง ๆ ในกิจกรรม (KM)	อาจารย์เดชสิทธิ์ รัชมิวงศ์พร
คุณประสาน	ผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยงความรู้	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวร วัฒนบุญญา
คุณวิศาสตร์	ผู้ออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้	อาจารย์รณกฤต เพชรเกลี้ยง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 3.14 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ล้ง 1919 (1)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 3.15 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ล้ง 1919 (2)

ระยะที่ 3 การถอดบทเรียนจากกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการถอดบทเรียนจากกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ในด้านต่างๆ (ในภาคผนวก ข) เป็นประเด็นต่างๆ ที่สำคัญ เพื่อจัดทำและสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหารในย่านธนบุรี สู่การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) และการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 8 เครือข่าย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้ เครือข่ายกลุ่มความเชื่อ เครือข่ายกลุ่มประเพณี เครือข่ายศิลปะการแสดง เครือข่ายการละเล่น เครือข่ายด้านศิลปกรรม เครือข่ายด้านสถาปัตยกรรม เครือข่ายสินค้า และเครือข่ายอาหาร

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านวัฒนธรรมไทย-จีนและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์
2. เก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมไทย-จีน เชิงลึก จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ Semi-Structure Interview โดยสัมภาษณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปรากฏ์ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม

ธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรีและประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรีและประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากวิธีการในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสนทนากลุ่ม Focus group จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมย่านธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรี ประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน

4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกิจกรรมสัมมนากลุ่มย่อย ในรูปแบบการจัดการความรู้ (KM) ในประเด็น วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านธนบุรี โดยเน้นกลไกของการมีส่วนร่วมของเจ้าของสถานที่ และผู้คนในชุมชน

5. สังเคราะห์ข้อมูล โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ และจำแนกข้อมูลเป็น องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน เรื่องเล่าวัฒนธรรมไทย-จีน ชุมชนนักปฏิบัติ (COP) ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน เครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน

3.4 การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาและการวิจัย โดยวิธีวิทยาในรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีกระบวนการ รายละเอียดและขั้นตอน ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี โดยประกอบกับการลงพื้นที่ภาคสนามผ่านการศึกษาสำรวจ (Survey Studies) ซึ่งมุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสำรวจข้อมูลจากพื้นที่จริงทำให้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ที่แสดงถึงสถานภาพและสถานการณ์ของข้อมูลที่มีความเป็นปัจจุบันของชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept – Interview)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept – Interview) จากประชาชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมย่านธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรี ประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี และประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน ซึ่งเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ทำให้ได้ชุดข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิธีวิทยาในรูปแบบ Semi-Structure Interview เป็นเครื่องมือ

ในการวิจัย และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นข้อมูลปัจจัยพื้นฐานเชิงประจักษ์ของชุมชนย่านธนบุรี ที่แสดงถึงสถานการณ์ที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในเชิงวิชาการและเชิงประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับย่านธนบุรี ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ชุมชนพันธุ์ วัฒนธรรมประเพณี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม สินค้าและอาหาร

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์พื้นที่/สถานที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีนย่านธนบุรี ที่แสดงถึง ความเป็นชุมชนต้นแบบทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะนำมาเป็นพื้นที่การในการดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านกิจกรรม Focus Group

ผู้วิจัยได้ดำเนินการกิจกรรม Focus Group ซึ่งมีผู้ที่เข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ประกอบด้วย ปราชญ์ทองถิ่นด้านวัฒนธรรมย่านธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรี ประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน และผู้แทนจากสมาคมแต่จิวแห่งประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึก เกี่ยวกับองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน และนำข้อมูลดังกล่าวมารวมเป็นข้อมูล ประกอบในการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อกำหนดพื้นที่ จำแนกประเภทของข้อมูลทางวัฒนธรรม เป็นกลุ่มต่างๆ และข้อสรุปของสถานที่ที่มีความโดดเด่นที่จะนำมาเป็นแรงดึงดูดในการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน โดยจากการดำเนินการ กิจกรรม Focus Group พบว่าวัฒนธรรมไทย-จีน ที่โดดเด่นที่แสดงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ไทย-จีน ในย่านธนบุรี มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการ เล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร ที่สามารถเป็นจุดเน้นในการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM)

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) ประเด็นทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะ การแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร โดยคณะผู้วิจัย ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) ประกอบด้วย ปราชญ์ ชาวบ้านในประเด็นด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน และคณะนักจัดการความรู้ทั้ง 6 ส่วน เป็น ผู้ดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน และสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมไทย-จีน สำหรับผลที่ได้จากการดำเนิน กิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

จากการดำเนินการถอดบทเรียนในกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน เพื่อจัดสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ที่เป็นตัวอย่างของเครือข่ายชุมชนทางวัฒนธรรมไทย-จีน สู่การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ซึ่งผลผลิตที่ได้รับในส่วนของ Outcome ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังตารางสรุป ดังนี้

ตารางที่ 9 ผลผลิตที่ได้รับในส่วนของ Outcome ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

วัตถุประสงค์ การวิจัย	ผลลัพธ์ที่ได้	Outcome	
		เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
ข้อที่ 2 เพื่อนำกระบวนการจัดการความรู้ (KM) เสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวให้กับย่านฝั่งธนบุรี	ชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรีมีการสร้างเครือข่าย และมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม และเป็นชุมชนต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์	จำนวนแนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี จำนวน 8 กลุ่ม	- แนวทางจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
ข้อที่ 3 เพื่อสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ (KM) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์			

3.4.2 การตรวจสอบข้อมูล

สำหรับในการตรวจสอบความถูกต้องและความจริงแท้ของข้อมูลทางวัฒนธรรมที่บ่งชี้ถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรีเชิงประจักษ์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร ในย่านธนบุรี ผู้วิจัยได้มีการนำข้อมูลตรวจสอบเบื้องต้นจากการทบทวนเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) อาทิ

- จดหมายเหตุสมัยกรุงธนบุรี (สัมพันธภาพไทย-จีน เรื่องพระราชสาส์นไปเมืองจีน ครั้งกรุงธนบุรี ปีฉลู ตรีศก จุลศักราช 1143 (พ.ศ.2324)
- ประชุมพงศาวดารภาคที่ 65 พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)
- พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงมหาโกษาธิบดี

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) อาทิ เอกสารทางวิชาการ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน หลักการและทฤษฎีการจัดการความรู้และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ดูจากรายการเอกสารอ้างอิง)

พร้อมทั้งผ่านการตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลจากการวิจัย กับปราชญ์ท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี และผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่ได้รับการยอมรับในพื้นที่ และได้รับการยอมรับในวงวิชาการด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ซึ่งผลผลิตที่ได้รับในส่วน Output ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังตารางสรุป ดังนี้

ตารางที่ 10 ผลผลิตที่ได้รับในส่วนของ Output ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

วัตถุประสงค์ การวิจัย	ผลผลิตที่ได้	Output	
		เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
ข้อที่ 1 เพื่อ ศึกษารวบรวม และพัฒนาองค์ ความรู้มรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒน ธรรมไทย-จีน	ฐานข้อมูลและ เรื่องเล่าที่แสดง ถึงองค์ความรู้ ด้านวัฒนธรรม ไทย-จีนศึกษา ใน ย่านธนบุรี	เอกสารชุดความรู้ทาง วัฒนธรรมไทย-จีน สำหรับ เผยแพร่ข้อมูลเพื่อ การศึกษาให้กับหน่วยงาน ทางการศึกษาในเขตพื้นที่ จำนวน 8 ชุด	เรื่องเล่าของแหล่งท่องเที่ยว และองค์ความรู้ทาง วัฒนธรรมไทย-จีน 4 ด้าน ได้แก่ - ด้านความเชื่อและ ประเพณี - ด้านศิลปะการแสดง และการละเล่น - ด้านศิลปกรรมและ สถาปัตยกรรม - ด้านสินค้าและอาหาร ที่สามารถนำมาเป็นแรง ดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยว

3.5 การแปลผลข้อมูล: เกณฑ์และการให้ความหมาย

ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีกระบวนการและขั้นตอนการแปลผลในขั้นตอนต่างๆ ของการศึกษาวิจัย ดังนี้

การแปลผลจากการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสรุปสาระและประเด็นสำคัญที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านธนบุรี ทั้งในส่วนของเอกสารอ้างอิงในระดับปฐมภูมิ และเอกสารอ้างอิงในระดับทุติยภูมิ ที่สะท้อนภาพถึงศักยภาพและแรงดึงดูดที่น่าสนใจที่จะสามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้

การแปลผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept – Interview) โดยการสรุปสาระและประเด็นสำคัญที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมไทย-จีน จากผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ที่จะแสดงถึงสถานการณ์ขององค์ความรู้เชิงประจักษ์และปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมไทย-จีนที่เกิดขึ้นในอดีตและในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้เกิดข้อมูลที่มีลักษณะ 2 ประการ คือ ข้อมูลแบบปฏิฐานนิยมและข้อมูลแบบปรากฏการณ์นิยม

การแปลผลจากกิจกรรม Focus Group โดยแปลผลจากข้อมูลจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ที่ได้ให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้มาซึ่งบทสรุปของพื้นที่และสถานที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ที่จะเป็แรงดึงดูดด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ และการนำข้อมูลดังกล่าวที่ได้รับไปสู่การดำเนินการจัดทำกระบวนการจัดการความรู้ (KM)

การแปลผลกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) โดยการถอดบทเรียนกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) เพื่อค้นหาความรู้ที่ชัดเจนและความรู้ฝังลึกที่มีอยู่ในตัวตนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษา ที่แสดงถึงเชิงคุณค่าและปริมาณโดยสะท้อนภาพของเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในด้านองค์ความรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน

ข้อมูลดังกล่าวจากทุกกระบวนการจะนำไปสู่การสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) สู่การสร้างเครือข่ายชุมชนทางวัฒนธรรมไทย-จีน ที่เป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ผลวิจัยดังกล่าวคณะผู้วิจัยได้นำมาต่อยอดและพัฒนาเป็นชุดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านวิชาการในสถานศึกษา โดยการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ที่สามารถปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรีและในพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่นๆ และเป็นต้นแบบของการสร้างระบบและกลไกในการดำเนินงานเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยว

ให้กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักเขตนบุรี สำนักงานเขตคลองสาน และสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท) กรุงเทพมหานคร และยังสามารถพัฒนาขึ้นเป็น แผนนโยบายในระดับประเทศผ่านกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้โยบายนั้นไปสู่การปฏิบัติ ในระดับชุมชนหรือผู้ใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด ทฤษฎีและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ประวัติศาสตร์ธนบุรี

ภายหลังที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสามารถกอบกู้เอกราชได้เป็นผลสำเร็จแล้ว พระองค์ทอดพระเนตรเห็นสภาพบ้านเมือง พระราชวัง วัดในกรุงศรีอยุธยาที่มีความเสียหายอย่างมาก เป็นผลมาจากสงครามกับพม่าและเป็นเรื่องที่น่าจะเกิณกำลังที่จะปรับปรุงและสร้างขึ้นมาใหม่ภายใต้เวลาอันรวดเร็วและหากมีศึกพม่าเข้ามาอีกครั้งก็จะไม่สามารถด้านทานศึกได้ ดังนั้นพระองค์จึงจำเป็นต้องต้องหาชัยภูมิที่เหมาะสมในการสถาปนาราชธานีแห่งใหม่ และเมืองที่พระองค์ทรงเลือกเป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา คือ กรุงธนบุรีศรีมหาสมุทร ซึ่งในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมืองธนบุรีมีฐานะเป็นเมือง “ด่านขนอน” หรือขนอนบางกอก เป็นเมืองหน้าด่านทำหน้าที่ป้องกันข้าศึกที่ยกทัพเข้ามาทางปากน้ำเจ้าพระยารวมทั้งตรวจตราเก็บภาษีเรือและสินค้าที่ขึ้นล่องตามลำน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง เมืองธนบุรีจึงมีชาวต่างชาติและชุมชนของชาวต่างชาติที่เดินทางมาติดต่อค้าขายและอาศัยอยู่ ซึ่งพระองค์โปรดฯ พระราชทานพื้นที่โดยรอบกรุงธนบุรีให้ชาวต่างชาติสามารถพำนักอาศัยได้ อาทิ ชาวจีนและชาวมอญให้ตั้งชุมชนริมคลองบางกอกใหญ่และริมแม่น้ำเจ้าพระยา ชาวโปรตุเกสตั้งชุมชนใต้พระนครบริเวณปากคลองบางกอกใหญ่ เป็นต้น

ภายหลังเข้าสู่ยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ธนบุรีได้มีสถานะเป็นอำเภอชั้นในขึ้นกับกรมนครบาล ตั้งที่ว่าการอำเภอในพื้นที่ของวัดราชคฤห์ จึงเรียกอำเภอนี้ว่า อำเภอราชคฤห์(ปัจจุบันสำนักงานเขตย้ายมาตั้งอยู่บริเวณวัดเวสุราราม) ต่อมาเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2459 ได้มีพระบรมราชโองการเปลี่ยนชื่ออำเภอราชคฤห์เป็น อำเภอบางยี่เรือ จังหวัดธนบุรี เนื่องจากมีที่ตั้งอำเภออยู่ในเขตตำบลบางยี่เรือ ในวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2482 สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการยุบจังหวัดธนบุรีรวมกับจังหวัดพระนครให้มีฐานะเป็นนครหลวงกรุงเทพธนบุรี ดังนั้น เพื่อรักษาคำว่า "ธนบุรี" ซึ่งเคยเป็นเมืองหลวงและเพื่อเฉลิมพระเกียรติของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี (สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช) ประกอบกับอำเภอบางยี่เรือนี้อยู่เป็นศูนย์กลางการปกครองของจังหวัดธนบุรีด้วย จึงได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่ออำเภอบางยี่เรือเป็น อำเภอธนบุรี และได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็น เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ในเวลาต่อมา ในวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ได้มีประกาศกรุงเทพมหานครเปลี่ยนแปลงพื้นที่แขวงและตั้งแขวงใหม่ในเขตธนบุรี เนื่องจากผู้บริหารกรุงเทพมหานครมีนโยบายให้แบ่งแขวงขนาดใหญ่ให้ย่อยลง เพื่อความ

ชัดเจนในการให้บริการของสำนักงานเขต โดยได้เปลี่ยนแปลงพื้นที่แขวงบุคคโล แขวงบางยี่เรือ และแขวงตลาดพลู นำมาจัดตั้งเป็นแขวงสำเหร่และแขวงดาวคะนอง ในปี พ.ศ. 2546 นายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครขณะนั้น ได้ลงนามในประกาศจัดตั้งแขวงสำเหร่และแขวงดาวคะนอง แยกจากพื้นที่แขวงบุคคโล แขวงบางยี่เรือ และแขวงตลาดพลู เขตธนบุรี โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 ธันวาคม ปีเดียวกัน ทำให้ปัจจุบัน เขตธนบุรีแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 7 แขวง (สำนักงานเขตธนบุรี, 2560)

2.1.2 องค์ความรู้เกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย

2.1.2.1 ประวัติศาสตร์การอพยพของชาวจีน

ชาวจีนได้อพยพเข้ามาตั้งอาศัในประเทศไทยมาเป็นเวลาช้านาน โดยมีหลักฐานที่ปรากฏพบว่าชาวจีนเริ่มเข้ามาในประเทศไทยเพื่อทำการค้าและเพื่อพำนักอาศัยซึ่งตรงกับยุคสมัยกรุงสุโขทัย และเริ่มมีความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นและตรงกับราชวงศ์หมิงในประเทศจีน(อดุลย์ รัตนมั่งเกษม, 2557, หน้า 137) นับตั้งแต่ช่วงกลางสมัยราชวงศ์ชิง ได้มีชาวจีนหลายกลุ่มเป็นจำนวนมากได้อพยพเข้ามา อาทิ กลุ่มจีนฮกเกี้ยน กลุ่มจีนกวางตุ้ง กลุ่มจีนแคะ กลุ่มจีนไหหลำ และกลุ่มจีนแต้จิ๋ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจีนแต้จิ๋วได้อพยพเข้ามาในสยามในระยะหลังเป็นจำนวนมาก ในภายหลังการอพยพเข้ามามีสาเหตุที่แตกต่างจากชาวจีนกลุ่มแรกๆ อันเนื่องมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศจีน ณ ขณะนั้น อาทิ ปัญหาทางการเมืองการปกครอง ปัญหาความยากจน ภัยธรรมชาติและปัญหาที่ทำกิน และภัยสงครามทั้งสงครามภายในประเทศและสงครามที่จีนถูกรุกรานจากต่างชาติ

การอพยพของชาวจีนที่อพยพมานั้นไม่ได้มีความประสงค์ที่จะอยู่เป็นการถาวร แต่ก็ไม่พบการอพยพกลับคืนถิ่นฐานที่ประเทศจีน ในทางกลับกันชาวจีนกลับเลือกที่จะอยู่อาศัยเป็นการถาวรและบางส่วนได้ครองชีพเป็นคนไทยส่งผลให้เกิดการผสมกลมกลืนกับคนในท้องถิ่นที่ทำให้มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณี ที่สะท้อนถึงพลวัตทางวัฒนธรรมไทย-จีน การผสมผสานดังกล่าวส่งผลให้วัฒนธรรมจีนเกิดการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับบริบทของสังคมไทย เพื่อไม่ให้ความเป็นจีนมีที่อยู่ในสังคมไทยสูญหายหรือสลายไปจากกระบวนการถูกกลืนหรือถูกทำลายลงจากการปะทะทางวัฒนธรรม การหลอมรวมทางวัฒนธรรมจีนจึงเป็นลักษณะการผสมผสานและสวมทับกับวัฒนธรรมไทยอย่างซ้ำๆ และปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคม ณ ช่วงเวลานั้นๆ อย่างต่อเนื่องอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นวัฒนธรรมไทยแท้หรือวัฒนธรรมจีนแท้ จึงอาจกล่าวได้ว่าลักษณะวัฒนธรรมของชาวจีนในประเทศไทย คือ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม โดย G. William Skinner นักวิชาการด้านวัฒนธรรมได้ให้ข้อสังเกตว่า “สังคมไทยเป็นสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการผสมผสานกลืนภายในแง่วัฒนธรรม ศาสนาและลักษณะรูปพรรณ สีสัน ประกอบ

กับนโยบายของรัฐบาลในเรื่องชนกลุ่มน้อยก็เอื้ออำนวยและกดดันให้ชาวจีนเต็มใจและจำเป็นอย่างที่จะต้องผสมเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรมไทย”(G. William Skinner. 2529, หน้า 303-304) ดังนั้นวัฒนธรรมของชาวจีนในประเทศไทยที่ส่งผลกระทบ คือ ความหมายและรูปแบบของพิธีกรรม ความเชื่อ และระบบความคิด จะถูกเปลี่ยนแปลงไปจากครอบครัวจีนแบบเดิม โดยวัฒนธรรมของคนจีนที่อยู่ในประเทศไทยจะถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรมมาเป็นคนไทยอย่างสมบูรณ์ โดยยึดปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยทั้งภาษา อาหารการกินหรือระบบความคิดความเชื่อบางอย่างที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย (ยุทธนา วรณพิติกุล. 2541, หน้า 4)

2.1.2.2 การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในย่านธนบุรี

ชาวจีนในประเทศไทย สามารถจำแนกตามกลุ่มได้ 5 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ กลุ่มจีนฮกเกี้ยน กลุ่มจีนกวางตุ้ง กลุ่มจีนแคะ กลุ่มจีนไหหลำ และกลุ่มจีนแต้จิ๋ว ทั้ง 5 กลุ่มนี้ กลุ่มจีนแต้จิ๋ว เป็นกลุ่มชาวจีนที่มีจำนวนประชากรและบทบาทในสังคมไทยมากที่สุด โดยมีการตั้งถิ่นฐานกระจายกระจายทั่วประเทศไทย ซึ่งชาวจีนนิยมตั้งถิ่นฐานตามแถบลุ่มแม่น้ำ โดยลุ่มแม่น้ำสำคัญ 3 สายในภาคกลาง ที่ปรากฏให้เห็นถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวจีน อันได้แก่ ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำท่าจีนและลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ตลอดจนหัวเมืองชายทะเลภาคตะวันออก ประกอบด้วย จังหวัดตราด จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าเป็นชาวจีนแต้จิ๋ว (ภารดี มหาขันธ์. 2553, หน้า 57 – 58)

ในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พระองค์ทรงมีเชื้อสายจีนที่มาจากทางสายของบิดา ซึ่งเป็นชาวจีนแต้จิ๋วและเมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงกอบกู้เอกราชจากพม่าเป็นผลสำเร็จ ทรงสถาปนากรุงธนบุรีศรีมหาสมุทรขึ้นเป็นราชธานี และด้วยความที่พระองค์มีเชื้อสายชาวจีนกลุ่มจีนแต้จิ๋ว ดังนั้น ชาวจีนแต้จิ๋วจำนวนมากจึงได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานพื้นที่รอบกรุงธนบุรี โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและริมคลองบางกอกใหญ่ ชาวจีนกลุ่มนี้จึงถูกเรียกว่า “จีนหลวง” (Royal Chinese) หากแต่ยังมีชาวจีนกลุ่มอื่นที่อาศัยในย่านธนบุรีด้วยเช่นกัน อาทิ กลุ่มจีนฮกเกี้ยน กลุ่มจีนกวางตุ้ง กลุ่มจีนแคะและกลุ่มจีนไหหลำ ซึ่งอาจจะมีจำนวนไม่มากเท่ากับกลุ่มชาวจีนแต้จิ๋ว จวบจนถึงในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีชาวจีนจากประเทศจีนโดยเฉพาะกลุ่มจีนแต้จิ๋วได้มีการเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานย่านธนบุรีอย่างต่อเนื่อง และในช่วงรัชกาลที่ 8 มีการอพยพครั้งใหญ่ของชาวจีนอีกครั้ง ซึ่งมีชาวจีนจำนวนมากเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มเติมในพื้นที่ย่านธนบุรี

2.1.2.3 ขาดพันธุ์จีนในย่านธนบุรี

ชาวจีนที่ตั้งถิ่นฐานในย่านธนบุรีมีหลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมและภาษาที่แสดงความเป็นวัฒนธรรมจีนเฉพาะในแต่ละกลุ่ม ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 5 กลุ่ม อาทิ

แต้จิ๋ว (潮州) เป็นกลุ่มชาวจีนที่มาจาก มณฑลฝูเจี้ยน (福建省) และมณฑลกว่างตุง (廣東省) ส่วนมากนิยมประกอบอาชีพทำการค้า ร้านขายยา และบางส่วนทำงานให้กับภาครัฐ

แคะ (客家) เป็นกลุ่มชาวจีนที่มาจากมณฑลกว่างตุง (廣東省) ส่วนมากนิยมประกอบอาชีพเกี่ยวกับหนังสือ การทำเหมือง และการเกษตรกรรม

ไหหลำ (海南) เป็นกลุ่มชาวจีนที่มาจากเกาะไหหลำของประเทศจีน ส่วนมากนิยมประกอบอาชีพเกี่ยวกับร้านอาหาร และโรงงานอุตสาหกรรม

ฮกเกี้ยน (福建) เป็นกลุ่มชาวจีนที่มาจาก มณฑลฝูเจี้ยน (福建省) ส่วนมากนิยมประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้าขายทางเรือหรือการรับราชการ

กว่างตุง (廣東) เป็นกลุ่มชาวจีนที่มาจากมณฑลกว่างตุง ส่วนมากนิยมประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม และนิยมทำสวนยางพาราไม่เน้นการค้าขาย

ชาวจีนทั้งหมดนี้นับเป็นชาวจีนโพ้นทะเลที่เดินทางเข้ามาและอาศัยในประเทศไทย โดยมีการบันทึกทางสถิติของราชการในส่วนของจำนวนประชากรจีนที่อาศัยในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2453 (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ร.5 น.30/9 ยอดสำมะโนครัว มณฑลกรุงเทพฯ ศก.128) จำนวนรวมทั้งสิ้น 162,568 คน โดยแบ่งจำนวนประชากรชาวจีนตามกลุ่มภาษาพูดได้ ดังนี้ กลุ่มชาวจีนแต้จิ๋ว ประชากรรวมทั้งหมด 86,298 คน แบ่งเป็น ประชากรเพศชาย 78,091 คน และประชากรเพศหญิง 8,207 คน กลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยน ประชากรรวมทั้งหมด 22,190 คน แบ่งเป็น ประชากรเพศชาย 19,823 คน และประชากรเพศหญิง 2,367 คน กลุ่มชาวจีนกว่างตุง ประชากรรวมทั้งหมด 30,192 คน แบ่งเป็น ประชากรเพศชาย 25,978 คน และประชากรเพศหญิง 4,151 คน กลุ่มชาวจีนไหหลำ ประชากรรวมทั้งหมด 13,068 คน แบ่งเป็น ประชากรเพศชาย 12,165 คน และประชากรเพศหญิง 903 คน กลุ่มชาวจีนแคะ ประชากรรวมทั้งหมด 10,820 คน แบ่งเป็น ประชากรเพศชาย 9,411 คน และประชากรเพศหญิง 1,409 คน

2.1.2.4 ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

ชาวจีนมีความเชื่อและความศรัทธาในธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ โดยมีความเชื่อที่ว่าเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำอยู่ในธรรมชาติรอบตัวเราและสัมพันธ์กับมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตาย อาทิ เทพแห่งพระอาทิตย์ เทพแห่งพระจันทร์ เทพแห่งน้ำ เทพแห่งดิน เทพแห่งฟ้า เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นตัวแทนของความเป็นธรรมชาติที่สามารถชี้ นำ กำหนดและควบคุมความเป็นไปของโลกมนุษย์และมีอำนาจเหนือมนุษย์ (เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ. 2554, หน้า 15) ทำให้ชาวจีนเชื่อว่าเทพเจ้าสามารถบันดาลทุกสิ่งที่ดีให้ได้และสามารถช่วยจัดสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ ได้ ชาวจีนจึงมีการประกอบพิธีกรรม รวมทั้งการสร้างสถานที่เคารพ อาทิ ศาลเจ้า วัดจีน โรงเจ เพื่อเป็นที่สถิตของเทพเจ้าทั้งหลายและเป็นสถานที่ที่ประกอบพิธีกรรม นอกจากนี้ชาวจีนยังเชื่อในเรื่องภูตผี วิญญาณมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ และมีการเซ่นไหว้วิญญาณเหล่านั้นมาโดยตลอด รูปแบบสำคัญใน

พิธีกรรมเช่นไหว้ภูตผีผ่านประเพณีกระบวนการฌาปนกิจและการฝังศพ (นริศ วศินานนท์. 2552, หน้า 17-18)

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย มีวิถีความเชื่อที่หลากหลายในเวลาเดียวกัน อาทิ การนับถือภูตผี วิญญาณและเทพเจ้าต่างๆ ไปพร้อมกันกับความศรัทธาในปรัชญาคำสอนของขงจื้อ และมีคติความเชื่อแบบเต๋า การนับถือพระพุทธศาสนาแบบมหายานผ่านความศรัทธาในองค์พระโพธิสัตว์ เมื่ออพยพเข้ามาในประเทศไทยก็สามารถปรับวิถีความเชื่อมานับถือพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้ การอพยพเข้ามาของชาวจีนในประเทศไทย ได้นำวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและความเชื่อมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของตนเองและยังถ่ายทอดความเชื่อเหล่านี้จากรุ่นสู่รุ่น ชาวจีนมีประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ มากมาย จนมีคำกล่าวที่ว่า **“หนึ่งปีมีแปดเทศกาล หนึ่งชีวิตมีห้าพิธีกรรม”** ประเพณีของชาวจีนที่ปรากฏในประเทศไทย อาทิ

เทศกาลเจ็ดนางฟ้า

เป็นตำนานปรัมปราของจีนว่าด้วยงานประเพณีใน วันที่ 7 เดือน 7 (จีน: 七夕 แปลว่า ราตรีแห่งเลขเจ็ด) ตามปฏิทินแบบจีน นักวิชาการส่วนหนึ่งเชื่อว่า ตำนานเจ็ดนางฟ้าของจีนนี้ (ซึ่งเล่าขานกันในเกาหลี เวียดนาม และญี่ปุ่น) มีความคล้ายกับนิทานเรื่องพระสุธนโนห์รา ซึ่งเล่ากันแพร่หลายในไทย ลาว และอินโดนีเซีย โดยมีแก่นเรื่องคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นเรื่องของผู้หญิงเจ็ดคน (หรือแปดคนในตำนานบางฉบับของเกาหลี) ที่มีความสามารถมากกว่ามนุษย์ ถ้ามีฝนตกในคืนแห่งเลขเจ็ด นั่นคือน้ำตาของหญิงกลางและจื่อ หนึ่งที่ทำให้กับความรันทดในชีวิตของตน (ถาวร ลิกขโกศล, 2557)

เทศกาลเซ็งเม้ง (清明节)

เซ็งเม้งในประเทศจีน เริ่มต้นประมาณ 4-5 เมษายน ไปจนถึง 19-20 เมษายน เป็นฤดูใบไม้ผลิ อากาศจะคลายความหนาวเย็น เริ่มเข้าสู่ความอบอุ่น มีฝนตกปรอย ๆ มีบรรยากาศสดชื่น ท้องฟ้าใสสว่าง (เป็นที่มาของชื่อ เซ็งเม้ง) สำหรับในประเทศไทยเทศกาลเซ็งเม้ง ถือวันที่ 5 เมษายนของทุกปีเป็นหลัก (บางปีจะเป็นวันที่ 4 เช่น เซ็งเม้งในปี 2559,2560) แล้วนับวันก่อนถึง 3 วัน และเลยไปอีก 3 วัน รวมเป็น 7 วัน (2 - 8 เมษายน) เป็นประเพณีที่สำคัญมากที่สุดของของชาวจีน คือ การไหว้บรรพบุรุษที่สุสาน เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ โดยมีอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื้อ ที่เน้นเรื่องความกตัญญูเป็นสำคัญ (จิตรรา กอนันทเกียรติ, 2544)

เทศกาลกิงเจ (九皇勝會)

ประเพณีถือศีลกินผัก เป็นประเพณีแบบลัทธิเต๋า รวม 9 วัน กำหนดเอาวันตามจันทรคติ คือ เริ่มต้นตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำ ถึง ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ตามปฏิทินจีนของทุกปี มีจุดเริ่มต้นจากประเทศจีน ปัจจุบัน เทศกาลกิงเจจัดขึ้นในหลายประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งการกินเจในเดือน 9 เชื่อกันว่าน่าจะเกิดขึ้นในเมืองไทยเมื่อราวปี พ.ศ. 2170 ตรงกับสมัยอาณาจักรอยุธยา บางแห่งเชื่อ

กันว่ากินเจเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่พระมหาโพธิสัตว์กวนอิม ดังนั้นความหมายก็คือคนกินเจมิใช่เพียงแต่ไม่กินเนื้อสัตว์ แต่ยังต้องดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีความบริสุทธิ์ สะอาด ทั้งกาย วาจาใจ (ธนัสร์ สุวัฒน์มหาธรรม, 2549)

เทศกาลต้งโจ้ย หรือ เทศกาลฤดูหนาว (冬至)

ต้งโจ้ย หรือ ต้งจี หรือ ตงเจีย (ตามสำเนียงแต้จิ๋ว) มีความหมายถึง วันเพ็ญมาลัย คือ วันที่พระอาทิตย์จะส่องแสงสั้นที่สุด หรือ วันที่เป็นจุดสูงสุดในฤดูหนาว (The Extreme of Winter) ประมาณวันที่ 22 ธันวาคม ของทุกปี แต่ปีที่มိုးอิกลาส จะตรงกับวันที่ 21 ธันวาคม ในยุคโบราณ ชาวจีนให้ความสำคัญกับเทศกาลต้งโจ้ยไม่แพ้วันตรุษจีน เพราะถือเสมือนเทศกาลสิ้นปี ผู้คนจะปิดร้านรวงและบ้านเรือน ทำบุญตามวัดหรือไหว้เจ้า เอกลักษณ์ที่สำคัญในเทศกาลนี้ คือ ผู้คนจะปั้นและกินขนมที่มีลักษณะคล้ายขนมบัวลอยของไทย (ออกเสียงสำเนียงแต้จิ๋วว่า อี้) ซึ่งทำจากแป้งและต้มกับน้ำเชื่อม เพื่อเพิ่มความอบอุ่นให้แก่ร่างกาย ดังนั้นเทศกาลนี้จึงมีชื่อเรียกว่า เทศกาลไหว้ขนมบัวลอย ซึ่งประเพณีการรับประทานขนมบัวลอยนี้ยังคงปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน (นิตยา (พลพิพัฒน์พงศ์) ชวี, 2542)

เทศกาลพ้อต้อ (普渡)

เป็นงานที่จัดขึ้นตามความเชื่อของชาวจีน ในประเทศไทยมีการจัดงานนี้ขึ้นในจังหวัดภูเก็ต โดยจัดตั้งแต่วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 ตามปฏิทินจันทรคติจีน (七月十五日) (ตรงกับเดือน 9 ปฏิทินจันทรคติไทย) ในช่วงเทศกาลดังกล่าวผู้คนจะหาของมาเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ และอุทิศส่วนบุญให้วิญญาณสัมภเวสี (ถาวร สิกขโกศล, 2557)

เทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง, เทศกาลตวนอู่ หรือ เทศกาลตวนหงอ (端午节, 端陽節)

ตรงกับวันที่ 5 เดือน 5 ตามปฏิทินทางจันทรคติ หรือ "โหงวเหว่ยโจ้ว" เป็นการระลึกถึงวันที่ คุณกั้ว หรือ ชีว्हยวน หรือ ชีหยวน (อักษรจีน: 屈原, Qu Yuan (340-278 ปีก่อนคริสต์ศักราช) กวีผู้รักชาติแห่งรัฐฉู่ กระโดดน้ำเสียชีวิต พวกชาวบ้านที่รู้เรื่องการตายของชีหยวน พวกเขาต่างก็รัก และอาลัยในตัวของชีหยวน จึงได้ออกเรือเพื่อตามหาศพของชีหยวน ในขณะที่ค้นหาศพ พวกเขาเตรียมข้าวปลาอาหารไปโปรยลงแม่น้ำด้วย นัยว่าเพื่อล่อให้สัตว์น้ำมากิน จะได้ไม่ไปกัดกินซากศพของชีหยวน หลังจากนั้นทุกปีเมื่อถึงวันครบรอบวันตายของชีหยวน ชาวบ้านจะนำเอาอาหารไปโปรยลงแม่น้ำเปาะล่อกัง แต่ก็โดนสัตว์น้ำแย่งไปกิน ชาวบ้านต้องการให้ชีหยวนได้กินอาหารที่พวกเขาเซ่นให้ จึงได้ถามชีหยวนว่าควรทำเช่นไรดี ชีหยวนจึงแนะนำอีกว่าเวลาที่ให้นำอาหารไปโยนลงแม่น้ำ ให้ตกแต่งเรือเป็นรูปมังกร เมื่อสัตว์น้ำทั้งหลายได้เห็นก็จะนึกว่าเป็นเครื่องเซ่นของพญามังกร จะได้ไม่กล้าเข้ามากิน จึงทำให้เกิดประเพณีการแข่งขันเรือมังกร และประเพณีการไหว้ขนมจั้ง (บ๊ะจ่าง) ทางรัฐบาลจีนยังกำหนดให้วันขึ้น 5 ค่ำ เดือน 5 นี้เป็น วันกวีจีน (The Chinese

Poet's Day) เนื่องจากซีหยวน นับเป็นอีกผู้หนึ่งที่เป็นกวีคนสำคัญของจีน (จิตรรา ก่อฉันทเกียรติ, 2544)

เทศกาลไหว้พระจันทร์ หรือ เทศกาลกลางฤดูใบไม้ร่วง (中秋節)

เป็นเทศกาลตามวัฒนธรรมจีนที่มีขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองการเก็บเกี่ยว จะมีขึ้นในคืนวันเพ็ญเดือน 8 ตามปฏิทินจันทรคติ (กันยายนตามปฏิทินสากล) ในเทศกาลนี้ ชาวจีนจะเฉลิมฉลองด้วยการไหว้ดวงจันทร์ในเวลากลางคืน จะจัดเป็นประเพณีใหญ่ มีการเฉลิมฉลองด้วยโคมไฟสีแดง เป็นสีสนิยามค่าคืน หรือบางแห่งอาจมีการเข็ดมังกั้งนี้จะมีชื่อเรียกต่างกันไปตามแต่ท้องถิ่น นอกจากนี้แล้ว ยังมีขนมชนิดหนึ่ง เรียกว่า "ขนมไหว้พระจันทร์" (月餅) มีส่วนผสมกลมคล้ายขนมเค้ก ทำจากแป้ง มีไส้ต่าง ๆ เป็นธัญพืช ไข่เซ่นไหว้และรับประทานกันจนเป็นเอกลักษณ์สำหรับเทศกาลนี้ (นิตยา (พลพิพัฒน์พงศ์) ซีวี, 2542)

วันสารทจีน

ตามปฏิทินทางจันทรคติ ในเทศกาลสารทจีนจะตรงกับวันที่ 15 เดือน 7 ตามปฏิทินจีน เทศกาลสารทจีนถือเป็นวันสำคัญที่ลูกหลานชาวจีนจะแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษโดยพิธีเซ่นไหว้ และยังถือเป็นเดือนที่ประตูรกเปิดให้วิญญาณทั้งหลายมารับกุศลผลบุญได้ ชาวจีนทั้งหลายจึงทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ เพื่อให้วิญญาณออกมารับกุศลผลบุญ (จิตรรา ก่อฉันทเกียรติ, 2544)

พิธีงัดเต็ก

พิธีกรรมอันเป็นวัฒนธรรมจีนที่สืบทอดกันมาเป็นพิธีกรรม ชีวิตหลังความตายกับชีวิตของคนเป็น พิธีงัดเต็กมีรากฐานมาจาก 3 ความเชื่อ อันประกอบไปด้วย 2 ศาสนา และ 1 ลัทธิ นั่นคือ ศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋า และลัทธิขงจื้อ ศาสนาพุทธ (มหายานนิกายสุขาวดี) คือ บทสวดพระธรรมต่างๆ เป็นคำสอนที่ไม่มีพิธีกรรม ศาสนาเต๋า คือ ความสมดุลและพิธีกรรมเพื่อสื่อความหมาย ลัทธิขงจื้อ คือ ของไหว้ และการปฏิบัติตัวของลูกหลานเพื่อแสดงถึงความกตัญญู การเผาเครื่องกระดาษในพิธีงัดเต็กนั้น นิยมเผาเฉพาะบ้าน เฟอร์นิเจอร์ หีบเสื้อผ้า และคนรับใช้ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพในโลกกึ่งเต็กก็มีพิธีกรรมที่ละเอียดอ่อนมาก รายละเอียดก็แตกต่างกันไปตามประเพณีของแต่ละมณฑล (ถาวร สิกขโกศล, 2557)

พิธีแต่งงาน

เป็นพิธีที่ชาวจีนถือปฏิบัติกัน และเป็นสิ่งที่เจ้าบ่าว – เจ้าสาวต้องปฏิบัติ หลังจากตกลงว่าจะแต่งงานกันซึ่งจะมีรายละเอียดมาก เริ่มตั้งแต่ วันสู่ขอ ฝ่ายชายจะเดินทางไปบ้านฝ่ายหญิงตามฤกษ์ที่ได้จากซินแส โดยไปพร้อมกับแม่สื่อ (ถ้ามี) เจ้าแก่ และพ่อแม่ ตามมารยาทที่ดีควรเตรียมของฝากเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปกำนัลครอบครัวฝ่ายหญิง สำหรับเจ้าสาวเตรียมข้าวของเครื่องใช้ และเครื่องแต่งงานไว้ ดังนี้

- 1) เอี่ยมแต่งงาน คือ เอี่ยมแดงที่ตรงกลางเป็นช่องกระเป๋ากั้วอักษรจีน
 - 2) ต้นซุงเฉ้า
 - 3) ส้มเซ่ง 1 ถาดใหญ่
 - 4) ซุดลำไยแห้ง 2 ซุดและลูกลำไยแห้ง
 - 5) ใบทับทิม
 - 6) เซฟแดง
 - 7) ของใช้สำหรับเจ้าสาว
 - 8) ถาดใส่ของ
 - 9) แผ่นรูปหัวใจสีแดง สำหรับติดเครื่องประดับทองและเพชร
 - 10) พัดแดง
 - 11) รองเท้าเกียะสีแดง 1 คู่
 - 12) หมอน 1 ซุด
 - 13) ตะเกียง เชิงเทียน ซุดน้ำชา และกาเหล้าสีแดง
 - 14) ไข่ต้มย้อมเปลือกเป็นสีแดง จัดเตรียมเป็นจำนวนคู่
 - 15) ของขวัญ สำหรับมอบให้พ่อแม่และญาติฝ่ายชาย
- ฝ่ายเจ้าบ่าวต้องเตรียมของเพื่อความเป็นสิริมงคลของพิธี ดังนี้
- 1) กลั้วยทั้งเครือ เลือกแบบที่ยังเขียว มีลูกเยอะ
 - 2) อ้อย 1 คู่ ยกมาทั้งต้น
 - 3) ส้มเซ่งจัดมาเป็นคู่
 - 4) ขนมหมั่น, ขนมแต่งงาน ที่นิยมคือขนม 5 อย่าง
 - 5) ซุดหมู แบ่งเป็น 4 ถาด
 - 6) ซุดเซ่นไหว้ที่บ้านเจ้าสาว 2 ซุด สำหรับไหว้เจ้าที่และไหว้บรรพบุรุษ
 - 7) โบว์แดงหรือชมพู สำหรับผูกหน้ารถแต่งงาน ตามธรรมเนียมจีนจะไม่

มีพิธีสวมแหวนหมั้นและนับสินสอด (จิตรา ก่อมนทเกียรติ, 2544)

พิธีเกี่ยวกับการเกิด (诞生礼)

พิธีเร่งคลอด พิธีอาบน้ำทารกหลังคลอดสามวัน พิธีครบเดือน พิธีครบร้อยวัน และพิธีครบขวบ รายละเอียดในเรื่องการปฏิบัติของชาวจีนในแต่ละถิ่นจะต่างกันออกไปบ้างตามขนบธรรมเนียม และความเชื่อของคนในแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้ชาวจีนมีข้อห้ามมิให้หญิงมีครรภ์ร่วมงานมงคล และอัมงคล ในหลายท้องถิ่นห้ามคลอดที่บ้านของฝ่ายหญิง เพราะถือกันว่าจะทำให้บ้านฝ่ายหญิงล่มจม (ถาวร สิกขโกศล, 2557)

พิธีบรรลุนิติภาวะ

พิธีบรรลุนิติภาวะ เริ่มขึ้นในกลุ่มชนชั้นสูงสมัยราชวงศ์โจว จะจัดเมื่อเด็กชายจีนมีอายุครบ 20 ปีเต็ม และจะมีการสวม "กวน " (冠) หรือสิ่งที่ชนชั้นสูงชาวจีนในสมัยโบราณใช้สวมครอบบนศีรษะเพื่อเป็นเครื่องบอกระดับยศและสถานะ ทั้งนี้พิธีนี้ได้เริ่มเลือนหายไปตั้งแต่สมัยราชวงศ์หมิง

ผู้เข้าร่วมหากเป็นเด็กผู้ชายให้นั่งในตำแหน่งประธานของพิธี มีคนหวีผมและใช้ผ้าสีดำพันศีรษะให้ ผ้าสีดำนี้จัดทำเป็นเหมือนหมวก และจะพันศีรษะด้วยผ้า 3 ครั้ง แต่ละครั้งจะพันเป็นหมวกรูปแบบต่างๆกัน พร้อมกับเปลี่ยนเสื้อผ้าที่ไม่เหมือนกัน 3 ชุด ขณะเดียวกันผู้ร่วมงานจะเปล่งเสียงอวยพร เจ้าภาพก็เลี้ยงสุราอาหารผู้ร่วมงานจากนั้นเด็กผู้ชายจะไหว้พ่อแม่ แล้วพิธีกรกล่าวคำอวยพร ท้ายสุดคือ การตั้งชื่อให้เด็กคนนั้น เด็กคนนั้นก็มีทั้งชื่อแซ่ครบพร้อม เป็นที่ยอมรับของสังคม ส่วนเด็กผู้หญิงจะทำพิธีบรรลุนิติภาวะเรียกว่า "จีหลี่" (พิธีปักปิ่นปักผม)เมื่ออายุครบ 15 ปี โดยใช้ปิ่นปักผมแทนหมวกเพื่อจัดผมให้อยู่ทรง โดยรวบผมให้เรียบร้อยแล้วใช้ผ้าไหมคลุม จากนั้นก็เสียบปิ่นปักผมไว้ที่มวยผม ขั้นตอนในพิธีเรียบง่ายกว่าเด็กผู้ชาย แต่ก็ต้องเชิญญาติพี่น้องมาเป็นสักขีพยานเช่นกัน และมีผู้อาวุโสเป็นคนจัดพิธี จากนั้นก็ตั้งชื่อให้ใหม่เป็นอันเสร็จพิธี

โดยพิธีกรรมของชาวจีน เป็นรูปแบบในเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงผ่านความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาของชาวจีนสะท้อนอย่างชัดเจนทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สัญลักษณ์รูปธรรมที่ปรากฏชัดเจน คือ การสร้างศาลเจ้า การสร้างวัดจีน และโรงเจ และสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรม คือ แนวคิด ความเชื่อของชาวจีนที่ผ่านงานเทศกาลและการประกอบพิธีกรรมสำคัญ การไหว้เจ้าและการไหว้บรรพบุรุษ (เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ. 2551, หน้า 115-116)

2.1.2.5 ศิลปะการแสดงและการละเล่น

ศิลปะการแสดงและการละเล่นของชาวจีนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนานและถือเป็นวัฒนธรรมความบันเทิงของชาวจีน ซึ่งศิลปะการแสดงและการละเล่นสะท้อนถึงความหลากหลายของกลุ่มชาวจีนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งศิลปะการแสดงและการละเล่นที่ยังคงปรากฏอยู่ในพื้นที่ย่านฝั่งธนบุรี ได้แก่ จั้ว การเชิดสิงโตและมังกร

การแสดงจั้ว

การแสดงจั้วเข้ามาสู่ประเทศไทยพร้อมๆ กับการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีนจำนวนมาก หลายกลุ่ม จั้วเป็นการสื่อสารการแสดง ที่แสดงถึงการเฉลิมฉลองในงานเทศกาลตามศาลเจ้าต่างๆ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นช่วงเวลาที่เฟื่องฟูที่สุดของจั้ว มีนักแสดงจั้วจากประเทศจีนเดินทางเข้ามาเปิดการแสดงในประเทศไทย ในสมัยโบราณ การแสดงจั้วเกิดขึ้นในราชสำนักของจีนที่มีการต่อยอดศิลปะการแสดงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและถือได้ว่าเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมหลัก

หากแต่ในปัจจุบันจิวไม่ได้แสดงให้ราชสำนักจีนอีกต่อไป หากเป็นการแสดง/การละเล่น ที่แสดงให้เทพเจ้าที่สถิตอยู่ในศาลเจ้านั้นๆ ได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมกับความหวังของผู้คนที่จัดการแสดงว่าเทพเจ้าจะนำพาซึ่งความสุขความเจริญให้กลับมา

จิว นิยมใช้ผู้แสดงเป็นผู้ชายล้วน ต่อมาได้มีการให้ผู้หญิงเข้าร่วมแสดงบ้าง นอกจากบทตัวร้ายหรือตัวพ่อแก่ ซึ่งเป็นตัวประกอบ ผู้แสดงนิยมเป็นผู้ชาย ภายหลังจากที่ประเทศจีนได้เปลี่ยนแปลงเป็นระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ทำให้ศิลปะการแสดงแขนงต่างๆ สูญหายไป และที่มีการแสดงต้องอยู่ในความควบคุมของรัฐบาล หากแต่คนไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยในประเทศไทยจำนวนมากมีความนิยมในการชมการแสดงจิว ส่งผลให้มีการเกิดคณะจิวขึ้นเป็นจำนวนมากและลักษณะของจิวก็มีความหลากหลายตามกลุ่มชาติพันธุ์จีนนั้น (ถาวร ลิกขโกศล. 2557, หน้า 18-19) และการแสดงจิวที่ปรากฏในย่านธนบุรี มีดังนี้

จิวแต่จิว ใช้ภาษาจีนแต่จิวเป็นบทสนทนาระหว่างการแสดง ผู้แสดงมีทั้งเพศชายและเพศหญิง มีเด็กและผู้ใหญ่ เป็นจิวที่มีการจัดการแสดงมากที่สุด

จิวไหลล่า ใช้ภาษาจีนไหลล่าเป็นบทสนทนาระหว่างการแสดง การแสดงคล้ายจิวจิวกั๊ง ที่ผู้แสดงต้องระมัดระวังบทบาทท่าทาง บทเจรจา เนื้อเรื่องเน้นความสนุกสนาน

จิวกวางตุ้ง ใช้ภาษาจีนกวางตุ้งเป็นบทสนทนาระหว่างการแสดง นิยมแสดงตามศาลเจ้า

การเชิดสิงโตและมังกร

ในอดีตการเชิดสิงโตของคณะสิงโตของชาวจีน คือ คณะมวยหรือสำนักมวย ซึ่งหัวสิงโตที่ใช้ในการเชิดนั้น มีหัวเป็นสี่เหลี่ยม คิ้วสีขาว การเชิดสิงโตในยุคแรกเน้นลีลาการรำรำเป็นหลัก จึงถูกเรียกว่า ระบำสิงโต สิงโตเป็นสัตว์ในนวนิยายหรือจินตนาการของประเทศจีน โดยชาวจีนได้มีจินตนาการว่า สิงโตมีการกำเนิดมาจากสัตว์ 3 ประเภท ได้แก่ แรด ม้า และสุนัข

การเชิดสิงโต ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบที่เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ฮั่น (206 ปี ก่อน ค.ศ.- ค.ศ. 220) จากข้อมูลของคุนจิรพัฒน์ วิสัยพงษ์ หัวหน้าทีมงานคณะสิงโตมังกรทอง ลูกชัยมงคล เล่าถึงตำนานมังกรและสิงโตเมืองไทยว่า “ประเทศจีนนั้นได้ส่งคณะเชิดสิงโตมาแสดงหน้าพระพักตร์ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเชิดสิงโตในประเทศไทยนับตั้งแต่นั้นมา ด้วยเสน่ห์ในเรื่องของความสนุกสนานและตื่นเต้น ทำให้การเชิดสิงโตได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย จากคนไทยเชื้อสายจีนในสมัยนั้นสู่กลุ่มคนไทยในรัตนโกสินทร์”

การเชิดสิงโตและมังกร เป็นรูปแบบการเต้นรำที่สืบทอดมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานและถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของวัฒนธรรมจีน มักจะพบเห็นในการฉลองเทศกาลต่างๆ หากถ้าเป็นการเชิดมังกร การเต้นจะใช้ทีมเต้นต่อกันไปตามรูปร่างความยาวของมังกร ทีมเต้นจะมีการเคลื่อนไหวเลียนแบบการเคลื่อนไหวของแม่น้ำที่คดเคี้ยวไปมา

การเชิดมังกรในช่วงเทศกาลปีใหม่ของจีน คือเทศกาลตรุษจีน มังกรจีนจึงเป็นสัญลักษณ์ที่เชื่อว่ามังกรจะนำความโชคดีมาให้ ดังนั้นการเชิดมังกรที่ใช้ระยะเวลานานมากขึ้นเท่าไร ก็จะนำความโชคดีมาให้มากยิ่งขึ้น ชาวจีนเชื่อว่า มังกรเป็น พลังอันยิ่งใหญ่ ความสง่างาม ความอุดมสมบูรณ์ สติปัญญา และสิริมงคล ลักษณะดังกล่าวจึงถูกนำไปกลายเป็นสัญลักษณ์ของพระราชอำนาจของกษัตริย์ ในช่วงของราชวงศ์ฮั่น รูปแบบการเชิดมังกร ได้ถูกกล่าวถึง เช่น มังกรอิงหลง (Yinglong) คือ เทพแห่งฝน และเสินหลง (Shenlong) คือผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดให้มีลม มีฝน

การเชิดสิงโต มีการผสมผสานศิลปะการแสดง ศิลปะการต่อสู้ กายกรรมและความเชื่อเข้าด้วยกัน ปัจจุบันมีการพัฒนาการเชิดสิงโตในวัฒนธรรมจีนเป็นกีฬาประจำชาติ การแบ่งประเภทการเชิดสิงโต สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ สิงโตเหนือ และ สิงโตใต้ ชาวจีนทางตอนใต้โดยส่วนมากที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในเมืองไทยส่วนใหญ่อพยพมาจากมณฑลกว่างตุง ได้นำศิลปะการเชิดสิงโตมาเผยแพร่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นที่นิยม จนพัฒนาเป็นกีฬาระดับนานาชาติ โดย International Dragon and Lion Dance Federation มีการสร้างกฎกติกาการแข่งขันร่วมกันระหว่างประเทศต่างๆ เป็นแบบสากล สร้างมาตรฐานการเชิดสิงโต (ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. 2558, หน้า 81) การเข้ามาของศิลปะการแสดงการเชิดสิงโต ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นสามารถสันนิษฐานได้จากการศึกษาภาพจิตรกรรมฝาผนัง โดยพบมาก ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นรัชกาลที่ 3 ศิลปวัฒนธรรมจีนกลายเป็นศิลปะแบบพระราชนิยมที่ทรงโปรด จากการศึกษาข้อมูลตามวัดในกรุงเทพฯและธนบุรี พบว่าภาพจิตรกรรมลวดลายจีนอื่นๆ ที่เป็นภาพสะท้อนถึงวิถีชีวิตจริงของชาวจีนอพยพเมื่อแรกเข้ามาตั้งถิ่นฐาน มักยึดอาชีพพ่อค้าเร่ขายเรือขายของ เป็นภาพสามัญที่พบจนคุ้นตา ภาพพ่อค้าที่มีฐานะชั้นเจ้าสัว มักพบบนจิตรกรรมฝาผนังในวัดหลวงเป็นส่วนใหญ่ (มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์. 2550) ชาวจีนให้การนับถือสิงโตมาก เพราะเชื่อว่า สิงโตมีความศักดิ์สิทธิ์ ทั้งยังสามารถบันดาลโชคลาภและปัดเป่าสิ่งที่เป็นอัปมงคล สิงโตและการเชิดสิงโตปรากฏหลักฐานการเกิดขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าเจียนหลง แห่งราชวงศ์ชิง ตรงกับสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ การเชิดสิงโต ในวิถีชีวิตย่านตลาดพลู นับเป็นประเพณีของคนจีน เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งทางการค้า ให้โชคให้ลาภเป็นความเป็นสิริมงคล แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง เป็นพิธีกรรมที่เชื่อมความสัมพันธ์ในกลุ่มคนจีน กลุ่มพ่อค้า และแรงงาน “การเชิดสิงโต” (Lion Dance) เป็นส่วนหนึ่งของศิลปวัฒนธรรมจีนและเป็นการการเฉลิมฉลองในเทศกาลตรุษจีน หรือวันขึ้นปีใหม่ของชาวจีนทั่วโลก ในประเทศสิงคโปร์ส่วนใหญ่มีเชื้อสายจากชุมชนชาวจีนมณฑลทางภาคใต้ของประเทศจีน จึงทำให้แบบอย่างการเชิดสิงโตและการผลิตหัวสิงโตเป็นแบบสิงโตทางภาคใต้ (South Lion) มีการใช้โครงไม้ไผ่ประกอบเข้ากับวัสดุท้องถิ่น เช่น กระดาษ ผ้าไหม โลหะ แผ่นเงิน และเกล็ดทอง เป็นต้น การเย็บประกอบและจัดสร้างตามแบบหัวสิงโตท้องถิ่นในฮกเกี้ยน แต่จีวและกว่างตุง (ปิยะแสง

จันทรวงศ์ไพศาล. 2558, หน้า 378-379) ศิลปะการเชิดสิงโต เป็นศิลปะการแสดงที่แฝงความแข็งแรงผสมความอ่อนพลิ้วและความยืดหยุ่นของร่างกาย การเชิดเป็นการเลียนแบบอากัปกริยาของสิงโตที่ชอบชุกชกชนผสมการเล่นกายกรรมจีน ลักษณะการเคลื่อนไหวของสิงโตจึงมีลีลาอ่อนไหว กระฉับกระเฉงและโลดโผน คุณสมบัติของผู้เชิดทางกายภาพต้องมีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์รูปร่างสัดส่วนไม่อ้วนและไม่สูงจนเกินไป ที่สำคัญต้องมีความอดทนและมีสมาธิที่ดี โดยมีรูปแบบการแสดงการเชิดสิงโตมี 3 ลักษณะ ได้แก่

การเชิดสิงโตพื้น

เป็นลักษณะเด่นของการเชิดสิงโตใต้ ของกลุ่มชาวจีนในมณฑลกว่างต้ง

การเชิดสิงโตต่อตัว

เป็นลักษณะเด่นของการเชิดสิงโตเหนือ เป็นที่นิยมในทางตอนเหนือของจีน

การเชิดสิงโตบนเสาต่างระดับ

เป็นลักษณะเด่นของการเชิดสิงโตเหนือ

การสืบทอดสิงโตและมังกรในย่านธนบุรี พบว่า มี 19 คณะ ที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมการเชิดสิงโตที่หลากหลาย หากแต่ละคณะจะมีรากฐานจากการเชิดสิงโตที่มาจากจีนตอนใต้และมณฑลกว่างต้ง ดังนี้

1. คณะศิษย์เทวธรรม	การเชิดสิงโตสไตร์มาเลเซีย มีการต่อตัว การกระโดดเสาดอกเหมย
2. คณะศิษย์หลวงพ่อบุญ	การเล่นต่อตัว 5-6 ชั้น รูปแบบบานประตูจีน มีคำใช้เรียกเฉพาะ เช่น ใช้จิ้งหะการเดินสไตร์วัวแดง ปะระกา
3. คณะศิษย์ลูกขี้มวงคล	การแสดงมังกรภาคพื้นที่มีลีลาการเชิดที่สวยงาม และการแสดงเชิดสิงโตกึ่งกายกรรม
4. คณะหลงเนียนไทยแลนด์	การเล่นเชิดสิงโตและเชิดมังกรตามหลักวิธีแบบสากล ประกอบไปด้วยการแสดงกายกรรมต่อตัว สิงโตกระโดดเสาดอกเหมย สิงโตเล่นไฉ่ซิง สิงโตค่ายกล สิงโต 3 ถาด การเชิดมังกรลีลา มังกร 9 เซียน และการแสดงกลอง 5 ถาด สำหรับมังกรนั้นมีความยาว 18 เมตร ใช้ผู้เชิด 9 คน และ ผู้เชิดลูกแก้ว 1 คน
5. คณะลูกธนบุรี	การเชิดสิงโตพื้น โดยเน้นศิลปะการเชิดและไม่เน้นต่อตัว
6. คณะลูกพ่อพลายบางทรงฤทธิ์	เน้นการเชิดสิงโตพื้นเป็นหลัก การเล่นสิงโตไฉ่ซิง และมีการต่อตัว
7. คณะลูกพ่อโอภาสี	เน้นการเชิดสิงโตพื้นเป็นหลัก และท่าทางการเชิดจะเหมือนกับสิ่งมีชีวิต มีการพัฒนาท่าทางของสิงโต และนำไปใช้ร่วมกับกีฬาวิชู
8. คณะลูกสวนยี่สิบ	เน้นการเชิดสิงโตและเล่นกายกรรมต่อตัว

9. คณะศิษย์หลวงพ่อมเหศวร เน้นการเชิดสิงโตและเล่นกายกรรมต่อตัว
10. คณะศิษย์หลวงพ่อวิเชียรมนี การเชิดสิงโตพื้นและการเล่นต่อตัว 5 ชั้น 6 ชั้น 7 ชั้น ใช้เครื่องมือโหรในการแสดง กลอง แฉ่ มัง ตีในจังหวะเดียวและจังหวะทั่วไป
11. คณะศิษย์หลวงพ่อก้าว เน้นการเชิดสิงโตพื้น การต่อตัว
12. คณะศิษย์เจ้าพ่อเจียวตีเอี้ยะ เน้นการเชิดสิงโต กายกรรมต่อตัว
13. คณะศิษย์ลูกเจ้าฟ้าจุฑามณี การแสดงสิงโตกระโดดเสาดอกเหมย สิงโตฝึกกายกรรมต่อตัวไม้กระบองและมังกรพันเสา
14. คณะกังปักไทยแลนด์ การแสดงเชิดสิงโตกระโดดเสาดอกเหมย สิงโตค่ายกล เชิดมังกรผสมผสานร่วมกับการแสดงกีฬาวูซู
15. คณะศิษย์จักรพรรดิคำ รูปแบบการแสดงการเชิดสิงโต การต่อตัว มีชื่อเรียกรูปแบบการต่อตัวคือ 9 ธรรมดา, 5 ตกเสียบ, 5 เติบ, 5 ประตูลิ้น, 5 ดึงบาน, 5 ถือหู, ต้มมี 3 ไม้
16. คณะลูกเจ้าพ่อเขาคอก เน้นการเชิดสิงโตและเล่นกายกรรมต่อตัว
17. คณะศิษย์เอกท้าวมหาพรหม การเชิดสิงโตเล่นพื้น สิงโตเล่นไม้กระบอง สิงโตต่อตัว สิงโตกระโดดเสาดอกเหมย มังกรพันเสา มังกรเลื้อยพันไฟ
18. คณะลูกพระนเรศวร การเชิดสิงโตพื้น มังกร 9 ไม้ การเล่นต่อตัว โดยเน้นคงรูปแบบการเชิดแบบดั้งเดิม
19. คณะศิษย์หลวงพ่อน้อย สิงโตพื้น สิงโตกระโดดหอย สิงโตแพ สิงโตเสาดอกเหมย สิงโตไม้กระบอง สิงโตปักกิ่ง

2.1.2.6 ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม

อารยธรรมทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมจีนแผ่ขยายขอบข่ายออกไปทั้งในเอเชียและยุโรปผ่านการทูต การค้า การศึกษา ตลอดจนการเผยแผ่ศาสนา ในตอนต้นรัตนโกสินทร์ ชาวจีนมีการสร้างสิ่งปลูกสร้างที่เป็นอาคารบ้านเรือนและศาสนสถานขึ้นเป็นจำนวนมากและมีการอุปถัมภ์โดยชาวจีนเฉพาะกลุ่มภาษา รูปแบบสถาปัตยกรรมที่พบจะปรากฏในศาลเจ้าที่นอกจากจะแสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนแล้ว ยังแสดงให้เห็นเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมเฉพาะถิ่นของชาวจีนแต่ละกลุ่มภาษา อาทิ เช่น ศาลเจ้าของชาวจีนแต้จิ๋ว แสดงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมเฉาซ่าน ซึ่งนิยมในบ้านเกิดของชาวแต้จิ๋วในจีน เช่น การใช้หน้าบัน 5 ธาตุ ศาลเจ้าของชาวจีนกวางตุ้ง แสดงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมกวางฝู ในกวางโจว เช่น การแกะสลัก อิฐบนสันผนัง เป็นต้น ศาลเจ้าของชาวจีนไหหลำ บางแห่งพบการใช้รูปแบบการใช้หลังคาแบบ สถาปัตยกรรมหมิ่นหนาน สะท้อนถึงความพยายามสืบทอดรูปแบบและรักษาอัตลักษณ์สถาปัตยกรรมจากบ้านเกิดของตน (อชิรัชญ์ ไชยพจน์

พานิช. 2561, หน้า 2-3) หากกล่าวถึงศาลเจ้าและบ้านเรือนของชาวจีนในย่านธนบุรี เราจะพบว่ามี การกระจายตัวในเขตธนบุรีและเขตคลองสานมากที่สุด โดยมีสถานที่ดังต่อไปนี้

ศาลเจ้าแม่ทับทิม เชิงสะพานกรุงธน (ซังฮี้) หรือศาลเจ้าจุ้ยโบนี๊ว ตั้งอยู่เชิงสะพาน กรุงธนฝั่งพระนคร ศาลเจ้าเก่าแก่ ภายในศาลประดิษฐานเจ้าแม่ทับทิมและเจ้าพ่อกวนอู ผู้ที่มาขอ พรส่วนใหญ่มักขอเรื่องการค้าและขอบุตร

ศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน ฝั่งธนบุรี เป็นศาลเจ้ากวนอูที่เก่าแก่ที่สุด สันนิษฐาน ว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย มีอายุไม่น้อยกว่า 268 ปี

ศาลเจ้าเกียนอันเกง (ศาลเจ้าแม่กวนอิม) ตั้งอยู่ในชุมชนกุฎีจีน เขตธนบุรี เป็นศาล ที่สร้างโดยชาวจีนฮกเกี้ยนที่ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ศาลเจ้าแห่งนี้มีจิตรกรรมฝาผนัง ภายนอกศาลมุงกระเบื้องตามแบบจีนดั้งเดิม และเคยได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น ในปี 2551 จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์

ศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว เขตคลองสาน ที่เก่าแก่กว่า 200 ปีและศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นสิริ มงคลต่อชีวิต เป็นเทพีแห่งท้องทะเล หรือที่คนไทยเรียกว่า "เจ้าแม่ทับทิม" นั่นเอง เพื่อเป็นการ ขอบคุนที่ทำให้เดินทางโดยสวัสดิภาพ ศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว คลองสาน ประดิษฐานอยู่คู่ "ฮวย จ่ง ล้ง" มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน

“ล้ง” มาจากชื่อเดิมของสถานที่นี้ว่า “ฮวย จ่ง ล้ง” หมายถึง “ท่าเรือกลไฟ” บ้าน “หวังหลี่” ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2393 โดยพระยาพิศาลศุภ ผล (ชื่น พิศาลบุตร) ต้นตระกูลพิศาลบุตร ซึ่งเป็นชาวจีนโดยบรรพบุรุษของท่าน ได้เดินทางจากเมือง จีนมาค้าขายและตั้งรกรากอยู่ในเมืองไทยตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์ “ฮวย จ่ง ล้ง” นับเป็นแหล่งการค้า รุรกิจ โดยตัวอาคารท่าเรือเป็นร้านค้าและโกดังเก็บสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2462 ตระกูล “หวังหลี่” ได้เข้ารับช่วงเป็นเจ้าของต่อจากตระกูลพิศาลบุตร และได้ปรับท่าเรือดังกล่าวให้ กลายเป็นอาคารสำนักงาน และโกดังเก็บสินค้าสำหรับกิจการการค้าของตระกูลหวังหลี่ ในปัจจุบัน “ล้ง” มีลักษณะความเป็นตัวแทนในมิติทางศิลปกรรมด้านที่อยู่อาศัยแบบจีน (จำนงศรี (รัตนิน) หาญเจนลักษณ์, 2561)

2.1.2.7 สินค้าและอาหารจีน

อาหารจีนเข้ามามีบทบาทต่อวัฒนธรรมการกินและวัฒนธรรมอื่นๆของชาวไทยมา เป็นเวลาช้านาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยสมัยก่อนพ่อค้าชาวจีนได้เข้ามาติดต่อกับค้าขายในประเทศไทย และได้ นำเอาอาหารและวัฒนธรรมการกินของตนเข้ามาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยสมเด็จพระนั่ง เกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งอยู่ระหว่าง พ.ศ. 2368-2373 จนถึงระยะก่อน สงครามโลกครั้งที่ 1 ใน พ.ศ. 2460 ซึ่งมีการเปิดรับชาวจีนเข้ามาเป็นจำนวนมาก โดยชาวจีนส่วนใหญ่

มาทางเรือสำเภา จึงทำให้อาหารและวัฒนธรรมของชาวจีนเกิดการแพร่หลายและเข้ามามีบทบาทอย่างมาก (เพียงพลอย ไพลิน, 2530)

ชาวจีนมีวัฒนธรรมอันเก่าแก่ชาติหนึ่งของโลกเกี่ยวกับเรื่องอาหารและการรับประทานอาหารซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ทั้งนี้ เนื่องจากชาวจีนถือว่าอาหารเป็นเรื่องใหญ่และต้องพิถีพิถันเป็นอย่างมาก อาหารไม่เพียงแต่ให้ความอิ่มและความอร่อยเท่านั้น แต่ยังต้องให้คุณค่าในด้านการบำรุงรักษาสุขภาพอนามัยอีกด้วย เนื่องจากอาหารที่รับประทานเข้าไปล้วนแต่มีผลกระทบต่อร่างกายของเราทั้งสิ้น (ประยงค์ อนันทวงศ์, 2536) อาทิ อาหารบางอย่างเมื่อรับประทานแล้วเกิดประโยชน์ แต่เมื่อรับประทานร่วมกับอาหารชนิดอื่นอาจเกิดโทษได้ หรือแม้แต่การรับประทานอาหารที่มีฤทธิ์ร้อน ฤทธิ์เย็นไม่ถูกกับโรค หรือไม่เหมาะสมกับฤดูกาลก็อาจก่อให้เกิดการเจ็บป่วยได้ (วิจิตร บุญยโธร, 2535) ชาวจีนนำอาหารมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรมความเชื่อต่างๆ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเชื่อซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น อาหารที่ใช้ในพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษในเทศกาลตรุษจีน ต้องประกอบด้วย อาหารคาว อาหารหวาน และผลไม้ต่างๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความหมายอันเป็นมงคล ตัวอย่างเช่น

หมู ซึ่งคำในภาษาจีนเรียกว่า ตู้อ ซึ่งหมายถึง ความมั่งคั่ง สื่อถึงความกินดีอยู่ดี

ไก่ คำในภาษาจีนเรียกว่า ไก่ย ชาวจีนถือว่าไก่เป็นสัญลักษณ์ของความดีงาม และมีความหมายมงคล 2 อย่าง คือ อย่างแรก คือ หงอนไก่ที่มีลักษณะคล้ายหมวกขุนนางของชาวจีน สื่อถึงความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อย่างที่สองคือ ไก่จะขันตรงเวลาทุกเช้า สื่อถึงการรู้งาน รู้หน้าที่

ปลา คำในภาษาจีนแต่จิวออกเสียงเรียกว่า อี้ ซึ่งสอดคล้องกับคำลื้มมงคลที่ว่า อู่-ฮื้อ-อู่-ซัง แปลว่า ให้เหลือกินเหลือใช้ เป็นต้น (เสาวรัตน์ โพธิพันธ์, 2550 , หน้า 2-3)

ส่วนอาหารหวานที่ใช้ในพิธีไหว้เจ้าช่วงตรุษจีน เช่น ขนมเซ่งและขนมเทียน ซึ่งเป็นขนมที่มีความเหนียว เชื่อกันว่า ในช่วงตรุษจีนเทพเจ้าเตาไฟจะขึ้นสวรรค์เพื่อไปรายงานความดี ความชั่วของมนุษย์ต่อองค์เง็กเซียนฮ่องเต้ได้รับทราบ ความเหนียวของขนมดังกล่าวจะทำให้เทพเจ้าไม่พูดมาก ไม่สามารถรายงานความชั่วของมนุษย์ต่อองค์เง็กเซียนฮ่องเต้ได้ ส่วนความหวานของขนมนั้นจะช่วยให้เทพเจ้ารายงานแต่สิ่งดีของมนุษย์ นอกจากนี้ยังมี ขนมฮี้ หรือขนมบัวลอยจีน คำว่า ฮี้ ในภาษาจีน แปลว่า กลมๆ ซึ่งขนมดังกล่าวมีลักษณะเป็นแป้งกลมๆ นุ่มๆ เคี้ยวกลืนง่าย สื่อความหมายถึง ให้ชีวิตราบรื่น (จิตรา ก่อฉันทเกียรติ, 2546 , หน้า 116-117)

สำหรับผลไม้ที่นิยมใช้ไหว้ในเทศกาลต่างๆ เช่น ส้ม กล้วย องุ่น สับปะรด แอปเปิ้ล ทับทิม ลูกท้อ ลูกพลับ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความหมายมงคล เช่น

ส้ม ในภาษาจีนเรียกว่า ต้ากิก หมายถึง มงคลอันใหญ่หลวง

กล้วย ภาษาจีนเรียกว่า เก็งเจีย หมายถึง การมีลูกหลานสืบสกุล

องุ่น ภาษาจีนเรียกว่า พู่ท้อ ซึ่งหมายถึง ความเจริญงอกงาม เป็นต้น

โดยสีของผลไม้แต่ละชนิดจะสื่อถึงความหมายมงคลแตกต่างกันไป เช่น สีเหลือง สีส้ม หมายถึง ทอง ความร่ำรวย สีแดง หมายถึง ความเป็นมงคล โชคลาภ ความร่ำรวย และสีเขียว หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์

สำหรับการใช้อาหารเป็นยานั้น ชาวจีนนิยมใช้อาหารเป็นยาในการบำรุงรักษาสุขภาพ ใช้อาหารเป็นยาอายุวัฒนะไปในตัว ยกตัวอย่างเช่น การใช้รากบัวซึ่งมีสรรพคุณในการดับพิษ ร้อน แก้อาการเมา ช่วยเจริญอาหาร มาใช้เป็นส่วนประกอบในการปรุงอาหารคาว อาหารหวาน หรือ แม้แต่การใช้เกาลัดมาเป็นส่วนประกอบในอาหาร เนื่องจากมีสรรพคุณช่วยในการบำรุงกระเพาะอาหารและลำไส้ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังพบว่า ชาวจีนยังมีความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่สอดคล้องกับหลักความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา ในเรื่องการลดละการทำความชั่วโดยการลดการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ดังเช่น เทศกาลกินเจ ซึ่งในปัจจุบันก็เป็นที่แพร่หลายแม้แต่ในหมู่ชาวไทยที่ไม่ใช่คนไทยเชื้อสายจีน (ธนัสร์ สุวัฒน์มหาธรรม, 2549)

อาหารจีนสามารถจำแนกประเภทได้เป็น 4 หมวด คือ (1) อาหารชั้นสูง (2) อาหารพื้นบ้าน (3) อาหารบำรุง ที่เรียกว่า ยาโป้ว หรือ ยาโป่ว และ (4) อาหารที่แบ่งตามเขตภูมิศาสตร์ของประเทศจีน

1. อาหารชั้นสูง คือ อาหารเหล่า หรือของขึ้นโต๊ะจีน ไม่ว่าจะเป็น หูฉลาม พระกระโดดกำแพง เป็ดปักกิ่ง หมูหัน ฯลฯ ซึ่งในสมัยก่อนจะจัดถวายเฉพาะฮ่องเต้เท่านั้น ซึ่งจะใช้ความพิถีพิถันมาก ตั้งแต่การคัดเลือกวัตถุดิบ ซึ่งจะต้องใช้วัตถุดิบที่ปรุงสดใหม่ หรือแม้กระทั่งการนำสัตว์เป็นๆมาปรุงอาหารทำให้ได้รสชาติของอาหารที่สดใหม่ ไปจนถึงขั้นตอนการถวายเป็นต้น

2. อาหารพื้นบ้าน คือ อาหารที่รับประทานในชีวิตประจำวัน เช่น ข้าวต้ม โจ๊ก ก๋วยเตี๋ยว เต้าหู้ ลูกชิ้น ปาท่องโก๋ เป็นต้น

ตามทัศนคติของชาวจีนถือว่า กระเพาะอาหารเป็นผู้เลี้ยงดูอวัยวะต่างๆของร่างกาย ทำหน้าที่ส่งอาหารไปให้โดยไม่สามารถแยกได้ว่าสิ่งใดเป็นคุณหรือเป็นโทษ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้รับประทานในการเลือกที่จะรับประทานสิ่งใด ซึ่งชาวจีนจะเลือกรับประทานอาหารโดยยึดหลักปฏิบัติตามกฎของหยิน-หยาง ที่เชื่อว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกไม่มีอะไรอยู่นิ่งเฉย ต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไปตามกฎของธรรมชาติเพื่อให้เกิดความสมดุล (ประยงค์ อนันทวงศ์, 2532, หน้า 8-10)

3. อาหารบำรุง คือ อาหารที่เรียกว่า ยาโป้ว หรือยาโป่ว ตัวอย่างเช่น ไก่ดำตุ๋นโสม กระเพาะปลาตุ๋น โถงผัดขิงเหล้าแดง ชาวจีนนิยมรับประทานอาหารประเภทที่เป็นยาบำรุง ไม่ว่าจะเป็นในชีวิตประจำวัน หรืออาหารจัดเลี้ยงในโอกาสต่างๆ โดยไม่จำเป็นว่าจะต้องเจ็บป่วยหรือไม่สบาย เพราะถือว่าการรับประทานอาหารก็เป็นการบำรุงร่างกายให้แข็งแรงได้ (ประยงค์ อนันทวงศ์, 2532, หน้า 32)

4. อาหารที่แบ่งตามเขตภูมิศาสตร์ คือ อาหารที่แบ่งตามเขตภูมิศาสตร์ของประเทศจีน ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้และภาคตะวันตก ซึ่งจะมีลักษณะเด่นที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละภาค

อาหารจีนภาคเหนือ จุดเด่น คือ อาหารชานตง ซึ่งเป็นอาหารโบราณ ที่มีต้นกำเนิดมาจากกลุ่มน้ำฮวงโหและพัฒนาเป็นอาหารภาคเหนือในปัจจุบัน อย่างเช่น เป็ดปักกิ่ง ซึ่งมีคนคิดค้นและทำขึ้นในสมัยราชวงศ์จินจนถึงราชวงศ์ฮั่น (พ.ศ. 322-763) นอกจากนี้ยังมีอาหารจีนภาคเหนือขนานแท้และดั้งเดิมอีกอย่างซึ่งยังคงมีให้รับประทานกันในกรุงปักกิ่ง คือ ซุปสี่ขาขุ่นๆ หรือ ซุปน้ำนม

ในปัจจุบัน อาหารภาคเหนือของจีนยังสามารถแบ่งย่อยได้เป็น

อาหารฮองเต้ ซึ่งมีมายาวนานกว่า 3,200 ปี อาหารของฮองเต้นั้นเน้นความพิถีพิถันในการปรุงและต้องเป็นอาหารที่บำรุงร่างกายไปพร้อมๆ กับการรักษาโรคไปด้วย เพื่อให้ฮองเต้มีพระชนมายุยืนยาว โดยมีข้อกำหนดว่า อาหารฮองเต้จะต้องมีเนื้อสัตว์อย่างน้อย 6 ชนิด กับข้าวอีก 6 ชนิด มีเครื่องปรุงพิเศษอย่างน้อย 8 ชนิด ทำออกมาเป็นเมนูอาหาร 120 ชนิด โดยพ่อครัวแต่ละคนจะถูกกำหนดหน้าที่ในการทำอาหารแต่ละชนิดห้ามสลับสับเปลี่ยนงานกัน ส่วนเจ้าหน้าที่ครัวอื่นๆ เช่น คนโม่แป้ง คนเชือดสัตว์ คนหมักเหล้า หรือแม้แต่คนที่ทำหน้าที่ดูแลภาชนะ ก็ต้องจัดคนให้ทำหน้าที่ประจำจนชำนาญเช่นเดียวกัน (จิตรา ก่อมนทเกียรติ, 2544 , หน้า 63-65)

อาหารขงจื้อ ชาวจีนนับถือเลื่อมใสในนักปราชญ์ที่ชื่อขงจื้อ เป็นอย่างมาก ขงจื้อคำสอนหรือข้อคิดคำคมของขงจื้อได้รับการยกย่องว่าเป็นศาสนาหนึ่งของจีน ลูกหลานของขงจื้อได้รับการยอมรับจากกษัตริย์ ขุนนางและชนชั้นสูงมาตลอดทุกยุคสมัย เมื่อมีงานเลี้ยงก็จะมีการรับรองแขกจึงเป็นที่มาในการเรียกอาหารว่า อาหารจากตำหนักขงจื้อ ซึ่งหากมีโต๊ะฮองเต้มาเสวย ก็จะต้องจัดอาหาร 196 อย่างมาถวาย อาหารขงจื้อมีจุดเด่น คือ การมีชิงชอยวางไว้เป็นเครื่องเคียง ซึ่งเชื่อว่าชิงชอยในเรื่องสุขภาพ จึงทำให้เกิดความนิยมในการจัดพวกผักดอง ของกินเล่นวางไว้ให้คิบริับประทานแก้เลี่ยน หรือรับประทานเล่นๆระหว่างรับประทานอาหารหลัก จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของอาหารขงจื้อ คือ การจัดอาหารที่แต่เดิมจะใส่มาในภาชนะ 2 ชั้น โดยบนใส่อาหาร ส่วนชั้นล่างจะใส่น้ำร้อนเดือดจัดเพื่อให้อาหารอุ่นเสมอ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการจัดอาหารโดยตั้งไว้บนเตาสำหรับอุ่นในปัจจุบันจะได้รับแนวคิดดังกล่าวมาจากขงจื้อด้วย

อาหารจีนภาคใต้ มีจุดเด่นหลายประการ สามารถแบ่งได้ดังนี้

อาหารกวางตุ้ง กวางตุ้งเป็นมณฑลริมทะเลทางใต้ของประเทศจีน มีฤดูร้อนยาวนานกว่าฤดูหนาว และมีฝนตกชุก ทำให้มีพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ อาหารกวางตุ้งจึงมีเครื่องปรุงมาก และจุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของคนกวางตุ้ง คือ กินสัตว์ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็น เนื้องู เนื้อแมว เนื้อสุนัข ใน พ.ศ. 2543 มีการนิยมรับประทานอาหาร ที่ชื่อ ฮึงเล้งฮวงโฮ่ว คือผัดเนื้องูกับเนื้อแมว ซึ่งถือเป็นอาหารมงคล แปลว่า เมฆมังกร ลมเสือ หมายถึง เมื่อเสือร้องคำรามก้อง ลมก็พัดไหว เมื่อมังกร

ทะยานมา เมฆก็พัดขึ้นฟ้าไป เป็นการอวยพรว่า จะมีคนดีมาปรากฏเพื่อนำความเจริญมาสู่สังคม โดนเนื้องูแทนเนื้อมังกร ส่วนเนื้อแมวจะแทนเนื้อเสือ (จิตรรา ก่ออันทเกียรติ, 2544 , หน้า 66) อาหารกวางตุ้ง ที่เป็นที่รู้จัก เช่น หมูหัน เนื้อผัดน้ำมันหอย

นอกจากนี้ยังมี อาหารแต้จิ๋ว อาหารจีนแคะ ซึ่งบางครั้งก็นับรวมเป็นอาหารกวางตุ้งด้วย แต่จะมีสูตรอาหารแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น ซุปหูฉลาม ถ้าเป็นกวางตุ้งจะเป็นน้ำแดง และหากมีการคัดขนาดของหูฉลาม หรือเครื่องปรุงด้วยก็จะเข้าข่ายอาหารฮองเต้ เนื่องจากอาหารของฮองเต้มีความพิถีพิถันในการคัดเลือกวัตถุดิบมาปรุงอาหาร

อาหารจินภาคตะวันตก มีจุดเด่น สามารถแบ่งย่อยได้ดังนี้

อาหารเสฉวน เสฉวนเป็นมณฑลที่มีแม่น้ำไหลผ่าน 4 สาย เป็นดินแดนที่ลุ่มสามารถเพาะปลูกพืชได้ดี ประกอบกับคนเสฉวนมีความคิดริเริ่มด้านการทำอาหาร เช่น บะจ่าง ออร์เดิร์ฟโต๊ะจีนที่เสิร์ฟเป็นอาหารจานแรกก็เป็นคนเสฉวนคิดขึ้น โดยมีเคล็ดว่าเป็นจานที่มีอาหารหลายอย่าง เลือกให้มีหลากหลายรส และหันให้เป็นชิ้นบางๆเพื่อที่เวลารับประทานจะได้ลิ้มรสต่างๆ ได้ชัดเจน เช่น ไข่เยี่ยวม้าผ่าสี่ แฮมหั่นบางๆและเป็นเส้นเรียวย เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ผัดหูฉลามกับถั่วงอก ฯลฯ จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของอาหารเสฉวน คือ รสจัด เช่น ซุปเสฉวน เนื้อผัดพริกเสฉวน

นอกจากนี้อาหารจีน ยังสามารถแยกย่อยได้อีก เช่น อาหารเซี่ยงไฮ้ อาหารโบราณลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง อาหารจีนมุสลิมซึ่งเกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง (พ.ศ. 1160 – 1450) ที่มีคนอาหรับซึ่งเป็นคนมุสลิมเข้ามาตั้งรกรากในประเทศจีน จึงเกิดการพัฒนาเป็นอาหารจีนมุสลิมขึ้น (จิตรรา ก่ออันทเกียรติ, 2544 , หน้า 65-67)

ชาวจีนมีตำราอาหารของนักปราชญ์ชาวจีนท่านหนึ่งที่ชื่อ หยวนเหม่ หยวนเหม่เกิดใน พ.ศ. 2285 สมัยราชวงศ์ต้าฉิง แผ่นดินพระเจ้าคังฮี้ หยวนเหม่ ไม่ใช่คนกิน ทำอาหารก็ไม่เป็น แต่เนื่องจากมีความสามารถด้านการแต่งโคลง และเพราะได้รับเชิญไปปรับปรนอาหารเสมอ จึงรู้จักอาการควาหวานมากมาย จึงนำมาเขียนเป็นตำราสอนทำกับข้าวขึ้น จนเป็นตำราอาหารที่ขึ้นชื่อเป็นที่ยอมรับของนักกินสืบทอดต่อกันมา (ประยงค์ อนันทวงศ์ , 2536, หน้า 1-2)

อาหารจีน สามารถแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ได้ดังนี้

1. อาหารแต้จิ๋ว อาหารที่เป็นที่รู้จัก ได้แก่ ปลากระบอกจีนนึ่ง หูฉลามน้ำแดง และแพะเย็น ส่วนขนม เช่น ขนมโก๋ ขนมเปี๊ยะ แต่อาหารของชาวจีนแต้จิ๋วไม่น่าเด่นชัดเหมือนอาหารของชาวกวางตุ้ง เนื่องจากถนัดด้านการทำเกษตรกรรมและการค้าขายมากกว่าการทำอาหาร

2. อาหารกวางตุ้ง (เย้ไซ่) เป็นอาหารที่มีรสชาติกลมกล่อม ไม่เน้นรสจัดไปทางใดทางหนึ่ง เช่น โจ๊ก ผัดผักเสี้ยนน้ำ ปลานึ่ง ผัดเปรี้ยวหวาน ฯลฯ แต่จะมีน้ำจิ้มที่เหมาะสมกับอาหารแต่ละอย่าง อาหารกวางตุ้งที่เป็นที่รู้จักในประเทศไทย ได้แก่ เป็ดย่าง เกี้ยว หมูแดง หมูย่าง ขาหมู

ต้มข่า และบะหมี่ราดหน้าเส้นไก่ฝอย หรือที่เรียกว่า โกยซีหมี่ (ไพบูลย์ กำแพงเงิน , 2545, หน้า 349) นอกจากนี้ ยังมีขนมไหว้พระจันทร์ หรือที่เรียกว่า มูนเค้ก

3. อาหารไหหลำ อาหารที่เป็นที่รู้จักของชาวจีนไหหลำ เช่น ข้าวมันไก่สูตรไหหลำ นอกจากนี้ยังมี กาแฟ ชาวจีนไหหลำนิยมเปิดร้านขายชา กาแฟ หรือที่เรียกกันว่า สภากาแฟ เป็นสถานที่ที่ผู้คนนิยมมานั่งคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านต่างๆ กัน

นอกจากการแบ่งกลุ่มอาหารจีนแล้ว ยังมีการแบ่งด้วยรสชาติ (ประยงค์ อนันตวงศ์ , 2532, หน้าคำนำ) โดยแบ่งเป็น 4 รส เท่ากับธาตุทั้ง 4 คือ

1. อาหารรสหวาน เทียบได้กับธาตุดิน ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ถั่วต่างๆ อินทผลัม และเนื้อวัว ซึ่งอาหารเหล่านี้ช่วยบำรุงม้าม ช่วยในการหมุนเวียนของโลหิต ช่วยระบบการย่อยอาหาร

2. อาหารรสเปรี้ยว เทียบได้กับธาตุไม้ ได้แก่ ลูกพรุนเปรี้ยว มะกอก ทับทิม เนื้อสุก ซึ่งช่วยในการบำรุงตับและถุงน้ำดี และสมานลำไส้

3. อาหารรสขม เทียบได้กับธาตุไฟ ได้แก่ ผลไม้ที่มีรสขม และเนื้อแกะ ช่วยบำรุงหัวใจและลำไส้เล็กและช่วยขับถ่ายของเสีย

4. อาหารรสเผ็ด เทียบได้กับธาตุโลหะ ได้แก่ พริก ขิง หัวหอม หัวกระเทียม ช่วยบำรุงไตและกระเพาะปัสสาวะ ช่วยให้ลำไส้ดูดซึมอาหารได้ดี

สินค้าและอาหารจีน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชาวจีน ซึ่งมีความหลากหลายโดยแต่ละท้องถิ่นจะมีสินค้าและอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สำหรับสินค้าในการค้าของชาวจีนที่ปรากฏในอดีตจวบจนปัจจุบัน ที่ยังมีการดำเนินธุรกิจการค้า มีดังนี้ รองเท้า ชุดเครื่องเซ่นไหว้เจ้า และเซ่นไหว้บรรพบุรุษ อุปกรณ์ชุดโหงวเฮ้ง และ ชุดอาหารแห้งแบบกิ่งสำเร็จรูป เป็นต้น และถ้าหากกล่าวถึงอาหารจีนพบว่าอาหารจีนจะมีผักและธัญพืชเป็นส่วนประกอบหลัก แต่ก็มีอาหารประเภทเนื้อสัตว์ อาทิ เนื้อหมู เนื้อไก่ เนื้อปลา รวมด้วย นอกจากนี้วัฒนธรรมการกินของชาวจีนที่แสดงถึงความเป็นจีน คือ ตะเกียบ เป็นอุปกรณ์ที่ประกอบการรับประทานอาหาร ในสมัยขุนชีว-จันกั๋ว อาหารจีนถูกแบ่งเป็น 2 ตระกูลใหญ่ คือ อาหารเมืองเหนือและอาหารเมืองใต้ ในสมัยราชวงศ์ชิง ได้มีการแบ่งอาหารเป็น 4 ตระกูลใหญ่ ได้แก่ อาหารซนตัง อาหารเจียงซู อาหารกวางตุ้ง อาหารเสฉวน ในปัจจุบันแบ่งเป็น 8 ตระกูลใหญ่ โดยเพิ่มอาหารอันฮุย อาหารฮกเกี้ยน อาหารหูหนานและอาหารเจ้อเจียง (ถาวร สิกขโกศล. 2557, หน้า 3-5) โดยอาหารจีนที่ปรากฏในย่านธนบุรี พบว่ามีอาหารที่อยู่กลุ่มตระกูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ดังนี้

อาหารกวางตุ้ง

เน้นการปรุงอาหารเพื่อคงความสดใหม่และนิยมใช้น้ำมันหอยและผักในอาหาร

อาหารฮกเกี้ยน

เน้นการใช้น้ำซุสและใช้เต้าหู้ยี้สีแดงเป็นส่วนประกอบของอาหาร

อาหารไหหลำ

เน้นการใช้เต้าเจี้ยว ถั่วเหลืองและถั่วดำมีรสชาติและหน้าตาที่เป็นเอกลักษณ์

อาหารจีนแต้จิ๋ว

ลักษณะคล้ายอาหารจีนกวางตุ้ง แต่เน้นการประกอบอาหารทะเลมากกว่า

อาหารจีนแคะ

เน้นข้าวเนื้อสัตว์ ผักดองและผักตากแห้ง

ซึ่งอาหารของวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรี จะประกอบไปด้วยอาหารคาวและอาหารหวาน มีดังนี้

อาหารคาว

กวยช่าย (韭菜粿) เป็นอาหารที่นิยมในหมู่ชาวจีน เป็นอาหารคาวชนิดหนึ่งที่สืบทอดกันมาช้านาน ลักษณะของกวยช่ายทำมาจากแป้ง และเป็นแป้งข้าวเจ้าผสมแป้งมัน ใส้ทำจากกวยช่ายเขียว มีใส้ที่หลากหลาย อาทิ ใส้เผือก ใส้หน่อไม้ ใส้มันแกว ล้วนเรียกว่ากวยช่าย สำหรับกวยช่ายมี 3 แบบ คือ ขนมกวยช่ายแบบแต้จิ๋ว ที่ทำเป็นก้อนขนาดใหญ่ ขนมกวยช่ายแบบภาคใต้ ที่ใส่กวยช่ายกวนไปพร้อมแป้งแล้วนึ่งให้สุก และขนมกวยช่ายปากหม้อหรือขนมกวยช่าย แป้งสด ซึ่งใช้แป้งแบบข้าวเหนียวปากหม้อ แต่เปลี่ยนใส้เป็นกวยช่ายผัดแทน

กวยช่ายโดยทั่วไปเนื้อแป้งจะเป็นสีขาว ที่นิยมใช้ในงานเทศกาลหรือไหว้เจ้าต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีแบบเนื้อแป้งเป็นสีชมพูหรือแดงเรื่อๆ ซึ่งชาวจีนเรียกว่า ทอแก้ว โดยสถานที่ๆได้รับการยอมรับในความอร่อยและความความขึ้นชื่อของกวยช่าย คือ ย่านตลาดพลูในเขตธนบุรี

กวยช่าย ถือเป็นอาหารมงคล เนื่องจากการฟังเสียงของคำว่ากวยสื่อความหมายถึง แพง รวย โดยสถานที่ๆ ขึ้นชื่อเรื่อง ขนมกวยช่าย คือย่านตลาดพลู ในเขตธนบุรี สันนิษฐานว่าเข้ามาสู่ประเทศไทยในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 และแพร่หลายโดยทั่วไปหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

บ๊ะจ่าง (粽子; zòng zi) เป็นอาหารที่นิยมในหมู่ชาวจีนแต้จิ๋ว บ๊ะจ่างทำด้วยข้าวเหนียวนำมาผัดน้ำมัน มีใส้หมูเค็มหรือหมูพะโล้ กุนเชียง ไข่เค็มเฉพาะไข่แดง กุ้งแห้ง เห็ดหอม และห่อด้วยใบไผ่แล้วต้มให้สุก บ๊ะจ่างมีตำรับทั้งบ๊ะจ่างเค็ม บ๊ะจ่างหวานจะมีเผือกกวนเป็นส่วนผสม บ๊ะจ่างแต้จิ๋ว มีลักษณะหวานกับเค็มอยู่ในห่อเดียวกัน

ตำนานของบ๊ะจ่าง มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาในสมัยจั้นกั๋ว (ราวก่อนค.ศ. 403 - 211) กษัตริย์ฉู่เซียนอ่องทรงโปรดปรานขุนนางกังฉินเป็นอย่างมาก ต่อมากวีผู้รักชาติ นาม "ชวีหยวน" ได้พุดเตือนพระองค์ ทำให้ ชวีหยวนถูกปลดจากตำแหน่งและถูกไล่ออกจากเมืองหลวง นอกจากนี้รัฐฉินยังถูกรัฐฉู่เข้ารุกรานจนประเทศล่มสลาย ประชาชนยากไร้ ชวีหยวนรู้สึกอดสูแกล้งใจที่ไม่อาจช่วยเหลือประเทศชาติได้ จึงกระโดดน้ำฆ่าตัวตาย เมื่อชาวบ้านที่นับถือในตัวชวีหยวนทราบเรื่องเข้า ก็ช่วยกัน

หาคพของชวีหยวน แต่ก็ไม่พบ และเพื่อเป็นการระลึกถึงความรักชาติของชวีหยวน พวกชาวบ้านจึงได้มีการโยนบ๊ะจ่างลงในน้ำเพื่อให้บรรดาสัตว์น้ำไม่ต้องไปกินศพของชวีหยวน แต่มักินบ๊ะจ่างแทน

โจ๊ก (粥) เป็นอาหารที่นิยมในหมู่ชาวจีนโดยเฉพาะชาวกวางตุ้ง เป็นวัฒนธรรมอาหารเช้าหรืออาหารมื้อค่ำแทนอาหารหลักในบางมื้อ ของชาวจีน คำว่า โจ๊ก เลียนเสียงมาจาก คำว่า จูก(粥) ในภาษาจีนกวางตุ้ง ส่วนเทศกาลวันตรุษจีนจะมีข้อห้ามกินโจ๊กเพราะการกินโจ๊กวันตรุษจีนเหมือนกับการขัดขวางไม่ให้ตัวเองร่ำรวยเนื่องจากคนที่จะนิยมกินโจ๊กส่วนใหญ่เป็นคนยากจน คำว่า โจ๊กในภาษาไทย เลียนเสียงมาจาก คำว่า จูก ในภาษาจีนกวางตุ้ง ในยุคราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1368 ถึง ค.ศ. 1644) เล่ากันว่าจูหยวนจาง ปฐมจักรพรรดิขณะยังมีสถานะเป็นสามัญชน เป็นผู้ที่มีความเป็นอยู่แร้นแค้นมาก วันหนึ่งได้ขูดรูกะโหลกเพื่อจับหนูกิน แต่ได้ไปพบข้าวฟ่างและธัญพืชหลายชนิด จึงนำมาต้มรวมกัน เรียกว่า ล่าปาโจว ส่วนในประเทศไทยออกเสียงคำว่า "โจว" เพี้ยนเป็น "โจ๊ก" จนกลายมาเป็นโจ๊กดังในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีอาหารของชาวจีนกวางตุ้ง อาทิ ราดหน้า แบบกวางตุ้ง สุกี้กวางตุ้ง

ข้าวมันไก่ (海南鸡饭) เป็นอาหารที่มาจากกลุ่มชาวจีนไหหลำ เป็นอาหารที่ทำจากข้าวเจ้าเป็นหลัก ในขณะที่หุงจะมีส่วนประกอบจากน้ำมันและกระเทียมเล็กน้อย เพื่อให้ข้าวมีความมันและหอม รับประทานคู่กับน้ำซุปโครงไก่และผัก มีผักชีโรยหน้าบนไก่และน้ำซุป มีน้ำจิ้มเต้าเจี้ยวและซีอิ๊วดำเป็นเครื่องปรุงรส นอกจากนี้ยังมีอาหารของชาวไหหลำ อาทิ สุกี้ไหหลำ

เต้าหู้ยี้ (豆乳) เต้าหู้ (สำเนียงฮกเกี้ยน) เป็นอาหารที่มาจากกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยน เกิดจากการหมักเต้าหู้ขาวกับเกลือและเครื่องปรุงรสต่างๆ มีลักษณะเป็นก้อนเต้าหู้เนื้อแน่น มีรสเค็ม สามารถนำมารับประทานโดยตรงหรือนำไปประกอบเป็นอาหารอื่นได้ เต้าหู้ยี้มีชื่อเรียกในภาษาจีนหลายชื่อ เช่น เต้าฟูรุ โทฟูรุ หูซูฟู ซูฟู และเต้ายู เป็นต้น และยังมีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษ อีกชื่อหนึ่งว่า Chinese Cheese เต้าหู้ยี้ ได้จากการหมักเต้าหู้ขาวกับเกลือและเครื่องปรุงรสต่างๆ มีคุณค่าโปรตีนจากถั่วเหลืองที่นำมาทำเต้าหู้ขาว มีลักษณะเป็นก้อนเต้าหู้เนื้อแน่น มีรสเค็ม นำมารับประทานโดยตรงหรือนำไปประกอบเป็นอาหารอื่นได้หลากหลาย การทำเต้าหู้ยี้มักเติมสารปรุงแต่งธรรมชาติทำให้เกิดเต้าหู้ยี้ ที่มีสี กลิ่นและชนิดต่างๆ กัน เช่น

- เต้าหู้ยี้ข้าวหมัก (Drunk Sufu) เกิดจากการเติมไวน์ หรือข้าวหมัก
- เต้าหู้ยี้สีแดง (Red Sufu) เกิดจากการเติมข้าวแดง
- เต้าหู้ยี้เผ็ด (Kwantung Sufu) เกิดจากการเติมพริกแดง ข้าวแดง และยี่หระ
- เต้าหู้ยี้หอม (Tsao Sufu) เกิดจากการเติมกานพลู และเปลือกส้ม
- เต้าหู้ยี้เหลือง เกิดจากการเติมเต้าเจี้ยว

อาหารหวาน

ขนมฮวดโก้ย มีความหมายดังนี้ "ฮวด" แปลว่า "เจริญงอกงาม" "โก้ย" แปลว่า "ฟู หรือ ขนมน" ดังนั้น ขนมฮวดโก้ย คือ ขนมแห่งความเจริญเฟื่องฟู ชาวจีนฮกเกี้ยนมีประเพณีว่า ถ้าเด็กเกิดออกมาครบหนึ่งเดือน จะจัดพิธีมั่วโง้ย คือการให้เด็กทารกไปแนะนำตัวให้กับญาติผู้ใหญ่ โดยพ่อแม่เด็กจะจัดไข่ต้มย้อมสีแดงฮวดโก้ย และ อีวปึง ไปให้ญาติผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการแนะนำตัว จากนั้นจะนำเอาขนมฮวดโก้ยไปไหว้ศาลเจ้าปู่จ้อเพื่อเป็นการขอพรให้เด็กเจริญรุ่งเรือง ทั้งนี้สีของขนมฮวดโก้ยจะใช้ต่างกันในแต่ละพิธี ถ้าใช้ในการไหว้เจ้าหรืองานพิธีมงคลจะใช้สีชมพู แต่บางทีในพิธีการแต่งงานจะมีสีแดงด้วย ส่วนการไหว้บรรพบุรุษและงานอวมงคล นิยมใช้สีขาวล้วน ปัจจุบันสามารถพบได้หลากสี ทั้งสีเขียว ฟ้า เหลือง ส้ม ฯลฯ

ปาต่องโก่ มีชื่อเรียกว่า อีวจาก้วย ตามภาษาแต้จิ๋วหรือภาษาฮกเกี้ยน อีวเจียโก้ย (油炸粿) เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่ง คนไทยจะนิยมเรียกว่า ปาต่องโก่ เพราะฟังเพี้ยนมาจากการออกเสียงว่า แป๊ะทังกอ หรือ แป๊ะถึงโก่ โดยมีที่มาจากสมัยราชวงศ์ซ่ง ที่มีขุนนางกังฉินชื่อว่า "ฉินช่วย" หรือ "ฉินฮ่วย" มีความอิจฉาริษยานายทหาร "เยี่ยะเพย" หรือ แม่ทัพงักฮุย จึงได้วางแผนให้ฮองเต้เรียกตัวงักฮุยกลับจากแนวหน้า และฉินช่วยทำให้เขาถึงแก่ชีวิตในเวลาต่อมา ชาวล่วงรู้ไปถึงประชาชนจึงโกรธแค้น แต่ก็ทำอะไรไม่ได้ ช่วงนั้นชาวจีนนิยมรับประทานแป้งทอดอยู่แล้ว จึงมีคนคิดเอาแป้งสองชนมาประกบกันเพื่อเป็นตัวแทนขุนนางกังฉินกับภรรยาแค้นหัว แล้วนำมาทอดกินเพื่อระบายความแค้น เรียกว่า "อีวจาก้วย" หมายถึง น้ำมันทอดฉินช่วย

ขนมเปี๊ยะ (餅) เป็นขนมที่นิยมในหมู่ชาวจีนโดยเฉพาะชาวจีนแต้จิ๋ว เป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นสิริมงคล ความปรารถนาดีต่อกัน และความสามัคคี เป็นขนมที่มักใช้ประกอบในเทศกาลต่างๆ ของชาวจีนจะนิยมใช้ในงานมงคล รวมไปถึงการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ คนจีนนิยมเรียกว่า "ผัวเปี้ย" แต่คนไทยเรียกว่า ขนมเปี๊ยะ ตำนานขนมเปี๊ยะมีสองตำนานที่เล่าต่อกันมา ตำนานแรกกล่าวว่า มีสามีภรรยาคู่หนึ่งแต่งงานอยู่ด้วยกันที่บ้านของฝ่ายสามี อยู่มาวันหนึ่งพ่อของสามีป่วยหนัก แต่ไม่มีเงินรักษา ด้วยความกตัญญูภรรยาจึงนำตัวไปซัดดอกแลกกับการยืมเงินมารักษาอาการป่วยของพ่อสามี เมื่อพ่อสามีหายจากอาการป่วย สามีจึงหาวิธีไปไถ่ตัวภรรยา โดยทำขนมเปี๊ยะออกไปขายได้เงินเป็นกอบเป็นกำ มีเงินไปไถ่ตัวภรรยาจึงเกิดเป็นชื่อ เหล่าผัวเปี๊ยะ ตำนานที่สอง กล่าวว่า มีชายคนหนึ่งเดินทางออกจากบ้านไปทำงานอยู่ที่กวางโจว เมื่อครั้งจะกลับบ้านภรรยาได้ยินข่าวจึงคิดทำขนมเปี๊ยะออกมาเพื่อจะเอาใจสามี เมื่อสามีได้ทานถึงกับกล่าวว่ามันวิเศษมาก และก่อนที่จะเดินทางกลับไปทำงานจึงขอให้ภรรยาทำขึ้นมาเพื่อจะนำไปฝากเจ้านาย และเพื่อนๆ เมื่อเจ้านายและเพื่อนๆ ได้ลิ้มรส ก็ทำให้เกิดการติดอกติดใจและเกิดการบอกต่อเป็นตำนานจนได้ชื่อว่า เตี้ยจิ๋วเหล่าผัวเปี๊ยะ

2.2 กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 แนวคิดและหลักการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้กำหนดนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ คือ การเดินทางที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์จริงแท้ที่เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่นั้น และนำมาซึ่งความเชื่อมโยงกับผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และเป็นผู้รังสรรค์วัฒนธรรมที่มีชีวิตนั้น (UNESCO, 2006)

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2556) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับความผูกพัน (Engaged) ของนักท่องเที่ยว (Guest) กับผู้ถูกท่องเที่ยว (Host) ส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เปิดโอกาสให้กับนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความจดจำประทับใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ของการท่องเที่ยว (Understanding Specific Cultural of the Place) ที่ไม่เพียงแต่ต้องการ “มองดู” (Seeing) สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากตน แต่มีความประสงค์ที่จะ “ลงมือทำ” (Doing) เพื่อเรียนรู้ ทำความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง พร้อม ๆ กันกับพัฒนาศักยภาพของตนผ่านการปฏิบัติ (Practice) กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว และเพื่อที่จะได้รับแรงบันดาลใจใหม่ ๆ ภายหลัง

ภูริวัจน์ เดชอุ่ม (2556) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity-led tourism) เป็นตัวนำและวัฒนธรรมเป็นฐาน (Culture-based tourism) โดยเฉพาะวัฒนธรรมชีวิตประจำวันที่มีความใกล้ชิดกับโลกประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและใช้เป็นปัจจัยในการสร้างประสบการณ์ (Creative experience) ให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถพิจารณาได้ทั้งในแง่ของการผลิตและการบริโภค นอกจากนี้ยังสามารถชี้ชัดถึงความแตกต่างจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม (Traditional cultural tourism) ได้จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงจากการเที่ยวชม ตามแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างผิวเผินไปสู่ความต้องการที่เป็นส่วนหนึ่งของจุดหมายปลายทางด้วยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในท้องถิ่น โดยมีแรงจูงใจที่สำคัญคือ การพัฒนาศักยภาพตนเองตลอดจนบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และสาระสำคัญของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดแทรกความคิดเชิงสร้างสรรค์

แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มุ่งเน้นให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมที่มีส่วนเชื่อมโยงกับด้านเศรษฐกิจ สังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิด

ความคิดสร้างสรรค์ ประเทศไทยถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (American Demographics, 2000: 103, Leslie and Sigala, 2015:140) อ้างอิงใน (สมจินต์ ชานูกระวี และ นรินทร์ สังข์รักษา ,2560)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีแนวคิดว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีการใช้ชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องวิถีการอยู่อาศัย การประกอบอาชีพ วัฒนธรรม อาหารการกิน และศิลปหัตถกรรม และอื่นๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนและผู้คนเจ้าของพื้นที่ โดยมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ผ่านการพูดคุย สนทนา ผ่านกิจกรรมทดลองปฏิบัติต่างๆ โดยนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชนเจ้าของพื้นที่และนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน (กนกพร ศิริโรจน์,2557)

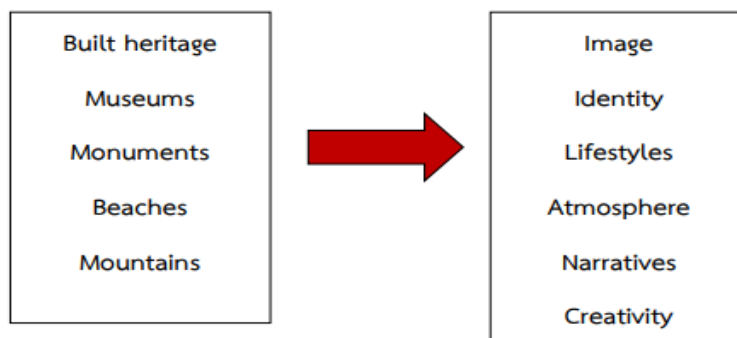
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบใหม่ของการผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ที่นำวัฒนธรรมประเพณีสิ่งที่ดีงามของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมมาสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ให้มีความน่าสนใจภายใต้ความเข้มแข็งของชุมชนที่จะยังคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของชุมชนให้เป็นที่ดึงดูดของนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวอย่างยั่งยืนสามารถจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวได้อย่างคุ้มค่าสร้างความอุดมสมบูรณ์แก่สิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้นไป (ปิรันธ ชินโชติ และ ธีระวัฒน์ จันทิก, 2559)

แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวในโลกปัจจุบันที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือของการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งยังเป็นการเสริมแรงให้ผู้คนในชุมชนรู้คุณค่าของชุมชนตนเอง รวมทั้งส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวพัฒนาศักยภาพของตนเองในการนำประสบการณ์ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรมไปปรับใช้ในวิถีชีวิตของตนเอง (ทิพย์วดี โพธิ์สิทธิพรณ, 2556)

Richards และ Willson (2006) Ateljevie, และ Doorne (2004). ได้กล่าวถึงหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ สถานที่สร้างสรรค์ งานหรือกิจกรรมสร้างสรรค์ และกระบวนการท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์ ที่เติบโตจนสามารถเชื่อมโยงกันเพื่อสร้างประสบการณ์สร้างสรรค์ ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์เหล่านั้นเข้ากับ ประสบการณ์เดิมที่ติดตัวมาของนักท่องเที่ยวแต่ละคนได้อย่างกลมกลืน

เกร็ก ริชาร์ด (Richards, G. , 2010) หนึ่งในผู้ก่อตั้งแนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบของการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” (Creative Tourism) แม้จะเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural

Tourism) ในภาพรวม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีความสนใจเลื่อนไปจากเดิมคือ จากวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Resources) ไปสู่ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม (Intangible Cultural Resources) ดังภาพ

ที่มา : Richards : 2010

ภาพที่ 2.1 การเคลื่อนของวัฒนธรรมการท่องเที่ยวจากแบบเดิมสู่แบบใหม่

เดิมนักท่องเที่ยวที่เคยสนใจการเยี่ยมชมสิ่งก่อสร้างมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ อนุสรณ์สถาน พักผ่อนตามหาดทรายหรือป็นภูเขา แต่ในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวจำนวนมากหันไปให้ความสนใจกับการท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ (Image) อัตลักษณ์ (Identity) วิถีชีวิต (Lifestyles) บรรยากาศ (Atmosphere) เรื่องเล่า (Narratives) การสร้างสรรค์ (Creativity) และสื่อ (Media)

โอริดสกา-ออลสัน และ อิวานอฟ (Ohridska-Olson & Ivanov : 2010) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรูปแบบทางธุรกิจของการท่องเที่ยววัฒนธรรม (Cultural Tourism) กับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ไว้ 4 ประเด็น ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบด้านรูปแบบทางธุรกิจของท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

รูปแบบทางธุรกิจของการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism business model main characteristics)	รูปแบบทางธุรกิจของการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม (Traditional Cultural tourism business model main characteristics)
ทรัพยากรการท่องเที่ยว : อยู่บนพื้นฐานของทุนสร้างสรรค์ท้องถิ่นที่พัฒนาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลากระบวนการทางศิลปะหรือการสร้างสรรค์ถือเป็นทรัพยากรของการท่องเที่ยวที่กว้างขวาง เช่น การสาธิตระกร้าในอียิปต์ การเต้นแซมบ้าในคิวบา การทำกีตาร์ในบัลกาเรีย	ทรัพยากรการท่องเที่ยว : อยู่บนพื้นฐานของมรดกวัฒนธรรมที่มีอยู่และถูกกำหนดคุณลักษณะไว้ล่วงหน้าแล้ว เช่น ตึกสัญลักษณ์ กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง อนุสรณ์สถาน อนุสาวรีย์แห่งชาติหรือมรดกโลกที่รับรองโดยยูเนสโก
ตลาดเป้าหมาย : กลุ่มขนาดเล็กหรือบุคคลที่มีความสนใจเฉพาะ	ตลาดเป้าหมาย : กลุ่มขนาดใหญ่หรือกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจทางวัฒนธรรมโดยทั่วไป
ผลประโยชน์สำหรับมรดกวัฒนธรรม : การมีส่วนร่วมไม่นำไปสู่การทำลาย, ผู้มาเยือนมีความรับผิดชอบ, การสร้างสรรค์ใหม่ของมรดกวัฒนธรรม	ผลประโยชน์สำหรับมรดกวัฒนธรรม : กลุ่มนักท่องเที่ยวขนาดใหญ่ส่งผลเสียต่อสถานที่ตั้งของมรดกวัฒนธรรม
ความยั่งยืน : มีมากเนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วางอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการสร้างสรรค์ไม่สิ้นสุด	ความยั่งยืน : มีจำกัด เนื่องจากในหลายกรณีทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยววัฒนธรรมไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้

ที่มา : Ohridska-Olson & Ivanov : 2010

นอกจากนี้ ริชาร์ด (Richards : 2010) ได้เสนอรูปแบบของการสร้างสรรค์อันเป็นพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Basic Modes of Implementation of Creative Tourism) ในสองลักษณะ คือ

- 1) ใช้การสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยว (Using creativity as a tourist activity)
2. ใช้การสร้างสรรค์เป็นฉากหลังของการท่องเที่ยว (Using creativity as backdrop for tourism) โดยรูปแบบแรกเป็นสิ่งที่ได้รับการปฏิบัติอยู่แล้วในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่ท่องเที่ยวอื่นๆ แต่ปัจจุบันการนำเอาการสร้างสรรค์มาเป็นฉากหลังของการท่องเที่ยว หรือการสร้าง “บรรยากาศ” ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆนั้นได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวนั้นมี “เสน่ห์” เพิ่มขึ้น ริชาร์ดและวิลสัน (Richards & Wilson : 2006) ได้ยกตัวอย่างรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

ตารางที่ 3 รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในต่างประเทศ

สถานที่	พื้นฐานการสร้างสรรค	ลักษณะของกิจกรรม
เมืองเนลสัน นิวซีแลนด์	งานหัตถกรรมแบบ ประเพณี, ภาษา, อาหาร Creative Tourism	เครือข่ายธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เสนอ ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายผ่านประสบการณ์ สร้างสรรค์นับตั้งแต่การแกะสลักกระดูก เรียน ภาษาเมารี การทอ การแกะสลักไม้และการปรุง อาหารแบบนิวซีแลนด์
Aveyon region ฝรั่งเศส	หัตถกรรมพื้นบ้าน Laguiole Knife crafting	เรียนการทำมีดแบบลาเกียอลด้วยตนเองภายใต้ การแนะนำของช่างทำมีดมืออาชีพ เริ่มตั้งแต่ การเลือกวัสดุและอุปกรณ์ประกอบที่เหมาะสมกับ ตนเองจนถึงกระบวนการทำที่ดีที่สุด คือ การ แกะสลัก ตกแต่งและการขัดเงา มีดพกแห่งลาเกีย อลมีชื่อเสียงเพิ่มขึ้นจากการที่นักออกแบบชื่ ดังของโลกคือ ฟิลลิป สตาร์ค(Philippe Starck) ได้ออกแบบมีดไว้หลากหลาย ที่ช่วยเพิ่มคุณค่า ให้กับผลิตภัณฑ์ชนิดนี้ได้อย่างสำคัญ และมีส่วน สร้างความสนใจให้เพิ่มมากขึ้นในหมู นักท่องเที่ยว
เมืองกราสส์ (Grasse) แคว้น Provence ฝรั่งเศส	การปรุงน้ำหอม Galimard Perfumeries	เรียนรู้การปรุงและทำน้ำหอมกลิ่นเฉพาะของ ตนเองและสูตรที่ผู้เรียนสร้างขึ้นจะถูกบันทึกเก็บ ไว้เพื่อการสั่งซื้อในครั้งต่อไป การประกาศ ว่า “เมืองกราสส์คือเมืองหลวงของน้ำหอม”เป็น การแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสถานที่ (location) ที่จะเป็พื้นที่จำเพาะสำหรับ ประสบการณ์ของการปรุงน้ำหอม

สถานที่	พื้นฐานการสร้างสรรค์	ลักษณะของกิจกรรม
เมืองลิโมซ (Limoges) ฝรั่งเศส	การวาดลายเครื่อง กระเบื้อง (Porcelain) Vallauris Ceramic Workshop	พาชม “พิพิธภัณฑ์เครื่องกระเบื้องแห่งชาติของ ฝรั่งเศส” (National Porcelain Museum of France) พร้อมกับแวะโรงงานเซรามิกในเขตวา โรรี (Vallauris) ซึ่งมีชื่อเสียงในฐานะที่เคยเป็น แรงบันดาลใจให้ศิลปินชื่อดัง เช่น ปิกัสโซ และ มาติส หลงเสน่ห์และผลิตงานศิลปะเซรามิกขึ้น
รัฐออนตาริโอ (Province of Ontario) แคนาดา	กิจกรรมสร้างสรรค์เช่น การวาดภาพ ลงสี ประติมากรรม แกะสลักและถ่ายภาพ Arts in the wild	หลักสูตรการเรียนรู้ที่หลากหลายจัดโดยองค์กร เครือข่ายศิลปะ ศูนย์วัฒนธรรมในพื้นที่และ บริษัทนำเที่ยวซึ่งสนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ธรรมชาติร่วมกัน โดยออกแบบและจัดทำ รูปแบบของประสบการณ์ที่มุ่งเปลี่ยนแปลง ภายใต้คำขวัญว่า “ออนตาริโอจะช่วยให้ท่าน เปลี่ยนแปลงความปรารถนาของท่านสู่การ แสดงออกที่สร้างสรรค์ในประสบการณ์ชั่วชีวิต และด้วยความรู้สึกอันยิ่งใหญ่แห่งความสำเร็จ”
บริษัทมีฐานอยู่ที่ ประเทศอังกฤษ ร่วมกับบริษัทสาขา ในละตินอเมริกา ยุโรปและแอฟริกา	การเรียนเต้นรำใน บรรยากาศและสถานที่ต้น กำเนิด	เรียนเต้นแทงโกที่อาเจนติน่า ซัลซ่าในคิวบา เซวิลลানাและฟลามังโกที่แอนดาลูเซีย สเปน เรียนเต้นระบำหน้าท้องที่ตุรกี อียิปต์และตูนิเซีย เต้นบอลรูมแบบดั้งเดิมที่ประเทศอังกฤษและ แซมบ้าในบราซิล นอกจากนั้นสำหรับคนที่สนใจ รูปแบบการเต้นสมัยใหม่ที่ผสมผสานกันก็ สามารถเรียนรู้รูปแบบใหม่นี้ได้ ณ สถานที่และ บรรยากาศร่วมสมัย เช่น การเรียนเต้นแทงโก แบบฟินแลนด์(Finnish Tango) หรือการเต้นฟ ลามังโกแบบคาตาลัน(Catalan Flamenco)
เม็กซิโก	“Calentana” เพลงพื้นบ้านเม็กซิกัน ‘Calentana’ Mexican folk music	เทศกาลดนตรีพื้นบ้านซึ่งนำรายได้มาให้กับ ชุมชนพร้อมกับการอนุรักษ์รูปแบบเดิมทาง วัฒนธรรมไว้โดยที่นักดนตรีที่เดินทางมาร่วมงาน จะเป็นผู้จ่ายค่าอาหาร ที่พัก การเดินทางและ

สถานที่	พื้นฐานการสร้างสรรค์	ลักษณะของกิจกรรม
		“ค่าดำเนินงานของชุมชน”(Dos Tradiciones’ administrative costs) ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยง สร้างความเข้าใจระหว่าง “สองวัฒนธรรม” กล่าวคือกลุ่มนักดนตรีที่เดินทางมาร่วมงานจะได้แลกเปลี่ยนความรู้ทางวัฒนธรรม และดนตรีของตนเองให้แกกันทั้ง “ใน-นอก” เวที
เมืองบาเซโลนา (Barcelona) เมืองคาตาลุนยา (Catalunya) สเปน	ศาสตร์และศิลป์ของการทำอาหาร Catalan gastronomy and Cookery	กิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายและคุณภาพของอาหารคาตาลัน โดยคณะผู้สอนจะพาไปเยี่ยมชมและซื้อวัตถุดิบจากตลาดสดที่มีชื่อเสียง พร้อมกับการปรุงอาหารคาและหวานซึ่งเป็นสูตรเฉพาะของคาตาลันร่วมกัน

ที่มา : Richards & Wilson : 2006

จากตารางข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความหลากหลายและสามารถปรับเปลี่ยนผันแปรไปตามกิจกรรมที่จะคิดสร้างสรรค์ขึ้น ภายใต้พื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรม (Cultural assets) ที่มีอยู่และเกี่ยวพันอยู่กับพื้นที่และเชื่อมโยงกับชุมชน โดยเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อยู่ที่ประสบการณ์ที่ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวจะได้รับ บางกิจกรรม “ประกาศ” ความสำคัญของพื้นที่ที่ผูกโยงอยู่กับกิจกรรมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ซึ่งไม่อาจหาได้จากที่อื่น เช่น กราสส์เมืองหลวงแห่งน้ำหอม บางกิจกรรมผูกโยงตนเองเข้ากับชื่อเสียงในอดีตที่หยิบยกขึ้นมา เช่น เคยเป็นแรงบันดาลใจให้ศิลปินของโลกได้สร้างสรรค์งานศิลปะขึ้น ดังเช่น กรณีของปิคัสโซและมาติสที่เซรามิคแห่งวาโรรี เมืองลิโมซ เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย เป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และเป็นพัฒนาการมาจากความคาดหวังที่มองเห็นว่า การท่องเที่ยวคือเครื่องมือที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รัฐบาลไทยจึงมีความมุ่งมั่นที่จะปรับโครงสร้างการผลิตและบริการของประเทศให้เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยเน้นการผลักดันเรื่องการเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรมมาตั้งแต่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จนถึงแผนพัฒนาฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)

(ไกรฤกษ์ , 2554) และในแผนพัฒนาฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) เน้นถึงการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและ เกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) ให้มีความแข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศ และมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งโดยใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ ในยุทธศาสตร์ที่ 5.1 ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่ การเติบโตอย่างมีคุณภาพ และยั่งยืนให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งครอบคลุมถึงการพัฒนารัฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์และการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และพัฒนาฐานการลงทุนโดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับอนุภูมิภาคให้เป็นฐานการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การเกษตรและการท่องเที่ยว (ราชกิจจานุเบกษา : 2554) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 โดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ที่ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มสนใจการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ และได้เสนอแนวทางการดำเนินงานไว้ในยุทธศาสตร์ 3.1 การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรมนวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวว่า “สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ” (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา: 2554)

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ(2556) ได้กำหนดเกณฑ์คุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ว่าต้องประกอบไปด้วยคุณสมบัติ 2 ประการ ดังนี้

1) คุณสมบัติในเชิงพื้นที่

- มีความหลากหลายและโดดเด่นทางวัฒนธรรมและ/หรือธรรมชาติ
- มีความตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนโดยเจ้าของวัฒนธรรม

2) คุณสมบัติในเชิงกระบวนการ

- มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม
- มีประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม
- มีกระบวนการที่จะนำไปสู่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว
- ไม่ ทำลายคุณค่าของชุมชนและนำไปสู่ สมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

นอกจากพื้นที่นั้นจะมีลักษณะที่โดดเด่นในทางใดทางหนึ่งแล้วยังต้องมีการตระหนักรู้ในคุณค่าของกิจกรรมหรือมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองหรือชุมชนด้วย เนื่องจากการที่จะสามารถพัฒนาขึ้นเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้น นักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ ต้องมีปฏิสัมพันธ์อันใกล้ชิด ระหว่างกันผ่านการลงมือปฏิบัติซึ่งจะเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน อันจะทำให้เกิดความเข้าใจอันลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยที่คุณสมบัติ

ในเชิงพื้นที่ และกระบวนการนี้ มีความสอดคล้องกับนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

“การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้งโดยผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของวัฒนธรรม

สรุปแนวคิดและหลักการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดและหลักการในการสร้างการท่องเที่ยวให้มีรูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นด้านการท่องเที่ยวที่ต้องสร้างปฏิสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรมซึ่งกันและกันด้วยเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนของตน ผ่านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ภายใต้องค์ประกอบหลัก 3 ด้านคือสถานที่ กิจกรรมและกระบวนการการท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์เพื่อให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวสามารถพัฒนาศักยภาพในการนำการ วัฒนธรรมที่ได้จากการเรียนรู้ไปปรับใช้ในวิถีชีวิตของตนได้อย่างลงตัว

วัฒนธรรมไทย-จีนย่านธนบุรี

วัฒนธรรมไทย-จีนย่านธนบุรีมีความหลากหลายทางด้าน ความเชื่อ ศรัทธา และศาสนา ปัจจุบันการคมนาคมมีความสะดวกมากขึ้นทำให้วัฒนธรรมไทย-จีนย่านธนบุรี มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ในขณะที่ยังรักษาอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ซึ่งก็คือความหลากหลายทางวัฒนธรรมไว้ได้จนวันนี้ถือว่าเป็นภาพลักษณ์และเป็นสัญลักษณ์ของชุมชนไปแล้ว (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ,2560)

วัฒนธรรมไทย-จีนย่านธนบุรี มีการสืบทอดวัฒนธรรมมาจากชาวจีนหลายกลุ่มหลายกลุ่มชนชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากเมืองจีนแผ่นดินใหญ่มีทั้งชนชาติแต้จิ๋ว กวางตุ้ง ไหหลำ จีนแคะ และมาแต่งงานกับคนไทยย่านธนบุรี จึงมีวัฒนธรรมที่ผสมผสาน ทั้งทางด้านศาสนา สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม อาหาร และภาษา ที่ยังคงอัตลักษณ์ชุมชนได้อย่างโดดเด่น (กฤษณ์ สมบุศย์รุ่งเรือง, 2553) ย่านธนบุรีเป็นถิ่นฐานที่ชาวจีนเข้ามาตั้งรกรากตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่มีจุดแข็งในการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนไว้ได้อย่างกลมกลืนต่อความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะชาวไทย และชาวจีน ดังปรากฏในรูปของแบบแผนประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรม อาหาร ศาสนา ย่านธนบุรีจึงมีความน่าสนใจในการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรม (สำนักศิลปะและวัฒนธรรม, 2550)

สรุปแนวคิดและหลักการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย-จีนย่านธนบุรีได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดและหลักการในการสร้างการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมไทย-จีนย่านธนบุรีมีการสืบทอดวัฒนธรรมมาจากชาวจีนหลายกลุ่มหลายกลุ่มชนชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากเมืองจีนแผ่นดินใหญ่มีทั้งชนชาติแต้จิ๋ว กวางตุ้ง ไหหลำ จีนแคะ และมาแต่งงานกับคนไทยย่านธนบุรี จึงมี

วัฒนธรรมที่ผสมผสาน ทั้งทางด้านศาสนา สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม อาหาร และ ภาษา ที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ชุมชนได้อย่างโดดเด่น ย่านธนบุรีจึงมีความน่าสนใจในการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรมถึงแม้จะมีการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบันให้มีรูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นด้านการท่องเที่ยวที่ต้องสร้างปฏิสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรมซึ่งกันและกันด้วยเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของชุมชนของตน ผ่านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ภายใต้โครงสร้างหลัก 3 ด้าน คือ สถานที่ กิจกรรม และกระบวนการการท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์เพื่อให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวสามารถพัฒนาศักยภาพในการนำการ วัฒนธรรมที่ได้จากการเรียนรู้ไปปรับใช้ในวิถีชีวิตของตนได้อย่างลงตัว

2.2.2 การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM)

การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่หากแต่กระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร ให้เป็นระบบเพื่อให้สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ ส่งผลในเชิงประสิทธิภาพ และความสามารถในการแข่งขัน โดยเป้าหมายของการจัดการความรู้ คือ พัฒนาคณะ พัฒนางาน พัฒนาองค์กร สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาสังคมสู่สังคมความรู้ ที่มาของความรู้มี 2 ประเภท คือ

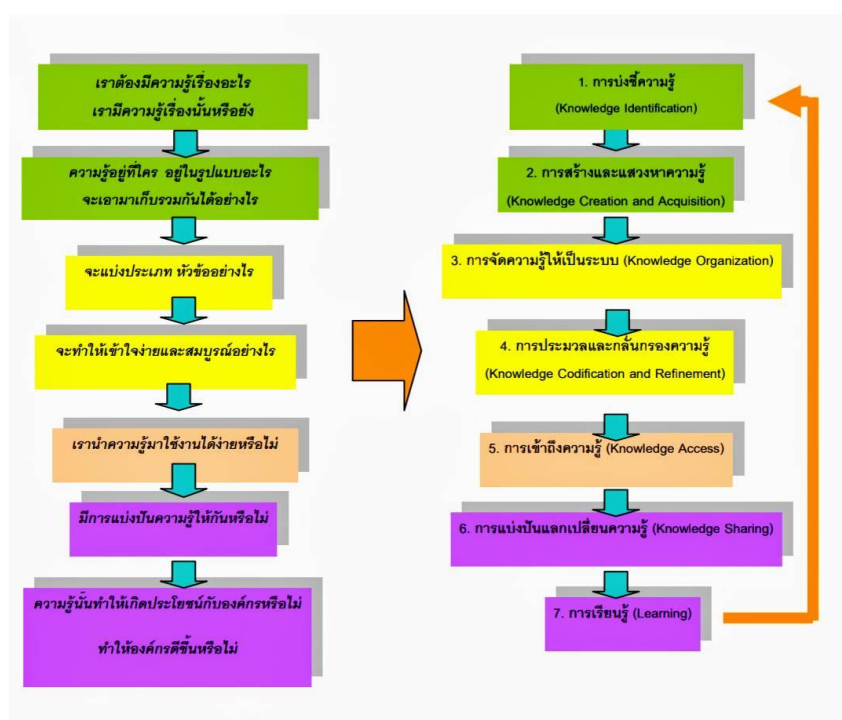
1. ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ และความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้ เป็นความรู้ลักษณะนามธรรม

2. ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้โดยผ่านวิธีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ เป็นความรู้ลักษณะรูปธรรม

ตามนิยามของ ก.พ.ร. หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในส่วนราชการซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบเพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด ซึ่งประโยชน์ของการจัดการความรู้ คือ การป้องกันความรู้สูญหาย การเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ การเพิ่มความสามารถในการปรับตัวและมีความยืดหยุ่น การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน การพัฒนาและยกระดับทรัพยากร/ผลิตภัณฑ์ และการลงทุนทางทรัพยากรมนุษย์

กระบวนการจัดการความรู้ ต้องเชื่อมโยงและบูรณาการและสามารถประมวผลองค์ความรู้ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ร่วมกัน และนำไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ซึ่งกระบวนการในการจัดการความรู้ (KM) ตามรูปแบบของ ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช จากสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม ได้แบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้
 ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้
 ขั้นตอนที่ 3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ
 ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้
 ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้
 ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้
 ขั้นตอนที่ 7 การเรียนรู้

ที่มา : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม

ภาพที่ 2.2 กระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน

แผนผังอิชิกะวะ (Ishikawa diagram) หรือแผนผังก้างปลา เป็นกรอบแนวคิดในการจัดการความรู้ โดยเปรียบการจัดการความรู้เปรียบเสมือนปลา ซึ่งประกอบด้วยส่วนหัว ลำตัว และหาง แต่ละส่วนมีหน้าที่ที่ต่างกันดังนี้ ส่วนหัวและตา (Knowledge Vision - KV) มองว่ากำลังจะไปทางไหน "ทำ KM เพื่ออะไร" ส่วนกลางลำตัว (Knowledge Sharing - KS) เน้นความความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่วนหาง (Knowledge Assets - KA) คือ การสร้างคลังความรู้ เชื่อมโยงเครือข่ายและการประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (CoP)

ที่มา : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการจัดการความรู้ในรูปแบบแผนผังก้างปลา
กลไกสำคัญที่ดำเนินการจัดการความรู้

สำหรับกระบวนการจัดการความรู้ ผู้บริหารสูงสุด (CEO) นับเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ “คุณเอื้อ (ระบบ)” ที่ต้องการหา “คุณอำนวย (Knowledge Facilitator , KF)” และร่วมกับ “คุณอำนวย” จัดให้มีการกำหนด “เป้าหมาย” ในระดับย่อยๆ เพื่อเชื่อมโยงให้เข้ากับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการจัดการความรู้และเพื่อแสดงให้ “คุณกิจ (Knowledge Practitioner, KP)” ที่ต้องดำเนินการจัดสรรทรัพยากรสำหรับใช้ในกิจกรรมจัดการความรู้ พร้อมคอยเชื่อมโยงการจัดการความรู้เข้ากับกิจกรรมอื่นๆ พร้อมทั้งติดตามความเคลื่อนไหวของการดำเนินการ การให้คำแนะนำและการชื่นชมในความสำเร็จ อาจจัดให้มีการยกย่องในผลสำเร็จ และให้รางวัลที่อาจไม่เน้นสิ่งของแต่เน้นการสร้างภาคภูมิใจในความสำเร็จ “คุณประสาน (Network Manager)” เป็นผู้ที่ยคอยประสานเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการความรู้ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงที่กว้างขึ้น เกิดพลังและความร่วมมือในเครือข่ายการเรียนรู้และยกระดับความรู้

กรณีศึกษาตัวอย่างจากงานวิจัยในการนำกระบวนการจัดการความรู้ KM มาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน มีดังนี้

ศิริเพ็ญ อึ้งสิทธิพูนพร (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการฟื้นฟูอาหารพื้นบ้านจีนแคะ (ฮากกา) ห้วยกระบอก : สิ่งท้าทายในภาวะการณ์ที่สวนกระแส พบว่าวัฒนธรรมชาวจีนแคะ (ฮากกา) มีความเป็นเอกลักษณ์ต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น โดยเฉพาะเอกลักษณ์ด้านอาหารท้องถิ่นที่มีคุณค่าของชาวจีนแคะและต้นทุนต่ำ แต่เนื่องจากสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปประกอบกับภาวะเร่งรีบต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องของการเดินทางและการทำงาน ก่อให้เกิดกระแสการรับประทานอาหารสะดวกซื้อ กล่าวคือคนรุ่นใหม่นิยมซื้อหาอาหารพร้อมรับประทานในตลาดสดและซูเปอร์มาร์เก็ตเพื่อความสะดวกรวดเร็วและความคล่องตัว จึงทำให้เกิดช่องว่างในการถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นหลัง และ

ไม่ได้รับการสืบทอดทางภูมิปัญญาเชิงประวัติศาสตร์จากบรรพชนของตนเอง จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีการฟื้นฟูอาหารพื้นบ้าน สร้างกระบวนการถ่ายทอดความรู้ จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นแนวทางสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านอาหารแก่เยาวชนคนรุ่นเด็ก จากรุ่นสู่รุ่น ให้ได้ซาบซึ้งถึงความเป็นชนชาติตนที่มีรากเหง้าทางวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของเชื้อสายจีนและสืบทอดไป

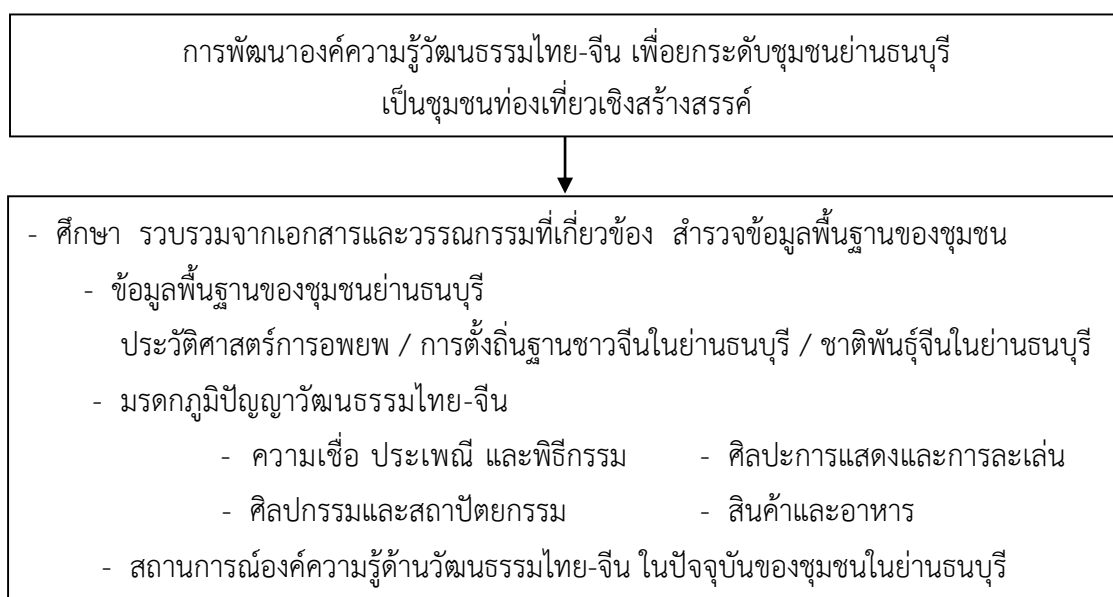
ภคณี จัยพงศ์ (2555) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาสารานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ประเพณีวัฒนธรรมจีน ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีการจัดโครงสร้างของเนื้อหาแบ่งเป็น 5 หน่วย ซึ่งมี 2 หน่วยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในการเชิดสิงโต หน่วยที่ 3 ที่กล่าวถึง ประวัติความเป็นมาของสิงโต ได้แก่ สิงโตทอวงสิ่ว สิงโตฮากกา สิงโตปักกิ่ง เสือไหหลำ เอ็งกอ-พะบู๊ และ หน่วยที่ 4 ที่กล่าวถึง ประวัติความเป็นมาของ เอ็งกอ-พะบู๊ การพัฒนาสารานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ฯ ได้ใช้เทคนิคที่นำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ในการสอนสื่อประสมรวบรวมความรู้ เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาประเพณีตรุษจีนเมืองนครสวรรค์ ถ่ายทอดความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเพณีจีน ประวัติความเป็นมาของมังกร-สิงโต มีข้อความภาพนิ่ง เนื้อหา และเชื่อมโยงไปยังข้อมูลต่างๆ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผลที่ได้จากการสร้างสารานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ฯ เช่น ครูผู้สอนได้นำความรู้มาประยุกต์ใช้กับการสอนในชั้นเรียนของตนเอง รวมถึงผู้ที่สนใจสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย การพัฒนาองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในเบื้องต้นโดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งได้ลงพื้นที่ภาคสนามเก็บข้อมูล โดยเน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม (Indept – Interview) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยซึ่งคณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งทางการ **Semi-Structure Interview** เป็นเครื่องมือในการให้ได้มาซึ่งข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากปราชญ์ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรีและประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรีและประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน ซึ่งในกระบวนการดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบขั้นตอนการวิจัยและทิศทางการวิจัย ที่จะพัฒนาเป็นแนวทางของการวิจัย เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยในส่วนของกรวิจัยครั้งนี้ได้มีกระบวนการดำเนินการเป็น 3 ระยะ โดยในส่วนของระยะที่ 1 ของการวิจัยเป็นกระบวนการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและสถานการณ์องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ที่มีอยู่ในปัจจุบันของชุมชนในย่านธนบุรี โดยมีกรอบแนวคิดในกระบวนการดังกล่าว ดังนี้

ภาพที่ 4.1 กรอบการศึกษาขององค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี

ข้อค้นพบในเชิงสถานการณ์ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ปัจจุบันของชุมชนในย่านธนบุรี

จากการที่คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์และสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ที่มีความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมไทย-จีน จากการสัมภาษณ์ (Indept – Interview) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ Semi-Structure Interview พบว่าข้อมูลเชิงประจักษ์และเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านธนบุรี ที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในเชิงพื้นที่ คือ เขตธนบุรีและเขตคลองสาน และได้ลงพื้นที่สำรวจในย่านตลาดพลูและย่านกุฎีจีน ช่วงระหว่างเวลากลางเดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2562 พบว่า ในพื้นที่ย่านธนบุรีมีจุดเน้นที่มีคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสังคม พร้อมกันนี้คณะผู้วิจัยได้รายละเอียดเพิ่มเติมที่เป็นลักษณะ “เรื่องเล่า” ที่น่าสนใจ สะท้อนถึงสถานการณ์องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีนเชิงประจักษ์ในปัจจุบันของชุมชนในย่านธนบุรีและบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย-จีน ที่โดดเด่นในแต่ละด้าน ที่ถูกประกอบสร้างร่วมกันกับประวัติศาสตร์ที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของสถานที่และพื้นที่แห่งนั้นกับความน่าสนใจของข้อมูลเรื่องเล่าที่จะเป็นแรงดึงดูด กระตุ้นความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจในวัฒนธรรมไทย-จีน ได้เข้ามาเยือนในพื้นที่/สถานที่วัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปเรื่องเล่าที่น่าสนใจในพื้นที่และสถานที่แต่ละด้าน ดังนี้

ประเด็นของวัฒนธรรม ไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน

ด้านความเชื่อและประเพณี

ศาลเจ้ากวนอู

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.2 ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน (บริเวณภายนอก)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.3 ประตูทางเข้าศาลเจ้ากวนอู คลองสาน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.4 หน้าปริมพิธีศาลเจ้ากวนอู คลองสาน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.5 หน้าปริมพิธีและรูปหล่อสักการะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ณ ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.6 ทางขึ้นทำน้ำศาลเจ้ากวนอู ณ ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน

ชุมชนศาลเจ้ากวนอูมีความเป็นมากกว่า 283 ปี ถือเป็นศาลเจ้าจีนที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา นับเป็นศาลเจ้าจีนที่เก่าแก่ในประเทศไทยที่อยู่ร่วม 3 สมัย คือ ปลายกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ จวบจนปัจจุบันมีชุมชนโดยรอบมาตั้งแต่ถิ่นฐานมาแต่ครั้งสมัยกรุงธนบุรี สำหรับงานเทศกาล ในรอบปี จะมีงานสำคัญทั้งหมด 4 งาน

1. งานง่วนเซียว จัดช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์
2. งานวันเกิดเทพเจ้ากวนอู จัดช่วงเดือนมิถุนายน
3. งานทิ้งกระจาดหรือซิโก(กระจาด) จัดช่วงเดือนสิงหาคม เป็นงานของศาลเจ้ากวนอู ในอดีตเคยมีผู้มาร่วมเป็นจำนวนมากเกือบ 2,000 คน
4. งานวันขอบคุณเทพเจ้า จัดช่วงเดือนพฤศจิกายน กิจกรรมของศาลเจ้า จั๊วเป็นการแสดงที่นิยมมากใช้ถวายแก่เจ้าพ่อกวนอูในวันสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชน แต่ในปัจจุบันคณะจี๊ของชุมชนไม่มีแล้ว

กิจกรรมดั้งเดิมของศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้ การเข้าทรงแสดงอภินิหาร เช่น การปิ่นมิดดาบ การลุยไฟ การเอามิดแทงเข้าไปในปาก แต่ผู้ถูกแทงไม่เป็นอันตรายใดใด ด้วยอิทธิฤทธิ์ของเจ้าพ่อกวนอู

มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาแต่เดิมว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้เคยเสด็จมาสักการะเทพเจ้ากวนอู ณ ศาลแห่งนี้ ก่อนไปกรีธาทัพทำสงคราม ในบริเวณศาลเจ้ากวนอู ยังมีร่องรอยของบ้านทรงจีน ก่ออิฐถือปูนขึ้นหนึ่งหลัง ในแต่ละศาลเจ้าหรือศาสนสถานจะมีตำนานเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เช่น บ้านหลังนี้เคยเป็นบ้านของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช บ้างก็ว่าเป็นบ้านของเศรษฐีโรงน้ำปลาเก่าแก่ ซึ่งเป็นตระกูลโรงน้ำปลาที่บรรพบุรุษอพยพมาค้าขายตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ 5

สำหรับบุคคลทั่วไปมีความเชื่อและความศรัทธาว่า ถ้ามีโอกาสได้มากราบไหว้จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง มั่นคงในหน้าที่การงาน แต่สำหรับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่มาไหว้ เช่น ตำรวจ ทหาร ขอให้ได้ยศตำแหน่งที่สูงขึ้น สำหรับนักธุรกิจจะช่วยปกป้องคุ้มครองและช่วยให้เอาชนะศัตรูภัยพาล และช่วยให้การแข่งขันทางธุรกิจประสบความสำเร็จในธุรกิจต่างๆ

เล่ากันว่า “คนส่วนใหญ่ที่ประกอบกิจการห้างร้าน หรือประสงค์จะขอให้องค์เจ้าพ่อช่วยให้สำเร็จกิจนั้นหากได้ตั้งหวังจะว่าจ้างจี๊และสิ่งโตม้งกรรมถวาย ระหว่างการชมการแสดง สิ่งโตจะให้สัมหากใครได้ผลสัมไปเท่าไรต้องนำเอากลับมาถวายคืนแก่เจ้าพ่อกวนอูเป็นสองเท่า หากขอเรื่องที่ดินมักจะเอาโฉนดที่ดินมาฝากไว้ที่องค์เจ้าพ่อ และก็ได้ตามปรารถนาด้วย” แต่ผู้ที่ขอพรต้องจับที่บริเวณเท้าของรูปเคารพเทพกวนอูแล้วอธิษฐาน ซึ่งธรรมเนียมนี้มีข้อห้ามไม่ให้สตรีที่มีประจำเดือนและต้องรูปเคารพเด็ดขาด

สถานที่ตั้ง : ตั้งอยู่ชุมชนสวนสมเด็จพระยา เลขที่ 251 ตลาดสมเด็จพระยา ซอยสมเด็จพระยา 3 เขตคลองสาน กรุงเทพฯ

ศาลเจ้าเกียนอันเกง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.7 ทางเข้าศาลเจ้าเกียนอันเกง ริมน้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.8 ลานหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.9 ประตูหน้าศาลเจ้าเกียนอันกง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.10 ประตูทางเข้าด้านข้างศาลเจ้าเกียนอันกง

ศาลเจ้าเกียนอันกงเป็นศาลเจ้าจีนเก่าแก่ของชุมชนกุฎีจีน ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ในย่านฝั่งธนบุรี เล่ากันว่า กลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนได้ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และเป็น ผู้สร้างศาลเจ้าขึ้น สถาปัตยกรรมเป็นแบบจีนฮกเกี้ยน เป็นกลุ่มอาคารก่ออิฐถือปูนผสมด้วย ส่วนประกอบไม้ มีชั้นเดียว รูปแบบสถาปัตยกรรมจีนในสมัยราชวงศ์ชิง หลังคาจั่วโค้งซ้อนชั้น มุงด้วย กระเบื้อง ภายในประดับภาพจิตรกรรมฝาผนังและเครื่องไม้แกะสลักที่มีความสวยงามละเอียดลออ เดิมทีศาลเจ้า มีอยู่ 2 หลัง คือ ศาลเจ้าโจวซือกง และศาลเจ้ากวนอู ต่อมาศาลเจ้าทั้งสองหลังทรุดโทรม ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่รัชกาลที่ 3 ชาวจีนฮกเกี้ยนกลุ่มหนึ่งได้เข้ามาปฏิสังขรณ์ศาลทั้ง 2 แล้วสร้างใหม่เพียงหลังเดียว

ภายในศาลเจ้าประดิษฐานเจ้าแม่กวนอิมเป็นองค์ประธาน อัญเชิญมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2391 จากศาลเจ้าเชซุนเต็ง ประเทศจีน และมี เจ้าพ่อกวนอู เจ้าแม่ทับทิม 18 อรหันต์ จิตรกรรมฝาผนัง วรรณกรรมเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง(หน) ในอดีตมีตู้กระจกใบใหญ่ ภายในมีแผ่นป้ายไม้ ประดับอักษรจีนวางตั้งอยู่จนเต็มพื้นที่ ทราบความเป็นป้ายวิญญาณของบรรพชนชาวจีนที่อาศัยอยู่ใน ย่านกุฎีจีนมาแต่ดั้งเดิม เมื่อครั้งเสียชีวิตลูกหลานก็นำป้ายวิญญาณดังกล่าวมาฝากไว้กับทาง ศาลเจ้า เพื่อหวังให้เจ้าแม่กวนอิมคุ้มครอง

ศาลเจ้ามีระฆังที่ถูกหล่อขึ้นจากประเทศจีนปีที่ 25 ในรัชสมัยจักรพรรดิเต้ากวง สมัยราชวงศ์ชิง ถูกส่งมายังสยามเพื่อเป็นพยานว่า ศาลเจ้าแห่งนี้ได้สร้างเสร็จแล้ว ปัจจุบันศาลเจ้าอยู่ในความดูแลของ ตระกูล สิมะเสถียร หรือ แซ่ซิม เดิม และ ต้นติเวชกุล หรือ แซ่ตัน เดิม

แรกเริ่มก่อนสร้างศาลเจ้าเคยมีพระสงฆ์จีนมาจำพรรษาอยู่ ชาวบ้านเรียกศาลเจ้าว่า กุฎีจีน เป็นที่มาของคำว่า “กุฎีจีน” ช่วงเทศกาลสำคัญอย่างเทศกาลกินเจ หรือ ตรุษจีน ผู้คนส่วนใหญ่มักนิยมนำส้ม 5 ผล และขนมหวานมาไหว้เจ้าแม่กวนอิม หากบ้านไหนไม่มีเวลาไปซื้อขนมก็อาจถวายน้ำตาลทราย หรือ อ้อยแทน ชาวบ้านเล่ากันว่า จะเป็นสิริมงคลให้กับตนเองและครอบครัวยิ่งนัก

เมื่อก่อนด้านหน้าศาลเจ้าเป็นโปะที่มีเรือรับส่งสินค้าและเรือข้ามฟาก ชุมชนแถวนี้ประกอบ กิจการจค้าขายที่ได้ผลผลิตจากสวนมะพร้าว สวนผลไม้ โรงงานปลาทุ รวมไปถึงโรงงานผลิตปิ๊ป ภายหลังเมื่อตัดถนนอรุณอมรินทร์ สิ่งเหล่านี้จึงได้จางหายไปที่สุดในที่สุด

สถานที่ตั้ง : ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เลขที่ 582 แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.11 ประตูทางเข้าด้านข้างศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.12 หน้าปริมพิธีศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.13 รูปหล่อองค์เจ้าพ่อพระเพลิง ณ ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.14 รูปหล่อองค์เทพเจ้า ด้านซ้ายและด้านขวาขององค์พ่อพระเพลิง
ณ ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.15 ศาลเจ้าที่กิ่ง หน้าศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู

ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง เป็นศาลเจ้าที่เก่าแก่และมีขนาดใหญ่ที่สุดในย่านตลาดพลู สร้างขึ้นเนื่องจากย่านตลาดพลูในสมัยก่อน บ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้มักเกิดไฟไหม้อยู่บ่อยครั้ง ผู้อาวุโสเล่ากันว่า ต้องสร้างสิ่งเคารพประจำชุมชนและต้องเป็นเจ้าพ่อพระเพลิง หลังจากมีศาลเจ้าพ่อพระเพลิงแล้ว ชุมชนก็ไม่เกิดเพลิงไหม้

ศาลเจ้าพ่อพระเพลิงเดิมที่ตั้งอยู่บริเวณสถานีดับเพลิงริมคลองบางกอกใหญ่ ปัจจุบันได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นมาใหม่ เมื่อปี พ.ศ.2534 ด้วยแรงศรัทธาของชาวบ้านย่านตลาดพลูและบริเวณใกล้เคียง ได้รับการเคารพนับถือของชาวไทยเชื้อสายจีนในย่านตลาดพลู และผู้คนในบริเวณใกล้เคียงแวะเข้ามากราบไหว้โดยตลอด ถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่ชุมชน

ศาลเจ้าพ่อพระเพลิงนี้ มีคณะสิงโต มังกร ประจำศาลเจ้าชื่อว่า คณะศาลเจ้าพ่อพระเพลิง เมื่อมีงานเทศกาล คณะจะต้องจัดการแสดงสิงโตมังกรมาถวายเจ้าพ่อพระเพลิง เพื่อแสดงความเคารพ และหนึ่งปีจะมีงานแห่เจ้าพ่อพระเพลิง 1 ครั้ง และในอดีตเคยมีการใช้กระดาดมาทำเป็นมังกรแห่ไปตามถนนผ่านหน้าบ้านใดบ้านนั้นจะจุดธูปบูชามังกร และแสดงความเคารพราวกับเป็นมังกรจริง หญิงแต่งงานแล้ว ไม่มีบุตรก็จะขอให้มังกรกระดาดนั้นมาเดินรอบ ๆ ผู้หญิงคนนั้น แล้วมังกรทำตัวหดสั้นลงดูเหมือนตัวกิเลน เอาเด็กนั่งบนตัวกิเลน โดยเชื่อว่าจะได้บุตรสมดังปรารถนา

สถานที่ตั้ง : สมาคมส่งเสริมการพัฒนาศาลเจ้าพ่อพระเพลิง แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ศาลเจ้าแม่อาเหนียว

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.16 บริเวณหน้าทางเข้าศาลเจ้า หน้าศาลเจ้าแม่อาเหนียว คลองสาน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.17 หน้าปรัมพิธีศาลเจ้าแม่อาเหนียว คลองสาน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.18 รูปหล่อองค์เจ้าแม่อาเหนียว ณ ศาลเจ้าแม่อาเหนียว คลองสาน

เดิมที่ชาวจีนในย่านฝั่งธนบุรีจะมีการตั้งบ้านเรือนอยู่กันเป็นชุมชน ในชุมชนย่านตลาดพลู ณ ริมคลองบางกอกใหญ่ เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาวจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่พบว่า เป็นกลุ่มจีนแต้จิ๋วและฮกเกี้ยน เข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี และช่วงต้นรัชกาลที่ 1 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

คุณลุงบุญส่ง อุ่นพิกุล อายุ 75 ปี คนเก่าคนแก่ผู้ดูแลศาลเจ้า เล่าว่า “มาอยู่ที่ศาลเจ้าตั้งแต่อายุได้ 3 ขวบ มีความผูกพันมาก เคยเจอปาฏิหาริย์เจ้าแม่อาเหนียวแล้ว ท่านศักดิ์สิทธิ์มากจึงไม่ยากไปไหน ศาลเจ้าแห่งนี้มีมาร่วร้อยกว่าปี ชาวบ้านในชุมชนก็รักและหวงแหน”

“อาเหนียว” หรือ “อาเหนียว” เป็นชื่อเรียกพระโพธิสัตว์กวนอิม หรือ กวนอิมเสี้ยเจี้ย (ปางประทานพรนั่งบนดอกบัว) ของชาวจีนแต้จิ๋ว เชื่อกันว่า หากได้มากราบไหว้เจ้าแม่อาเหนียว หรือ อาเหนียว หรือ อาเหนียว จะช่วยแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ เสริมโชคลาภ และมีสุขภาพดี

ภายในศาลเจ้ามีพ่อซ้อ แม่ซ้อ คุณลุงเล่าให้ฟังต่อว่า ความเชื่อในการกราบไหว้เจ้าแม่อาเหนียว คือ เรื่องการเลี้ยงดูเด็ก ถ้าพาเด็กคนใดมาไหว้ขอพรพ่อซ้อ และ แม่ซ้อ ที่ศาลเจ้า พ่อซ้อ แม่ซ้อ จะคุ้มครองรักษาให้เป็นเด็กเลี้ยงง่าย โตไว แข็งแรงสมบูรณ์ เป็นเด็กที่อยู่ในโอวาทของพ่อ แม่

ศาลเจ้าอาเหนียวเดิมคือ ศาลเจ้าจีหนันเมี้ยว สร้างโดยชาวจีนฮกเกี้ยน เมื่อปี พ.ศ.2229 ในอดีตตั้งอยู่ริมทางรถไฟสายวงเวียนใหญ่-มหาชัย ต่อมาปี พ.ศ.2499 ศาลเจ้าเก่าทรุดโทรมไปตามกาลเวลา มีบริเวณของศาลเจ้าบางส่วนถูกตัดทำเป็นถนนหนทาง ศาลเจ้าจึงได้ถูกรื้อทิ้งไป แล้วมาสร้างใหม่เป็นศาลเจ้าแม่อาเหนียวบนถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน 5 สร้างเป็นศาลเล็ก ๆ เพื่อให้ชุมชนได้สักการะ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับชุมชนชาวจีนที่มีความสงบสุขร่มเย็น

สถานที่ตั้ง : ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน ซอยสมเด็จพระเจ้าตากสิน 5 ชาวบ้านมักเรียกแบบคุ้นว่า
ซอยศาลเจ้าอาเหี้ยว แขวงคลองตันใต้ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม

ล้ง 1919

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.19 อาคารและบริเวณประตูทางเข้า ล้ง 1919 คลองสาน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.20 อาคารและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม (ภายนอก) ล้ง 1919 คลองสาน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.21 อาคารและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม (ภายใน) ล้ง 1919 คลองสาน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2562
 ภาพที่ 4.22 บริเวณลานหน้าศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว ณ ล้ง 1919 คลองสาน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2562
 ภาพที่ 4.23 หน้าปริมพิธีในศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว ณ ล้ง 1919 คลองสาน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2562
ภาพที่ 4.24 จิตรกรรมฝาผนัง ณ ล้ง 1919 คลองสาน

ล้ง 1919 พื้นที่ทางประวัติศาสตร์มีสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น ในสมัยที่การขนส่งทางเรือเฟื่องฟูนั้น ฮวยจ่งล้ง (ท่าเรือกลไฟ) กำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2393 ในสมัยรัชกาลที่ 4 โดยการก่อตั้งของพระยาพิศาลสุภผล (ชื่น พิศาลบุตร) ต่อมาเมื่อการทำเรือแห่งประเทศไทยได้เข้ามามีบทบาททางการค้ากับต่างชาติมากขึ้น ท่าเรือฮวยจ่งล้ง ก็ได้ลบลบบาทลง และได้ปรับพื้นที่ให้กลายเป็นอาคารสำนักงานและโกดังเก็บสินค้า พร้อมทั้งเป็นที่อยู่อาศัยให้เจ้าของคนงานในพื้นที่ ต่อมาได้ปรับปรุงใหม่ให้เป็นสถานที่ที่เรียนรู้และการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี

ความโดดเด่นของพื้นที่แห่งนี้ สิ่งแรกก็คือ สถาปัตยกรรม โดยเป็นรูปแบบงานสถาปัตยกรรมจีนที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ 3 ตัวอาคารก่ออิฐถือปูน พื้นเป็นไม้ หลังคาสร้างจากกระเบื้อง มีลักษณะเป็นอาคารหมู่แบบชาน เเหอ หยวน หลังสุดท้ายที่หลงเหลืออยู่บนริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นการวางผังอาคารแบบจินโบราณ โดยจะมีอาคาร 3 หลังเชื่อมต่อกัน 3 ด้าน เป็นผังรูปทรงตัว U มีพื้นที่ว่างตรงกลาง ใช้เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ การออกแบบภายในอาคารที่คำนึงถึงหลักฮวงจุ้ย พร้อมทั้งมีงานจิตรกรรมฝาผนังแบบศิลปะจีนเก่าแก่อายุกว่า 160 ปี ซึ่งมีภาพจิตรกรรมแบบจีนรูป ‘หญิงสาวชาวจีนขี่ม้า’ บนฝาผนังทางเข้า เป็นหนึ่งในภาพที่ถูกค้นพบโดยบังเอิญบริเวณวงกบในอาคาร นำมาขยายสเกลและวาดให้เหมือนต้นฉบับ โดยคนภายในเล่ากันว่า หญิงสาวในภาพคนนี้น่าจะม้ายคล้ายคลึงกับคุณเปี้ยะ ทายาทตระกูลหวังหลี่ผู้ควบคุมการบูรณะทั้งหมดของล้ง 1919

นอกจากนี้ภายในล้ง 1919 "ศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว" หรือ เจ้าแม่ทับทิม ซึ่งประดิษฐานอยู่คู่กับฮวยจุลลึง มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน องค์เจ้าแม่หม่าโจ้ว มีทั้งหมด 3 ปาง ได้แก่ ปางเด็กสาว ปางผู้ใหญ่ และปางผู้สูงอายุ ทั้ง 3 ปางนี้ชาวจีนได้นำขึ้นเรือมาจากจีน เมื่อถึงประเทศไทยก็ได้อัญเชิญประดิษฐานไว้ที่ศาลเจ้าแห่งนี้ ซึ่งมีอายุเกือบ 170 ปี ศาลเจ้าแม่หม่าโจ้วแห่งนี้มีชาวต่างชาติที่มาสักการะบูชาและได้ขอพรให้ความปรารถนาบางอย่างสำเร็จดังที่ขอไว้ตามที่มุ่งหวังแล้ว จึงมีการถวายเสื้อขนาดใหญ่ให้กับเจ้าแม่หม่าโจ้วใช้บนตอบแทน นอกจากนี้ชาวจีนที่เดินทางมาค้าขายในไทยและชาวไทยเชื้อสายจีนก็มักที่จะมาสักการะขอพร เรื่องการเดินทางและการค้าขาย

ล้ง 1919 ปัจจุบันกับงานศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมแบบจีนโบราณ ตั้งอยู่ริมน้ำเจ้าพระยา บนถนนเชียงใหม่ เขตคลองสาน พื้นที่ของล้งมีบริเวณลานกว้าง โปร่งโล่ง เราสามารถมองเห็นท้องฟ้าได้อย่างใกล้ชิด การเดินทางเข้าถึงล้งมีทั้งทางบกทางน้ำ สะดวก สะอาด ปลอดภัย ด้วยมีท่าเรือเป็นของตนเอง ปัจจุบันล้งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจเรียนรู้วัฒนธรรมไทย-จีน ส่งผ่านพื้นที่และเรื่องเล่าเป็นตำนานการค้าของคนจีนในยุคหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในกิจการ รุ่งเรืองร่ำรวยเป็นเจ้าสัว

สถานที่ตั้ง : 248 ถนนเชียงใหม่ แขวงคลองสาน เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.25 บริเวณภายในลานวัด หน้าพระอุโบสถ วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562
 ภาพที่ 4.26 รูปแบบสถาปัตยกรรมไทย-จีน ส่วนหน้าบันของพระวิหาร
 วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562
 ภาพที่ 4.27 รูปแบบสถาปัตยกรรมไทย-จีน ส่วนซุ้มประตูทางเข้าพระอุโบสถ
 วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562
 ภาพที่ 4.28 พระประธานในพระอุโบสถ (ข้าปอสุดกง หรือ ข้าปอกง)
 ณ วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562
 ภาพที่ 4.29 เจ้าพระยานิกรบดินทร์มหินทรมหากัลยาณมิตร (โต กัลยาณมิตร)
 ผู้อุทิศที่ดินถวายในการสร้างวัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.30 กำปั่นเก็บทรัพย์สินของเจ้าพระยานิกรบดินทร์ฯ (โต กัลยาณมิตร)

วัดกัลยาณมิตรรวมหาวิหาร สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 โดยมีเจ้าพระยานิกรบดินทร์มหินทร มหากัลยาณมิตร (โต กัลยาณมิตร) ต้นสกุลกัลยาณมิตร ว่าที่สมุหนายก ได้อุทิศบ้านและที่ดินบริเวณ ไกล่เคียง ซึ่งแต่เดิมเป็นหมู่บ้านที่มีภิกษุจีนพำนักอยู่ ต่อมาเรียกกันว่า "หมู่บ้านกุ๊กจีน" สร้างเป็นวัด ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2368 โดยน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพระอารามหลวงในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 และพระราชทานนามว่า "วัดกัลยาณมิตร" สถาปัตยกรรมมีความโดดเด่น ผสมผสานไทย-จีน อย่างเห็นได้ชัด ถ้ายทอดแนวคิดพระโตขนาดใหญ่นอกกำแพงเมืองตามอย่างวัดพนัญเชิงวรวิหาร พระนครศรีอยุธยา

หลวงพ่โตเป็นที่เคารพสักการะ โดยเฉพาะในหมู่ชาวจีน มีการเรียกชื่อแบบจีนว่า ซำปอสุด กง หรือ ซำปอกง เป็นพระพุทธรูปปูนปั้น ปางมารวิชัย ภายในวัดมีพระวิหารงดงามที่มีรูปแบบทาง สถาปัตยกรรมแบบไทยจีน บนยอดพระวิหารประดับด้วยเครื่องบนแบบจีน ไม่มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ และนาคสะดุ้ง ส่วนบริเวณลานวัดมีลานกว้าง รับลมเย็นริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีศาลาเก๋งจีนสวยงาม ตามแบบฉบับเก๋งจีนโบราณ และมีตุ๊กตาอับเฉาวางอยู่ล้อมรอบพระวิหาร เล่ากันว่า ตุ๊กตาอับเฉาเหล่านี้ ถูกนำติดมากับเรือขนส่งสินค้าจีนในสมัยนั้น

ท่าน “โต” เจ้าพระยานิกรบดินทร์นั้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ถือว่าเป็นมิตรที่ดีของพระองค์ จึงพระราชทานนามวัดแห่งนี้ว่า “วัดกัลยาณมิตร” หมายถึง มิตรที่ดี ใน

วัดจะมีพระประธาน "พระพุทธไตรรัตนนายก" คนจีนเรียกว่า “เจ้าปอแง” มีสัมพันธกับบุคคลสำคัญของจีนท่านหนึ่ง คือ เจิ้งเหอ ส่วนคนไทยมักเรียกว่า “พระโต” หรือ “หลวงพ่โต” เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในกรุงเทพมหานคร

ในช่วงหน้าเทศกาลอย่างวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ หรือวันตรุษจีน มีความเชื่อว่าเป็นการเริ่มต้นสิ่งดีๆ และต้อนรับวันใหม่ จะมีผู้คนเข้ามากราบไหว้ เชื่อกันว่า หากได้มาไหว้องค์หลวงพ่โตก็จะได้บุญใหญ่และจะมีมิตรที่ดี

ภายในวิหารมีหีบกำปันทึ่เก็บทรัพย์สินของเจ้าพระยานิกรบดินทร์(โต กัลยาณมิตร) ถ้าใครได้ไหว้ขอพรจะมีทรัพย์สินมากมาย ก่อนจะเดินกลับออกจากพระวิหาร แวะไหว้ตุ๊กตาเด็ก เพราะมีเรื่องเล่าว่าการไหว้ตุ๊กตาเด็กนี้เป็นการขอบุตรกับหลวงพ่โต บุตรจะเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ และหากไปเคาะระฆังที่ “หอรฆัง” ที่ว่ากันว่าเป็นระฆังใบใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ที่ว่ากันว่า ช่างไทยหล่อ 1 ครั้งไม่สำเร็จ ช่างญี่ปุ่นหล่อ 3 ครั้งจึงสำเร็จโดยนายฟูจิوارา เมื่อ พ.ศ.2474 ให้ตั้งกองกังวานไปทั่วทั้งวัด จะมีชื่อเสียงเกียรติยศในหน้าที่การงาน เจริญรุ่งเรือง สำหรับด้านหน้าวิหารหลวง มีซุ้มประติมากรรม ที่เรียกว่า ซุ้มโขนทวาร สลักลวดลายมงคลแบบจีน เช่น มังกร กิเลน และรูปชก ลก ชิว ในประเทศไทย มีวัดอยู่ 2 แห่งเท่านั้นที่มีซุ้มโขนทวารแบบนี้ อีกแห่งหนึ่งอยู่ที่วัดพระเชตุพนฯ

วัดกัลยาณมิตรจึงเป็นสถานที่หนึ่งที่มีเรื่องเล่าเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย-จีน ครั้นสมัยรัชกาลที่ 3 หากได้มีโอกาสเข้าไปสักการะในเทศกาลวัดพระสำคัญ ๆ จะพบเห็นคนไทยเชื้อสายจีนเดินทางมากราบไหว้หลวงพ่โต ด้วยระลึกถึงบรรพบุรุษชาวจีนที่เข้ามาค้าขายและรับราชการ จนได้เป็นเจ้าสัว รุ่งเรืองในแผ่นดินธนบุรีเรื่อยมา

สถานที่ตั้ง : ถนนอรุณอมรินทร์ตัดใหม่ (ถนนเทศบาลสาย 3) แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562
ภาพที่ 4.31 ประตูทางเข้าวัดอรุณราชวราราม

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562
ภาพที่ 4.32 ทางเดินเข้าสู่พระปรางค์ของวัดอรุณราชวราราม

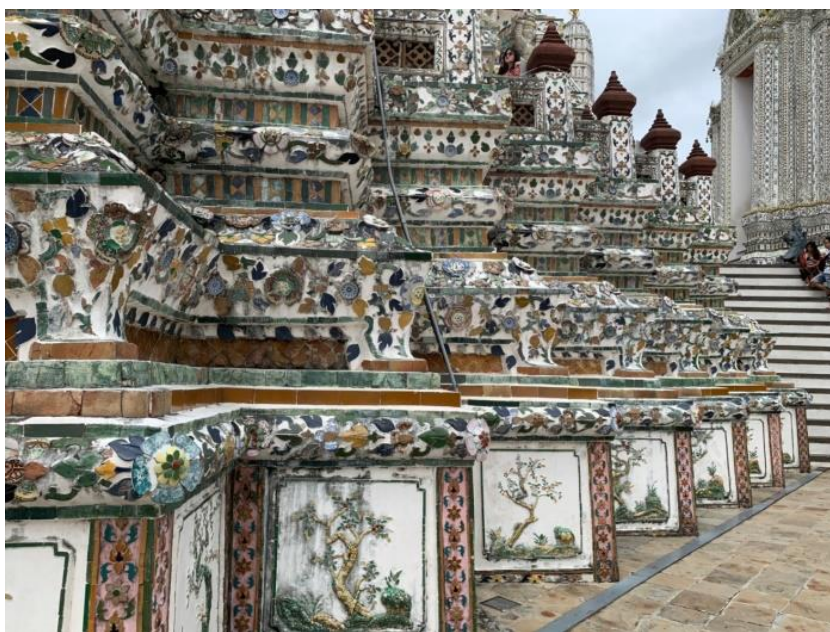
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.33 บริเวณลานหน้าพระปรางค์มณีน้าเจ้าพระยา วัดอรุณราชวราราม

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.34 พระปรางค์ ณ วัดอรุณราชวราราม

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.35 ลวดลายทางศิลปกรรมของพระปรางค์ที่ผสมผสานวัฒนธรรมไทย-จีน
ณ วัดอรุณราชวราราม

วัดอรุณราชวราราม หรือ วัดแจ้ง เป็นวัดที่สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา เดิมเรียกว่า วัดมะกอกนอก ส่วนเหตุที่มีการเปลี่ยนชื่อเป็นวัดแจ้งนั้น เชื่อกันว่า เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงตั้งราชธานีที่กรุงธนบุรีใน พ.ศ. 2310 ได้เสด็จมาถึงหน้าวัดนี้ตอนรุ่งแจ้ง จึงพระราชทานชื่อใหม่ว่าวัดแจ้ง

เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกู้ชาติได้สำเร็จทรงให้สร้างพระราชวังที่ประทับ ทรงตั้งเมืองหลังป้อมวิชัยประสิทธิ์ ขยายเขตพระราชฐาน และโปรดเกล้า ฯ วัดแจ้งเป็นวัดภายในพระราชวังเช่นเดียวกับวัดพระศรีสรรเพชญ์สมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร (รัชกาลที่ 2 ในเวลาต่อมา) เสด็จมาประทับที่พระราชวังเดิม และทรงปฏิสังขรณ์วัดแจ้งขึ้นใหม่ทั้งวัด แต่ยังไม่ทันแล้วเสร็จ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเสด็จสวรรคต สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร ได้เสด็จขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 พระองค์จึงได้ทรงบูรณปฏิสังขรณ์วัดแจ้งต่อมา

จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้เสริมพระปรางค์ขึ้น และให้หาติกรรมมงกุฎที่หล่อสำหรับพระพุทธรูปทรงเครื่องที่จะเป็นพระประธานวัดนางนองมาติดต่อบนยอดนภศูล ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้มีการบูรณปฏิสังขรณ์วัดอรุณราชวราราม เมื่อการปฏิสังขรณ์เสร็จสิ้นลง พระราชทานนามวัดใหม่ว่า “วัดอรุณราชวราราม”

ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมของพระปรางค์วัดอรุณฯ แสดงถึงเรือนธาตุทั้ง 4 ที่ประดิษฐานพระอินทร์ทรงช้างสามเศียร (ช้างเอราวัณ) แทนการประดิษฐานพระพุทธรูปตามธรรมเนียมนิยม รวมทั้งประดับกระเบื้องสี ถ้วยชามกระเบื้องจากเมืองจีนเป็นลวดลายพรรณพฤกษาและหมู่กีนรี งานประดับทั้งหมดนี้ ล้วนเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อเรื่องเขาพระสุเมรุ ศูนย์กลางแห่งจักรวาลทั้งสิ้น

ด้านสถาปัตยกรรมมีพระปรางค์ประจํามุมและมณฑปประจำด้าน ความหมายเทียบเท่ากับ “ทวีปต่าง ๆ อยู่รายล้อมเขาพระสุเมรุ” ภายในพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ชื่อว่า “พระพุทธรธรรมมิศรราชโลกธาตุติลก” พระพุทธรูปปางมารวิชัยเป็นพระประธาน ฝัพระหัตถ์ของรัชกาลที่ 2 พระองค์ทรงปั้นวงพระพักตร์พระพุทธรูปองค์นี้ด้วยพระองค์เอง นอกจากนี้ใต้พระพุทธรูปพระพุทธรธรรมมิศรราชโลกธาตุติลกนี้ยังเป็นที่บรรจุพระบรมอัฐิในรัชกาลที่ 2

มีเรื่องเล่าในตำนานยักษ์ระหว่างวัดโพธิ์กับยักษ์วัดแจ้ง 2 ตน ต่อสู้กันมานาน ยักษ์วัดแจ้งนามว่า “ทศกัณฐ์” เป็นศิลปะแบบไทย ยักษ์วัดโพธิ์ นามว่า “สหัสเดชะ” ตีกันจนบ้านเมืองแถวนั้นราบเป็นหน้ากลอง พื้นที่โล่งเตียนจึงเรียกกันต่อมาว่า ท่าเตียน

วัดอรุณราชวราราม เคยเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกตและพระบาง ซึ่งสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชในเวลาต่อมา) ได้ไว้ในมณฑป และมีการสมโภชใหญ่ 7 คืน 7 วัน (ในปี พ.ศ. 2327 พระแก้วมรกตได้ย้ายมาประดิษฐาน ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง

วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร เป็นสถานที่หนึ่ง มีความสำคัญในสมัยกรุงธนบุรี เป็นวัดประจำพระองค์หากมาท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี ไม่ควรพลาด เพราะมีการเดินทางที่สะดวกสบายทั้งทางบกและทางเรือ

สถานที่ตั้ง : ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วัดอินทารามวรวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.36 พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดอินทารามวรวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.37 พระวิหารสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดอินทารามวรวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.38 เติงสำหรับบรรทมสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ภายในพระวิหารวัดอินทารามวรวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.39 พระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมอัฐิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและ
สมเด็จพระอรรคมเหสี ณ วัดอินทารามวรวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.40 บริเวณด้านหน้าพระอุโบสถ ณ วัดอินทารามวรวิหาร

วัดอินทารามวรวิหารสร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ชื่อเดิม วัดบางยี่เรือนอก เดิมทีวัดนี้เป็นวัดราษฎร์ จนเมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงสถาปนากรุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานี พระองค์ทรงศรัทธาในวัดแห่งนี้มาก ได้ทรงบูรณปฏิสังขรณ์ สถาปนาขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก

ในรัชสมัยของพระองค์ได้ทรงประกอบพิธีพระราชกุศลสำคัญที่วัดแห่งนี้หลายครั้งด้วยกัน ต่อมาได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์อีกครั้งโดยพระยาศรีสหเทพ (ทองเพ็ง) ต้นตระกูลศรีเพ็ญ ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 พบบานสถาปัตยกรรมแบบจีนตามยอดพระวิหาร พระอุโบสถ

ภายในวัดมีถาวรวัตถุที่สำคัญของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระอุโบสถหลังเดิมสร้างขึ้นด้วยศิลปะในแบบธนบุรี ผสมผสานไทยและจีนอย่างเห็นได้ชัด แต่เดิมจะไม่มีหน้าต่างภายใน ส่วนพระประธานในพระอุโบสถหลังเดิมจะเป็นปางตรัสรู้ เป็นพระพุทธรูปฉลองพระองค์ของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี และภายในองค์พระประดิษฐานพระบรมราชสรีรังคารของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี

พระเจดีย์กู่ชาตเป็นที่ประดิษฐานพระบรมราชอัฐิของพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในปัจจุบันวัดอินทารามวรวิหารเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร

หลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นวัดขนาดใหญ่และสำคัญมีความสัมพันธ์กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นวัดสำคัญสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี โบราณวัตถุส่วนใหญ่เกี่ยวกับพระองค์ เช่น พระแท่นบรรทมที่ทรงเคยใช้เป็นที่พักแรมขณะทรงกรมฐาน พระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และพระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระอัครมเหสี และยังเป็นสถานที่ถวายพระเพลิงพระศพสมเด็จพระราชชนนีของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชด้วย นำพระบรม

อัฐิพระราชชนนีมาประดิษฐานไว้ ณ วัดแห่งนี้ ชื่อของวัด “อินทาราม” จึงหมายความว่า พระอินทร์อุปถัมภ์

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.41 สิ่งของที่นิยมนำมากราบไหว้ต่อองค์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ณ วัดอินทารามวรวิหาร

มีเรื่องเล่ากันว่า วัดแห่งนี้ ถ้าได้มาไหว้เคารพ สักการะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชต้องถวายหญ้าที่หน้าอนุสาวรีย์บริเวณหน้าพระวิหารสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หากผู้ที่ถวายเป็นข้าราชการก็จะสำเร็จในหน้าที่การงาน และถ้าเป็นพ่อค้าก็จะทำมาค้าขายดีขึ้น และหากถ้าเป็นบุคคลทั่วไปก็มักจะสำเร็จได้ดังที่หวังทุกประการ

มีสิ่งหนึ่งที่ไม่ควรขอ คือ การไหว้ขอไม่ให้เป็นทหาร อาจด้วยสมเด็จพระเจ้าตากฯ พระองค์เป็นนักรบออกศึกสงครามมาโดยตลอด ส่วนใหญ่พบว่า หากขอในลักษณะนี้ ตรงกันข้าม ได้เป็นทหารอย่างแน่นอน

เมื่อถึงวันสำคัญ วันคล้ายวันปราบดาภิเษกของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มักจะมีลูกหลานสายตระกูลของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผู้คนที่เคารพและศรัทธาพระองค์ท่านจะมาร่วมงานกันอย่างเนืองแน่น ภายในงานจะมีการถวายการแสดงเชิดสิงโตและมังกร จากหลากหลายคณะ ในย่านฝั่งธนบุรีทั้งสิ้น เช่น คณะลูกธนบุรี คณะศิษย์หลวงพ่อวิเชียรมนู คณะหลวงพ่อแก้ว คณะศิษย์เทวธรรม คณะหลงเขียนไทยแลนด์ เป็นต้น

สถานที่ตั้ง : ถนนเทอดไท แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

มูลนิธิเผยแผ่พระพุทธธรรมเต็กก่าจีจินเกาะ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.42 บริเวณทางเข้ามูลนิธิเผยแผ่พระพุทธธรรมเต็กก่าจีจินเกาะ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.43 บริเวณทางเข้าอาคารศาสนสถาน ณ มูลนิธิเผยแผ่พระพุทธธรรมเต็กก่าจีจินเกาะ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.44 พระมหาธาตุเจดีย์พระจอมชาตรีไทยจีนเฉลิม มุลนิธิเผยแพร่วัฒนธรรมเด็กกำจี้จินเกาะ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.45 หน้าปริมพิธีองค์พระพุทศากยมหาเมนีวิสุทธิคุณ
ณ มุลนิธิเผยแพร่วัฒนธรรมเด็กกำจี้จินเกาะ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.46 หน้าซุ้มประตูมูลนิธิเผยแผ่พระพุทธธรรมเต็กก่าจีจินเกาะ บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา

“เต็กก่า” จีจินเกาะ เป็นหน่วยงานเอกชนที่ดำเนินงานด้านการสงเคราะห์ราวปลายปี พ.ศ. 2495 ภายใต้องค์กรที่ชื่อว่า สมาคมเผยแผ่คุณธรรม ในระยะแรกได้ดำเนินการแจกจ่ายยารักษาโรคแก่ผู้ยากไร้ในเขตกรุงเทพฯ ปัจจุบันได้ขยายงานกุศลด้านการช่วยเหลือสังคมออกไปเป็นโครงการคุณธรรมเพื่อการสงเคราะห์ สมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ ในเครือข่ายองค์กรเต็กก่า ตั้งอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ และตั้งอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเข้าเป็นสมาชิกในภาคีองค์การเผยแผ่คุณธรรมเพื่อการกุศลสงเคราะห์นานาชาติ สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ณ ประเทศสิงคโปร์

มูลนิธิเผยแผ่คุณธรรมเต็กก่าจีจินเกาะตั้งอยู่ย่านท่าดินแดง เขตคลองสาน ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบเคราะห์ภัยเสมอมา และจัดงานตามเทศกาลต่าง ๆ ที่สำคัญเป็นประจำ เช่น งานฉลองตรุษจีน เทศกาลง่วนเซียว พิธีโปรยทานทิ้งกระจาดในเดือนเจ็ด วันไหว้พระจันทร์ เทศกาลกินเจ เดือนเก้า พิธีไหว้บรรพชนประจำฤดูชุนเทียนและชิวเทียน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการดำเนินงานในกิจการกุศลต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ ด้วยแรงศรัทธาจึงมีการก่อสร้างเทววิหารแห่งใหม่บนพื้นที่ 600 ตารางวา เพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบศาสนพิธี ถือน้ำ สวดมนต์ ปฏิบัติธรรม

สถาปัตยกรรมของเทววิหาร เป็นงานพุทธศิลป์ประยุกต์ระหว่างศิลปะไทย จีนและตะวันตกผสมผสานกัน สถาปัตยกรรมที่โดดเด่น คือ เจดีย์แบบจีนแปดเหลี่ยมทรงสูง 9 ชั้น สร้างขึ้นในโอกาสเฉลิมพระเกียรติในมหามงคลวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ โดยมีสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ประทานนามพระเจดีย์ว่า “พระมหาธาตุ

เจดีย์พระจอมชาติไทยจีนเฉลิม” และมีระฆังจากจีนมีตัวอักษรสวดบูชาสลักอยู่ที่ตัวระฆัง จะตีระฆังดังกล่าวก็ต่อเมื่อมีพิธีกรรมต่างๆ

มูลนิธิเผยแพร่คุณธรรมเต็กก่าจีจินเกาะ ถือเป็นสถานที่น่าสนใจแห่งหนึ่ง ภายในมหาวิหารมีงานศิลปกรรมงดงามทรงคุณค่า ในปี พ.ศ. 2535 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ทรงพระเมตตาเสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีบรรจุพระธาตุและมณฑปรัตนลงในผอบทองคำ อัญเชิญขึ้นประดิษฐานยังพระเจดีย์ทองเหนือเทววิหาร และประทานพระอนุญาตให้อัญเชิญพระนามย่อ ญ ส ส. ประดิษฐานเหนือแท่นบูชาภายในเทววิหารด้วยพระทานนามพระประธานประจำเทววิหารว่า “พระพุทธศากยมหามุนีวิสุทธิคุณ” และสถานที่ตั้งของวัดจีจินเกาะริมแม่น้ำเจ้าพระยาเชื่อว่าเป็นส่วนของท้องมังกรเป็นจุดที่เชื่อว่าการค้าขายการติดต่อเจรจาและความอุดมสมบูรณ์

ภายในสมาคมเผยแผ่คุณธรรม “เต็กก่า” จีจินเกาะ มีเทวรูปที่สำคัญที่มีความศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวจีนเคารพบูชา เชื่อกันว่า หากใครได้ไปกราบไหว้สักการะแล้ว จะเป็นสิริมงคลของชีวิตยิ่งนัก ทั้งช่วยปิดเป่าสิ่งอัปมงคลของชีวิตได้

1. เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวองค์จำลอง จากปัตตานี
2. พระสมณะเต้าจี้ หรือที่ชนทั่วไปเรียกขานว่า **พระอรหันต์จีกง** หรือ"จีกง-พระพุทธที่ยังอยู่"
3. นักพรต หลวี่ ชุนหยาง (หลือซ่งเอี้ยง) หรือ หลวี่ ตัง ปิง เป็นผู้วิเศษหนึ่งในแปดเซียน
4. พระมหาเถระไต้ฮง (ต้าเฟิง) นามเดิมว่าหลิงเอ้อ หรือ **ซ่งไต้ฮงโจวซือ**
5. นักพรตเหอเหย่ววิน (ฮ้อเอี้ยฮั้ง) หรือ **ฮ้อเอี้ยฮั้งเจี๊ยก๊ว**
6. พุทธอาจารย์หลิวซุนฟง (หลิวซุนฮวง) หรือ **หลิวซุนฮวงซือจุง**
7. พุทธอาจารย์หยางอวินซง (เอี้ยฮั้งซัง) หรือ **เอี้ยฮั้งซังซือจุง**
8. ไป่หยุนเต้าเหริน (แปะฮั้งเต้าฮั้ง) หรือ **เตี้ยเหียงทังซือจุง**
9. นักบวชอู๋เม้งอู๋ (ไ้วมั่งอู๋) หรือ **ไ้วมั่งอู๋ซือจุง**

สถานที่ตั้ง : ตั้งอยู่ ณ ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ซอยสมเด็จพระเจ้าพระยา 17 คลองสาน ฝั่งธนบุรี 247/1 ซอยวัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา 17 เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น

เชิดมังกร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.47 การเชิดมังกร ณ บริเวณหน้าวัดเครือวัลย์วรวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.48 การเชิดมังกร (ส่วนของมังกรล่อแก้ว) ณ บริเวณหน้าวัดเครือวัลย์วรวิหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.49 การเชิดมังกรที่แสดงถึงความยาวของตัวมังกร ณ บริเวณหน้าวัดเครือวัลย์วรวิหาร

คณะกรรมการแสดงเชิดมังกรไม่ได้มีต้นกำเนิดในย่านเยาวราช กลับมีต้นกำเนิดในย่านตลาดพลูซึ่งเป็นย่านชุมชนชาวจีนที่เก่าแก่ที่เป็นจุดกำเนิดวัฒนธรรมการเชิดมังกรในกรุงเทพฯ ย่านตลาดพลูแห่งนี้เป็นย่านชาวจีนมายาวนาน มีศาลเจ้า มีโรงเจ ซึ่งคณะมังกรคณะแรกถูกตั้งเพื่อใช้ในงานศาลเจ้า ซึ่งก็คือศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู โดยคณะมังกรคณะแรกในตลาดพลูจะมีการเชิดมังกรเพียงปีละครั้งในงานวันแห่ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง หรือที่ชาวตลาดพลูเรียกว่า ‘อากง’ ซึ่งเป็นเหมือนผู้ที่คอยปกป้องชาวชุมชนตลาดพลู และยังมีความเชื่อว่ามังกรเป็นเทพ และยังสามารถบันดาลให้หญิงมีบุตรได้ และสามารถรักษาโรคได้ด้วย

การเชิดมังกรได้ยึดตามแบบโบราณ ปราชญ์ท้องถิ่นเล่าว่า การเล่นมังกรในแถวตลาดพลูนี้ ยังเชิดเป็นระยะเวลาเนิ่นนานมากขึ้นเท่าไรก็จะนำความโชคดีมาให้ชุมชนมากขึ้น การเชิดมังกรมีครูฝึกการเชิดมังกรหลายท่าน ชื่อ นายอาจิณ สีทองคำ ฉายาเรียกกันว่า ตีตลาดพลู และนายพะยอม โตะทอง ฉายาเรียกว่า บังตลาดพลู ทั้งสองท่านเป็นผู้ฝึกสอนการเชิดมังกรให้กับเด็ก ๆ ในชุมชนตลาดพลูและชุมชนใกล้เคียง การสืบทอดการเชิดมังกรเป็นแบบพี่สอนน้องมาจนถึงทุกวันนี้ สำหรับการเชิดมังกรตามงานแสดงสำคัญ ๆ ในประเพณีและวิถีชีวิตของคนจีน ต้องใช้คนจำนวนมากไม่น้อยกว่าห้าสิบถึงร้อยกว่าชีวิต ปัจจุบันในการแสดงแต่ละครั้งคณะสิงโตที่เชิดมังกรทอง ได้แก่ คณะลูกชัยมงคล มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป รูปแบบการแสดงมีความหลากหลาย ใช้เทคนิคประกอบการแสดงมังกร ติดไฟ LED โดยหัวมังกรมีการใช้ทองคำเป็นองค์ประกอบในบางส่วน และยังมีมังกรที่มีขนาดตัวยาวที่สุดในประเทศไทยอีกด้วย

มังกร 9 ไม้ รูปแบบใหม่ ไม่เหมือนใคร ที่คณะหลงเทียนไทยแลนด์ ตั้งอยู่ เลขที่ 908 ซอยเทิดไท 26 เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

มังกรต่งย่านตลาดพลู สนับสนุนโดย สมาคมเล็งการพัฒนาศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตั้งอยู่บริเวณตลาด
พลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

เชิดสิงโต

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.50 การแสดงการเชิดสิงโต ณ บริเวณลานด้านหน้าศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว ล้ง 1919

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.51 ลักษณะของสิงโตที่ใช้ในการแสดงการเชิดสิงโต

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.52 การแสดงการเชิดสิงโตในรูปแบบสิงโตเสาดอกเหมย

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.53 การแสดงการต่อตัวของคณะเชิดสิงโต

ขบวนแห่สิงโตและการเชิดสิงโต กำเนิดมาจากชาวจีนที่อพยพเข้ามาในเมืองไทยเมื่อครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี ได้พบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับการแสดงสิงโต จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นช่วงที่มีชาวจีนตั้งอยู่เป็นชุมชนอย่างมั่นคงและหนาแน่น จากตำนานสิงโตเมืองไทยได้อย่างน่าสนใจว่า ประเทศจีนนั้นได้ส่งคณะเชิดสิงโตมาแสดงหน้าพระพักตร์ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเชิดสิงโตในประเทศไทยนับตั้งแต่นั้นมา การแสดงขบวนแห่สิงโตและการเชิดสิงโต ยังคงได้รับการสืบทอดเรื่อยมา ซึ่งการแสดงเชิดสิงโตสามารถจัดออกเป็น 3 ประเภท

เมื่อแรกเริ่มก็จะเป็นการแสดงถวายแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์และการแสดงในงานมงคลต่างๆ โดยชาวจีนหากแต่ในระยะหลังจะเป็นคนไทยเป็นผู้แสดงของขบวนแห่สิงโตและการเชิดสิงโต เพราะชาวจีนถือว่าขบวนแห่สิงโตและการเชิดสิงโต เป็นสิ่งมงคลที่จะนำโชคลาภมาให้ คอยช่วยปกป้องและปัดเป่าภัยต่างๆ ไม่ให้มาเบียดเบียน ผู้คนจึงนิยมจัดขึ้นในงานมงคลของชาวไทยเชื้อสายจีน ไม่ว่าจะเป็นงานขึ้นบ้านใหม่ เปิดโรงงานกิจการ แล้วให้มีขบวนแห่สิงโตและการเชิดสิงโต มาอวยพรให้เราเฮงๆ รวยๆ โชคดีตลอดปี คณะสิงโตจึงมีบทบาทกับวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สิงโต ตามความเชื่อของชาวจีน เป็นสัตว์วิเศษในจินตนาการซึ่งมีกำเนิดมาจากสัตว์ 3 ประเภท ได้แก่ แรด เพราะมีหน้าที่หน้าผากตรงตามนิยายพื้นบ้านของจีน ม้า เพราะมีลำตัวเป็นม้าที่มีเขาเดียวอยู่บนหัว ถือว่าเป็นสัตว์มงคล ซึ่งจะปรากฏตัวเมื่อมีขึ้นเสหรือมีนักปราชญ์ผู้ทรงธรรมขึ้นครองบัลลังก์ สุนัข จะเห็นว่าท่าทางการเดินของสิงโตนั้นเลียนแบบมาจากท่าทางสุนัขล่าเนื้อ และสุนัขพันธุ์ปักกิ่งและสุนัขพันธุ์จู่ โดยสิงโตที่เชิดกันในทุกวันนี้มีรากฐานจาก ชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพออกมาจากประเทศจีน เป็นรักชาวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองไว้ โดยรูปแบบและท่าทางการเล่นสิงโตมีเคล็ดลับวิชามวยของจีนแฝงอยู่ด้วย โดยคนสมัยก่อนจะให้การเชิดสิงโตเป็นอุบายในการสอนและถ่ายทอดวิชา โดยเฉพาะวิชามวยเท้า ฉะนั้นการเชิดสิงโตแบบจีนดั้งเดิม จึงต้องมีท่าเท้าที่ถูกต้องก่อนจึงจะสามารถเชิดสิงโตได้อย่างถูกต้อง คณะสิงโตมังกร ผิงธนบุรี มีมากมายหลายคณะ เช่น

1. คณะศิษย์เทวธรรม	ซอยตากสิน 4 เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
2. คณะศิษย์หลวงพ่อบุญ	หลังวัดโพธิ์นิมิตรฯ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
3. คณะศิษย์ลูกชายมงคล	ซอยโรงเจ เทอดไท 21 เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
4. คณะหลงเวียนไทยแลนด์	908 ซอยเทิดไท 26 เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
5. คณะลูกธนบุรี	วัดอินทาราม แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
6. คณะลูกพ่อพลายบางทรงฤทธิ์	1035 ซอยกรุงธนบุรี 4 ตากสิน 11 เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
7. คณะลูกพ่อโอภาสี	99/43 โกวบ่อ 3 แขวงบุคคโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
8. คณะลูกสวนยี่สิบ	หลังห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ สาขาท่าพระ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

9. คณะศิษย์หลวงพ่อมเหศวร	แขวงบุคคโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
10. คณะศิษย์หลวงพ่อวิเชียรมุณี	วัดอินทารามวรวิหาร แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
11. คณะศิษย์หลวงพ่อก้าว	824 ซอยตากสิน 8 ถนนตากสิน เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
12. คณะศิษย์เจ้าพ่อเจียวตีเอี้ยะ	ตลาดนกกระจาบ หลังโรงเรียนศึกษานารี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
13. คณะศิษย์ลูกเจ้าฟ้าจุฑามณี	ซอยตากสิน 23 เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
14. คณะกังปักษ์ไทยแลนด์	วัดบุคคโล แขวงบุคคโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
15. คณะศิษย์จักรพรรดิดำ	55 ซอยวัดใหญ่ศรีสุพรรณ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
16. คณะลูกเจ้าพ่อเขาดก	ชุมชนวัดราชคฤห์ แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
17. คณะศิษย์เอกท้าวมหาพรหม	1016/22 ซอยเทอดไท 22 แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
18. คณะลูกพระนเรศวร	1483 ซอยเทิดไท 35 แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
19. คณะศิษย์หลวงพ่อน้อย	1555/13 ถนนริมทางรถไฟ แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

การแสดงเอ็งกอ

ที่มา : www.sookiai.com สืบค้นเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.54 ใบหน้าของผู้แสดงในการแสดงเอ็งกอ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2562

ภาพที่ 4.55 รูปแบบการแสดงของผู้แสดงในการแสดงเอ็งกอ ณ ล้ง 1919

เอ็งกอ เป็นการละเล่นโบราณชนิดหนึ่ง มีเรื่องเล่าว่า ในรัชสมัยพระเจ้าซ่งยฺยงฮ่องเต๋ ราชวงศ์ซ้อง ราว 800 ปี เกิดโรคระบาดร้ายแรง ส่งผลให้ผู้คนล้มตายจำนวนมาก พระเจ้าซ่งยฺยงฮ่องเต๋ จึงทรงโปรดให้ขุนนางตำแหน่งไท่ฮวย นามว่า อังชิน เดินทางไปเชิญนักพรต มีนามว่า เตียฮี้ เจิ้งเซียนซือ มาจากสำนักวัดเขาเกาเล่งซัว ให้มาช่วยเหลือ แต่ในระหว่างทางที่เดินทางกลับนั้น อังชินได้พบแก๊งหนึ่ง สลักชื่อว่า ตำหนักซังปิศาจ พบเห็นยันต์ที่แปะไว้บริเวณประตูทางเข้าแก๊ง จึงเข้าไปแกะยันต์ที่ติดอยู่หน้าแก๊งและเปิดเข้าไป ในทันใดนั้นเอง มีสิ่งอัศจรรย์ควันดำพวยพุ่งออกมาทางประตูลอยขึ้นไปบนอากาศ แล้วแตกกระจายเป็นแปดทิศ สิ่งนั้นคือ ดวงจิตดาวทหารดुरาย 108 คน ได้ถูกปลดปล่อยจากการจองจำดวงจิต 108 ดวง นั้น ได้แยกย้ายกันไปเกิดใหม่

ต่อมาพระเจ้าซ่งยฺยงฮ่องเต๋เสด็จสวรรคต การเมืองการปกครองจึงค่อยๆ เสื่อมลง ในราชสำนักเหล่าขุนนางมีแต่กดขี่ข่มเหง บั่นป่วน วุ่นวาย ราษฎรได้รับความเดือดร้อน เกิดกลุ่มโจรเหลียนซันโป จำนวน 108 คน รวมตัวกันเป็น “ผู้ยิ่งใหญ่แห่งเขาเหลียงซาน” เป็นกลุ่มที่มีพลังในการต่อต้านความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นในยุคนั้น การปล้นคนโกงชาติ โกงแผ่นดิน เอารัดเอาเปรียบประชาชน โดยนำเอาทรัพย์สินคนพวกนั้นมาแบ่งให้คนยากจนอย่างเท่าเทียม ภายหลังในยุคต่อมานักสู้แห่งเขาเหลียงซานกลุ่มนี้ได้รับขนานนามอีกชื่อหนึ่งว่า “เอ็งกอพะบู๊” หมายถึง ขบวนเอ็งกอ-พะบู๊ และเป็นการเล่นสืบเนื่องต่อกันมา จนเป็นศิลปะการแสดงขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2490 โดย นายคอซิว แซ่เตีย ได้รับความนิยมนมาก ในปัจจุบันเอ็งกอในชุมชนชาวจีนย่านฝั่งธนบุรี ไม่หลงเหลืออยู่แล้ว มีแต่ตำนานกล่าวขานถึงมหรสพชนิดนี้ เคยมีเล่นอยู่ตามศาลเจ้าเก่าและโรงเจ ในอดีตนิยมแสดงโดยชาวจีนแท้ๆหรือชาวจีนโพ้นทะเล แต่คนไทยไม่สามารถมาแสดงได้ แต่เดิมในฝั่งธนบุรีมีเล่นในประเพณีขอบคุนเทวดา

ปราชญ์ท้องถิ่นย่านฝั่งธนบุรี คุณลุงอาภรณ์ กุลวัฒน์ และคุณลุงจำรัส ประทีปช่วง เล่าว่า เอ็งกอเคยเห็นการแสดงและเคยมีผู้อาวุโสเล่าให้ฟังเพิ่มเติมถึงลักษณะการแต่งกายในการแสดงว่าเป็นอย่างไร รศ.ดร.สุรสิทธิ์ อมรวิชช์ศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจีนศึกษา ได้เล่าให้ฟังว่า ตอนเด็กได้เคยเล่น เอ็งกอ สนุกสนานมาก เรื่องเล่าแต่โบราณกล่าวถึง ดวงวิญญาณ 108 ดวง ของกลุ่มโจรเหลียนซันโปที่ถูกขังไว้ในแกง นักบวชผู้เลิศวิทยายุทธ 108 คน หรือ นักสู้แห่งเขาเหลียงซาน มีวิชาการต่อสู้ด้วยมือเปล่า ไม้พลอง และกระบี่หรือดาบยาว การแสดงเอ็งกอ มักแสดงในขบวนแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ตามศาลเจ้า การเฉลิมฉลองเทศกาลตรุษจีน และเทศกาลสำคัญ ๆ ของชาวไทยเชื้อสายจีน

จ๊ว หรืออุปรากรจีน

ที่มา : เกียรติยาพร สายตา, 2561

ภาพที่ 4.56 รูปแบบการแสดงของผู้แสดงในการคณะจ๊วเล่าเง็กเล่าซุน

ที่มา : เกียรติยาพร สายตา, 2561

ภาพที่ 4.57 ลีลาของผู้แสดงในการแสดงคณะจ้าวเล่าเจ๊กเล่าซุน

ที่มา : เกียรติยาพร สายตา, 2561

ภาพที่ 4.58 การแสดงของผู้แสดงตัวพระและตัวนางในการแสดงคณะจ้าวเล่าเจ๊กเล่าซุน

จ้าว หรือ อุปรากรจีน เป็นมหรสพที่ติดตัวมาจากชาวจีน รูปแบบการแสดงเล่นเป็นเรื่องราว มีการขับร้องและเจรจาประกอบท่าทางในการแสดง เรื่องราวจะนำเอาเหตุการณ์และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ประเพณี และศาสนา มาดัดแปลงและผสมผสานแต่งเติมให้น่าสนใจ ชวนติดตาม

จ๊วในประเทศจีน แต่เดิมมีเล่นกันอยู่ทั่วไป มีมากมายหลากหลายลักษณะ สันนิษฐานกันว่า จ๊วน่าจะกำเนิดขึ้นในช่วงสมัยราชวงศ์ซ้อง เพราะพบหลักฐานรูปแบบการแสดงมีลักษณะบทพูดเป็นโคลงกลอนสลับการร้อง มีเครื่องดนตรีประกอบที่ไพเราะ ในยุคนั้นนิยมการแสดงเป็นเรื่องสั้นๆ จ๊วจีนเป็นยุคที่รุ่งเรืองมากในยุคราชวงศ์ซิง เนื่องจากพระนางซูสีไทเฮาทรงโปรดปรานจ๊วมาก

สำหรับประเทศไทยนั้น มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของที่มาที่เกี่ยวกับ "จ๊ว" ตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ต่อมาสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สนับสนุนให้การแสดงจ๊วจัดเล่นกันอย่างแพร่หลาย เป็นที่นิยมในย่านที่มีชุมชนชาวจีนอาศัยอยู่ฝั่งธนบุรี มีการเรียกชื่อของการแสดงว่า "จ๊ว" เกิดขึ้นมาแต่ครั้งนั้นจวบจนถึงปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันการแสดงจ๊วในย่านฝั่งธนบุรี ไม่เหลือคณะที่มีการสืบทอดสืบมา พบเพียงการว่าจ้างมาจากที่อื่นเพื่อถวายศาลเจ้า หรือในเทศกาลงานบุญต่าง ๆ ของชาวจีน เพราะคนจีนที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่เมืองไทยในจังหวัดต่างๆ นิยมสร้างศาลเจ้า ที่เอาไว้กราบไหว้หรือขอพรเพื่อให้อยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข ไม่มีทุกข์ภัยใดๆ มาเบียดเบียน หากประสบความสำเร็จก็นำจ๊วมาจัดแสดงถวายเป็นเหมือนการตอบแทนเจ้าตามความเชื่อ

มีเรื่องเล่าปรัมปราว่า จ๊ว มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อของผู้คนชาวจีนอย่างมาก เชื่อว่าสถานที่ใดที่มีชาวจีนมาตั้งอาศัยอยู่ เมื่อสร้างศาลเจ้าขึ้นจะต้องมีการแสดงจ๊วเกิดขึ้น จ๊วกับศาลเจ้าเป็นของคู่ จะขาดกันเสียไม่ได้ ในช่วงเทศกาลหรืองานประเพณีสำคัญ ๆ ของชาวไทยเชื้อสายจีน ปลุกฝังวัฒนธรรมความบันเทิงในหมู่ชาวจีน สืบทอดภาษา อาหาร และเรื่องราวที่แฝงปรัชญาแนวคิดแบบจีนในเรื่องความกตัญญู ความซื่อสัตย์ และเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ สีสันของเครื่องแต่งกายสวยงาม การสวมบทบาทของตัวละครก็สมจริง ผู้แสดงจ๊วต้องอดทนฝึกฝนให้มีความสามารถสูงในการร้อง การรำร่ายไปพร้อมกัน

อีกเรื่องเล่าหนึ่ง เล่าว่า จ๊วยังเป็นการแสดงเพื่อถวายแสดงความเคารพที่มีต่อ "เอี้ย" (เทพเจ้า) และเป็นการตอบแทนคุณแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยคุ้มครอง ดูแล ปกป้อง รักษาให้ทุกคนอยู่อย่างมีความสุข สุขภาพยืนยาว เกือบทุกศาลเจ้า และโรงเจ มักจะมีพื้นที่ว่างเสมือนเวทีไว้ให้จัดการแสดงจ๊วถวาย "เอี้ย" (เทพเจ้า) ในศาลเจ้า หรือ โรงเจ แห่งนั้น

ด้านสินค้าและอาหาร

จากอดีตสู่ปัจจุบันพื้นที่ในย่านฝั่งธนบุรี โดยเฉพาะชุมชนริมน้ำคลองสานไปจนถึงตลาดพลู เส้นทางน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาตัดเข้าคลองบางกอกใหญ่เรื่อยไป เส้นทางการค้าขายของคนจีนที่เข้ามาพำนักตั้งแต่ปลายสมัยกรุงศรีอยุธยามาจนกรุงธนบุรี ถนนสายในของวัดอินทารามที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและพระบรมอัฐิพระอัครมเหสี ขนาดถนนกว้างเพียงไม่ถึง 2 เมตร ชาวบ้านใช้สัญจรไปมารวมถึงการค้าขายล่องเรือรับส่งสินค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ แวะเวียนตามท่าน้ำ

ของวัด ถนนสายในหน้าพระปรางค์ข้างพระอุโบสถหลังใหม่ รู้จักกันในภาพเล่าเรื่องของย่านชาวจีนในฝั่งธนบุรี ความหลากหลายทางเชื้อชาติศาสนา และวัฒนธรรม ยิ่งกลับทำให้คิดต่อและอยากจะค้นหา รากเหง้าเดิมของบรรพบุรุษผ่านสถานที่ที่มีเรื่องราวของสินค้า อาหาร ขนมโบราณที่อร่อยเลิศรส

โรงเกลือแหลมทอง “โรงเกลือกิมก๊กเอี่ยมเซียง”

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.59 อาคารของโรงเกลือแหลมทอง “โรงเกลือกิมก๊กเอี่ยมเซียง”

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.60 เจ้าของโรงเกลือแหลมทองรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 3 (คุณกิตติ มະปุญญ์)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562
 ภาพที่ 4.61 อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ผลิตเกลือในโรงเกลือแหลมทอง
 “โรงเกลือกิมกกเอี่ยมเซียง”

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562
 ภาพที่ 4.62 พื้นที่ภายในโรงเกลือแหลมทอง “โรงเกลือกิมกกเอี่ยมเซียง”

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.63 พื้นที่เก็บเกลือภายในโรงเกลือแหลมทอง “โรงเกลือกิมกอกเอี่ยมเชียง”

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.64 ผลผลิต “เกลือ” ที่ได้จากโรงเกลือแหลมทอง “โรงเกลือกิมกอกเอี่ยมเชียง”

บนพื้นที่บริเวณชุมชนริมน้ำย่านฝั่งธนบุรี มีเรือนไม้ทอดยาวสู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีเรื่องราวในอดีต ความเป็นมาของกลุ่มคนจีนที่อพยพเข้ามาค้าขายในประเทศไทย เจ้าของโรงเกลือ คุณกิตติ

มคะบุญโญ เล่าว่า แรกเริ่มเมื่อประมาณ 150 ปี บริเวณนี้เป็นโรงสีข้าว ด้วยสมัยก่อนยังมีการขนส่งทางน้ำโดยใช้เรือกระแซงวิ่งเข้าคูคลองลัดเลาะผ่านหน้าโรงเกลือเป็นประจำ ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงเรือที่ใช้รับส่งสินค้าให้มีขนาดใหญ่ขึ้น การขนส่งโรงสีข้าวไม่สะดวกดังเดิม ต้องย้ายออกไปประกอบกิจการที่แหล่งอื่นๆ

ครอบครัวของคุณกิตติจึงได้เข้ามาประกอบกิจการโรงเกลือต่อจากเจ้าเดิมแทน แรกเริ่มนับจากรุ่นคุณย่าที่ย้ายถิ่นฐานอพยพเข้ามาอยู่ ณ สยามประเทศ เมื่อประมาณร้อยกว่าปีที่แล้ว ท่านเล่าให้ฟังว่า เมืองจีนมีลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงอากาศหนาวเย็นมาก ธรรมเนียมในการถนอมอาหารให้อยู่ได้นานตลอดทั้งปีมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตเพื่อให้อยู่รอดได้ ท่านมีความตั้งมั่นสูง ส่งต่อแนวทางให้รุ่นของคุณพ่อคุณแม่สานต่อกิจการมาจนถึงรุ่นหลาน ซึ่งเป็นรุ่นที่ 3 โรงเกลือมีชื่อเรียกภาษาจีนว่า “โรงเกลือกิมกอกเอี่ยมเซียง”

การสืบทอดกิจการเป็นการนำความรู้จากรุ่นคุณย่าที่มีแนวคิดเรื่องการถนอมอาหารด้วยเกลือ จึงเกิดมีกิจการค้าขายโรงเกลือในย่านคนจีนริมน้ำ ด้วยความอุตสาหะของคนโบราณที่จะดำเนินชีวิตโดยใช้ภูมิปัญญาเดิมที่ติดตัวมาแต่เมืองจีน การนำเกลือไปใช้ในชีวิตประจำวันในเรื่องของอาหารมีความสำคัญต่อคนยุคนั้น การถนอมอาหารมีหลากหลายวิธี เช่น การดองเค็ม ดองเปรี้ยว การหมัก และการตากแห้ง เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ต้องใช้เกลือเป็นส่วนผสมหลักในการถนอมอาหารให้อยู่ได้นาน รสชาติมีเข้มข้นกลมกล่อมและสามารถทานกับข้าวสวยข้าวต้มได้ดีอีกทั้งประหยัดด้วย เกลือที่ดีต้องผ่านการไม่มีการตาก การคัดเม็ดเกลือแยกออกเป็นกลุ่ม ๆ จะมีทั้งเกลือตัวผู้และตัวเมีย แยกขนาดสัดส่วนของเม็ดเกลือตัวยาวตัวสั้น คุณลักษณะของเกลือก็จะถูกเลือกนำไปใช้ให้เหมาะสมกับชนิดและประเภทของอาหารที่จะนำไปถนอมหรือปรุงรส

สำหรับเกลือที่นำมาจำหน่าย จะเป็นเกลือเม็ดที่รับซื้อมาจากจังหวัดสมุทรสงครามและสมุทรสาคร โรงงานจะนำเกลือทั้งหมดมาเข้าเครื่องโม่ เพื่อบดเป็นเกลือละเอียดแล้วมาบรรจุใส่กระสอบกระจายสินค้าออกไปขาย เกลือชนิดนี้มีชื่อเรียกว่า “เกลือสมุทร” เป็นเกลือที่ทำมาจากน้ำทะเล ที่มีสารไอโอดีน ซึ่งสารไอโอดีนจะช่วยป้องกันโรคคอหอยพอก ช่วยพัฒนาไอคิวในเด็ก และยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของร่างกายโดยเฉพาะระบบสมองและประสาท

หากเราตั้งจุดเริ่มต้นจากสวนสมเด็จย่าเดินไปตามถนนสีแดงผ่านซอยหน้าโรงเรียนบำรุงวิชา เลี้ยวซ้ายไปตามทางพื้นอิฐสีแดงไปเรื่อย ๆ จะพบเรือนไม้สองชั้นมีทางยาวกว่า 10 ช่วงของตึกแถวขนาดพื้นที่ 300 ตรว. มีประตูไม้ใหญ่กับกอนสลักที่ใช้ไม้ขัดกันไว้เท่านั้น นั่นคือ โรงเกลือเก่าโบราณที่มีความเป็นมาและหาได้ยากยิ่งแล้วในปัจจุบัน พื้นที่ถนนหน้าโรงเกลือที่เรากำลังเดินอยู่เคยเป็นคลองน้ำที่ใช้เรือสัญจรไปมาอันเอื้อประโยชน์ในการประกอบกิจการขนส่งเกลือ

ส่วนภายในโรงเกลือ ยังปรากฏร่องรอยของขั้นตอนการผลิตเกลือ จะเห็นได้จากเครื่องโม่เกลือที่มีขนาดใหญ่เหมือนหีมา ร่องรอยของคราบเกลือตามพื้น ผนังไม้ แปกตาชวนให้สงสัย รูปทรงของห้องไม้ที่มีลักษณะแคบลึก กว้าง 1 เมตร และลึกเข้าไปกว่า 3 เมตร เรียงรายเป็นแนวยาว ใช้สำหรับเก็บเม็ดเกลือที่ไม่เสร็จแล้ว เมื่อประมาณช่วง พ.ศ.2520 ถึง 2524 กิจการโรงเกลือแหลมทองหรือกิมกอกเอี่ยมเซียง รุ่งเรืองถึงขีดสุดและซบเซาในปีที่ประเทศประสบกับปัญหาพองสบู่แตก

คุณกิตติ มคะบุญโญ เจ้าของโรงเกลือรุ่นที่ 3 เล่าให้เราฟังว่า ตนเองเข้ามารับช่วงโรงเกลือต่อจากบิดามารดา ตั้งแต่มีอายุราว 27 ปี เท่านั้น สาเหตุที่ตัวเรอนเป็นไม้ทั้งหลัง อุปกรณ์ส่วนใหญ่ที่ใช้ในโรงเกลือก็ทำจากไม้ทั้งสิ้น เป็นเพราะเกลือมีความเค็มสูง การกัดกร่อนมีมากทำให้วัสดุที่ทำจากเหล็ก

หรือลูมิเนี่ยมขึ้นสนิมสีกลอไป ตนเองและครอบครัวได้ให้ความสำคัญกับสถานที่แห่งนี้ ไม่ได้โยกย้ายออกไปไหน ด้วยมีความผูกพันกับพื้นที่ อยากจะอนุรักษ์ไว้ให้นานที่สุด

เมื่อเราเดินขึ้นไปตัวเรือนชั้นสองของโรงเกลือ คล้ายจะเป็นที่ที่พิเศษสุดของเรือน ย้อนให้ลูกคิดถึงบรรยากาศเก่า บนเรือนไม้ริมน้ำผสมผสานสิ่งปลูกสร้างในหลักคิดที่เน้นประโยชน์ใช้สอยเพื่อการดำรงกับที่อยู่อาศัย ความพิถีพิถัน การลงรายละเอียดจึงไม่จำเป็น ส่วนในสุดที่ติดบ้านเก่าอีกหลังมีทางขึ้นบันไดไม้ทำจากไม้สักแผ่นใหญ่มากมาก รวบบันไดที่ใช้จับเดินกันขอบชานบ้านชั้นสองฉลุสลวยที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของช่างชาวบ้านโดยแท้ ในขณะที่ยืนอยู่ชั้นสองกลางห้องรับแขกโซนสำนักงาน ให้ความรู้สึกเหมือนเรายืนอยู่ในบ้านของเราเอง ถ้ายังมีเชื้อสายจีนแล้ว สุขของการเยี่ยมชมและสัมผัสเครื่องใช้ไม้สอยเฟอร์นิเจอร์เก่าภายในบ้าน ภาพความอบอุ่นแบบครอบครัวคนจีนโบราณกับกิจการโรงเกลือรึมน้ำจะปรากฏขึ้นโดยพลัน

เมื่อเดินลงมาชั้นล่างในส่วนด้านหน้าทางเดินถนน ปากประตูทางออกพบล้อเลื่อนเก่าที่ใช้สำหรับลากหรือขนเกลือเป็นจำนวนมาก มีเครื่องจักรเก่าใช้สำหรับเจาะรูเกลือ และมีกระท่อที่ใช้ใส่เกลือสานด้วยไม้ไผ่ เก้าอี้หลากหลายรูปทรงแบบจีนมีความแข็งแรงขรุขระ สะท้อนถึงผู้นั่งที่ทำงานอย่างหนักตามแบบฉบับคนจีน “ขยัน มานะ อดทน” จนมาถึงจุดสุดท้ายที่ทำให้หวนกลับไปมองเตียงไม้ขนาดใหญ่แบบคนจีนโบราณในนอนยังคงความงามของไม้ชั้นดีที่ผ่านการใช้งานอย่างยาวนานร้อยเรียงเรื่องราวของครอบครัวคนจีนในย่านฝั่งธนบุรี

โรงเกลือกิมกอกเอี่ยมเซียง จึงเป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาศึกษาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนจีน ผ่านสินค้าสำคัญที่มีบทบาทต่อธุรกิจการค้าย่านฝั่งธนบุรีในยุคนั้น การท่องเที่ยวเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผ่านการสัมผัสจากประสบการณ์จริงสามารถรำลึกถึงอดีตได้เป็นอย่างดี

ความเงียบสงบ ความร่มรื่น ต้นไม้ใหญ่หน้าโรงเกลือที่เติบโตมานานตราตรึงอายุคน สะท้อนภาพบรรยากาศเก่า ความรู้สึกดี ๆ อิ่มเอิบ อบอุ่นอยู่ในพื้นที่เสมอมาเพียงแค่เดินผ่าน เมื่อหยุดนิ่งและหลับตา ความหลัง ความทรงจำ เรื่องราวของผู้คนที่ดำเนินชีวิตอยู่ ณ ที่แห่งนี้ ถ่ายทอดในจินตภาพดังภาพยนตร์ย้อนยุคที่จัดฉากมาวางไว้ตรงหน้า หากใครสนใจรับรู้ สัมผัส ห้วงเวลาอันฉิวเฉียด ลองเปลี่ยนเส้นทางลงรถไฟฟ้ามหานครที่วงเวียนใหญ่ นั่งรถกะเปาะมาถึงชุมชนสวนสมเด็จย่า แล้วเดินผ่านไปตามถนนพินสิดังไปเรื่อย ๆ สิ่งที่ไม่คาดคิดจะปรากฏอยู่ตรงหน้า รวบรวมว่าเป็นคนละโลกจากปากทางที่เข้าไป มีลมโชยเย็น ๆ พัดผ่านเบา ๆ คล้ายดั่งมนต์สะกดให้หยุดเดิน หยุดคิด ปฏิเสธไม่ได้ที่จะเดินจากไปโดยไม่เยี่ยมชม

โรงน้ำปลา

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.65 ประตูทางเข้าโรงน้ำปลาทั้ง่วนฮะ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.66 ฉลากตราสินค้าแรกของสินค้าน้ำปลาจากโรงน้ำปลาทั้ง่วนฮะ

หากเราปึกหมุดเริ่มการเดินทางโดยเท้าหรือจักรยาน เอาฤกษ์เอาชัยหันหน้าเข้าศาลเจ้ากัมลง กราบไหว้สักการะเจ้าพ่อกวอนอุอันศักดิ์สิทธิ์ ด้านซ้ายมือจะพบเรือนจีนโบราณแบบที่เราเห็นใน ภาพยนตร์หนังจีนกำลังภายใน มีวิถียายุทธหะเหินเดินอากาศได้ประหนึ่งฝึกมาจากวัดเส้าหลิน ตัว อาคารเป็นอิฐเก่าโบราณก้อนโตที่เผาขึ้นมาเอง ประตูเป็นบานไม้สองบานเปิดปิดเข้าหากัน ด้านในก้อน ประตูใช้ไม้ขัดสลักเอาไว้

มีเรื่องเล่ากันว่า เรือนแห่งนี้เป็นโรงน้ำปลาเก่าที่บรรพบุรุษชาวจีนอพยพย้ายถิ่นฐานมาแต่ ครั้งสมัยปลายรัชกาลที่ 5 เจ้าของน่าจะเป็นเศรษฐีพ่อค้าน้ำปลาหรืออาจเป็นผู้มีฐานะที่รับราชการในยุค นั้น โรงน้ำปลาเก่าแก่แห่งนี้ มีชื่อว่า “โรงน้ำปลาทั้ง่วนฮะ” หากเดินต่อไปถึงริมน้ำจะสังเกตเห็นตึก สามชั้นมีน้ำปลาจัดวางอยู่ ฉลากที่หน้าขวดบ่งบอกได้ว่า เก่าแก่จริง เพราะไม่คุ้นเคยในท้องตลาด ปัจจุบัน คาดว่าน้ำปลายังคงมีขายอยู่บ้าง แต่น่าจะทำส่งเฉพาะร้านอาหารใหญ่ ๆ ที่มีชื่อเสียง ผู้คนใน ชุมชนยังพูดถึงโรงน้ำปลาเก๋าดั้งเดิม ปัจจุบันยังคงผลิตน้ำปลาในชื่อตราสินค้าว่าน้ำปลารวงทอง ผลิต ด้วยกรรมวิธีดั้งเดิมน้ำปลา มีสีใสแตกต่างจากน้ำปลาอื่นๆ ในน้ำปลา มีสารอาหารที่มีประโยชน์อยู่ จำนวนมาก เช่น โปรตีน กรดอะมิโน โดยเฉพาะกรดกลูตามิก และยังมีพวกสารประกอบ เช่น ไนโตรเจน วิตามิน และเกลือแร่ต่างๆอีกหลายชนิด ผู้ที่ขาดสารอาหารจำพวกโปรตีนสามารถทดแทน ด้วยการกินน้ำปลาจำนวน 2 ช้อนโต๊ะ ซึ่งสามารถให้สารอาหารโปรตีนทดแทนได้ถึง 7 เปอร์เซ็นต์ ของ ปริมาณโปรตีนที่ร่างกายต้องการในแต่ละวัน (ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559) นักเดินเท้าที่สนใจผักแฉะเวียนเข้ามานั่งพักทอดอารมณ์จิบกาแฟบนเรือน ไม่รีมน้ำ

คุณพูนศักดิ์ ทังสมบัติ ลูกหลานเจ้าของโรงน้ำปลาเก่าให้เราฟังว่า โครงสร้างของเรือนจีน โบราณไม่มีคาน อาจมาอยู่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2460 คาดว่า น่าจะสร้างตั้งแต่ช่วงต้นรัตนโกสินทร์ อาจ มาเก่าเล่าให้เราฟังว่า ก่อนที่ทั้งสองท่านจะมาอาศัยอยู่ทำโรงน้ำปลาได้มีคนมาอยู่เรือนจีนนี้ 3 ถึง 4 ชั่วโมง คนแล้ว แสดงว่าเรือนจีนโบราณหลังนี้ น่าจะผ่านเรื่องราวของผู้คนมากมาย ทั้งเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชาวจีนที่เข้ามาอาศัยในย่านฝั่งธนบุรี ที่น่าสนใจมากสำหรับการศึกษา เรียนรู้ด้านโบราณคดี คุณพูนศักดิ์ เล่าว่า อิฐที่ใช้ก่อสร้างเรือนจีนเป็นอิฐมอญก้อนใหญ่ อิฐลักษณะนี้มี ให้เห็นในสมัยอยุธยา

ชวนทุกท่านมานั่งจิบกาแฟ ฟังเรื่องเล่า กิจกรรมโรงน้ำปลา สินค้าสำคัญที่ถ่ายทอดเรื่องราวใน อดีต พร้อมสัมผัสบรรยากาศยามเย็นริมน้ำ ฝ้ามองเรือนจีนโบราณรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีเรื่องเล่ากับ ห่วงของชีวิตคนกว่า 4 ชั่วโมงคน บนพื้นที่ชุมชนสวนสมเด็จย่าด้วยความอึมเอม

โกดังเซ่งกี

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.67 บริเวณหน้าทางเข้าอาคารโกดังเซ่งกี

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.68 หน้าอาคารโกดังเซ่งกี

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.69 ภายในตัวอาคารของโกดังเซ่งกี

หากเรามองข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาจากฝั่งเยาวราช จะเห็นโกดังเก่าหันหน้าเข้าแม่น้ำจำนวนหลายหลัง บนหลังคาหน้าจั่วจะมีตัวหนังสือ SK Building และมีเลขกำกับลำดับของโกดังไว้

แรกเริ่มเดิมที โกดังแห่งนี้ เป็นโรงหนัง อยู่่าเข้าใจผิดว่า เป็นโรงภาพยนตร์ มันคือ โรงหนังสัตว์ที่ใช้เก็บหนังวัว หนังควาย และหนังงู ที่ปัจจุบันนำมาเป็นวัตถุดิบในการทำรองเท้าหนังชั้นดี เมื่อเรามองย้อนกลับไปช่วงประมาณหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พื้นที่บริเวณโกดังริมนี้แห่งนี้ เคยเป็นที่พำนักของพ่อค้าชาวมุสลิม นิยายชื่อหัท ที่เดินทางเข้ามาค้าขายแพรรณ ดิ้นเงินดิ้นทอง เครื่องหอมน้ำอบ และเครื่องเทศสมุนไพรนานาชนิด สืบเนื่องจากคนจีนที่อพยพเข้ามาติดต่อค้าขายหรือย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากมีความรู้เรื่องของหนัง ประกอบกับสินค้าประเภทหนังสัตว์เป็นสินค้าที่เติบโตทางเศรษฐกิจมากพอสมควร บ้านผู้มีฐานะในยุคนั้น นิยมอุปโภคบริโภคสินค้าที่มีราคาสูงและหายาก ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศเท่านั้น ทำให้กิจการโรงหนังเจริญรุ่งเรืองมาก ผ่านช่วงเวลาหนึ่งไป พบร่องรอยของสินค้าหนังที่มาจากโรงหนังเซ่งกี ได้พัฒนาต่อยอดความรู้เรื่องหนัง ไปสู่การทำหนัง สำหรับหนังรองเท้า พบเห็นได้จากบนถนนเจริญรัตนตลอดเส้นทางปรากฏร้านขายส่งหนังที่สืบทอดการค้าหนังมาจากอดีต ปัจจุบันโรงหนังถูกใช้เป็นโกดังเก็บสมุนไพรจีน โดยมีการขายสมุนไพรจีนทั้งปลีกและส่งทั้งในย่านเมืองเก่าและต่างจังหวัด สำหรับในเขตกรุงเทพมหานครจะมีการส่งที่ร้านเชี่ยมกวง ย่านจักรวรรดิ หากเราเดินเข้ามาใกล้จะได้กลิ่นของสมุนไพรจีนฉุนขึ้นมามีทั้งๆ ที่ ยังไม่ได้นำไปต้ม ในโกดังจะใช้เป็นที่เก็บสมุนไพรจีนโบราณเป็นจำนวนมากศาลที่นำเข้ามาขายในเมืองไทย

กิจการโรงหนังผันเปลี่ยนเป็นโกดังสมุนไพรแต่ยังหนีไม่พ้นเรื่องราวความเป็นเงิน ในปัจจุบันโกดังเซ่งกีแห่งนี้ เป็นที่เก็บพักสินค้าก่อนออกไปนำส่งให้ลูกค้ารายใหญ่ กิจการโรงหนังไม่อาจอยู่รอดได้ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป เทคนิคในการสลับปรับเปลี่ยนสินค้าเพื่อความอยู่รอดในเชิงธุรกิจทำให้พื้นที่นี้พื้นกลับมามีชีวิตอีกครั้ง อาจเพราะคุณลักษณะของคนจีนมีความชื่นชอบในอาชีพค้าขาย

เรื่องราวของพื้นที่ริมน้ำข้างสวนสาธารณะเขตคลองสานจึงมีคุณค่าและมูลค่าในตัวของอาคารเก่าเชิงประวัติศาสตร์ เรื่องราวที่น่าสนใจให้ค้นหาสถานที่ ที่ชวนให้ผู้หลงใหลในกลิ่นไอความเก่า และบรรยากาศริมน้ำกับกลิ่นสมุนไพรจีนผสมผสานให้เกิดความรื่นรมย์ในอีกมุมหนึ่งของย่านฝั่งธนบุรี

โรงบะหมี่ไฉวกี้มั่ง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.70 หน้าร้านโรงบะหมี่ไฉวกี้มั่ง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.71 บริเวณซอยหน้าร้านโรงบะหมี่ไฉวกี้มั่ง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.72 อาม่าผู้เป็นเจ้าของต้นตำรับ ร้านโรงบะหมี่ไฉ่ก๊ิมล้ง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.73 เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตบะหมี่ของร้านโรงบะหมี่ไฉ่ก๊ิมล้ง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.74 ผลิตภัณฑ์บะหมี่ที่พร้อมจำหน่ายของร้านโรงบะหมี่ไฉ่กิมล้ง

บนถนนสายสะพานยาว เส้นทางจารจรของชุมชนที่เชื่อมต่อระหว่างหน้าวัดทองธรรมชาติทะลุสู่ท่าดินแดง ออกปากซอยท่าดินแดง 18 และท่าดินแดง 16 มีตึกแถวรายเรียงขนานกันอยู่สองฝั่ง หากเราเดินมุ่งหน้าไปวัดทองธรรมชาติ เดินออกไปยังถนนเชียงใหม่ ลัง 1919 คลองสาน ด้านซ้ายมือระหว่างการเดินเท้า จะพบตึกแถวเก่า ๆ หน้าแคบขนาดเล็ก มีอำมาแก่ ๆ นั่งหลังค่อมตัวเลอะไปด้วยแป้ง นั่งหันข้างให้ถนน จดจ่ออยู่กับเส้นบะหมี่ เพียร์ม้วนเส้นให้เป็นก้อน ลำเลียงใส่ถุงมีความจุ 1 กิโลกรัมต่อถุงบุตรสาวชื่อ คุณเพชร เพชรวิโรจน์ชัย เป็นลูกสาว เล่าให้ฟังว่า เป็นธุรกิจของครอบครัว ทำมานานกว่าหกสิบปี สมัยก่อนจะทำเส้นบะหมี่ทุกวันไม่มีวันหยุด ขายส่งร้านก๋วยเตี๋ยว มีขายปลีกทั่วไปด้วย แต่ปัจจุบันทำไม่ไหวจึงหยุดวันอาทิตย์ 1 วัน

โรงบะหมี่ มีชื่อจีนว่า “ไฉ่กิมล้ง” การทำเส้นบะหมี่เป็นความรู้ที่สืบทอดมาจากแม่ เห็นแม่ทำตั้งแต่เล็กก็ทำตาม เรียนรู้จากแม่เป็นส่วนใหญ่ คุณลักษณะของเส้นบะหมี่จะพิเศษกว่าที่อื่น เพราะใส่ใจในการทำโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนมากนัก เน้นใส่ไข่เยอะ ทั้งไข่เป็ดและไข่ไก่ ใส่เยอะโดยนี้ไม่เสียดายเลยนะ คุณเพชร เล่าต่อว่า การใส่ไข่เยอะ ๆ จะทำให้เส้นหอมนุ่ม เมื่อนำไปประกอบเป็นอาหารจะมีกลิ่นหอมของไข่กับแป้งนวลนวลขึ้นมา ประสานดินน้อยตามใจชอบ ก็สามารถทานได้เยอะแบบสบายใจ เพราะเส้นบะหมี่ของโรงงานเราไม่ใส่สารกันบูด ทำสดใหม่ทุกวัน วิธีเก็บรักษานำใส่ตู้เย็นหากยังไม่นำไปทำรับประทาน เส้นบะหมี่จะยังคงหอมนุ่ม แต่ถ้านำเข้าห้องแช่แข็งเส้นบะหมี่ยังอยู่ได้นานมากขึ้น

เหลือบมองไปที่พื้น เศษคราบแป้งสีขาวกระจัดกระจายไปทั่วพื้นบ้านและผนังตึก แทบจะมองไม่เห็นพื้นซีเมนต์ของบ้าน เห็นแต่แป้งสีขาวที่ใช้ทำบะหมี่อัดแน่นอยู่ทุกจุดของพื้นที่บ้าน ยอดการผลิตน่าจะบอกคุณภาพของเส้นบะหมี่ที่ทำขายมาอย่างต่อเนื่อง ผู้ซื้อน่าจะมีความพอใจพอเท่าๆ กับผลกำลังของสองคนแม่ลูก อาม่าและอาเจ้ ที่ทุ่มเทจิตวิญญาณให้ “โรงงานบะหมี่ไฉ่กิมล้ง” ตลอดกว่า 63 ปี โรงบะหมี่ตั้งอยู่ในบริเวณย่านเก่าแก่ อาหารดัง ทำดินแดง ชวนให้นักท่องเที่ยวชาวเยอรมันสนใจเดินเท้าเข้าเยี่ยมชมเป็นระยะ เรียนรู้วิธีการดำเนินกิจการเล็ก ๆ ที่มั่นคง สืบทอดวิถีไทย-จีน ผ่านกิจกรรมการทำเส้นบะหมี่ สินค้ายอดฮิต ยังนำความชื่นชมมาสู่ชุมชน มีของดีสินค้าเล่าเรื่องผ่านกิจกรรม สะท้อนภาพวัฒนธรรมไทย-จีน ที่หลงเหลือ ประจักษ์ชัดบนถนนสะพานยาวทำดินแดงได้อย่างงดงาม

สำหรับคุณค่าทางโภชนาการที่จะได้จากการรับประทานบะหมี่ คือ บะหมี่เป็นอาหารจำพวกแป้งอย่างหนึ่ง มีสารอาหารหลัก คือ คาร์โบไฮเดรต ซึ่งให้พลังงานแก่ร่างกาย เราจึงต้องรับประทานบะหมี่ร่วมกับอาหารอย่างอื่นที่มีโปรตีนและวิตามินเพิ่มเติม เช่น ลูกชิ้น หมูแดง ถั่วงอก เป็ดพะโล้ เพื่อให้ได้คุณค่าทางโภชนาการครบถ้วนขึ้น

กุยช่ายตลาดพลู

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.75 พื้นที่ย่านตลาดพลู ถนนเทอดไท ธนบุรี

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.76 ลักษณะของก๊วยซ่าย ตลาดพลู

ก๊วยซ่ายหรือ กู๋ซ่ายก้วย มีเรื่องเล่ากันว่า คนแต่จิวใช้ไหว้บรรพบุรุษ ในวันตรุษจีน และเทศกาลตั้งโจย (สารทไหว้บัวลอย) ชื่อเรียกว่า กู๋ซ่าย มาจากฮ่องเต้พระองค์หนึ่ง โดยมีตำนานเล่าต่อกันมาว่าปลายยุคชัณตะวันตก เมื่อพระเจ้าฮั่นอ้ายเต้สิ้นพระชนม์เมื่อ 1 ปีก่อนคริสตศักราช อองมั่ง (หวัง หมั่ง) ผู้เป็นหลานของอองไทเฮา ได้รับเลื่อนตำแหน่งรวดเร็วจนเป็นถึงผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตอนนั้นอองมั่งได้เลือกเชื้อพระวงศ์ อายุ 9 ชันษาขึ้นเป็นฮ่องเต้พระนามว่า พระเจ้าฮั่นเฟิงเต้ (ค.ศ. 1 - 5) พอพระชนมายุได้ 14 ชันษา พระเจ้าฮั่นเฟิงเต้ได้ถูกอองมั่ง ลอบปลงพระชนม์ อองมั่งได้ยึดบัลลังก์ ครองตราพระราชลัญจกร แผ่นดินอันสถาปนาราชวงศ์ซิน (ค.ศ. 9 - 23) โดยตั้งตนเป็นฮ่องเต้ ณ ขณะนั้นอองมั่ง ต้องการตัดรากถอนโคนเชื้อพระวงศ์ทั้งหมด ในช่วงยุคราชวงศ์ซินเกิด กบฏขึ้นหลายกลุ่ม กลุ่มที่ใหญ่ที่สุด คือ กบฏปาเซียวที่มณฑลหูเป่ย์ เล่าสัว (หลิวซิว) พ่อค้าขายข้าวสารผู้มั่งมีในเมืองไฉหยาง มณฑลหูเป่ย์ ก็ได้รับภัยคุกคาม เพราะลอบให้การสนับสนุนกบฏปาเซียว อีกทั้งตนก็เป็นผู้สืบสายตระกูลมาจากเล่าปี่ ปฐมจักรพรรดิ ราชวงศ์ฮั่น เล่าสัวต้องหนีตาย ลี้ภัยมาถึงเมืองปักจิว มณฑลอานฮุย ได้รวบรวมกำลัง เตรียมการโค่นล้มราชวงศ์ซินของอองมั่ง ครั้งหนึ่งรบกับทัพอองมั่ง เล่าสัวแพ้ ขบวนทัพแตกและหนีมาจนถึงหมู่บ้านนี้เตี้ยม ผู้เฒ่า แซ่เห่ท่านหนึ่งออกมาต้อนรับ และให้ความช่วยเหลือด้านที่พักและอาหาร ซึ่งผู้เฒ่าได้ทำอาหารให้ทานโดยคาดไม่ถึงว่า เล่าสัว จะรับประทาน หมด 3 ชามรวด “ท่านผู้เฒ่า ผักนี้มีชื่อว่าอะไร” เล่าสัวถามท่านผู้เฒ่า ผู้เฒ่ายิ้มส่ายหน้าตอบ “เป็นผักพื้นบ้านไร่นามเรียกขาน” เล่าสัวจึงกล่าวว่า “ผักนี้ช่วยชีวิตข้า เช่นนั้นน่าให้ชื่อว่า ก๊วยซ่าย” ภายหลังจากนั้น เล่าสัวโค่นราชวงศ์ซินที่ปกครองมา 14 ปี ได้สำเร็จ และสถาปนาราชวงศ์ฮั่นขึ้นอีกครั้ง พระนามว่า “พระเจ้าฮั่นกวงบู” วันหนึ่งพระเจ้าฮั่นกวงบูทรงระลึกถึงก๊วยซ่าย ผักที่เคยรับประทานเมื่อ

ยามตกยาก จึงทรงมีรับสั่งให้พ่อครัวหลวงนำมาปรุงเป็นอาหารในวัง ต่อมาจึงโปรดพระราชทานนามใหม่ว่า “**ก๋วยเตี๋ยว**” จึงเป็นชื่อพระราชทานและชื่อนี้จึงทำให้ขนมก๋วยเตี๋ยวเป็นอาหารมงคลของชาวจีน โดยในเวลาต่อมาได้มีชาวจีนได้อพยพและมาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในย่านตลาดพลู มีชาวจีนแต่จีวที่มีความชำนาญด้านการทำอาหารประเภทก๋วยเตี๋ยว มารวมตัวกันเพื่อผลิตก๋วยเตี๋ยวกินเองและเพื่อจำหน่ายซึ่งถือเป็นอาหารที่โดดเด่นในย่านตลาดพลู

ในอดีตก๋วยเตี๋ยวจะเป็นก๋วยเตี๋ยวแบบเป็ลลือ ก๋วยเตี๋ยวแบบเป็ลลือ หมายถึง การใช้แป้งมาคลุกกับตันก๋วยเตี๋ยวไม่ได้นำมาห่อเป็นไส้แบบปัจจุบัน จึงเรียกว่าก๋วยเตี๋ยวแบบเป็ลลือ ซึ่งเป็นการทำก๋วยเตี๋ยวแบบง่ายๆ ในอดีตวิธีการนึ่งก๋วยเตี๋ยวนี้ไม่มีรังถึงอย่างปัจจุบันแต่ใช้ไม้ไผ่สาน นำใบตองวางด้านบน และนำก๋วยเตี๋ยววางบนใบตองซึ่งจะทำให้ก๋วยเตี๋ยวมีกลิ่นหอม และความสุขได้เวลาพอเหมาะด้วยการจัดรูป หมด 1 ดอก ก๋วยเตี๋ยวก็สุกพอดี เทศกาลที่นิยมกินก๋วยเตี๋ยวเป็นพิเศษคือเทศกาลชีวอิกจับโหวง และก๋วยเตี๋ยวสามารถเพิ่มรสชาติด้วยการกินกับน้ำชา ที่เรียกว่าเต้ หรือกินร่วมกับกาแฟดำหรือที่ชาวจีนเรียกว่าโกปี้ ช่วยสร้างอรรถรสและบรรยากาศย้อนยุค

ตลาดพลูไม่ใช่แหล่งผลิตใบก๋วยเตี๋ยว ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ใบก๋วยเตี๋ยวจะถูกซื้อมาจากแหล่งค้าขายใบก๋วยเตี๋ยว คือย่านปากคลองตลาด แต่ปัจจุบันจะซื้อมาจากแหล่งนครปฐม สำหรับคุณค่าทางอาหารของก๋วยเตี๋ยว โดยพิจารณาจากส่วนประกอบหลัก คือ ใบก๋วยเตี๋ยวและแป้งมัน

จากข้อมูลของ ดร.อุรุวรรณ แยมบริสุทธิ์ นักวิจัยทางด้านโภชนาการ สถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ระบุว่าใบก๋วยเตี๋ยวมีคุณค่าอาหารที่ทำให้สตรีแม่ลูกอ่อนมีน้ำนมมาก ใบก๋วยเตี๋ยวมีวิตามินเอ ซึ่งช่วยบำรุงเซลล์ของดวงตาให้แข็งแรง ช่วยในการมองเห็น และยังมีธาตุเหล็กสูงจึงช่วยในการสร้างเม็ดเลือดแดง อีกทั้งใบก๋วยเตี๋ยวมีกากใยอาหารมาก จึงช่วยในการลดน้ำหนัก ช่วยลดอาการท้องผูกและทำให้ระบบขับถ่ายได้ดี และยังช่วยลดความเสี่ยงการเกิดมะเร็งลำไส้อีกด้วย แต่ต้องใช้ใบก๋วยเตี๋ยวอ่อนเท่านั้น ถ้าใบก๋วยเตี๋ยวแก่เกินไปจะทำให้ท้องผูก เป็นผลเสียต่อระบบขับถ่าย ใบก๋วยเตื่อยังมีคุณค่าอาหารในเรื่องควบคุมความดันสูง เนื่องจากมี “อัลลิซิน” ซึ่งเป็นสารประกอบกำมะถัน มีฤทธิ์ในการช่วยลดคอเลสเตอรอลชนิดไม่ดีในเลือด และช่วยลดความดันเลือด และลดโคเรสตอรอลในเลือด แต่คนที่เป็โรคความดันต่ำไม่ควรรับประทาน เพราะก๋วยเตี๋ยวอาจลดความดันให้ต่ำลงไปอีก จึงควรหลีกเลี่ยงการรับประทาน นอกจากนี้ก๋วยเตื่อยังสามารถใช้รักษาแผลริดสีดวงทวาร ใช้ทาในรูหูเพื่อรักษาโรคหูน้ำหนวกได้ หรือหากมีแมลงหรือตัวเห็บเข้าหู ห้ามใช้นิ้วหรือของแข็งแคะออก ให้เอาน้ำคั้นก๋วยเตี๋ยวหยอดเข้าไปในหูจะทำให้แมลงหรือเห็บไต่ออกมาเอง

กุษ่ายแป้นศรี ถนนลงท่าเรือตลาดพลูหน้าร้านเสริมสวยเพื่อน เลขที่ 1133/2 ซอยเทอดไท 18
แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.77 หน้าร้านและผู้ขายร้านกุษ่ายแป้นศรี ตลาดพลู

กุษ่ายอาม่าเจ็ก ไต้สะพานรถข้ามแยกตลาดพลู (ร้านเป็นรถเข็นอยู่ใต้สะพานรถข้าม ฝั่งตรงข้ามร้าน
กาแฟสุริยา ตรงแยกตลาดพลู) ตลาดพลู ธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.78 หน้าร้านและผู้ขายร้านกุษ่ายอาม่าเจ็ก ตลาดพลู

กวยช่ายเจ้เกี้ย ตลาดหน้าซอยเทอดไท 20 แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.79 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายเจ้เกี้ย ตลาดพลู

กวยช่ายไอ้หนุ่มผมยาว ตั้งอยู่ใต้สะพานรข้ามแยกตลาดพลู (ร้านเป็นรถเข็นอยู่ใต้สะพานรข้าม
ตรงแยกตลาดพลู) แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.80 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายไอ้หนุ่มผมยาว ตลาดพลู

กวยช่ายเก็บตก หน้าร้านโรงรับจำนำ ถนนเทอดไท ตลาดพลู กรุงเทพมหานคร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.81 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายเก็บตก ตลาดพลู

กวยช่ายอำมา (ตลาดพลู) ถนนริมทางรถไฟตลาดพลู แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.82 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายอำมา (ตลาดพลู)

กวยช่ายเจี๋น่ม ตั้งอยู่ใต้สะพานรถข้ามแยกตลาดพลู (ร้านเป็นรถเข็นอยู่ใต้สะพานรถข้ามฝั่งตรงแยกตลาดพลู) แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.83 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายเจี๋น่ม

กวยช่ายเจี๋ดา (ตลาดพลู) ใต้สะพานรถข้าม แยกตลาดพลู (ร้านเป็นรถเข็นอยู่ใต้สะพานรถข้ามฝั่งตรงแยกตลาดพลู) แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.84 หน้าร้านและผู้ขายร้านกวยช่ายเจี๋ดา (ตลาดพลู)

เจ้าเอ็งกุยข่าย หน้าซอยเทอดไท 27 แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.85 หน้าร้านเจ้าเอ็งกุยข่าย

สุรียากาแฟ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.86 การขายกาแฟในอดีตของร้านสุรียากาแฟ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.87 อุปกรณ์การต้มกาแฟของสุริยากาแฟในอดีต

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.88 เจ้าของร้านสุริยากาแฟได้แสดงถึงอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการชงกาแฟ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.89 ร้านสุรียากาแฟสาขาแรก ซอยวัดบางสะแก ถนนเทอดไท ซอยเทิดไท 33
(เปิดบริการ 04.00 น- 11.00 น.)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.90 ร้านสุรียากาแฟสาขาที่ 2 ในตลาดวัดกลาง แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี
(เปิดบริการ 04.00 น- 11.00 น.)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.91 ร้านสุริยากาแฟสาขาที่ 3 ได้สะพานข้างทางรถไฟตลาดพลู
แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี
(เปิดบริการ 06.00 น – 22.00 น.)

ช่วงสมัยรัชกาลที่ 6 ร้านกาแฟก่อตั้งมาตั้งแต่รุ่นอากง อาม่า เดิมแรกเริ่มตั้งขายที่ซอย วัดราชคฤห์ โดยตั้งหม้อกาแฟเป็นทองเหลือง ตั้งขายกลางแจ้ง ร้านสุริยากาแฟมีลูกค้ามาอุดหนุนมารุ่น ต่อรุ่น ตั้งแต่สมัยของอากง อาม่า มาจนถึงยุคปัจจุบันส่งต่อกิจการมาสู่รุ่นหลานและรุ่นเหลน ขยาย กิจการถึง 3 สาขา ด้วยคุณภาพของกาแฟที่ไม่เหมือนร้านกาแฟทั่วไป ใช้วัตถุดิบนำเข้าจากศรีลังกาและ อินโดนีเซีย ข้อพิเศษของชาที่ร้านไม่ได้ใส่สี การตกแต่งร้านสร้างบรรยากาศเรื่องราวในอดีต เป็นเสน่ห์ ดึงดูดลูกค้าให้มาเยี่ยมเยือน นั่งจิบชา กาแฟรสกลมกล่อม นั่งพูดคุยแบบวิถีถิ่นในชุมชนชาวจีนเดิม ณ ตลาดวัดกลางริมนี้

กาแฟโบราณที่มีตำนานกาแฟมายาวนานถึง 100 ปี เพราะความหอมของกาแฟคั่วจากชาวจีน ชื่ออาโหวง หาบหม้อกาแฟทองเหลือง เดินขายในย่านตลาดพลู เมื่อคั่วกาแฟที่มีสูตรเฉพาะของร้าน โดยจะคั่วกาแฟพร้อมเนย น้ำตาลดำหรือเรียกว่า โอวทิ้งและงาขาว จะส่งกลิ่นหอมไปทั้งตลาด ชาวบ้านจะรู้ได้ทันทีว่ากลิ่นหอมนี้มาจากร้านกาแฟอาโหวง

สำหรับชื่อร้านสุริยากาแฟมีที่มาที่ไป ก่อตั้งเมื่อวันที่ 8 เดือน 8 ปี พ.ศ. 2508 ที่มาจากการ รวมกลุ่มท้าวสมัยวัยรุ่น ลูกชายอาโหวงชอบท่องเที่ยวจึงตั้งกลุ่มท่องเที่ยวกันว่า สุริยาท้าว ต่อมานำชื่อ ท้าวนั้นมาตั้งเป็นชื่อร้านกาแฟสืบทอดมาสู่ปัจจุบัน

กาแฟมีส่วนช่วยบำรุงร่างกาย ซึ่งได้รับการรับรองจากงานวิจัยและในทางการแพทย์ ดังนี้

1. ลดความเสี่ยงเป็นโรคนีว จากผลการวิจัยจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เมื่อปี 2002
2. กาแฟช่วยลดความเครียด
3. ช่วยกระตุ้นความจำ ผลการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเซาท์ฟลอริดาพบว่า กาแฟสามารถเพิ่มระดับฮอร์โมน G-CSF สารที่ช่วยลดความเสี่ยงเป็นอัลไซเมอร์
4. รอดจากโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เนื่องจากคาเฟอีนมีคุณสมบัติช่วยยับยั้งตัวการก่อให้เกิดโปรตีนผิดปกติ ซึ่งเป็นสาเหตุของโรคเบาหวานชนิดที่ 2
5. ลดความเสี่ยงเป็นโรคมะเร็ง มีผลการวิจัยที่ยืนยันว่า การดื่มกาแฟวันละ 2-5 แก้วต่อวัน จะช่วยลดความเสี่ยงและช่วยยับยั้งการเกิดเซลล์ผิดปกติ พร้อมทั้งกำจัดสารพิษที่ร่างกายได้รับ
6. กระตุ้นการทำงานของระบบเผาผลาญ
7. ลดความเสี่ยงเป็นโรคพาร์กินสัน ผลการวิจัยจากสถาบันการแพทย์ พบว่า คาเฟอีนในกาแฟมีส่วนเกี่ยวข้องกับการลดความเสี่ยงเป็นโรคพาร์กินสันได้ถึง 25%
8. ปลุกความตื่นตัวได้ในทันที ผ่านการยืนยันด้วยการทดลองกับนักกีฬา
9. ลดโอกาสเป็นโรคเกาต์

สาขาที่ 1 ตั้งอยู่ที่ในตลาดวัดกลาง แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เปิดบริการเวลา 04.00 น- 11.00 น.

สาขาที่ 2 ตั้งอยู่ในซอยวัดบางสะแก ถนนเทอดไท ซอยเทิดไท 33 แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เปิดบริการ 04.00 น - 11.00 น.

สาขาที่ 3 ตั้งอยู่ใต้สะพานข้ามทางรถไฟตลาดพลู แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เปิดบริการตั้งแต่เวลา 06.00 น – 22.00 น

ห่านพะโล้ทำดินแดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.92 ร้านฉั้วคิมฮวด ทำดินแดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.93 ร้านฉั้วเจียบจ้วน ทำดินแดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.94 ห่านพะไล อาหารจานเด่นของร้านฉั่วคิมฮวดและร้านฉั่วเจียบ้วน ย่านทำดินแดง

ห่านพะไลทำดินแดง (ฉั่วคิมฮวด) เปิดขายมาร่วม 90 ปี นับได้จนบัดนี้ร่วมสี่ชั่วอายุคน จากรุ่นอาภิง อาม่า จวบมาจนถึงรุ่นเหลน ความรู้เรื่องของอาหารประเภทห่านพะไลมาจากกลุ่มชาวจีนแต้จิ๋วที่ย้ายเข้ามาตั้งบ้านเรือนใกล้ทำน้ำทำดินแดงแห่งนี้ แต่เดิมเปิดขายเป็นร้านเพิงไม้ เมื่อกิจการรุ่งเรืองขึ้นจึงย้ายมาอยู่ห้องแถวบนถนนทำดินแดงในปัจจุบัน เดิมที่ร้านนี้เคยขายขนมเปี๊ยะมาก่อนเมื่อเข้ามาตั้งห้องแถวทำกิจการต่อเนื่อง ทางร้านจึงนำขนมเปี๊ยะที่มีเรื่องเล่าในบริเวณทำดินแดงมาวางขายเพิ่มหน้าร้าน ส่วนเจ้าของร้านขนมเปี๊ยะเดิมย้ายไปอยู่ปากซอยทำดินแดง 10 ตัดริมถนน ลูกค้าเดิมมักมาแวะเวียนทานห่านพะไลและซื้อขนมเปี๊ยะกลับบ้านไปด้วย

ห่านพะไลร้านฉั่วคิมฮวดเนื้อแน่นนุ่มและมีรสชาติดี กลิ่นของพะไลหอมชวนรับประทาน สารอาหารในเนื้อห่านประกอบด้วยน้ำ โปรตีน ไขมัน แร่ธาตุ วิตามิน และคาร์โบไฮเดรตอีกเล็กน้อยก็ขึ้นอยู่กับพันธุ์ อายุ และสภาพการเลี้ยงดู เนื้อของห่านเมื่อยังเล็กจะมีน้ำมากและมีไขมันต่ำ เนื้อห่านมีโปรตีนพอๆ กับเนื้อไก่ โดยเฉพาะเนื้อห่านที่ไม่ได้ขุนจะมีโปรตีนมากกว่าเนื้อไก่และเนื้อห่านอ่อน เนื้อห่านขุนจะมีไขมันมากกว่าเนื้อไก่ และให้ปริมาณพลังงานที่มากกว่าเนื้อไก่ คนจีนเชื่อกันว่า ทานห่านแล้วจะมีกำลังวังชาแข็งแรงดี สายพันธุ์ห่านที่ดี เป็นห่านสายพันธุ์จากจีน ชนิดสีเทา เป็นที่นิยมรับประทานและต้องเป็นห่านตัวเมียเพราะมีมันติดใต้ผิวหนัง มีเนื้อนุ่มรับประทาน ปัจจุบันทางร้านมีเมนูพิเศษสำหรับคนรักสุขภาพ โดยทางร้านได้นำห่านตัวผู้มาขายร่วมด้วยซึ่งสามารถหาทานได้ที่ร้านทุกวัน ข้อดีของห่านตัวผู้ ไม่มีไขมันสะสมมากเท่าตัวเมียจึงช่วยส่งเสริมสุขภาพร่างกายไปพร้อมกับการรับประทานอาหารราชาในย่านคนจีนเก่าแก่กับห่านพะไลอร่อยแบบดั้งเดิม

ร้านฉั้วคิมฮวด ถัดจากซอยทำดินแดง 16 เลขที่ 330 ถนนทำดินแดง เขตคลองสานกรุงเทพมหานคร
ร้านฉั้วเจียบ้วน ตั้งอยู่เยื้องกับศาลเจ้าซันโนเก็ง บนถนนทำดินแดง เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

หมูสะเต๊ะทำดินแดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.95 หมูสะเต๊ะ ย่านทำดินแดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562
ภาพที่ 4.96 ร้าน ตี หมูสะเต๊ะ ย่านทำดินแดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562
 ภาพที่ 4.97 ร้านไอวกี่ หมูสะเต๊ะ ย่านท่าดินแดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562
 ภาพที่ 4.98 หมูสะเต๊ะ อาหารจานเด่นของย่านท่าดินแดง

สะเต๊ะหรือหมูสะเต๊ะ เป็นอาหารว่างหรืออาหารทานเล่นที่ได้รับความนิยมมาเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานหลายร้อยปี ที่มาคำว่า สะเต๊ะ สันนิษฐานว่ามาจากประเทศจีน เป็นภาษาหมิ่นใต้ คำว่า “แซ่บัก” (ภาษาจีน 三块肉) หมายถึง “เนื้อสามชิ้น” สะเต๊ะได้แพร่หลายเข้ามาในประเทศไทยในสมัยใดไม่มีหลักฐานแน่ชัด หากถ้าเราเดินผ่านมายังถนนท่าดินแดงจะพบกับร้านหมูสะเต๊ะตั้งขายเรียงรายริมทางเท้าจนกลายเป็นอาหารในดินแดนแห่งหมูสะเต๊ะที่เลิศรสและขึ้นชื่อ เล่ากันว่าหมูสะเต๊ะสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีหมูสะเต๊ะร้านดังเจ้าเก่าท่าดินแดง คือ ร้านโอวเกี๋ และร้านตีหมูสะเต๊ะ

ด้วยสภาวะสังคมปัจจุบัน ทางร้านได้ปรับตัวในการให้ข้อมูลข่าวสารยุคของกระแสสังคมออนไลน์ เพื่อให้ผู้คนรู้จักร้านหมูสะเต๊ะของตนมากขึ้น สนใจเยี่ยมชมและลิ้มลองรสชาติหมูสะเต๊ะก่อนมาถึงท่าดินแดง ท่านสามารถเข้าชมเพจของทางร้านได้อย่างสะดวก หมูสะเต๊ะท่าดินแดงเปิดกิจการขายหมูสะเต๊ะมากกว่า 60 ปี จากรุ่นแรก รุ่นปู่ย่า รุ่นสอง รุ่นลูก และปัจจุบันคือรุ่นที่สาม ความพิเศษของหมูสะเต๊ะที่นี่ คือ ความเก่าแก่และการเลืกวัดวัตถุดิบของร้าน เช่น น้ำจิ้มหมูสะเต๊ะสูตรเด็ดเป็นเคล็ดลับเฉพาะของทางร้าน รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษชาวจีนแต้จิ๋ว ทางร้านย้ำว่า เป็นสูตรลับของต้นตระกูลส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น

สำหรับคุณค่าทางอาหารของหมูสะเต๊ะ ท่าดินแดง นอกจากจะมีรสชาติอร่อยตามต้นฉบับดั้งเดิมสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษหลายสิบปีแล้ว ยังพบว่าหมูสะเต๊ะท่าดินแดงมีคุณค่าทางอาหารด้านโปรตีนสูง ไขมันต่ำ เพราะเนื้อหมูที่นำมาทำหมูสะเต๊ะ จะคัดสรรมาจากเนื้อหมูคุณภาพสูง ไขมันน้อย นุ่ม เคี้ยวง่าย ไม่เหนียว และหมูที่ใช้ประกอบอาหารต้องคัดสรรว่าปลอดสารพิษ นอกจากนี้ น้ำจิ้มหมูสะเต๊ะ ยังมีส่วนผสมที่สำคัญคือถั่วลิสง ซึ่งถั่วลิสงมีโปรตีนสูงและยังประกอบไปด้วยกรดอะมิโนที่จำเป็นสำหรับร่างกาย ในอัตราที่เหมาะสม ตลอดจนมีไขมัน วิตามิน บี2 โคลีน กรดไขมันที่ไม่อิ่มตัวเมธิโอนีน และวิตามิน เอ บี อี เค แคลเซียม เหล็ก และธาตุอื่นๆ สามารถรับประทานถั่วแทนเนื้อสัตว์ได้ เช่นเดียวกับพืชตระกูลถั่วทั่วไป อีกทั้งถั่วยังช่วยลดระดับคอเลสเตอรอลหากรับประทานในปริมาณที่เหมาะสม ทั้งยังมีน้ำตาลน้อย ทำให้เชื่อว่าการรับประทานถั่วลิสงอาจส่งผลดีต่อผู้ป่วยโรคเบาหวาน และช่วยในการลดน้ำหนัก หมูสะเต๊ะท่าดินแดงมีจุดเด่นที่ทำเครื่องอาจาดที่มีผักที่มีประโยชน์เป็นส่วนผสม เจ้าของร้านให้ข้อมูลว่าทางร้านมีเคล็ดลับ โดยใช้ น้ำส้มสายชูที่ได้รับรองจากองค์การอาหารและยา (อย.) และ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) อย่างถูกต้อง การเคี้ยวส่วนประกอบทำให้กลิ่นน้ำส้มสายชูไม่ฉุนจัด อีกทั้งน้ำส้มสายชู ช่วยลดน้ำหนักได้ แต่งกว่าให้วิตามินอี หัวหอมช่วยแก้หวัด และท้องอืด ท้องเฟ้อได้ด้วย ลูกค้าที่ได้มาชิมลิ้มรสชาติจะติดใจ แวะเวียนกลับมาซื้ออย่างต่อเนื่อง

ร้านตีหมูสะเต๊ะ เยื้องโรงรับจำนำสี่แยกระหว่างถนนท่าดินแดงตัดกับถนนสมเด็จพระเจ้าอยุธยา
เลขที่ 179,181,183 ซอยท่าดินแดง 11 ถนนท่าดินแดง เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

ร้านโอวเกี๋หมูสะเต๊ะ ปากทางเข้าท่าดินแดงพลาซ่า เลขที่ 181/1 ซอยท่าดินแดง 11 ถนนท่าดินแดง
เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

ขนมเปี๊ยะทำดินแดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.99 ร้านจำหน่ายขนมเปี๊ยะทำดินแดงที่เก่าแก่ในย่านทำดินแดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.100 ขนมเปี๊ยะทำดินแดง อาหารโดดเด่นที่เก่าแก่ในย่านทำดินแดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.101 การบรรจุหีบห่อและการจัดเรียงขนมเปียะทำดินแดงโดยเจ้าของร้าน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562

ภาพที่ 4.102 การบรรจุหีบห่อของขนมเปียะทำดินแดง

ขนมเปี๊ยะเป็นขนมที่นิยมใช้ไหว้ทุกเทศกาล การไหว้ขนมเปี๊ยะในเทศกาลตงซิว หรือวันไหว้พระจันทร์ ที่ชาวจีนแต่จิวเรียก ขนมไหว้พระจันทร์ว่า เหลาเปี๊ยะ ในอดีตการไหว้พระจันทร์เป็นเรื่องของหญิงสาวไหว้ถึงคนรักที่อยู่ไกล แต่ธรรมเนียมการไหว้พระจันทร์ ด้วยขนมเปี๊ยะยังอีกหลายตำนาน โดยมีตำนานหนึ่งที่น่าสนใจเล่าว่า จุดเริ่มต้นในสมัยราชวงศ์หยวน เป็นยุคที่ชาวมองโกลยึดแผ่นดินจีนได้ สมัยนั้น ชาวจีนเรียกแผ่นดินตัวเองว่า ตงง่วน (จงหยวน) ตอนนั้น มองโกลขยายดินแดนจนเป็นอาณาจักรที่ใหญ่ที่สุดในโลกในขณะนั้น กว่า 90 ปีที่ปกครองนั้น ชาวจีนฮั่นโดนกดขี่สารพัด และถูกจัดเป็นชนชั้นที่สาม ในที่สุดชาวจีนฮั่นก็ลุกฮือขึ้นล้มล้างการปกครองที่โหดเหี้ยมของชาวมองโกล จึงเกิดการลุกฮือขึ้นต่อต้าน จูหยวนจาง ปลุกระดมชาวจีนให้ลุกขึ้นล้มล้างมองโกล หากแต่ราชสำนักมองโกลมีสายลับการส่งสาส์นหมายบอกแผนการกับสมาคมใต้ดินด้วยกันนั้นทำได้ยาก กุณซือเล่าเช็กอุน (หลิวป้ออุน) ผู้ปราดเปรื่องกลับคิดหาทางออกหนึ่งขึ้นมาได้ เห็นว่าใครบอกไม่สำคัญ สำคัญที่ต้องถึงมือ หากคนบอกยากก็ให้ขนมช่วยบอก ขนมเปี๊ยะจึงถูกทำขึ้นเพื่อไหว้พระจันทร์และใช้ซ่อนคำสั่งว่า จะลุกฮือต่อต้านมองโกลในคืนวันที่ 15 เดือน 8 ว่าง้างในขนมเปี๊ยะ จากนั้นให้สมาชิกแต่ละสาขาระบาย สาส์นลับในขนมเปี๊ยะนี้ไปถึงหัวหน้าทุกกลุ่ม เมื่อทุกคนได้รับขนมเปี๊ยะก็ยินดีพร้อมใจดำเนินตามแผนกู้ชาติ ในวันไหว้พระจันทร์ การลุกฮือขับไล่มองโกลทำได้สำเร็จในที่สุด ภายหลังขนมเปี๊ยะกลายเป็นของขวัญที่เป็นสาส์นแทนความปรารถนาดีถึงกัน

ขนมเปี๊ยะเป็นขนมที่ชาวจีนมักนำมาใช้ประกอบในเทศกาลสำคัญของชาวจีน อาทิ เทศกาลไหว้พระจันทร์ ซึ่งขนมเปี๊ยะที่นำมาประกอบในเทศกาลดังกล่าวอาจเนื่องด้วยเพราะว่าความหมายของขนมเปี๊ยะเป็นขนมแห่งความเป็นสิริมงคล สื่อถึงความปรารถนาดีระหว่างผู้ให้กับผู้รับพร้อมทั้งยังเป็นขนมที่แสดงถึงความรักสามัคคีกัน สำหรับการแพร่เข้ามาของขนมเปี๊ยะในประเทศไทย ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนว่าเข้ามาในสมัยใด แต่สันนิษฐานว่าเข้ามาพร้อมกับชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย และชาวจีนกลุ่มดังกล่าวมีพิธีหรือประเพณีที่ต้องมีการนำขนมเปี๊ยะมาร่วมในพิธี

สำหรับคุณค่าทางอาหารที่พบจากขนมเปี๊ยะ คือ ส่วนผสมที่เป็นไส้หลักจะมาจากถั่วเขียวและถั่วดำ แม้ค่าได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมจากลูกค้าที่รับประทานขนมเปี๊ยะว่า เป็นขนมเปี๊ยะที่ไม่หวานมาก จึงไม่ต้องกังวลกับการกินขนมหวาน ซึ่งอาจเสี่ยงต่อการเป็นโรคอ้วน และเบาหวาน อีกทั้งถั่วทั้งสองชนิดที่กล่าวมาแล้วยังให้โปรตีนแทนเนื้อสัตว์ ผู้ที่ทานมังสวิรัตก็สามารถรับประทานได้ การที่ถั่วดำและถั่วเขียวมีโปรตีนสูงจึงช่วยให้อิ่มนาน เป็นผลให้ทานอาหารอื่นๆ ได้น้อยลงจึงส่งผลให้น้ำหนักตัวลดลงหรือสามารถลดความอ้วนได้ นอกจากนี้ การที่ถั่วทั้งสองชนิดมีโปรตีนสูงจึงทำให้การรับประทานขนมเปี๊ยะแล้วสามารถช่วยระบบทางเดินอาหารและลำไส้จะทำงานดีขึ้น และลูกค้าหลายรายให้ข้อมูลว่าทานถั่วทั้งสองชนิดช่วยเรื่องการป้องกันมะเร็ง เพราะมีสารต้านอนุมูลอิสระ และป้องกันโรคโลหิตจาง โดยเฉพาะถั่วเขียวยังมีสรรพคุณเรื่องการแก้ร้อนในอีกด้วย

สำหรับร้านขนมเปี๊ยะสูตรโบราณเกิดขึ้นบนถนนท่าดินแดง ร้านขนมเปี๊ยะเจ้าเก่าท่าดินแดงที่มีชื่อเสียงได้นำสูตรขนมเปี๊ยะมาจากประเทศจีน เป็นสูตรดั้งเดิมทอดจากบรรพบุรุษ ลักษณะเปลือก

ด้านนอกนุ่ม หน้าตาน่ารับประทาน มีทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กใส่ถั่วเหลือง ถั่วดำ ไข่เค็ม และไข่ฟักหวาน ความพิเศษจะอยู่ที่ความนุ่มเจ้าของร้านแล้วว่า ตนเองเป็นผู้ที่สืบทอดการทำขนมเปี๊ยะเป็นรุ่นที่สามของตระกูล ปัจจุบันขนมเปี๊ยะสูตรดั้งเดิมนี้อย่างคงไว้ซึ่งรสชาติความอร่อยในแบบฉบับเฉพาะของบรรพบุรุษ มาถึงปัจจุบันทางร้านยังคงมีฐานกลุ่มลูกค้าเก่าที่เป็นลูกค้าประจำ สิ่งเป็นจำนวนมาก ไปไหว้เจ้าบ้าง ไปใช้ในงานมงคล ด้วยคุณภาพสินค้าที่เน้นคุณภาพของวัตถุดิบที่นำมาใช้ และราคาที่ย่อมเยา

ร้านขนมเปี๊ยะทำดินแดง อยู่ริมถนนปากซอยทำดินแดง 10 เลขที่ 140,142 ถนนทำดินแดง แขวงคลองสาน เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย ในกระบวนการจัดการความรู้ (KM) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวให้กับย่านธนบุรี

ในกระบวนการจัดการความรู้ (KM) คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นตอนของกระบวนการในการดำเนินการ โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกิจกรรมสนทนากลุ่ม Focus Group โดยได้ข้อสรุปจากการดำเนินการกิจกรรมสนทนากลุ่ม Focus Group ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมย่านธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรี ประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน เป็นผู้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะและเป็นข้อสรุปที่ได้จากกิจกรรมสนทนากลุ่ม Focus Group ซึ่งได้พื้นที่ที่มีความเป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมไทย-จีน ที่จะนำมาทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ดังนี้ ด้านความเชื่อและประเพณี คือ ศาลเจ้ากวนอู ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม คือ ล้ง 1919 ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น คือ การเชิดสิงโต ด้านสินค้าและอาหาร คือ กุยช่าย ตลาดพลู

ขั้นตอนที่ 2 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ทั้ง 4 ด้านประกอบไปด้วย ด้านความเชื่อและประเพณี คือ ศาลเจ้ากวนอู ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม คือ ล้ง 1919 ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น คือ การเชิดสิงโต ด้านสินค้าและอาหาร คือ กุยช่าย ตลาดพลู โดยได้ดำเนินการประสานผู้ที่เป็นเจ้าของความรู้ในพื้นที่วัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ในแต่ละด้าน โดยเชิญมาเป็นผู้ให้ความรู้กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ผ่านวิธีการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นดังกล่าวทั้ง 4 ด้าน และระหว่างการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) คณะผู้วิจัยได้มีการแบ่งหน้าที่ในการดำเนินการระหว่างการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) เป็น

6 หน้าที โดยมียละเอียด ดั้งนี้ คุณเอื้อ เป็นผู้ทำหน้าที่จัดระบบและจัดการความรู้ (KM) คุณอำนวย เป็นผู้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการทำ (KM) คุณกิจ เป็นเจ้าของความรู้ฝังลึกในประเด็นนั้น ๆ คุณลิขิต เป็นผู้จัดบันทึกสิ่งต่างๆ ในกิจกรรม (KM) คุณประสาน เป็นผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยงความรู้ คุณวิศาสตร์ เป็นผู้ออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) และดำเนินการถอดบทเรียนภายหลังดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) แล้วเสร็จทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านสินค้าและอาหาร ซึ่งในขั้นตอนและกระบวนการถอดบทเรียนคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการถอดบทเรียนและสรุปผลให้เห็นเป็น 7 ขั้นตอน ตามรูปแบบของ ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช จากสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม ในแต่ละขั้นตอนจะมุ่งเน้นถึงรายละเอียดจากผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวให้กับย่านธนบุรี ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้

กุยช่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
- เป็นความรู้ที่สืบทอดกันมาและจากการเรียนรู้ - ผู้ชายมีความภาคภูมิใจที่ขายอาหารที่เรื่องราวสืบทอดกันยาวนาน และยังคงต้องการสืบทอดการขายกุยช่ายให้ยั่งยืนตลอดไป - ผู้ซื้อมีความสุขที่ได้รับประทานของอร่อยที่มีตำนานเรื่องเล่าและการได้รับอรรถาธิบายไมตรีที่บริการลูกค้าอย่างดี ด้วยรอยยิ้มและการพูดจาที่	- ดำเนินการในลักษณะนี้มาไม่ต่ำกว่า 10 ปีแล้ว โดยในปัจจุบันกลุ่มเด็กที่ได้รับการฝึกฝนให้มีโอกาสได้แสดงในคณะสิงโตมีการถ่ายทอดให้กับเด็กรุ่นใหม่ที่เข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ของคณะสิงโต เด็กบางกลุ่มที่เป็นนักแสดงถูกคัดเลือกมาจากโรงเรียนต่าง ๆ ในย่านตลาดพลู - คณะสิงโตเราได้ทำให้เด็กกลุ่มหนึ่งที่ไม่มีความหมายในชีวิตไม่รู้ว่	- คนในชุมชนโดยรอบศาลเจ้ากวนอูคลองสาน มองว่าศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้เป็นที่ยึดถือศรัทธาและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในชุมชน ความศรัทธา มาจากรุ่นสู่รุ่น - ความศรัทธาที่เกิดจากผู้คนนอกชุมชน ศาลเจ้ากวนอู ได้เข้ามากราบไหว้ ซึ่งมีทั้งเจ้านายในพระราชวงศ์บางพระองค์ นักการเมือง และ	- การเปลี่ยนแปลงของสถานที่ ล้ง 1919 มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมใน ส่วน ของประวัติศาสตร์ของสถานที่แห่งนี้เดิมทีคือท่าเรือกลไฟ (ฮวยจ่งล้ง) ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 โดยตระกูลพิศาลบุตร ภายหลังการเข้ามามีบทบาทของการท่าเรือแห่งประเทศไทย ทำให้ท่าเรือฮวยจ่งล้ง ลดบทบาทลง

กุ๋ยข่าย ตลาดพลู	คณะสังโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	บ้านล้ง1919
สุขภาพ ส่งผลให้การค้าขายขนมกุ๋ยข่ายยังเป็นທີ່เลื่องลือถึงความอร่อย และการบริการที่ดี ในอนาคตการค้าขาย - กุ๋ยข่ายใช้พาชนะที่ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกร้านโดยพร้อมเพรียงกันจะส่งเสริมภาพลักษณ์ของการขายกุ๋ยข่ายของคนยุคใหม่ที่บริโภคโดยคนรุ่นใหม่จะทำให้โฉมหน้าของการค้าขายกุ๋ยข่ายเปลี่ยนไป - ประโยชน์ที่ได้รับจากการขายกุ๋ยข่ายก่อให้เกิดความสุขใจทั้งผู้ซื้อและผู้ขายต่อการขายขนมที่ผสมผสานวัฒนธรรมไทย-จีน - การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ที่สามารถประชาสัมพันธ์ได้ทุกร้านอย่างทั่วถึง เช่น facebook fanpage จะเปลี่ยนภาพลักษณ์ของกุ๋ยข่ายในตำนานให้โดดเด่นและยังคงมีชื่อเสียงได้อย่างยั่งยืน	อนาคตอยากทำอะไรให้วันหนึ่งเด็กกลุ่มนั้นเริ่มมีเป้าหมายในชีวิต มีบุคลิกที่ดีขึ้น มีความเป็นผู้นำมากขึ้น เด็กบางคนไม่มีโอกาสที่จะหารายได้พิเศษด้วยตนเอง เราก็กทำให้เด็กมีรายได้ เด็กบางคนไม่มีโอกาสได้ไปต่างประเทศแต่เราสามารถทำให้เขาได้ไปได้ - ผู้หลักผู้ใหญ่ในชุมชนและคณะสังโตได้เห็นว่ามีกลุ่มเด็กที่มีแว่สุ่มยาเสพติดและกลุ่มเด็กติดเกมอยู่ในชุมชนจำนวนหนึ่งโดยทางผู้ใหญ่มองว่าจะทำอย่างไรให้เด็กกลุ่มนี้หลุดพ้นจากวงจรยาเสพติด จึงได้นำเด็กกลุ่มนี้มาฝึกซ้อมกับคณะสังโต เพื่อเป็นการทำเวลาว่างให้เกิดประโยชน์พร้อมทั้งได้ออกกำลังกายและมีรายได้เสริม - คณะสังโตมีความสุขที่ได้สร้างเด็กกลุ่มนี้ขึ้นมา เพราะจากกิจกรรมของคณะสังโตเด็กได้ออกกำลังกาย	ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ได้เข้ามากราบไหว้สักการะขอพร - ความศรัทธาจากการขอและบนบานศาลกล่าวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วประสบความสำเร็จกับสิ่งที่ขอไว้ - ศรัทธาจากปฎิหาริย์จากประเพณีการลุยไฟการเข้าทรง	- ในเวลาต่อมาจึงเป็นสถานที่พักอาศัยโดยมีชาวบ้านที่เคยทำงานใน ฮวยจ่งล้ง และชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงที่เคยเป็นอดีตลูกน้องของเจ้าลัวที่เป็นเจ้าของ ล้ง1919 นี้ได้เข้ามาพักอาศัย ผู้ที่พักอาศัยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยทำงานให้กับตระกูลหวังหลี่ และได้จับจองสถานที่แห่งนี้เป็นร้านค้าบ้างเป็นที่อยู่อาศัยบ้าง - อดีตมีการคิดค่าเช่าในราคา 16 บาทและขึ้นค่าเช่ามาที่ 600 บาท ลักษณะการเช่าให้เช่าจากรุ่นสู่รุ่นในเครือญาติเท่านั้น หากบ้านใดมีการย้ายออกไปห้องนั้นจะถูกปล่อยร้าง จวบจนเมื่ออาคารที่ทรุดโทรมตามกาลเวลา หากแต่เจ้าของคือเจ้านายของตระกูลหวังหลี่ก็ยังคงให้มีผู้พักอาศัยอยู่ - ได้มีการยกเลิกการเช่าในลักษณะดังกล่าวและมีการปรับปรุงตาม

กุ่ยข่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	บ้านลิ่ง1919
	และทำให้เด็กห่างไกลจากยาเสพติด ผู้หลักผู้ใหญ่ในคณะสิงโตจึงมีภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการดึงเด็กออกมาจากวงจรของยาเสพติดเด็กในชุมชน - เมื่อเวลามีปัญหา ก็จะสามารุคัยกันไ้เพราะผู้ใหญ่ของคณะที่ดูแลเด็กจะรู้จักกันและสามารถดูแลไ้ทั่วถึง - การสร้างให้เด็กมีความรับผิดชอบและมีความเป็นระเบียบวินัยอีกทั้งเป็นการนำศักยภาพในตัวของเด็กออกมา		แนวทางของคณรุจิราพร ที่เห็นว่าอาคารหลังนี้ควรไ้รับการอนุรักษ์ หากปล่อยไว้อาคารอาจพังทลายลงมาได้ จึงเริ่มงานปรับปรุงและตกแต่งภายในและภายนอกตัวอาคาร งานก่อสร้างครั้งนี้ใช้เวลาร่วมปีเศษ - ปัจจุบันหลังจากการปรับปรุงตัวอาคารและสถานที่จนเป็นอย่งที่เห็นในปัจจุบัน มีผู้เฒ่าผู้แก่ที่เคยอาศัย ลิ่ง 1919 มาก่อนการปรับปรุงก็ยังคงอาศัยอยู่บริเวณที่ใกล้เคียงกับ ลิ่ง1919 อยู่ - การปรับปรุงตัวอาคารมีการทำความสะอาดและเช็ดถูบริเวณขอบหน้าต่างและบริเวณฝาผนัง จึงทำให้พบว่ามิลวดลายจิตรกรรมจีนที่ไม่เคยเห็นมาก่อนปรากฏขึ้นภายหลังจากการทำทำความสะอาดในครั้งนี้ เจ้าของ ลิ่ง1919 ไม่ได้ตั้งใจให้สถานที่แห่งนี้เป็นธุรกิจเชิงพาณิชย์

กุยช่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
			แบบเต็มตัว หากแต่ต้องการให้ ล้ง 1919 เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวจุดหนึ่งในกรุงเทพฯ - อยากให้มีผู้คนเข้ามากราบไหว้เจ้าแม่หม่าโจ้ว โดยให้ผู้เข้ามากราบไหว้ไม่ต้องเสียค่าเข้าชม แต่ถ้าจะกราบไหว้ก็ซื้อดอกไม้ ธูปเทียนจากทาง ล้ง 1919

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้

กุยช่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
- ประสบการณ์ดั้งเดิมของผู้คนที่มิถิณอาศัยอยู่ในย่านตลาดพลูตั้งแต่พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย - ประสบการณ์ที่โยกย้ายมาจากจังหวัดต่างๆ ตั้งแต่สมัยเด็กๆ เพื่อมาเป็นลูกจ้างผลิตกุยช่าย - ประสบการณ์การโยกย้ายมาจากบริเวณ	- พื้นฐานของคณะสิงโตที่จัดแสดงเมื่อแรกเริ่มจะมีการต่อตัว 2 ชั้น 3 ชั้น และสูงสุดแค่ 4 ชั้น สมัยก่อนคณะสิงโตยังไม่มีการแสดงสิงโตดอกเหมย ส่วนใหญ่การแสดงสิงโตจะเป็นการแสดงสิงโตพื้น - ส่วนของการแสดงสิงโตของคณะวัดทอง	- อดีตศาลเจ้ากวนอู คลองสาน แห่งนี้มีการแสดงจ๊วเป็นประจำและในอดีตมีโรงจ๊ว แต่ในปัจจุบันไม่มีโรงจ๊วไม่มีการแสดงจ๊วอีกแล้ว - ชุมชนโดยรอบศาลเจ้ามักจะนำไก่มาไหว้ที่ศาลเจ้าอยู่เป็นประจำ ศาลเจ้าแห่งนี้ใน 1 ปีจะมีงานสำคัญทั้งหมด 4 งาน โดยยึดตาม	- อาคารหลังนี้ควรได้รับการอนุรักษ์ หากปล่อยไว้อาคารอาจพังทลายลงมาได้ จึงเริ่มงานปรับปรุงและตกแต่งภายในและภายนอกตัวอาคารงานก่อสร้างครั้งนี้ใช้เวลาร่วมปีเศษ ในปัจจุบันหลังจากการปรับปรุงตัวอาคารและสถานที่จนเป็นอย่างที่เห็นในปัจจุบัน

กุษ่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	หลัง 1919
ใกล้เคียงตลาดพลู ซึ่งคนกลุ่มนี้ก็มีความคุ้นเคยกับเรื่องราวของ กุษ่าย มาตั้งแต่รุ่น พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย - ประสบการณ์การโยกย้ายมาจากจังหวัดต่างๆ เพื่อมาเป็นลูกจ้างขายกุษ่าย	นพคุณ เป็นสิงโตประเภทต่อตัวโดยมีการต่อตัวสูงถึง 9 ชั้น มีชื่อเรียกว่า สิงโตต่อตัวหอดูดาว 9 ชั้น หากคณะสิงโตได้มีโอกาสมาประชันกันก็จะแสดงถึงกลยุทธ์ในการแสดงของคณะตนออกมาชัดเจน - สมัยก่อนจะมีการปิดถนนตรงบริเวณถนนลาดหญ้า ซึ่งเป็นพื้นที่ที่คณะสิงโตมาประกวดประชันกันเพื่อแสดงความสามารถในการแสดงของแต่ละคณะ - คณะสิงโตจะมีการคัดกรอง ซึ่งบางคณะคัดกรองจากคนในครอบครัวและเครือญาติ บางคณะคัดกรองจากคนในชุมชน บางคณะคัดกรองจากนักเรียนในโรงเรียน ส่วนใหญ่เด็กในคณะจะเป็นนักเรียน จึงมีความเป็นห่วงในเรื่องความอันตราย - เด็กส่วนมากที่มาร่วมในการแสดงสิงโต	ปฏิทินของจีนซึ่งมีงานดังนี้ 1. งานง่วนเซียว จัดในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ในแต่ละปี 2.งานวันเกิดเทพเจ้ากวนอู จัดในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปีในงานวันเกิดเทพเจ้ากวนอูจะมีประเพณีลุยไฟ 3.งานทิ้งกระจาดหรือซิโก จัดในช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปีเป็นงานที่ในอดีตมีผู้มาร่วมในงานมากถึง 2,000 คน ซึ่งมีการโปรยตัวให้ทานกับชาวบ้าน โดยมีชาวบ้านมารอรับตัวจำนวนมาก ใน 1 ปีจะมีการดำเนินพิธีนี้เพียงแค่ครั้งเดียว โดยมีผู้ใจบุญนำข้าวสารอาหารแห้งมาแจก โดยทางศาลเจ้าจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านที่มีจิตศรัทธาจะบริจาคอาหารและสิ่งของให้นำอาหารและสิ่งของมาไว้ที่หน้าบ้านและทางศาลเจ้าจะนำรถกระบะไปขน	- มีผู้อาวุโสที่เคยอาศัยหลัง 1919 มาก่อนการปรับปรุงก็ยังคงอาศัยอยู่บริเวณที่ใกล้เคียงกับ หลัง 1919 การปรับปรุงตัวอาคารมีการทำความสะอาดและเช็ดถูบริเวณขอบหน้าต่างและบริเวณฝาผนัง จึงทำให้พบว่ามียลวดลายจิตรกรรมจีนที่ไม่เคยเห็นมาก่อนปรากฏขึ้นภายหลังจากการทำความสะอาดในครั้งนี้ - ผู้ที่เคยอาศัยอยู่ ณ หลัง 1919 ตั้งแต่ก่อนการปรับปรุงตัวอาคาร ณ ปัจจุบันมีป้าอรทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชม และ ผู้ที่เข้ามาเคารพสักการะเจ้าแม่หม่าโจ้ว(เจ้าแม่ทับทิม) - รายละเอียดของการปรับปรุงในครั้งนี้ว่าการปรับปรุงครั้งนี้มาจากแนวคิดและแรงบันดาลใจของทิมคุณเปี้ยะที่มีความชำนาญในด้านการออกแบบ

กุ้ยข่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
	เพราะว่าใจรัก และในการแสดงเน้นเรื่องของความเป็นสากลที่คำนึงถึงความปลอดภัยนอกเหนือจากการแสดงให้เกิดความสวยงาม - คณะสิงโตฝั่งธนบุรีจะเป็นการเล่นแบบสิงโตดั้งเดิม สิงโตพื้นโบราณหรือสิงโตอวยพร แต่คณะหลังเขียนจะเป็นการเล่นแบบแนวสากลตามที่รูปแบบในต่างประเทศ ช่วยยกระดับภาพลักษณ์ของวงการคณะสิงโตในประเทศไทย	ของที่บ้านจะบริจาคมาไว้ที่ศาลเจ้าเพื่อเตรียมแจกจ่ายให้กับผู้ที่เข้ามาร่วมในพิธี 4.งานวันขอบคุณเทพเจ้าจัดในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ศาลเจ้ากวนอู คลองสานเคยมีพิธีเข้าทรงซึ่งในปัจจุบันยกเลิกพิธีดังกล่าวแล้ว	โดยคุณเปี้ยะมองและจินตนาการภาพของล้ง 1919 ภายหลังจากการปรับปรุงไว้ในความคิดซึ่งแต่เดิมสภาพของบ้านล้ง 1919 มีสภาพที่ทรุดโทรมมากจนยากที่จะคาดเดาได้ว่าจะมีการซ่อมแซมปรับปรุงและเมื่อปรับปรุงแล้วจะออกมาหน้าตาเป็นอย่างไร แต่คุณเปี้ยะสามารถเเนรมิตและสร้างสรรคการปรับปรุง ล้ง1919 ในครั้งนี้ให้ออกมาได้ อย่างสมบูรณ์แบบโดยสามารถเป็นทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเป็นสถานที่เคารพสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้อย่างลงตัว

ขั้นตอนที่ 3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ

กุ้ยข่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
- การผลิตกุ้ยข่ายแบบดั้งเดิมเป็นกุ้ยข่ายที่ผลิตตามต้นฉบับจากรุ่นพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ซึ่งผลิต	- ปัจจุบันคณะสิงโตจะมีการทำการแสดงเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สิงโตพื้น สิงโตต่อตัว	- อดีตศาลเจ้ากวนอู คลองสานแห่งนี้มีการแสดงจ๊วเป็นประจำ และในอดีตมีโรงจ๊ว แต่	- ผู้อาวุโสและเจ้าของ (ผู้บริหาร) ยังไม่ทอดทิ้ง และสร้างให้เกิดขึ้น ล้ง 1919 ขึ้นมา

กุยช่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	หลัง 1919
ด้วยแป้งมันผสมกับแป้งข้าวเจ้า - การผลิตกุยช่ายที่พัฒนาเพื่อรองรับความพอใจของลูกค้า มีการพัฒนาจากการปั้นด้วยแป้งเหมือนกุยช่ายแบบดั้งเดิมแต่จะมีไส้เพิ่มเติมที่หลากหลายมากขึ้น- น้ำจิ้มที่มีรสชาติที่แตกต่างกันตามความพอใจของลูกค้า เช่น น้ำจิ้ม จะมีรสชาติน้ำจิ้มเผ็ดจัดจ้าน เผ็ดน้อย เปรี้ยวนำ เปรี้ยวหวาน เค็ม	สิงโตดอกเหมยหรือสิงโตเสาดอกเหมย โดยสิงโตดอกเหมยเพิ่งเข้ามาที่หลัง สำหรับการแสดงสิงโตพื้นเป็นการแสดงพื้นฐานที่ทุกคนต้องฝึกเหมือนกัน สำหรับสิงโตต่อตัวซึ่งในอดีตคณะสิงโตที่มีความสามารถด้านการต่อตัวจะมีไม่กี่คณะ เช่น คณะเจ้าพ่อเขาคอก คณะเจ้าพ่อธงชัย คณะแจกันหยก - สิงโตดอกเหมยเป็นรูปแบบการแสดงที่เข้ามาภายหลังและเป็นรูปแบบการแสดงที่มีค่าใช้จ่ายสูงต้องใช้อุปกรณ์เยอะและการฝึกฝนต้องใช้เวลามากพอสมควรและในระหว่างการฝึกซ้อมมีโอกาสนในการบาดเจ็บระหว่างการฝึกซ้อมได้ ผู้แสดงจึงต้องมีความอดทนและขยันฝึกซ้อมพร้อมทั้งมีระเบียบวินัยในการซ้อมและการแสดงเพราะสิงโตดอกเหมยจะเป็นการแสดงถึงความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล	ในปัจจุบันไม่มีโรงจิวไม่มีการแสดงจิวอีกแล้ว - ศาลเจ้าแห่งนี้ใน 1 ปีจะมีงานสำคัญทั้งหมด 4 งาน โดยยึดตามปฏิทินของจีนซึ่งมีงานดังนี้ 1. งานง่วนเซียว จัดในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ในแต่ละปี 2. งานวันเกิดเทพเจ้ากวนอู จัดในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี - ในงานวันเกิดเทพเจ้ากวนอูมีประเพณีลุยไฟ 3. งานทิ้งกระจาดหรือซิโก จัดในช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปี เป็นงานที่ในอดีตเคยมีผู้มาเข้าร่วมในงานมากถึง 2,000 คน ซึ่งมีการโปรยตัวให้ทานกับชาวบ้าน โดยมีชาวบ้านมารอรับตัวจำนวนมาก ใน 1 ปีจะมีการดำเนินพิธีนี้เพียงแค่ครั้งเดียว 4. งานวันขอบคุณเทพเจ้า จัดในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี - ศาลเจ้ากวนอู คลองสานเคยมีพิธีเข้าทรงซึ่ง	- บุคคลที่เกี่ยวข้องภายในหลัง 1919 รู้สึกมีความประทับใจ ภูมิใจกับการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่ง ในการร่วมสร้างหลัง 1919 ให้เกิดขึ้นมา - การทำธุรกิจ ร้านค้าที่อยู่ภายใน หลัง 1919 ส่วนใหญ่มีความผูกพันและรู้จักกับเจ้าของบ้านหลัง ทุกร้านค้าจะมีสายสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน โดยบางร้านค้าที่ไม่มีสายสัมพันธ์และจะเข้ามาทำธุรกิจ ณ หลัง 1919 จะถูกสอบถามว่าจะทำธุรกิจเกี่ยวกับอะไร ทำอย่างไร โดยเจ้าของ หลัง 1919 จะพิจารณาเป็นรายไป - การจัดร้านค้าภายในบ้านหลังมีการแบ่งเป็นโซนต่างๆ อาทิ โซนร้านอาหาร โซนจัดงานอีเวนต์ โซนร้านค้าร่วมแดง และโซนศาลเจ้า ซึ่งส่วนใหญ่ร้านค้าแต่ละร้านจะนำของมาขายที่ไม่ซ้ำกันมีความหลากหลายมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภทอาหารพื้นบ้าน

กุยข่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง1919
	การแสดงสิงโตดอก เหมยเป็นการแสดงถึง ลีลาและความสามารถ ของการแสดงของคณะ นั้นๆ เป็นที่ให้ความ สนใจกับผู้ชมและผู้ ว่าจ้างที่ว่าจ้างไปทำ การแสดง และสิงโต ดอกเหมยต้องมีการ ซ้อมล่วงหน้าก่อนการ แสดงอย่างน้อย 1 เดือน เพื่อเตรียมความ พร้อมของร่างกาย ให้แก่ผู้แสดง ซึ่งผู้แสดง ก็คือเด็กในชุมชน - สำหรับสถานที่ฝึก ซ้อมจะใช้บริเวณชุมชน หน้าบ้าน หรือลานวัด ปัญหาในสถานที่ของ การฝึกซ้อม กรณีที่เป็น การซ้อมสิงโตดอก เหมยคือเรื่องอุปกรณ์ เสาดอกเหมยที่ค่อนข้าง เยอะไม่มีพื้นที่ให้ เก็บโดยทางภาครัฐก็ ไม่ได้จัดสถานที่ที่ เหมาะสมกับการฝึก ซ้อมสิงโตดอกเหมย - คณะสิงโตส่วนใหญ่ใน ย่านตลาดพลูเรามีรูป แบบการแสดงแบบ	ในปัจจุบันยกเลิกพิธี ดังกล่าวแล้ว - ทุกเทศกาลที่จัดขึ้น ณ ศาลเจ้ากวนอู คลอง สานจะจัดขึ้นตาม ปฏิทินจีน โดยมี กรรมการชุมชนเป็น ผู้ดูแลในเรื่องนี้ สำหรับ บุคคลภายนอกที่เข้ามา ณ ศาลเจ้ากวนอู คลอง สานถ้าเข้ามาในรูปแบบ ของการไหว้ เคารพส่วนใหญ่นิยมมา ทางรถ ยกเว้นถ้ามาใน รูปของนักท่องเที่ยวทั้ง ทางรถและทางเรือจะมี ไกด์มาติดต่อทางศาล เจ้าและทางศาลเจ้าจะ มีการจัดเตรียมรูป และ ของไหว้พร้อมทั้ง วิธีการไหว้ให้กับ นักท่องเที่ยว	เพื่อให้บริการแก่ลูกค้า ที่เข้ามาเยี่ยมชม ล้ง 1919

กุยข่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง1919
	ฉบับไทยๆ แต่ทางคณะสิงโตก็ได้มีการศึกษารูปแบบการแสดงของคณะสิงโตจากต่างประเทศโดยศึกษาจากกฎการเล่นและกฎการตัดสินในการแสดงซึ่งมีไม่กี่คณะที่จะเล่นตามแบบการแสดงของต่างประเทศทั้งหมดเพราะแต่ละคณะจะมีเอกลักษณ์และรูปแบบการแสดงของตนเอง - คณะหลงเทียนไทยแลนด์มีรูปแบบการแสดงประยุกต์แบบไทยกับต่างประเทศ เช่น การแสดงสิงโตดอกเหมยเป็นการแสดงที่เพิ่งเข้ามาในประเทศไทยประมาณ 20 ปี เดิมมีการแสดงในจีนและต่อมาปรากฏการแสดงที่ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ ซึ่งมีคณะสิงโตในประเทศไทยเริ่มสนใจที่จะปรับรูปแบบการแสดงสิงโตให้เป็นสากล ในบางครั้งรูปแบบการแสดงแบบต่างประเทศจะตรงตามความต้องการของผู้ว่าจ้างด้วยเช่นกัน		

ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้

กุยช่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
- การผลิตกุยช่ายแบบดั้งเดิม มีวิธีการโดยนำเอาข้าวสารมาแช่แล้วมาไม่เป้นแป้งอีกทีหนึ่ง แล้วนำมาทวนพอกวนเสร็จก็ต้องมานวดนวดเสร็จก็ต้องมาปั้น ซึ่งจะปั้นแบ่งเป็นทรงกลมขนาดเท่าอุ้งมือ มีไส้ผักกุยช่ายเท่านั้น แล้วจึงนำไปนึ่งในลังถึง กรรมวิธีการผลิตในอดีตนั้นใช้มีอนวดแบ่ง ปั้น แป้งด้วยตนเอง ไม่มีการใช้เครื่องจักรใดๆ ทั้งสิ้น และไม่มีการใช้แป้งสำเร็จรูปด้วยเช่นกัน - การผลิตกุยช่ายที่พัฒนาเพื่อรองรับความพอใจของลูกค้า ขนาดของขนมกุยช่าย เช่น ไส้เผือก หน่อไม้ มันแกว ไส้หมูทรงเครื่อง จะใช้หมูสับข้าวโพด เผือก เห็ดหอม แครอท ปูรกรส ไส้ชี้อ้วนขนาดเล็กน้อย รวมทั้งพัฒนารูปแบบให้มีขนาดเล็ก แบบพอดีคำ	- พื้นฐานของคณะสิงโตที่จัดแสดงเมื่อแรกเริ่มจะมีการต่อตัว 2 ชั้น 3 ชั้น และสูงสุดแค่ 4 ชั้น สมัยก่อนคณะสิงโตยังไม่มีการแสดงสิงโตดอกเหมย ส่วนใหญ่การแสดงสิงโตจะเป็นการแสดงสิงโตพื้น - การแสดงสิงโตของคณะวัดทองนพคุณเป็นสิงโตประเภทต่อตัวโดยมีการต่อตัวสูงถึง 9 ชั้น มีชื่อเรียกว่าสิงโตต่อตัวหอดูดาว 9 ชั้น หากคณะสิงโตได้มีโอกาสมาประชันกันก็จะแสดงถึงกลยุทธ์ในการแสดงของคณะตนออกมาอวดกัน - ปัจจุบันคณะสิงโตจะมีการทำการแสดงเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สิงโตพื้น สิงโตต่อตัว สิงโตดอกเหมยหรือสิงโตเสาดอกเหมย โดยสิงโตดอกเหมยเพิ่งเข้ามาที่หลัง สำหรับการแสดงสิงโตพื้นเป็นการ	- ศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้มีประวัติความเป็นมายาวนานไม่น้อยกว่า 200 ปี ในอดีตศาลเจ้ามีลักษณะที่ใกล้เคียงกับปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันศาลเจ้าได้มีการต่อเติมบางส่วนเพิ่มขึ้นมา - ในอดีตข้างศาลเจ้าจะมีบ้านเรือนอาศัยอยู่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้เป็นลักษณะห้องแถว โดยเป็นไม้สัก มีทั้งแบบ 1 ชั้นและ 2 ชั้น ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับศาลเจ้าส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ที่บรรพบุรุษเคยอพยพเข้ามาและมาสร้างบ้านเรือนอาศัยข้าง ๆ ศาลเจ้า โดยในอดีตชุมชนรอบศาลเจ้ากวนอู คลองสานแห่งนี้ถือเป็นชุมชนชาวจีนที่มีขนาดใหญ่ เกิดขึ้นก่อนชุมชนชาวจีนในย่านท่าดินแดงและย่านวงเวียนใหญ่	- การเปลี่ยนแปลงของสถานที่บ้านล้ง 1919 มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมใน ส่วน ของประวัติศาสตร์ของสถานที่แห่งนี้เดิมทีคือท่าเรือกลไฟ (ฮวยจู่ล้ง) ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 โดยตระกูลพิศาลบุตร ภายหลังการเข้ามามีบทบาทของการท่าเรือแห่งประเทศไทย ทำให้ท่าเรือฮวยจู่ล้งลดบทบาทลง ในเวลาต่อมาจึงเป็นสถานที่พักอาศัยโดยมีชาวบ้านที่เคยทำงานใน ฮวยจู่ล้ง และชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงที่เคยเป็นอดีตลูกน้องของเจ้าสัวที่เป็นเจ้าของ ล้ง 1919 ได้เข้ามาพักอาศัย ผู้ที่พักอาศัยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยทำงานให้กับตระกูลหวังหลี และได้จับจองสถานที่แห่งนี้เป็นร้านค้าบ้าง เป็นที่อยู่อาศัยบ้าง - ในอดีตลักษณะการเช่าให้เช่าจากรุ่นสู่รุ่นในเครือญาติเท่านั้น

กุยช่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ถึง 1919
และประยุกต์จากขนมกุยช่ายแบบดั้งเดิมมาใช้ แป้งที่ทำขนมข้าวเกรียบปากหม้อ เพื่อรองรับกลุ่มลูกค้าที่สนใจ ต้องการลิ้มลองความแปลกใหม่ของขนมกุยช่าย อีกทั้งกลุ่มลูกค้าบางกลุ่มต้องการมีส่วนร่วมในการหยอดข้าวเกรียบปากหม้อ ซึ่งมีไส้ของขนมกุยช่าย ก็จะสามารถลงมือผลิตเองอย่างง่าย ๆ เพื่อให้มีประสบการณ์ในการผลิตกุยช่าย - น้ำจิ้มที่มีรสชาติแตกต่างกันตามความพอใจของลูกค้า น้ำจิ้มกุยช่ายเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในความอร่อยในการรับประทานกุยช่าย น้ำจิ้มของแต่ละร้านจึงมีรสชาติแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับลูกค้าชอบรสชาติแบบใด บางร้านจะมีรสชาติเผ็ดน้อย เปรี้ยวนำ บางร้าน	แสดงพื้นฐานที่ทุกคนต้องฝึกเหมือนกัน สำหรับสิงโตต่อตัวในอดีตคณะสิงโตที่มีความสามารถด้านการต่อตัวจะมีไม่กี่คณะ เช่น คณะเจ้าพ่อเขาคอก คณะเจ้าพ่อธงชัย คณะแจกันหยก สำหรับสิงโตดอกเหมยเป็นรูปแบบการแสดงที่เข้ามาภายหลังและเป็นรูปแบบการแสดงที่มีค่าใช้จ่ายสูงต้องอุปกรณ์เยอะและการฝึกฝนต้องใช้เวลามากพอสมควรและในระหว่างการฝึกซ้อมมีโอการในการบาดเจ็บระหว่างการฝึกซ้อมได้ ผู้แสดงจึงต้องมีความอดทนและขยันฝึกซ้อม พร้อมทั้งมีระเบียบวินัยในการซ้อมและการแสดงเพราะสิงโตดอกเหมยจะเป็นการแสดงถึงความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล การแสดงสิงโตดอกเหมยเป็นการแสดงถึงลีลาและความสามารถในการแสดงของคณะนั้น ๆ และเป็นที่ให้ความ	- ในอดีตศาลเจ้าจะมีการเข้าทรงซึ่งการเข้าทรงถือเป็นการแสดงอภินิหารย์หรือความศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้มีการแสดงถึงอภินิหารย์คือมีการนำฮู้ (ผ้ายันต์) มารักษาอาการของคนที่ถูกผีเข้าโดยการให้อาบน้ำที่มีฮู้อยู่ในน้ำซึ่งทำให้อาการผีเข้าหายในทันที ซึ่งในปัจจุบันประเพณีลักษณะนี้ทางศาลเจ้าไม่จัดให้มีขึ้นอีกแล้ว	หากบ้านใดมีการย้ายออกไปห้องนั้นจะถูกปล่อยร้าง จวบจนเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมาด้วยอาคารที่ทรุดโทรมตามกาลเวลา หากแต่เจ้าของคือ ตระกูลหวังหลี ก็ยังคงให้มีผู้พักอาศัยอยู่ แต่ในที่สุดจึงได้มีการยกเลิกการเช่าในลักษณะดังกล่าว - มีการปรับปรุงตามแนวทางของคุณรุจิราพร ที่เห็นว่าอาคารหลังนี้ควรได้รับการอนุรักษ์ หากปล่อยไว้อาคารอาจพังทลายลงมาได้ จึงเริ่มงานปรับปรุงและตกแต่งภายในและภายนอกตัวอาคาร งานก่อสร้างครั้งนี้ใช้เวลาร่วมปีเศษ ในปัจจุบันหลังจากการปรับปรุงตัวอาคารและสถานที่จนเป็นอย่างที่ดีขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งการปรับปรุงตัวอาคารมีการทำความสะอาดและเช็ดถูบริเวณขอบหน้าต่างและบริเวณฝาผนัง จึงทำให้พบว่ามียลวดลายจิตรกรรมจีนที่ไม่เคยเห็นมาก่อน

กุยช่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
จะมีรสชาติเปรี้ยว หวาน เค็มและไม่เผ็ด เด็กสามารถรับประทานได้ รสชาติของน้ำจิ้มที่หลากหลายทำให้ลูกค้ามีทางเลือกที่จะซื้อกุยช่ายร้านที่มีรสชาติของน้ำจิ้มถูกใจตนเอง - การบรรจุ packaging เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การบรรจุ packaging ในรูปแบบต่างๆ จากอดีตที่ใช้ใบตอง ก็เปลี่ยนแปลงมีการใช้โฟมบรรจุกุยช่าย บางร้านมีการใช้กล่องพลาสติกใส และกล่องพลาสติกชนิดมีฝาปิดมิดชิด ถุงพลาสติกมีการสกรีนชื่อร้านและเบอร์โทรศัพท์ที่อยู่ข้างถุงเพื่อบอกที่อยู่ของร้าน ในปัจจุบันมีการเน้นในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มุมมองของการรักษาสิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นแรงจูงใจให้ส่งเสริมการขายกุยช่ายมากยิ่งขึ้น	สนใจกับผู้ชมและผู้ว่าจ้างที่ว่าจ้างไปทำการแสดง และสิงโตดอกเหมยต้องมีการซ้อมล่วงหน้าก่อนการแสดงอย่างน้อย 1 เดือน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมร่างกายให้แก่ผู้แสดง ซึ่งผู้แสดงก็คือเด็กในชุมชน - สำหรับสถานที่ฝึกซ้อมจะใช้บริเวณชุมชน หน้าบ้าน หรือลานวัด - คณะสิงโตส่วนใหญ่ในประเทศไทย ในส่วนของคณะสิงโตย่านตลาดพลูเรามีรูปแบบการแสดงแบบฉบับไทย แต่ทางคณะสิงโตก็ได้มีการศึกษารูปแบบการแสดงของคณะสิงโตจากต่างประเทศโดยศึกษาจากกฎการเล่นและกฎการตัดสินในการแสดง ซึ่งมีไม่กี่คณะที่จะเล่นตามแบบการแสดงของต่างประเทศทั้งหมด เพราะแต่ละคณะจะมี		ปรากฏขึ้นภายหลังจากการทำความสะอาดในครั้งนี้ - การปรับปรุงตัวอาคารดังกล่าวมาจากแนวคิดและแรงบันดาลใจของทีมคุณเปี้ยะที่มีความชำนาญในด้าน การออกแบบ โดยคุณเปี้ยะได้มองเห็นและจินตนาการภาพของบ้านล้งภายหลังจากการปรับปรุงไว้ในความคิดซึ่งแต่เดิมสภาพของ ล้ง 1919 มีสภาพที่ทรุดโทรมมาก จนยากที่จะคาดเดาได้ว่าจะมีการซ่อมแซมปรับปรุง และเมื่อปรับปรุงแล้วจะออกมาหน้าตาเป็นอย่างไร แต่คุณเปี้ยะสามารถเนรมิตและสร้างสรรค์การปรับปรุง ล้ง1919 ในครั้งนี้ให้ออกมาได้อย่างสมบูรณ์แบบโดยสามารถเป็นทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเป็นสถานที่เคารพสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้อย่างลงตัว

กุยข่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
	เอกลักษณ์และรูปแบบการแสดงของตนเองอยู่ - คณะหลงเทียนไทยแลนด์ที่มีรูปแบบการแสดงประยุกต์แบบไทยกับต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น การแสดงสิงโตดอกเหมย เป็นการแสดงที่เพิ่งเข้ามาในประเทศไทย ประมาณ 20 ปี เดิมมีการแสดงในประเทศจีนและต่อมาปรากฏการแสดงที่ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ ซึ่งมีคณะสิงโตในประเทศไทยจำนวนหนึ่งเริ่มสนใจที่จะปรับรูปแบบการแสดงสิงโตให้เป็นที่ถูกใจมากยิ่งขึ้น ในบางครั้งการแสดงที่มีลักษณะรูปแบบการแสดงแบบต่างประเทศจะตรงตามความต้องการของผู้ว่าจ้างด้วยเช่นกัน		- ผู้ที่เคยอาศัยอยู่ ณ ล้ง 1919 ตั้งแต่ก่อนการปรับปรุงตัวอาคาร ณ ปัจจุบัน มีป้าอทำหน้าทีเป็นผู้ดูแลและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชม และ ผู้ที่เข้ามาเคารพสักการะเจ้าแม่หม่าโจ้ว(เจ้าแม่ทับทิม) โดยมีความเชื่อว่าองค์เจ้าแม่หม่าโจ้ว มีทั้งหมด 3 ปาง คือ ปางเด็กสาว ปางผู้ใหญ่ และปางผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้คนที่เข้ามาเคารพสักการะจะขอพรเกี่ยวกับเรื่องการเดินทาง และการค้าขาย ซึ่งส่วนใหญ่จะสำเร็จตามคำขอ - จุดประสงค์ของ ล้ง 1919 ตั้งใจให้สถานที่แห่งนี้ที่เป็นสถานที่เชื่อมโยงกับครอบครัวหวังหลี เป็นจุดท่องเที่ยวและสถานที่เรียนรู้ทางวัฒนธรรมไทยจีน ซึ่งในช่วงแรก ล้ง 1919 เคยมีการเก็บสถิติและจำนวนผู้เข้าชม ภายหลังได้ยกเลิกเพราะสถิติและจำนวน

กุยข่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
			ผู้เข้าชมไม่ได้เป็นวัตถุประสงค์ของ ล้ง 1919 จึงมีการสื่อสารให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่แห่งนี้กับผู้สนใจเข้ามาเยี่ยมชมผ่านรูปแบบ VTR ที่นำเสนอสถานที่และแผ่นพับ และรายละเอียดผ่านป้ายที่กำกับทุกจุดใน ล้ง 1919

ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้

กุยข่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
- กุยข่ายตลาดพลู มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การตลาดในรูปแบบของ 1. การประชาสัมพันธ์สื่อบุคคล (ปากต่อปาก) 2. สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ 3. โบปลิ้ว แผ่นพับ 4. นามบัตร	- บางคณะที่เป็นคณะสิงโตขนาดเล็กเมื่อได้รับการว่าจ้างให้แสดงจะมีปัญหาในเรื่องของจำนวนของนักแสดงจึงมีการยืมตัวนักแสดงจากคณะสิงโตอื่นเพื่อให้เพียงพอต่อการแสดงในครั้งนั้น โดยการยืมตัวนำไปสู่การเรียนรู้รูปแบบการแสดงของแต่ละคณะ - การว่าจ้างและการรับงานในปัจจุบันจะมีการ	- คนในชุมชนโดยรอบศาลเจ้ากวนอู คลองสานจะมีส่วนร่วมในการจัดเทศกาลต่าง ๆ เมื่อถึงหน้าเทศกาลคนในชุมชนก็นำผลไม้มากราบไหว้ - ทางศาลเจ้าจะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของชุมชน และติดป้ายประกาศตามบอร์ดต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์	- จุดประสงค์ของ ล้ง 1919 ตั้งใจให้สถานที่แห่งนี้ที่เป็นสถานที่ที่เป็นจุดท่องเที่ยว สถานที่ที่เรียนรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน - ล้ง 1919 มีการสื่อสารให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่แห่งนี้กับผู้สนใจเข้ามาเยี่ยมชมผ่านรูปแบบ VTR นำเสนอสถานที่และแผ่นพับ นอกจากนี้ยังบอกถึงรายละเอียดผ่านป้ายที่กำกับทุกจุดในล้ง 1919

กุยข่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ถึง 1919
	รับงานผ่านสื่อสาร สนเทศเช่น ในเฟสบุ๊ก กลุ่มผู้ชมการแสดง คณะสิงโตในปัจจุบันมี ทุกเพศทุกวัยซึ่งการ ติดตามชมของผู้ชม ขึ้นอยู่กับความชอบ ของลีลาของคณะ ต่าง ๆ โดยผู้ชมมีการ ติดตามการแสดงผ่าน โซเชียลมีเดีย และมี การจัดตั้งเป็นกลุ่มแฟน คลับของแต่ละคณะ ซึ่งในบางครั้งกลุ่มผู้ชม การแสดงก็มาจากผู้ ว่าจ้างที่ว่าจ้างให้คณะ สิงโตไปแสดง - กลุ่มผู้ชมการแสดงถ้า การแสดงนั้นเป็นตรง กับวันธรรมดา กลุ่มผู้ ชมการแสดงจะมี จำนวนน้อยหากเป็นใน วันหยุด กลุ่มผู้ชมการ แสดงจะมีเป็นจำนวน มาก ในอดีตการแสดง ของคณะปรีะกาและ คณะวังแดง จะเป็นที่ นิยมชมชอบของผู้ชม และมีผู้ชมการแสดง ของคณะดังกล่าวเป็น จำนวนมาก	กิจกรรมต่าง ๆ ให้ ชาวชุมชนรับทราบ	

ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้

กุยข่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
- การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การตลาด การตลาดเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการขาย กุยข่ายย่านตลาดพลู ทำให้มีคนที่รู้จักกุยข่าย ตลาดพลู และเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ซึ่งในปัจจุบันมีรูปแบบต่างๆ ดังนี้ 1. การประชาสัมพันธ์แบบสื่อบุคคล (ปากต่อปาก) โดยลูกค้าช่วยเผยแพร่ถึงความอร่อย และการบริการ อธิยาศัย ไมตรีของแม่ค้ากุยข่าย ตลาดพลู 2. สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ในรูปของรายการ GMM Grammy, รายการกระเจ๊กหักด้าน และใน YouTube 3. ใบปลิว แผ่นพับ ที่ร้านค้าต่างๆ จัดทำเพื่อให้ลูกค้า ได้รู้ว่ามีไส้กุยข่ายประเภทใดบ้าง แผ่นที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของร้านอย่างชัดเจน 4. นามบัตร ร้านกุยข่าย ทุกร้านจะจัดทำชื่อร้าน	- สำหรับบางคณะที่เป็นคณะสิงโตขนาดเล็กเมื่อได้รับการว่าจ้างให้แสดงจะมีปัญหาในเรื่องของจำนวนของนักแสดงจึงมีการยืมตัวนักแสดงจากคณะสิงโตอื่นเพื่อให้เพียงพอต่อการแสดงในครั้งนั้น - การว่าจ้างและการรับงานในปัจจุบันจะมีการรับงานผ่านสื่อสารสนเทศเช่น ในเฟสบุ๊ก กลุ่มผู้ชมการแสดง คณะสิงโตในปัจจุบันมีทุกเพศทุกวัยซึ่งการติดตามชมของผู้ชมขึ้นอยู่กับความชอบของลีลาของคณะต่างๆ โดยผู้ชมมีการติดตามการแสดงผ่านโซเชียลมีเดีย และมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มแฟนคลับของแต่ละคณะ ซึ่งในบางครั้งกลุ่มผู้ชมการแสดงก็มาจากผู้ว่าจ้างที่ว่าจ้างให้คณะสิงโตไปแสดง	- ศาลเจ้าพ่อกวนอู คลองสาน จะมีคณะกรรมการหลักของศาลเจ้าอยู่ 2 ท่าน คือผู้จัดการศาลเจ้า และผู้ตรวจการ ค่อยดูและศาลเจ้า โดยจะมีผู้ได้บังคับบัญชาอีก 2 คน ซึ่งเป็นคนในชุมชนที่จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการศาลเจ้า - คณะกรรมการศาลเจ้านี้จะมีกระบวนการคัดเลือกจากการใส่รายชื่อของสมาชิกในชุมชน และจับฉลากรายชื่อขึ้นมาว่าได้เป็นใครบ้าง และนำรายชื่อเหล่านี้จากการโยนไม้เสี่ยงทาย (เสี่ยงปวย) โดยการเสี่ยงทายจะโยนเพียง 1 ครั้ง โดยไม้ที่เสี่ยงทายจะต้องออกในลักษณะหงายคว่ำถ้าออกเป็นลักษณะนี้ผู้นั้นถือว่าได้รับการคัดเลือกเป็นคณะ	- การทำธุรกิจ ร้านค้าที่อยู่ใน ล้ง 1919 ส่วนใหญ่มีความผูกพันและรู้จักกับเจ้าของบ้านล้ง ทุก ร้าน ค้าจะมีสายสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน - การจัดร้านค้าภายในบ้านล้งมีการแบ่งเป็นโซนต่าง ๆ อาทิ โซนร้านอาหาร โซนจัดงานอีเวนท์ โซนร้านค้าริมแดง และโซนศาลเจ้า ซึ่งส่วนใหญ่ร้านค้าแต่ละร้านจะนำของมาขายที่ไม่ซ้ำกัน มีความหลากหลายมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภทอาหารพื้นบ้าน เพื่อให้บริการแก่ลูกค้าที่เข้ามาเยี่ยมชม ล้ง 1919 - ล้ง 1919 ได้เปิดต้อนรับให้กับทุกเพศทุกวัยที่จะเข้ามาเที่ยวชมหรือสักการะองค์เจ้าแม่หม่าโจ้ว โดยทุกๆ วันเสาร์และวันอาทิตย์ ทางล้ง 1919 จะมีการจัดตลาดริมแดงโดยมีสินค้าและอาหารจำหน่าย

กุยข่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ เพื่อสะดวกในการติดต่อ และสั่งจองสินค้า ล่วงหน้าหากต้องการ สั่งซื้อในปริมาณมาก		กรรมการศาลเจ้า กระบวนการลักษณะ นี้ทำมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน โดย กรรมการทั้งหมดจะมี 12 คน ถือว่าเป็น ผู้บริหารศาลเจ้าและ ก ก ร ร ม แ ล ะ ประเพณีต่างๆของ ศาลเจ้าด้วย	

ขั้นตอนที่ 7 การเรียนรู้

กุยข่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
- ประสบการณ์ดั้งเดิม ของผู้คนที่มิถิฐาน อาศัยอยู่ในย่านตลาดพลู ตั้งแต่ พ่อแม่ ปู่ย่า ตา ยาย ผู้คนที่ค้าขาย กุยข่ายตั้งแต่รุ่น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ผู้คนกลุ่มนี้ ก็จะเติบโตมาในย่าน ตลาดพลู จะรู้จักความ เป็นมาของเรื่องราวใน อดีตของสิ่งแวดล้อมที่ เห็นกุยข่ายที่มีอยู่ในย่าน ตลาดพลูมาอย่างยาว นาน จะมีความคุ้นเคย ด้วยประสบการณ์ดั้งเดิม จนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ตนเอง และยังคงอนุรักษ์	- คณะสิงโตพยายาม อนุรักษ์รูปแบบการ แสดงแบบดั้งเดิม ร่วมกับรูปแบบการ แสดงแบบต่างประเทศ เนื่องจากผู้ว่าจ้างที่จะ จ้างคณะสิงโตไปแสดง ต้องการให้คณะสิงโต แสดงได้ทั้งแบบอนุรักษ์ และแสดงแบบที่เป็น สากลโดยผู้ว่าจ้างส่วน ใหญ่จะเป็นบริษัทห้าง ร้านต่าง ๆ นอกจากนี้ ในงานประจำปีของวัด ต่าง ๆ ก็เป็นผู้ว่าจ้าง	- ศาลเจ้าแห่งนี้ใน 1 ปี จะมีงานสำคัญ ทั้งหมด 4 งาน โดย ยึดตามปฏิทินของจีน ซึ่งมีงานดังนี้ 1.งานวันเซียว จัด ในช่วงกลางเดือน กุมภาพันธ์ของในแต่ ละปี 2.งานวันเกิดเทพเจ้า กวนอู จัดในช่วง เดือนมิถุนายนของ ทุกปี ในงานวันเกิด เทพเจ้ากวนอูจะมี ประเพณีลุยไฟ 3.งานทิ้งกระจาด หรือซิกโก จัดในช่วง	- การเปลี่ยนแปลงของ สถานที่ ล้ง 1919 มีการ เปลี่ยนแปลงจากเดิมใน ส่วนของประวัติของ สถานที่แห่งนี้เดิมทีคือ ท่าเรือกลไฟ (ฮวยจู่ล้ง) ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 โดยตระกูลพิศาลบุตร ภายหลังการเข้ามามี บทบาทของการท่าเรือ แห่งประเทศไทย ทำให้ ท่าเรือฮวยจู่ล้ง ลด บทบาทลง ในเวลาต่อมา จึงเป็นสถานที่พักอาศัย โดยมีชาวบ้านที่เคย ทำงานใน ฮวย จู่ ล้ง และชาวบ้านบริเวณ

กุยช่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	หลัง 1919
การผลิตกุยช่ายเพื่อค้าขาย ใหัรักษา ต่อยอดส่งต่อรุ่นลูกหลานต่อไป - ประสบการณ์ที่โยกย้ายมาจากจังหวัดต่างๆ ตั้งแต่เด็กๆ เพื่อมาเป็นลูกจ้างผลิตกุยช่าย ผู้คนบางกลุ่มโยกย้ายมาจากจังหวัดต่างๆ เพื่อมาหางานทำในบริเวณตลาดพลู แต่มาใช้ชีวิตด้วยการเป็นลูกจ้างผลิตกุยช่ายตามแหล่งผลิตขนาดใหญ่มาตั้งแต่วัยเด็ก และยังคงทำงานต่อมาจนถึงปัจจุบัน ได้รับประสบการณ์ และเรียนรู้จากการลงมือทำและการถ่ายทอดจากเจ้าของแหล่งผลิตกุยช่าย เพื่อนำไปประกอบอาชีพของตนเองต่อไปในอนาคต กลุ่มคนเหล่านี้จึงมีความผูกพันจากประสบการณ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีความรักในการ	- สำหรับการว่าจ้างนั้นจะมีผู้มาติดต่อว่าจ้างการแสดงกับคณะสิงโตโดยตรง โดยทางคณะสิงโตจะมีการสอบถามว่าให้ไปแสดงในงานมงคลประเพณีไหนและเจ้าภาพผู้ว่าจ้างการแสดงต้องการให้คณะสิงโตแสดงแบบใดสำหรับราคาของการว่าจ้างในการแสดงขึ้นอยู่กับจำนวนคนและอุปกรณ์ที่นำมาใช้กับการแสดงครั้งนั้นๆ ซึ่งในบางคณะที่เป็นคณะขนาดเล็กราคาเพียง 3,000 บาทต่อครั้งก็ไปทำการแสดงให้แต่ในบางคณะราคาสูงถึง 40,000 บาท ต่อการแสดง 1 ครั้ง โดยภาพรวมทุกคณะจะยอมในเรื่องของราคาค่าแสดงคือ งานที่จัดแสดงให้กับวัด หรือวัดเป็นเจ้าภาพในการว่าจ้าง	เดือนสิงหาคมของทุกปี เป็นงานที่ในอดีตมีผู้มาเข้าร่วมในงานมากถึง 2,000 คน ซึ่งมีการโปรยตัวให้ทานกับชาวบ้าน โดยมีชาวบ้านมารอรับตัวจำนวนมาก ใน 1 ปี จะมีการดำเนินพิธีนี้เพียงแค่ครั้งเดียว โดยมีผู้ใจบุญนำข้าวสารอาหารแห้งมาแจก โดยทางศาลเจ้าจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านที่มีจิตศรัทธาจะบริจาคอาหารและสิ่งของให้นำอาหารและสิ่งของมาไว้ที่หน้าบ้านและทางศาลเจ้าจะนำรถกระบะไปขนของที่ชาวบ้านจะบริจาคนำมาไว้ที่ศาลเจ้าเพื่อเตรียมแจกจ่ายให้กับผู้ที่เข้าร่วมในพิธี 4.งานวันขอบคุณเทพเจ้า จัดในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ศาลเจ้ากวนอู คลองสานเคยมีพิธีเข้าทรงซึ่งในปัจจุบันยกเลิกพิธีดังกล่าวแล้ว	ใกล้เคียงที่เคยเป็นลูกน้องของเจ้าสัวที่เป็นเจ้าของ หลัง 1919 ได้เข้ามาพักอาศัย ผู้ที่พักอาศัยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยทำงานให้กับตระกูลหวังหลี และได้จับจองสถานที่แห่งนี้เป็นร้านค้าบ้าง เป็นที่อยู่อาศัยบ้าง - ลักษณะการเช่าในอดีตให้เช่าจากรุ่นสู่รุ่นในเครือญาติเท่านั้น หากบ้านใดมีการย้ายออกไปห้องนั้นจะถูกปล่อยร้างจวบจนเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมาด้วยอาคารที่ทรุดโทรมตามกาลเวลา หากแต่เจ้าของก็ยังคงให้มีผู้พักอาศัยอยู่ แต่ในที่สุดจึงได้มีการยกเลิกการเช่าในลักษณะดังกล่าว - มีการปรับปรุงตามแนวทางของคุณจุริจารพร ที่เห็นว่าอาคารหลังนี้ควรได้รับการอนุรักษ์ หากปล่อยไว้อาคารอาจพังทลายลงมาได้ จึงเริ่มงานปรับปรุงและตกแต่งภายในและภายนอกตัวอาคาร งานก่อสร้างครั้งนี้ใช้เวลาร่วมปีเศษ

กุยช่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
ผลิตกุยช่าย ด้วยความผูกพันของนายจ้างที่ถ่ายทอดให้ด้วยความเอื้อثر โดยมีบางส่วนได้มีการแยกตัวออกมาจากการเป็นลูกจ้างมาทำกิจการค้าขายกุยช่ายเป็นกิจการของตนเอง - ประสบการณ์การโยกย้ายมาจากบริเวณใกล้เคียงตลาดพลู กลุ่มผู้คนอีกกลุ่มหนึ่งนั้นได้โยกย้ายมาจากบริเวณใกล้เคียงย่านตลาดพลู ซึ่งคนกลุ่มนี้ก็มีความคุ้นเคยกับเรื่องราวของกุยช่ายมาตั้งแต่รุ่น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เช่นเดียวกัน แต่ไม่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณนี้แต่เริ่มจากการเป็นผู้ซื้อกุยช่ายเพื่อรับประทานเอง แต่ทำอาหารประเภทอื่นจำหน่าย ต่อมาจึงมีแนว คิดว่าตนเองมีความรู้ด้านการทำอาหาร และการประติตประดอย		- ผู้คนในชุมชนโดยรอบศาลเจ้ากวนอู คลองสานจะมีส่วนร่วมในการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ เมื่อถึงหน้าเทศกาลคนในชุมชนก็จะนำผลไม้มากราบไหว้ นอกจากนี้ทางศาลเจ้าจะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของชุมชน และติดป้ายประกาศตามบอร์ดต่างๆ ในชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ให้ชาวชุมชนรับทราบ - สำหรับคนในชุมชนโดยรอบศาลเจ้ากวนอู คลองสานมองว่าศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้เป็นที่ยึดถือศรัทธาและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในชุมชน ความศรัทธามาจากรุ่นสู่รุ่นและความศรัทธามาจากการขอและบนบานศาลกล่าว กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วประสบความสำเร็จกับสิ่งที่ขอ และความศรัทธา	ในปัจจุบันหลังจากการปรับปรุงตัวอาคารและสถานที่จนเป็นอย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน การปรับปรุงตัวอาคารมีการทำความสะอาดและเช็ดถูบริเวณขอบหน้าต่างและบริเวณฝาผนัง จึงทำให้พบว่า มีลวดลายจิตรกรรมจีนที่ไม่เคยเห็นมาก่อนปรากฏขึ้นภายหลังจากการทำความสะอาดในครั้งนี้ - ผู้ที่เคยอาศัยอยู่ ณ ล้ง 1919 ตั้งแต่ก่อนการปรับปรุงตัวอาคาร ณ ปัจจุบันได้มาทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมและผู้ที่เข้ามาเคารพสักการะเจ้าแม่หม่าโจ้ว (เจ้าแม่ทับทิม) - การปรับปรุง ล้ง 1919 ในครั้งนี้ ออกมาได้อย่างสมบูรณ์แบบ โดยที่สามารถเป็นทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และเป็นสถานที่เคารพสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้อย่างลงตัว

กุษ่าย ตลาดพลู	คณะสิงโตย่านธนบุรี	ศาลเจ้ากวนอู	ล้ง 1919
อาหารให้มีหน้าตาสวยงาม จึงได้เริ่มโยกย้ายมาค้าขายกุษ่ายย่านตลาดพลู และได้รับการตอบรับอย่างดี จึงผลิตกุษ่ายขายอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน - ประสบการณ์การโยกย้ายมาจากจังหวัดต่างๆ เพื่อมาเป็นลูกจ้างขายกุษ่าย คนกลุ่มนี้โยกย้ายมาจากจังหวัดต่างๆ เพื่อมาเป็นลูกจ้างตามแหล่งผลิตกุษ่าย แต่มีใจรักที่จะเป็นผู้ขายกุษ่ายมากกว่าที่จะเป็นผู้ลงมือผลิต จึงมารับจ้างเป็นผู้ขายกุษ่าย แต่เนื่องด้วยเป็นผู้ขายมาเนิ่นนาน คนกลุ่มนี้จึงมีความรัก ผูกพันในอาชีพการขายกุษ่ายเสมือนเป็นเจ้าของกิจการการค้าขายกุษ่ายจึงสามารถเรียกลูกค้าจากสถานที่ต่างๆ ให้มาลิ้มลองความอร่อยของกุษ่ายมาอย่างยาวนาน		ที่เกิดจากผู้คนนอกชุมชนศาลเจ้ากวนอูได้เข้ามากราบไหว้ ซึ่งมีทั้งเจ้านายในพระราชวงศ์บางพระองค์ นักการเมืองและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ได้เข้ามากราบไหว้สักการะขอพรและศรัทธาจากปาฏิหาริย์จากประเพณีการลุยไฟการเข้าประทับทรง - ปัจจุบันความเจริญต่าง ๆ เข้ามาถึงชุมชนโดยรอบเจ้า จึงทำให้มีผู้คนภายนอกเข้ามากราบไหว้มากขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชนเข้ามาช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของศาลเจ้า ทำให้ชุมชนมีความสามัคคีและเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง	

จากกระบวนการในการถอดบทเรียนดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการนำผลที่ได้จากการถอดบทเรียนและการสรุปผล 7 ขั้นตอน ในการทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ซึ่งได้ประเด็นที่สำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การสร้างเครือข่ายของชุมชนนักปฏิบัติแห่งการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน 8 เครือข่าย ประกอบไปด้วย ด้านความเชื่อและประเพณี มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายกลุ่มความเชื่อ เครือข่ายกลุ่มประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายศิลปะการแสดง และเครือข่ายการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายด้านศิลปกรรม และเครือข่ายด้านสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหารในย่านธนบุรี มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายสินค้า และเครือข่ายอาหาร ซึ่งทั้ง 8 เครือข่ายดังกล่าว จะเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับย่านธนบุรี

2. รูปแบบของการจัดทำเอกสารชุดความรู้ทางวัฒนธรรม ไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี โดยเอกสารชุดความรู้ดังกล่าวจะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษาผ่านสถานศึกษาในระดับต่างๆ

3. การจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ไทย-จีน เชิงสร้างสรรค์

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย ในระบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ (KM) ทางวัฒนธรรมไทย-จีนและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ในด้านต่างๆ โดยมีการสร้างจุดเน้นในประเด็นของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและในพื้นที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อจัดทำและสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหารในย่านธนบุรี สู่การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) และการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 8 เครือข่าย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้ เครือข่ายกลุ่มความเชื่อ เครือข่ายกลุ่มประเพณี เครือข่ายศิลปะการแสดง เครือข่ายการละเล่น เครือข่ายด้านศิลปกรรม เครือข่ายด้านสถาปัตยกรรม เครือข่ายสินค้า และเครือข่ายอาหาร ซึ่งกระบวนการในการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการในเชิงกระบวนการโดยเป็นผู้ประสานงานในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านวิธีการต่างๆ ดังนี้

กระบวนการในการลงพื้นที่วัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ส่งผลให้เกิดการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและยังเป็นการสร้างความคุ้นเคยและความเป็นส่วนหนึ่งระหว่างคณะผู้วิจัยกับบุคคลในพื้นที่และสถานที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี

กระบวนการในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ส่งผลให้เกิดการประกอบสร้างของชุดความเข้าใจในความรู้ของกลุ่มเป้าหมายที่เราจะศึกษาวิจัย โดยกระบวนการนี้จะสร้างความสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ที่ได้ข้อสรุปทางวิชาการบางประการที่เป็นสาระสำคัญในเชิงวิชาการจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผ่านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้ในประเด็นที่จะศึกษา เพื่อนำมาสร้างกระบวนการของกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ในด้านต่างๆ

กระบวนการในกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ส่งผลให้เกิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ในประเด็นต่างๆ ทั้ง 4 ด้าน ทั้งในส่วนของความรู้ฝังลึกและความรู้แบบชัดแจ้ง โดยคณะวิจัยจะนำผลที่ได้รับจากกระบวนการนี้ไปจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) โดยคณะวิจัยได้เครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ย่านธนบุรี

การสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 8 เครือข่าย เป็นการสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน และจะเป็นตัวอย่างในการดำเนินการของชุมชนในย่านธนบุรีให้กับชุมชนทางวัฒนธรรมในที่ต่างๆ ซึ่งทางคณะผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ในด้านต่างๆ โดยมีเครือข่ายต่างๆ ดังนี้

ด้านความเชื่อและประเพณี มี 2 เครือข่าย คือ

เครือข่ายกลุ่มความเชื่อ เครือข่ายกลุ่มประเพณี

ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น มี 2 เครือข่าย คือ

เครือข่ายศิลปะการแสดง เครือข่ายการละเล่น

ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม มี 2 เครือข่าย คือ

เครือข่ายด้านศิลปกรรม เครือข่ายด้านสถาปัตยกรรม

ด้านสินค้าและอาหาร มี 2 เครือข่าย คือ

เครือข่ายสินค้า และเครือข่ายอาหาร

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2562
 ภาพที่ 4.103 ด้านความเชื่อและประเพณี มี 2 เครือข่าย คือ
 เครือข่ายกลุ่มความเชื่อ เครือข่ายกลุ่มประเพณี

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562
 ภาพที่ 4.104 ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น มี 2 เครือข่าย คือ
 เครือข่ายศิลปะการแสดง เครือข่ายการละเล่น

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 4.105 ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม มี 2 เครื่องช่วย
เครื่องช่วยด้านศิลปกรรม เครื่องช่วยด้านสถาปัตยกรรม

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 4.106 ด้านสินค้าและอาหาร มี 2 เครื่องช่วย เครื่องช่วยสินค้า และเครื่องช่วยอาหาร

กระบวนการดังกล่าวที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ นำมาสู่ผลของการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทั้ง 8 เครือข่าย ที่ส่งผลถึงการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนโดยชุมชน ชุมชนสามารถนำเอกลักษณ์และอัตลักษณ์จากทุนทางวัฒนธรรมไทย-จีน ที่ดำรงอยู่แล้วนำมาสร้างและเพิ่มพูนเป็นมูลค่าทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจากเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้วัฒนธรรมไทย-จีน ในลักษณะของความเข้าใจ เข้าถึง และตระหนักรู้ในเชิงคุณค่าทางวัฒนธรรมซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์ผสมผสานกับความร่วมสมัยในสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องและได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 3 ดังตารางสรุปผล ดังนี้

ตารางที่ 11 ความสอดคล้องและได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 3

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผลผลิตที่ได้	Output	
		เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
ข้อที่ 3 เพื่อสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ (KM) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรีมีการสร้างเครือข่าย และมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม และเป็นชุมชนต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์	จำนวนแนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี จำนวน 8 กลุ่ม	-แนวทางจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมไทย-จีน ยังคงมีร่องรอยและการปรากฏอยู่ ผ่านการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจวบจนปัจจุบัน ด้วยมิติทางประวัติศาสตร์โดยเริ่มจากการอพยพของชาวจีนในแต่ละกลุ่ม แต่ละสมัย การตั้งถิ่นฐานทำมาหากินของชาวจีนในประเทศไทย ก่อให้เกิดความเป็นพหุวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอื่นๆ ซึ่งสืบทอดเรื่อยมาจนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน

จากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษาในประเด็นของ การรวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน การนำกระบวนการจัดการความรู้ (KM) มาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวให้กับย่านฝั่งธนบุรี การสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ (KM) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นกระบวนการวิจัยในรูปแบบ PAR ซึ่งเป็นวิธีการในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นกระบวนการในการมีส่วนร่วม โดยมีลักษณะเด่นของกระบวนการที่มุ่งเน้นถึงปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่ม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิทยาในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept – Interview) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ Semi-Structure Interview เป็นเครื่องมือที่มุ่งเน้นในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จากผู้ที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ได้แก่ ปราชญ์ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรีและประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน และกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปของประเด็นในด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรมไทย-จีน และข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่าที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี

ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการดำเนินการในกระบวนการของขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept – Interview) โดยใช้ Semi-Structure Interview เป็นเครื่องมือและกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group ซึ่งสามารถสรุปผลและรายละเอียดตามตารางที่ปรากฏข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 12 สรุปประเด็นในด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรมไทย-จีนกับข้อมูลพื้นฐานและข้อมูล
เรื่องเล่าที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี

ประเด็นในด้านต่าง ๆ ของ วัฒนธรรมไทย-จีน	ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่า ที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี
ด้านความเชื่อและประเพณี	ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน ศาลเจ้าเกียนอันเกง ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู ศาลเจ้าแม่อาเนียว
ด้านศิลปะการแสดง และการละเล่น	การเชิดสิงโต การเชิดมังกร การแสดงจ๊ว การแสดงเอ็งกอ
ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม	วัดกัลยาณมิตร วัดอรุณราชวราราม หลัง 1919 วัดอินทาราม มูลนิธิเผยแผ่คุณธรรมเต็กก่า จีจินเกาะ
ด้านสินค้าและอาหาร	กุยช่าย ตลาดพลู สุรียากาแฟ ขนมเปี๊ยะ ทำดินแดง ห่านพะโล้ ทำดินแดง หมูสะเต๊ะ โรงเกลือแหลมทอง โรงบะหมี่ไฉวก็้มล้ง

สำหรับกระบวนการของกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการสนทนากลุ่ม Focus group ได้คัดเลือกและสรุปพื้นที่/สถานที่และวัตถุเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีนที่มีความสอดคล้องกับ 4 ประเด็นด้านวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อมาดำเนินการกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) จากข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่าที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี โดยสามารถสรุปผลและรายละเอียดตามตารางที่ปรากฏข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 13 สรุปประเด็นในด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรมไทย-จีนกับข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่าที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรีและ พื้นที่/สถานที่และวัตถุที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (KM)

ประเด็นในด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรมไทย-จีน	ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่าที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี	พื้นที่/สถานที่และวัตถุที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (KM)
ด้านความเชื่อและประเพณี	- ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน - ศาลเจ้าเกียนอันเกง - ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู - ศาลเจ้าแม่อาเนียว	ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน
ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น	- การเชิดสิงโต - การเชิดมังกร - การแสดงจิ้งวู - การแสดงเอ็งกอ	การเชิดสิงโต
ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม	- วัดกัลยาณมิตร - วัดอรุณราชวราราม - ล้ง 1919 - วัดอินทราราม - มูลนิธิเผยแพร่วัฒนธรรมเต็กก่า จีจิ้นเกาะ	ล้ง 1919
ด้านสินค้าและอาหาร	- กุยช่าย ตลาดพลู - สุรียากาแฟ - ขนมเปี๊ยะ ทำดินแดง - ห่านพะโล้ ทำดินแดง - หมูสะเต๊ะ - โรงเกลือแหลมทอง - โรงบะหมี่ไฉวกิมล้ง	กุยช่าย ตลาดพลู

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) รวม 4 ประเด็น ดังนี้กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ขนมกุยช่าย กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : การเชิดสิงโต กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ศาลเจ้ากวนอู และกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) : ล้ง 1919 ซึ่งภายหลังจากการดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ

ถอดบทเรียนการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) เป็น 7 ขั้นตอน ตามรูปแบบของ ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้
- ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้
- ขั้นตอนที่ 3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ
- ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้
- ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้
- ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้
- ขั้นตอนที่ 7 การเรียนรู้

โดยนำผลที่ได้ไปสร้างเครือข่ายและแนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรม ไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี ทั้ง 4 ด้าน 8 เครือข่าย ดังนี้ ด้านความเชื่อและประเพณี มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายกลุ่มความเชื่อ เครือข่ายกลุ่มประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายศิลปะการแสดง เครือข่ายการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม มี 2 เครือข่าย เครือข่ายด้านศิลปกรรม เครือข่ายด้านสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร มี 2 เครือข่าย เครือข่ายสินค้า และเครือข่ายอาหาร ซึ่งเครือข่ายดังกล่าวเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทาง วัฒนธรรมในการเป็นชุมชนต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ และเป็นแนวทาง ในการจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน โดยมีรายละเอียดของแนว ปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ดังนี้

กระบวนการในการสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าทางวัฒนธรรม ให้กับผู้คนในชุมชนโดยรอบ พื้นที่ทางวัฒนธรรม และการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้คนในพื้นที่และผู้มาเยือน ในกิจกรรมทาง วัฒนธรรมและเทศกาลต่างๆ จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมจุดเน้นในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนให้ โดดเด่นและดำรงอยู่และมีศักยภาพที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ของการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิง สร้างสรรค์ในวัฒนธรรมไทย-จีน ที่จะนำไปเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่ด้าน วัฒนธรรมชุมชนและการท่องเที่ยวในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลจากการวิจัยไปสู่การเป็น นโยบายเพื่อพัฒนาชุมชน พัฒนาท้องถิ่นไปพร้อมกับการอนุรักษ์ในเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมชุมชนกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์ สำหรับชุมชนทางวัฒนธรรม อื่นๆ สามารถนำไปเป็นต้นแบบของการพัฒนาได้โดยนำหลักการแนวปฏิบัติที่ดีไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ ของตน และในหน่วยงานภาคการศึกษาในสถานศึกษาสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปปรับและบูรณา การกับหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อท้องถิ่นได้ ให้เยาวชนยุคใหม่ภาคภูมิใจ ตระหนักรู้ คุณค่าและร่วมพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนให้ดำรงอยู่และไปสู่การท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิง

สร้างสรรค์ ซึ่งแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ของการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในวัฒนธรรมไทย-จีน ที่ได้จากกระบวนการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียด 2 มิติ ดังนี้

1. มิติการจัดการภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.1 การอนุรักษ์องค์ความรู้

การสร้างภูมิความรู้ทางวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่ ผ่านกระบวนการโดยชุมชนได้มีการสร้างความรู้และความเข้าใจ การรับรู้ให้ผู้คนในพื้นที่ชุมชนทุกช่วงวัยได้เข้าถึง รับทราบ เข้าใจ ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม อาทิ คุณค่าเรื่องของความเชื่อและประเพณี ศิลปะการแสดงและการละเล่น ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม สินค้าและอาหาร ให้มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของทางศิลปวัฒนธรรมร่วมกัน

1.2 การสืบทอดและการส่งต่อองค์ความรู้

การสร้างภาคภูมิใจในเรื่องราวสืบทอดกันยาวนาน และการสร้างกระบวนการในการสืบทอด/ส่งผ่านต่อองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น โดยการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้การสืบทอดกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนตลอดไป อาทิ

- การสร้างความยึดมั่น ความศรัทธาและการสร้างรูปแบบการจัดการที่เป็นระบบ คณะกรรมการในการดูแล ซึ่งเป็นคนในชุมชน/พื้นที่ ที่จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ
- การสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ให้ได้รับการเรียนรู้และฝึกฝนศิลปะการแสดงทางวัฒนธรรมและให้มีโอกาสได้แสดงออกสู่สาธารณชนในวงกว้าง
- การสร้าง “นักสื่อความหมาย” จากเยาวชนในชุมชนเพื่อเล่าเรื่องราวของ “เรื่องเล่าในอดีต” ผ่านสถานที่ทางวัฒนธรรม
- การปรุงอาหารและเครื่องดื่มที่มีการผลิตแบบเน้นเชิงคุณภาพและเชิงคุณค่าทางวัฒนธรรมของสินค้าตามต้นฉบับดั้งเดิม

1.3 การประยุกต์ความรู้ทางวัฒนธรรม

การบูรณาการจากสิ่งที่มีอยู่ที่เป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมและการสร้างความหลากหลายในรูปแบบทางอรรถประโยชน์เชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และการให้บริการเพื่อรองรับความต้องการและการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

1.4 การสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรม

การสร้างกระบวนการของการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง โดยให้ผู้คนในพื้นที่ของชุมชนทางวัฒนธรรมมีส่วนร่วมในการออกแบบแนวทาง ออกแบบการพัฒนา ออกแบบการสร้างสรรค์ชุมชน เพื่อให้ผลจากการปฏิบัติดังกล่าวไปสู่การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรม

เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน และผลที่ได้รับจากกระบวนการนี้จะสามารถแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) การท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

2. มิติการสร้างบรรยากาศสู่การท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

การสร้างความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว ผ่านระบบการเดินทางที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้หลากหลายรูปแบบ และการสร้างบรรยากาศให้เกิดความสนใจและความประทับใจแก่ผู้เข้ามาเยี่ยมชมเยือนในพื้นที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ผ่านกระบวนการในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมแก่ผู้มาเยือน อาทิ

- การสร้างความเข้าใจในธรรมเนียมปฏิบัติ มารยาทที่พึงปฏิบัติและวิธีการของการเข้าชมในสถานที่ต่างๆ ทางวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว

- นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมพิธีในพิธีกรรมในประเพณีต่างๆ กับผู้คนในชุมชน

- นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมที่ได้ร่วมลงมือทำกิจกรรม / การสร้างแบบจำลอง สิ่งของหรือวัตถุที่เป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมร่วมกับผู้คนในชุมชน

- นักท่องเที่ยวได้รับการสร้างความสุขผ่านการรับประทานของที่อร่อย ที่มีตำนานและเรื่องเล่า ประกอบพร้อมทั้งการได้รับอรรถาธิบายในบริการลูกค้า ด้วยรอยยิ้มการบริการที่สุภาพ และการใช้ภาชนะใส่อาหารและเครื่องดื่มที่มีจุดเน้นในการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกร้านโดยพร้อมเพรียงกัน

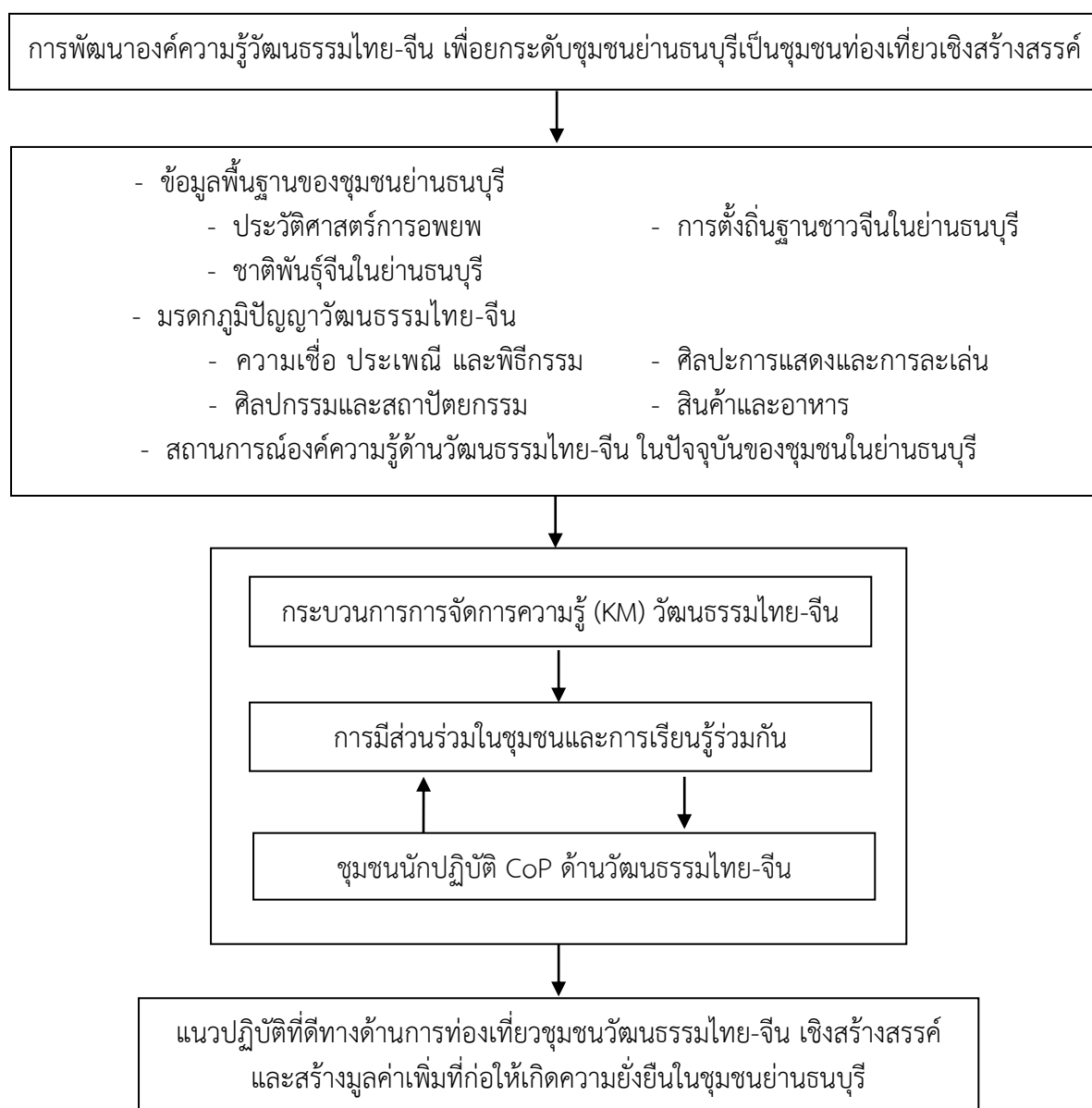
การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ที่สามารถประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี อย่างทั่วถึงให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการสื่อสารทุกช่องทาง อาทิ การประชาสัมพันธ์สื่อบุคคล การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของชุมชน การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ อาทิ ใบปลิว แผ่นพับ ป้ายประกาศ นามบัตร

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นกระบวนการวิจัยในรูปแบบ PAR ซึ่งเป็นวิธีการในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นกระบวนการในการมีส่วนร่วม โดยมีลักษณะเด่นของกระบวนการที่มุ่งเน้นถึงปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่ม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดเป็นแนวทางของการวิจัยเพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษารวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน
2. เพื่อนำกระบวนการการจัดการความรู้ (KM) มาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวให้กับย่านฝั่งธนบุรี
3. เพื่อสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ (KM) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวนำมาสู่ฐานคิดในเชิงกระบวนการเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 5.1 กรอบแนวคิดในกระบวนการของการดำเนินการวิจัย

จากกรอบขั้นตอนการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดทิศทางและดำเนินการวิจัยที่จะพัฒนาไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์ ซึ่งได้ผลผลิตและผลลัพธ์ ดังนี้

1. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept – Interview) และกิจกรรมการสนทนากลุ่ม (Focus group) คณะผู้วิจัยจึงได้ชุดข้อมูลที่เป็นข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่าที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ในประเด็นด้านต่างๆ ของวัฒนธรรมไทย-จีน รวม 4 ด้าน ซึ่งทั้งประเด็นทั้ง 4 ด้าน ประกอบไปด้วย

ด้านความเชื่อและประเพณี ได้ข้อมูลพื้นฐานและเรื่องเล่าจากพื้นที่ทางวัฒนธรรม ดังนี้ ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน ศาลเจ้าเกียนอันเก๋ง ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู และศาลเจ้าแม่อาเนียว

ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ได้ข้อมูลพื้นฐานและเรื่องเล่าจากพื้นที่ทางวัฒนธรรม ดังนี้ การเชิดสิงโต การเชิดมังกร การแสดงจ๊วและการแสดงเอ็งกอ

ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ได้ข้อมูลพื้นฐานและเรื่องเล่าจากพื้นที่ทางวัฒนธรรม ดังนี้ วัดกัลยาณมิตร วัดอรุณราชวราราม ลั้ง 1919 วัดอินทาราม มุลนิธิเผยแพร่วัฒนธรรมเด็กกำ จีจินเกาะ

ด้านสินค้าและอาหาร ได้ข้อมูลพื้นฐานและเรื่องเล่าจากพื้นที่ทางวัฒนธรรม ดังนี้ ขนมกุยช่ายตลาดพลู ขนมเปี๊ยะ ทำดินแดง ห่านพะโล้ ทำดินแดง หมูสะเต๊ะ ทำดินแดง สุรียากาแฟ โรงเกลือแหลมทอง โรงบะหมี่ไฉว์กิมลั้ง

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนถึงสถานการณ์องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ในปัจจุบันที่มีร่องรอยในการปรากฏอยู่ในตัวบุคคลและชุมชนในย่านธนบุรี โดยพบว่าในตัวบุคคลมีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดจากสายตระกูลเดียวกันหรือเป็นการถ่ายทอดสู่บุคคลภายนอกตระกูล อาทิ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ได้บังคับบัญชา ถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจในเรื่องหรือประเด็นนั้นๆ สำหรับในระดับชุมชนมีความพยายามที่จะรักษามรดกและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้ยังสืบทอดต่อผ่านประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อที่ยึดโยงกับมุขปาฐะในชุมชน โดยผลผลิตและผลลัพธ์ที่ได้ในรูปของ Output ในส่วนเชิงปริมาณ ผลผลิตที่ได้ คือ เอกสารชุดความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน สำหรับเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการศึกษาให้กับหน่วยงานทางการศึกษาในเขตพื้นที่ ในส่วนเชิงคุณภาพ ผลผลิตที่ได้ คือ เรื่องเล่าของแหล่งท่องเที่ยวและองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและ

การเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร ที่สามารถนำมาเป็นแรงดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยว

2. ผลจากการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) โดยมีประเด็นของวัฒนธรรม ไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหารในย่านธนบุรี โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำและการถอดบทเรียนจากกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการถอดบทเรียนการจัดการกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) เป็น 7 ขั้นตอน ตามรูปแบบของ ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ ขั้นตอนที่ 3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้ ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ และขั้นตอนที่ 7 การเรียนรู้ จากข้อมูลดังกล่าว คณะผู้วิจัยนำผลที่ได้จะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายและแนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี ทั้ง 4 ด้าน 8 เครือข่าย ดังนี้ ด้านความเชื่อและประเพณี มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายกลุ่มความเชื่อ เครือข่ายกลุ่มประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายศิลปะการแสดง เครือข่ายการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม มี 2 เครือข่าย เครือข่ายด้านศิลปกรรม เครือข่ายด้านสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร มี 2 เครือข่าย เครือข่ายสินค้า และเครือข่ายอาหาร โดยผลิตและผลลัพธ์ที่ได้ในรูปของ **Outcome** ในส่วนเชิงปริมาณ ผลิตที่ได้ คือ จำนวนแนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี จำนวน 8 กลุ่ม ในส่วนเชิงคุณภาพ ผลิตที่ได้ คือ แนวทางการจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่สามารถปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรีและในพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่นๆ และเป็นต้นแบบของการสร้างกลไกในการดำเนินงานเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยว ให้กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตธนบุรีและเขตคลองสาน เพื่อให้ให้นโยบายนั้นไปสู่การปฏิบัติในระดับชุมชนหรือผู้ใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงอย่างยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

การวิจัย “การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” เป็นการสร้างให้เกิดระบบและกลไกการมีส่วนร่วมจากกระบวนการจัดการความรู้ (KM) ในประเด็นวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรี ให้กับแนวร่วมและชุมชน นำไปสู่การเกิด

เครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และแนวทางการจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

การใช้ประโยชน์ด้านวิชาการ การนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาถ่ายทอดเป็นเอกสารชุดความรู้ทางวัฒนธรรม ไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี เผยแพร่ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานเขตธนบุรี สำนักงานเขตคลองสาน และหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่ สำหรับเอกสารชุดความรู้ดังกล่าวจะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษาผ่านสถานศึกษาในระดับต่างๆ ดังนี้ ในระดับประถมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาและในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาดังกล่าวได้บูรณาการกับหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อท้องถิ่นได้ ให้เยาวชนยุคใหม่ภาคภูมิใจ ตระหนักคุณค่า และร่วมพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนให้ดำรงอยู่ เรียนรู้ถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นของวัฒนธรรมไทย-จีน ที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นในย่านธนบุรีเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

การใช้ประโยชน์ด้านนโยบาย หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่ด้านวัฒนธรรมชุมชนและการท่องเที่ยวในสังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถนำผลจากการวิจัยไปสู่การเป็นนโยบายเพื่อพัฒนาชุมชน พัฒนาท้องถิ่นไปพร้อมกับการอนุรักษ์ในเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์ โดยนำแนวทางปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ในมิติต่างๆ คือ มิติการจัดการภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น มิติการสร้างบรรยากาศสู่การท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ สู่การปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี และในพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่นๆ ผ่านเครือข่ายทางวัฒนธรรมในพื้นที่แห่งนั้น ซึ่งแนวทางปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ดังกล่าว สามารถเป็นแนวปฏิบัติในเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานเขตธนบุรี สำนักงานเขตคลองสาน และสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท) กรุงเทพมหานคร หรือเป็นนโยบายระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ เพื่อให้นโยบายนั้นไปสู่ชุมชนหรือผู้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกพร ศิริโรจน์. (2557). การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการศึกษาและความเป็นผู้นำ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2554). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทู่นวัฒนธรรมและโอกาสทางธุรกิจ. วารสารนักบริหาร ปีที่31 ฉบับที่ 1 หน้า 32-37
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2554) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559.
- แก้วเกลี้ยง กฤษณา. (2555). ความเป็นท้องถิ่นกับวัฒนธรรมจีนที่เข้ามาในสังคมไทย กรณีศึกษารูปแบบประเพณีและคติความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างไทยกับจีน. วารสารราชพฤกษ์ ฉบับที่ 30
- จิตรา กอนันทเกียรติ. (2544). ทุกเรื่องให้สมปรารถนา บ่วง-สื่อ-อยู่-อี (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- จำนงศรี (รัตน์) หาญเจนลักษณ์. (2561). ดุจनावากกลางมหาสมุทร. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- _____. (2546). นังเกี้ย (พิมพ์ครั้งที่ 26). กรุงเทพมหานคร : แพร่สำนักพิมพ์.
- ถาวร สิกขโกศล. (2557). ตันกำเนิดจิวจิน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ พิมพ์ครั้งที่ 1
- _____. (2557). ตันกำเนิดอาหารจีน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ พิมพ์ครั้งที่ 1
- _____. (2557). ตันกำเนิดชนชาติและประเพณีจีน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ พิมพ์ครั้งที่ 1
- ทิพย์วดี โพธิ์สิทธิพรหม. (2556). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วารสารมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เดือนธันวาคม 2555-พฤษภาคม 2556.
- ธนส์ สุวัฒนมหาดม. (2549) . ความเข้าใจเรื่องการกินเจ. ม.ป.ท.
- ธวัชชัย สาครินทร์. (2541). กรุงธนบุรี. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บวรสารการพิมพ์ จำกัด.
- ธัญธัช วิภาติภูมิประเทศ. (2558). การเชิดสิงโต : การแสดงในวัฒนธรรมจีนและกีฬาระดับนานาชาติ. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
- นิตยา (พลพิพัฒน์พงศ์) ขวี่. (2542) วัฒนธรรมจีน. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น
- ปรีณธ์ ชินโชติ และ อีระวัฒน์ จันทิก. (2559). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง. Veridian E-Journal, Silpakorn University. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน 2559
- ประยงค์ อนันทวงศ์ . (2532). นิยายปลายตะเกียบ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น

- ประยงค์ อนันทวงศ์ . (2536). **คัมภีร์การกินของจีน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เดอะเนชั่น.
- เพ็ญพลอย ไพลิน . (2530) . อาหารจีนที่เข้ามามีบทบาทต่อวัฒนธรรมการกินของไทย.ในวิทยา วิทย
 อำนาจคุณ (บรรณาธิการ) , **เส้นทางเศรษฐกิจฉบับพิเศษ คนจีน 200 ปี ภายใต้พระ
 บรมโพธิสมภาร ภาค 2** (หน้า 158-162) กรุงเทพมหานคร : สหมิตรการพิมพ์.
- ไพบุลย์ แพงเงิน .(2530) .**การทำมาหากินบนถิ่นไทย**. ม.ป.ท.
- พุลสุข จันท์เพ็ญ. (2553). **รูปแบบการบริหารคุณภาพโดยรวมสำหรับระบบการจัดการความรู้ใน
 ชุมชนไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ภคคณี จัยพงศ์. (2555) **การพัฒนาสารานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องประเพณีวัฒนธรรมจีนในจังหวัด
 นครสวรรค์** . มหาวิทยาลัยนเรศวร/พิษณุโลก.
- ภูริวัจน์ เดชอุ้ม. (2556). **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติ
 สำหรับประเทศไทย**. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 33(2), 329-364.
- มงคลชัย วิริยะพินิจ. (2549). **วัฒนธรรมการเรียนรู้แบบไทยสำหรับการจัดการองค์ความรู้และ
 องค์การแห่งการเรียนรู้. (บทความ)** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์วารสาร ปีที่ 18
 ฉบับที่ 71 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์. (2550). **ตามรอยมรดกวัฒนธรรมจีนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น : มุมมอง
 จากจิตรกรรมฝาผนัง**. ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร:กรุงเทพฯ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2554). **สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11.
 เล่มที่ 128 ตอนพิเศษ 152 ง. 14 ธันวาคม 2554**.
- วิจิตร บุญยะโหดระ . (2535) . **อาหารอายุวัฒนะ** . กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- ศิริเพ็ญ อึ้งสิทธิพูนพร.(2557).**การฟื้นฟูอาหารพื้นบ้านจีนแคะ (ฮากกา) ห้วยกระบอก : สิ่งท้าทายใน
 ภาวะการณ์ที่สวนกระแส**.วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย,3(34).43-64.
- สมจินต์ ชาญกระปี่ และ นรินทร์ สังข์รักษา. (2560). **ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ
 จังหวัดสุพรรณบุรี**. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม พ.ศ. 2562 จาก [https://www.tci-
 thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/download/.../82793/](https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/download/.../82793/)
- สมชาย นำประเสริฐชัย. (2558). **Knowledge Management การจัดการความรู้**. กรุงเทพมหานคร
 สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, พิเชฐ สายพันธ์, อรุมา เตพลกุล และธีระ สันเดชารักษ์. (2556). **การท่องเที่ยว
 เชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)**. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ
 เพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- เสาวรัตน์ โพธิพันธ์ . (2550). **ศึกษาอาหารจีนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ และพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อ
 สายจีนย่านเยาวราช**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช. (2561). **ศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ** . สำนักพิมพ์มติชน ; พิมพ์ครั้งที่ 1

อารีสา ปานเทวัน. (2550). **ขับเคลื่อนเครือข่าย การจัดการความรู้ประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร :
เอ็นจินีเยร์ ทุเคย์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 50

อมรา จันทราภานนท์. (2522) . **โภชนศาสตร์ และ โภชนบำบัด** (พิมพ์ครั้งที่ 6) . กรุงเทพมหานคร :
ไทยพิทยา.

Ateljevie,L., and Doorne, S. (2004). **Cultural Circuits of Tourism : Commodities, Place, and Re-Consumption**. A Companion to Tourism.

Ohrisdska-Olson, R., & Ivanov, S. (2010). **Creative Tourism Business model and its application in Bulgaria**, Retrived from
http://culturalrealms.typepad.com/files/creativetourismbm_article_1_lr.pdf.

Richards, G. (2010) . **Creative Tourism and Local Development**. In Wurzburger, Rebecca, et al. **Creative Tourism: A Global Conversation: How to Provide Unique Creative Experiences for Travelers Worldwide**. Santa Fe: Sunstone Press.

Richards, G,. and Willson, J. (2006). **Developing Creativity in Tourist Experiences: A Soluition to the Serial Reproduction of Culture?** *Tourism Management* . 27: 1408-1413.

UNESCO, (2006). **Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism Discussion Report of the Planning Meeting for 2008 International Conference on Creative Tourism Santa Fe,New Mexico,USA October 25-27,2006**.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)
- ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)
เรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรี
เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมไทย-จีน ที่บ่งชี้ถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นเชิงประจักษ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผู้ให้ข้อมูล/ผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....
 อาชีพ/ตำแหน่ง.....
 ที่อยู่.....

 วันที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ความเป็นมาด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมจีน ในย่านฝั่งธนบุรี มีที่มาอย่างไร

.....

2. วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี (ความเชื่อ ประเพณี) มีอะไรบ้าง และสามารถนำมาเป็นสิ่งที่ดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยวได้อย่างไร

.....

3. ศิลปะการแสดง การละเล่น วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี มีอะไรบ้าง และสามารถนำมาเป็นสิ่งที่ดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยวได้อย่างไร

.....

4. ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี มีอะไรบ้าง และสามารถนำมาเป็นสิ่งที่ดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยวได้อย่างไร

.....

.....

.....

5. สินค้า อาหาร วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี มีอะไรบ้าง และสามารถนำมาเป็นสิ่งที่ดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยวได้อย่างไร

.....

.....

.....

6. แหล่งท่องเที่ยวใดในเขตคลองสาน เขตธนบุรี ที่มีอัตลักษณ์อันโดดเด่นด้านวัฒนธรรมไทย-จีน และสามารถใช้เป็นพื้นที่ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

.....

.....

.....

7. ข้อเสนอแนะ อื่น ๆ

.....

.....

.....

ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
เรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรี
เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง

แบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้ ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี ที่นำมาเป็นจุดเน้นสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีรายละเอียดประเด็นการสนทนา ดังนี้

แนวทางสนทนากลุ่ม

1. ย่านฝั่งธนบุรี (เขตธนบุรีและเขตคลองสาน) มีอะไรบ้าง ที่แสดงถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน

.....

.....

.....

.....

2. องค์ความรู้ทางภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี (เขตธนบุรี เขตคลองสาน) มีการสืบทอดองค์ความรู้ในรูปแบบใด และมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. พื้นที่ (ชุมชนวัดทองธรรมชาติ ชุมชนกุฎีจีน ชุมชนวัดกัลยาณ์ ชุมชนศาลเจ้ากวนอู ชุมชนวัดอินทาราม ชุมชนตลาดพลู อื่นๆ) มีสินค้าทางวัฒนธรรมที่สำคัญอะไรบ้าง และมีที่มาที่ไปอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. สถานที่ หรือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ไใด สามารถพัฒนาศักยภาพให้เป็นจุดดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยว

.....

.....

5. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และภาครัฐ (เขตธนบุรี เขตคลองสาน) เป็นอย่างไร และชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ที่ใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

.....

.....

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

การถอดบทเรียนจากกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ทั้ง 4 ด้าน

การถอดบทเรียนจากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) เรื่อง กุ๋ยขี้ไก่ ตลาดพลู

ผู้คนที่อาศัยอยู่ที่ตลาดพลูมีวิถีชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงความกับ การค้าขาย กุ๋ยขี้ไก่ ตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ตายาย จนมาถึงรุ่นลูก รุ่นหลาน จากการสัมภาษณ์เพื่อจัดการองค์ความรู้ (KM) สามารถรวบรวมเป็นประเด็นความรู้ได้ ดังนี้

ประเด็นเรื่องประสบการณ์

ผู้คนที่มีความรู้ชีวิตเกี่ยวข้องกับการค้าขายขมก๊วยขี้ไก่ตลาดพลู มาจากประสบการณ์ด้านต่างๆ ตั้งแต่อดีต ถึงกำเนิดมาจากชาวจีนแต่จิวที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย จนถึงปัจจุบันที่สามารถจำแนกตามรูปแบบของการมีประสบการณ์ได้ดังนี้

- ประสบการณ์ดั้งเดิมของผู้คนที่มิถิฐานอาศัยอยู่ในย่านตลาดพลูตั้งแต่ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย

ผู้คนที่ค้าขายขมก๊วยขี้ไ้ตั้งแต่รุ่น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ผู้คนกลุ่มนี้ก็จะเติบโตมาในย่านตลาดพลู จะรู้จักความเป็นมา เป็นไปของเรื่องราวในอดีตของสิ่งแวดล้อมที่เห็นขมก๊วยขี้ไ้ที่มีอยู่ในย่านตลาดพลูมาอย่างยาวนาน จะมีความคุ้นเคยด้วยประสบการณ์ดั้งเดิมจนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตตนเอง และยังคงอนุรักษ์การผลิตก๊วยขี้ไ้เพื่อค้าขาย ให้รักษา ต่อยอด ส่งต่อรุ่นลูก หลานต่อไป

- ประสบการณ์ที่โยกย้ายมาจากจังหวัดต่างๆ ตั้งแต่เด็กๆ เพื่อมาเป็นลูกจ้างผลิตขมก๊วยขี้ไ้

ผู้คนบางกลุ่มโยกย้ายมาจากจังหวัดต่างๆ เพื่อมาหางานทำในบริเวณตลาดพลู แต่มาใช้ชีวิตด้วยการเป็นลูกจ้างผลิตขมก๊วยขี้ไ้ตามแหล่งผลิตขนาดใหญ่ มาตั้งแต่วัยเด็ก และยังคงทำงานต่อมาจนถึงปัจจุบัน ได้รับประสบการณ์ และเรียนรู้จากการลงมือทำ และการถ่ายทอดจากเจ้าของแหล่งผลิตขมก๊วยขี้ไ้ เพื่อนำไปประกอบอาชีพของตนเองต่อไปในอนาคต กลุ่มคนเหล่านี้จึงมีความผูกพันจากประสบการณ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีความรักในการผลิตขมก๊วยขี้ไ้ ด้วยความผูกพันของนายจ้างที่ถ่ายทอดให้ด้วยความเอื้อทร จึงมีการแยกตัวออกมาจากการเป็นลูกจ้างมาทำกิจการการค้าขายก๊วยขี้ไ้เป็นกิจการของตนเอง

- ประสบการณ์การโยกย้ายมาจากบริเวณใกล้เคียงตลาดพลู

กลุ่มผู้คนที่อีกกลุ่มหนึ่งนั้นได้โยกย้ายมาจากบริเวณใกล้เคียงย่านตลาดพลู ซึ่งคนกลุ่มนี้ก็มี ความคุ้นเคยกับเรื่องราวของขมก๊วยขี้ไ้มาตั้งแต่รุ่น พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย เช่นเดียวกัน แต่ไม่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณตลาดพลู แต่เริ่มจากการเป็นผู้ซื้อขมก๊วยขี้ไ้เพื่อรับประทานเอง แต่ทำอาหารประเภทอื่นจำหน่าย ต่อมาจึงมีแนวคิดในตนเองว่ามีความรู้ด้านการทำอาหาร และการประดิดประดอยอาหารให้มีหน้าตาสวยงาม จึงได้เริ่มโยกย้ายมาค้าขายขมก๊วยขี้ไ้ย่านตลาดพลูและได้รับการตอบรับอย่างดี จึงผลิตก๊วยขี้ไ้ขายอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

- ประสบการณ์การโยกย้ายมาจากจังหวัดต่างๆ เพื่อมาเป็นลูกจ้างขายขนมก๊วยช่าย

ผู้คนกลุ่มนี้โยกย้ายมาจากจังหวัดต่าง ๆ เพื่อมาเป็นลูกจ้างตามแหล่งผลิตขนมก๊วยช่าย แต่มีใจรักที่จะเป็นผู้ขายขนมก๊วยช่ายมากกว่าที่จะเป็นผู้ลงมือผลิต จึงมารับจ้างเป็นผู้ขายขนมก๊วยช่าย แต่เนื่องด้วยเป็นผู้ขายมานาน คนกลุ่มนี้จึงมีความรัก ผูกพันในอาชีพการขายก๊วยช่ายเสมือนเป็นเจ้าของกิจการนั้นเสียเอง การค้าขายก๊วยช่ายจึงสามารถเรียกลูกค้าจากสถานที่ต่างๆ ให้มาลิ้มลองความอร่อยของขนมก๊วยช่ายมาอย่างยาวนาน

ประเด็นเรื่องการผลิตขนมก๊วยช่าย

การผลิตก๊วยช่ายย่านตลาดพลูมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานในเรื่องของความอร่อย แบ่งบางนัม น้ำจิ้มรสเด็ด ดังนั้นจึงรวบรวมประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านการผลิตขนมก๊วยช่ายในแง่มุมต่างดังนี้

- การผลิตก๊วยช่ายแบบดั้งเดิม

การผลิตก๊วยช่ายแบบดั้งเดิม เป็นขนมก๊วยช่ายที่ผลิตตามต้นฉบับจากรุ่นพ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย ผลิตด้วยแป้งมันผสมกับแป้งข้าวเจ้า โดยนำเอาข้าวสารมาแช่แล้วมาโม่เป็นแป้งอีกทีหนึ่ง แล้วนำมาทวนพอกจนเสร็จก็ต้องมานวด นวดเสร็จก็ต้องมาปั้น ซึ่งจะปั้นแป้งเป็นทรงกลมขนาดเท่าอุ้งมือ มีไส้ผักก๊วยช่ายเท่านั้น แล้วจึงนำไปนึ่งในลังถึง กรรมวิธีการผลิตในอดีตนั้นใช้มือขนาดแป้ง ปั้นแป้งด้วยตนเอง ไม่มีการใช้เครื่องจักรใดๆ ทั้งสิ้น และไม่มีการใช้แป้งสำเร็จรูปด้วยเช่นกัน

- การผลิตก๊วยช่ายที่พัฒนาเพื่อรองรับความพอใจของลูกค้า

ขนาดของขนมก๊วยช่าย มีการพัฒนาจากการปั้นด้วยแป้งเหมือนขนมก๊วยช่ายแบบดั้งเดิม แต่จะมีไส้เพิ่มเติมที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ไส้เผือก หน่อไม้ มันแกว ไส้หมูทรงเครื่อง จะใช้หมูสับ ข้าวโพด เผือก เห็ดหอม แครอท ปูรกรสใส่ซีอิ๊วขาวเล็กน้อย รวมทั้งพัฒนารูปแบบให้มีขนาดเล็ก แบบพอดีคำ และประยุกต์จากขนมก๊วยช่ายแบบดั้งเดิมมาใช้แป้งที่ทำขนมข้าวเกรียบปากหม้อ เพื่อรองรับกลุ่มลูกค้าที่สนใจต้องการลิ้มลองความแปลกใหม่ของขนมก๊วยช่าย อีกทั้งกลุ่มลูกค้าบางกลุ่มต้องการมีส่วนร่วมในการหยอดข้าวเกรียบปากหม้อ ซึ่งมีไส้ของขนมก๊วยช่าย ก็จะสามารถลงมือผลิตเองอย่างง่าย ๆ เพื่อให้มีประสบการณ์ในการผลิตก๊วยช่าย

- น้ำจิ้มที่มีรสชาติแตกต่างกันตามความพอใจของลูกค้า

น้ำจิ้มขนมก๊วยช่ายเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในความอร่อยของการรับประทานขนมก๊วยช่าย ดังนั้นน้ำจิ้มของแต่ละร้านจึงมีรสชาติแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับลูกค้าชอบรสชาติแบบไหน เช่นน้ำจิ้มบางร้านจะมีรสชาติดหวาน เผ็ดจัดจ้าน บางร้านจะมีรสชาติดัดน้อย เปรี้ยวนำ บางร้านจะมีรสชาติดเปรี้ยว หวาน เค็ม และไม่เผ็ด เด็กสามารถรับประทานได้ รสชาติของน้ำจิ้มที่หลากหลายทำให้

ลูกค้ามีทางเลือกที่จะซื้อขนมก๊วยช่ายร้านที่มีรสชาติของน้ำจิ้มถูกใจตนเองการบรรจุ packaging เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การบรรจุ packaging ในรูปแบบต่างๆ จากอดีตที่ใช้ใบตอง ก็เปลี่ยนแปลงมีการใช้โฟมบรรจุขนมก๊วยช่าย บางร้านมีการใช้กล่องพลาสติกใส และกล่องพลาสติกชนิดมีฝาปิดมิดชิด ถุงพลาสติกมีการ สกรีนชื่อร้านและเบอร์โทรศัพท์ที่ข้างถุงเพื่อบอกที่อยู่ของร้าน ในปัจจุบันมีการตื่นตัวในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ร้านก๊วยช่ายที่สืบทอดการขายมาสู่รุ่นลูก หลานจึงนำภาชนะที่สามารถย่อยสลายมาใช้ในการบรรจุ มุมมองของการรักษาสิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นแรงจูงใจให้ส่งเสริมการขายขนมก๊วยช่ายมากยิ่งขึ้น

ประเด็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การตลาด

การตลาดเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่งผลต่อการขายขนมก๊วยช่ายในตลาดพลู ทำให้มีคนที่รู้จักขนมก๊วยช่ายตลาดพลูเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ซึ่งในปัจจุบันมีรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์จากปากต่อปาก โดยลูกค้าช่วยเผยแพร่ถึงความอร่อยและการบริการ อ้อยาศัยไมตรีของแม่ค้าขนมก๊วยช่ายตลาดพลู
2. สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ในรูปของรายการ GMM Grammy, รายการกระจกกหักด้าน และใน YouTube
3. ใบปลิว แผ่นพับ ที่ร้านค้าต่างๆ จัดทำเพื่อให้ลูกค้า ได้รู้ว่ามีไส้ขนมก๊วยช่ายประเภทใดบ้าง แผน ที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของร้านอย่างชัดเจน
4. นามบัตร ร้านขนมก๊วยช่ายทุกร้านจะจัดทำชื่อร้าน ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ เพื่อสะดวกในการติดต่อ และส่งจองสินค้าล่วงหน้าหากต้องการสั่งซื้อในปริมาณมาก

ประเด็นระยะเวลาการขาย

ระยะเวลาของการขายก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้ขนมก๊วยช่ายสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างดีเพราะลูกค้าสามารถมาซื้อขนมก๊วยช่ายได้ตลอดเวลาตามเวลาที่ร้านกำหนดไว้ดังนี้

1. ร้านอาม่าเง็ก ร้านอรณัฐ ร้านอาม่าเกี้ย เวลา 8.00 -12.00 น.
2. ร้านไอ้หนูผมยาว 12.00 – 13.00 น.
3. ร้านเก็บตก ร้านคุณบ๋ม ร้านก๊วยช่ายตลาดพลู ร้านอาอู๋ 8.00 -16.00 น.

ประโยชน์ที่ได้รับจากการขายขนมก๊วยช่ายก่อให้เกิดความพอใจทั้งผู้ซื้อและผู้ขายต่อการขายขนม ผสมวัฒนธรรมที่สืบทอดจากรุ่นปู่ย่า ตายายสู่รุ่นลูก และรุ่นหลาน ผู้ขายมีความภาคภูมิใจที่ขายอาหารที่เรื่องราวสืบทอดกันยาวนาน และยังคงต้องการสืบทอดการขายขนมก๊วยช่ายให้ยั่งยืนตลอดไป ผู้ซื้อมีความสุขที่ได้รับประทานของอร่อยที่มีตำนานเรื่องเล่าและการได้รับอ้อยาศัยไมตรีที่บริการลูกค้าอย่างดี ด้วยรอยยิ้มและการพูดจาที่สุภาพ ส่งผลให้การค้าขายขนมก๊วยช่ายยังเป็นທີ່เลื่องลือถึงความอร่อย และ

การบริการที่ดี ในอนาคตการค้าขายขนมกุยช่ายที่ใช้ภาชนะที่ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกร้านโดยพร้อมเพรียงกันจะส่งเสริมภาพลักษณ์ของการขายขนมกุยช่ายของคนยุคใหม่ที่บริโภคโดยคนรุ่นใหม่จะทำให้โฉมหน้าของการค้าขายกุยช่ายเปลี่ยนไป รวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ที่สามารถประชาสัมพันธ์ได้ทุกร้านอย่างทั่วถึง เช่น facebook fanpage จะเปลี่ยนภาพลักษณ์ของกุยช่ายในตำนานให้โดดเด่นและยังคงโด่งดังได้อย่างยั่งยืน

การถอดบทเรียนจากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) คณะสิงโตในย่านธนบุรี

ประเด็น ความเป็นมาของคณะ

ผู้หลักผู้ใหญ่ในชุมชนและคณะสิงโตได้เห็นว่ามียุคเด็กที่มั่วสุมยาเสพติดและกลุ่มเด็กติดเกมอยู่ในชุมชนจำนวนหนึ่งโดยทางผู้ใหญ่มองว่าจำทำอย่างไรให้เด็กกลุ่มนี้หลุดพ้นจากวงจรยาเสพติด จึงได้นำเด็กกลุ่มนี้มาฝึกซ้อมกับคณะสิงโต เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์พร้อมทั้งได้ออกกำลังกายและมีรายได้เสริมโดยดำเนินการในลักษณะนี้มาไม่ต่ำกว่า 10 ปีแล้ว โดยในปัจจุบันกลุ่มเด็กที่ได้รับการฝึกฝนให้มีโอกาสได้แสดงในคณะสิงโตมีการถ่ายทอดให้กับเด็กรุ่นใหม่ที่เข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ของคณะสิงโต เด็กบางกลุ่มที่เป็นนักแสดงถูกคัดเลือกมาจากโรงเรียนต่าง ๆ ในย่านตลาดพลู

เดิมคณะสิงโตมีไม่กี่คณะนักแสดงคณะสิงโตส่วนใหญ่แตกและแยกตัวออกมาเป็นคณะของตัวเองซึ่งบางคณะมีจำนวนนักแสดงไม่มากบางคณะมีนักแสดงมากกว่า 50 คน บางคณะมีจุดเน้นที่ใช้เด็กตัวเล็กเซดหัวสิงโตและสวมหัวแป๊ะอี๋ คณะสิงโตในอดีตเมื่อประมาณ 50 ปีก่อน จะเน้นการเซดสิงโตแบบสวยงามตามโบราณโดยมีการต่อตัวเพียง 2 ชั้น แต่ละคณะจะมีกลยุทธ์ในการแสดงที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความแข็งแรงของผู้แสดงและจำนวนนักแสดง

ประเด็น รูปแบบการแสดงของคณะสิงโต สิงโตพื้นสิงโตดอกเหมย,

สิงโตต่อตัวและซ้อมการแสดง

พื้นฐานของคณะสิงโตที่จัดแสดงเมื่อแรกเริ่มจะมีการต่อตัว 2 ชั้น 3 ชั้น และสูงสุดแค่ 4 ชั้น สมัยก่อนคณะสิงโตยังไม่มีการแสดงสิงโตดอกเหมย ส่วนใหญ่การแสดงสิงโตจะเป็นการแสดงสิงโตพื้นในส่วนของการแสดงสิงโตของคณะวัดทองนพคุณ เป็นสิงโตประเภทต่อตัวโดยมีการต่อตัวสูงถึง 9 ชั้น มีชื่อเรียกว่า สิงโตต่อตัวหอดูดาว 9 ชั้น หากคณะสิงโตได้มีโอกาสมาประชันกันก็จะแสดงถึงกลยุทธ์ในการแสดงของคณะตนออกมาวดกัน สมัยก่อนจะมีการปิดถนนตรงบริเวณถนนลาดหญ้าซึ่งเป็นพื้นที่ที่คณะสิงโตมาประกวดประชันกันเพื่อแสดงความสามารถในการแสดงของแต่ละคณะ

ในปัจจุบันคณะสิงโตจะมีการทำการแสดงเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สิงโตพื้น สิงโตต่อตัว สิงโตดอกเหมยหรือสิงโตเสาดอกเหมย โดยสิงโตดอกเหมยเพิ่งเข้ามาทีหลัง สำหรับการแสดงสิงโตพื้นเป็น

การแสดงพื้นฐานที่ทุกคนต้องฝึกเหมือนกัน สำหรับสิ่งโตต่อตัวในอดีตคณะสิ่งโตที่มีความสามารถด้านการต่อตัวจะมีไม่กี่คณะเช่น คณะเจ้าพ่อเขาคอก คณะเจ้าพ่อธงชัย คณะแจกันหยก สำหรับสิ่งโตดอกเหมยเป็นรูปแบบการแสดงที่เข้ามาภายหลังและเป็นรูปแบบการแสดงที่มีค่าใช้จ่ายสูงต้องอุปกรณ์เยอะและการฝึกฝนต้องมีเวลามากพอสมควรและในระหว่างการฝึกซ้อมมีโอการในการบาดเจ็บระหว่างการฝึกซ้อมได้ ผู้แสดงจึงต้องมีความอดทนและขยันฝึกซ้อมพร้อมทั้งมีระเบียบวินัยในการซ้อมและการแสดง เพราะสิ่งโตดอกเหมยจะเป็นการแสดงถึงความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล การแสดงสิ่งโตดอกเหมยเป็นการแสดงถึงลีลาและความสามารถในการแสดงของคณะนั้น ๆ และเป็นที่ให้ความสนใจกับผู้ชมและผู้ว่าจ้างที่ว่าจ้างไปทำการแสดง และสิ่งโตดอกเหมยต้องมีการซ้อมล่วงหน้าก่อนการแสดงอย่างน้อย 1 เดือน เพื่อเป็นการวอร์มและเตรียมพร้อมร่างกายให้แก่ผู้แสดง ซึ่งผู้แสดงก็คือเด็กในชุมชน สำหรับสถานที่ฝึกซ้อมจะใช้บริเวณชุมชน หน้าบ้าน หรือลานวัด ปัญหาในสถานที่ของการฝึกซ้อม กรณีที่เป็นการซ้อมสิ่งโตดอกเหมยคือเรื่องอุปกรณ์เสาดอกเหมยที่ค่อนข้างเยอะไม่มีพื้นที่ให้เก็บโดยทางภาครัฐก็ไม่ได้จัดสถานที่ที่เหมาะสมกับการฝึกซ้อมสิ่งโตดอกเหมย ทั้ง ๆ ที่มีคณะสิ่งโตหลายคณะ

ประเด็น รูปแบบการแสดงของคณะสิ่งโตในต่างประเทศ

คณะสิ่งโตส่วนใหญ่ในประเทศไทย ในส่วนของคณะสิ่งโตย่านตลาดพลูเรามีรูปแบบการแสดงแบบฉบับไทย ๆ แต่ทางคณะสิ่งโตก็ได้มีการศึกษารูปแบบการแสดงของคณะสิ่งโตจากต่างประเทศโดยศึกษาจากกฎการเล่นและกฎการตัดสินในการแสดงซึ่งมีไม่กี่คณะที่จะเล่นตามแบบการแสดงของต่างประเทศทั้งหมดเพราะแต่ละคณะจะมีเอกลักษณ์และรูปแบบการแสดงของตนเองอยู่แล้ว แต่มีคณะหลงเทียนไทยแลนด์ที่มีรูปแบบการแสดงประยุกต์แบบไทยกับต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น การแสดงสิ่งโตดอกเหมยเป็นการแสดงที่เพิ่งเข้ามาในประเทศไทยประมาณ 20 ปี เดิมมีการแสดงในประเทศจีนและต่อมาปรากฏการแสดงที่ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ ซึ่งมีคณะสิ่งโตในประเทศไทยจำนวนหนึ่งเริ่มสนใจที่จะปรับรูปแบบการแสดงสิ่งโตให้เป็นสากลมากยิ่งขึ้น ในบางครั้งการแสดงที่มีลักษณะรูปแบบการแสดงแบบต่างประเทศจะตรงตามความต้องการของผู้ว่าจ้างด้วยเช่นกัน

ประเด็น กลุ่มผู้จ้างงานและการจัดการแสดงในงานต่าง ๆ

คณะสิ่งโตพยายามอนุรักษ์รูปแบบการแสดงแบบดั้งเดิมร่วมกับรูปแบบการแสดงแบบต่างประเทศเนื่องจากผู้ว่าจ้างที่จะจ้างคณะสิ่งโตไปแสดง ต้องการให้คณะสิ่งโตแสดงได้ทั้งแบบอนุรักษ์และแสดงแบบที่เป็นสากลโดยผู้ว่าจ้างส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทห้างร้านต่าง ๆ นอกจากนี้ในงานประจำปีของวัดต่าง ๆ ก็เป็นผู้ว่าจ้างการแสดง สำหรับการว่าจ้างนั้นจะมีผู้มาติดต่อว่าจ้างการแสดงกับคณะสิ่งโตโดยตรง โดยทางคณะสิ่งโตจะมีการสอบถามว่าให้ไปแสดงในงานมงคลประเพณีไหนและเจ้าภาพผู้ว่าจ้างการแสดงต้องการให้คณะสิ่งโตแสดงแบบใด สำหรับราคาของการว่าจ้างในการแสดงขึ้นอยู่กับ

จำนวนคนและอุปกรณ์ที่นำมาใช้กับการแสดงครั้งนั้น ๆ ซึ่งในบางคณะที่เป็นคณะขนาดเล็กราคาเพียง 3,000 บาทต่อครั้งก็ไปทำการแสดงให้ แต่ในบางคณะราคาสูงถึง 40,000 บาท ต่อการแสดง 1 ครั้ง โดยภาพรวมทุกคณะจะยอมในเรื่องของราคาค่าแสดงคือ งานที่จัดแสดงให้กับวัด หรือวัดเป็นเจ้าภาพในการว่าจ้าง สำหรับบางคณะที่เป็นคณะสิงโตขนาดเล็กเมื่อได้รับการว่าจ้างให้แสดงจะมีปัญหาในเรื่องของจำนวนของนักแสดงจึงมีการยืมตัวนักแสดงจากคณะสิงโตอื่นเพื่อให้เพียงพอต่อการแสดงในครั้งนั้น การว่าจ้างและการรับงานในปัจจุบันจะมีการรับงานผ่านสื่อสารสนเทศเช่น ในเฟซบุ๊ก

ประเด็น กลุ่มผู้ชมการแสดง

กลุ่มผู้ชมการแสดงคณะสิงโตในปัจจุบันมีทุกเพศทุกวัยซึ่งการติดตามชมของผู้ชมขึ้นอยู่กับความชอบของลีลาของคณะต่าง ๆ โดยผู้ชมมีการติดตามการแสดงผ่านโซเชียลมีเดีย และมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มแฟนคลับของแต่ละคณะ ซึ่งในบางครั้งกลุ่มผู้ชมการแสดงก็มาจากผู้ว่าจ้างที่ว่าจ้างให้คณะสิงโตไปแสดง

กลุ่มผู้ชมการแสดงถ้าการแสดงนั้นเป็นตรงกับวันธรรมดา กลุ่มผู้ชมการแสดงจะมีจำนวนน้อย หากเป็นในวันหยุด กลุ่มผู้ชมการแสดงจะมีเป็นจำนวนมาก ในอดีตการแสดงของคณะปรีะกาและคณะวังแดง จะเป็นที่นิยมชมชอบของผู้ชมและมีผู้ชมการแสดงของคณะดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

ประเด็น การเข้ามาสู่การเป็นสมาชิกของคณะสิงโต

คณะสิงโตจะมีการคัดกรอง บางคณะคัดกรองจากคนในครอบครัวและเครือญาติ บางคณะคัดกรองจากคนในชุมชน บางคณะคัดกรองจากนักเรียนในโรงเรียน ส่วนใหญ่เด็กในคณะจะเป็นนักเรียนจึงมีความเป็นห่วงในเรื่องความอันตราย เด็กส่วนมากที่มาเล่นในการแสดงสิงโตเพราะว่าใจรัก และในการแสดงเน้นเรื่องของความเป็นสากลที่คำนึงถึงความปลอดภัยนอกเหนือจากการแสดงให้เกิดความสวยงาม

ในคณะสิงโตฝั่งธนบุรีจะเป็นการเล่นแบบสิงโตดั้งเดิม สิงโตพื้นโบราณหรือสิงโตอวยพร แต่คณะหลงเทียนจะเป็นการเล่นแบบแนวสากลตามที่รูปแบบในต่างประเทศ ช่วยยกระดับภาพลักษณ์ของการคณะสิงโตในประเทศไทย

ประเด็น ความภูมิใจและอนาคตของคณะสิงโต

คณะสิงโตเราได้ทำให้เด็กกลุ่มหนึ่งที่ไม่มีเป้าหมายในชีวิตไม่รู้ว่าจะอนาคตอยากทำอะไร วันหนึ่งเขาเริ่มมีเป้าหมายในชีวิต มีบุคลิกที่ดีขึ้น มีความเป็นผู้นำมากขึ้น เด็กบางคนไม่มีโอกาสที่จะหารายได้พิเศษด้วยตนเอง เราทำให้เขามีรายได้ได้ เด็กบางคนไม่มีโอกาสได้ไปต่างประเทศแต่เราสามารถทำให้เขาได้ไปได้ และเป็นการสร้างให้เด็กมีความรับผิดชอบและมีความเป็นระเบียบวินัย อีกทั้งเป็นการนำ

ศักยภาพในตัวของเด็กออกมา ซึ่งทางคณะสิงโตมีความสุขที่ได้สร้างเด็กกลุ่มนี้ขึ้นมา เพราะจากกิจกรรมของคณะสิงโต เด็กได้ออกกำลังกายและทำให้เด็กห่างไกลจากยาเสพติด ผู้หลักผู้ใหญ่ในคณะสิงโตจึงมีภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการดึงเด็กออกมาจากวงจรของยาเสพติด เด็กในชุมชนเมื่อเวลามีปัญหา ก็จะยังสามารถคุยกันได้ เพราะผู้ใหญ่ของคณะที่ดูแลเด็กจะรู้จักกันและสามารถดูแลได้ทั่วถึง

เด็กรุ่นใหม่มีความสามารถที่จะสืบทอดคณะสิงโตต่อไปได้ ให้เป็นที่รู้จักในต่างจังหวัดเพราะเด็กรุ่นใหม่ได้พัฒนาและชอบการเรียนรู้ หากเด็ก(นักแสดง) คนไหนอยากได้ราคาค่าตัวเยอะก็ต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สำหรับในเรื่องของสถานที่ที่ใช้ฝึกซ้อมอยากให้มีการสร้างออกมาแล้วมีการลงทะเบียนในการเข้าใช้สถานที่

ในวงการของคณะสิงโตปัจจุบันมีภาพลักษณ์สิงโตเปลี่ยนไป เพราะการแสดงสิงโตได้ถูกบรรจุในกีฬาสากลและกีฬาแห่งชาติ สาเหตุที่สิงโตหน่วยบรรจุอยู่ในกีฬาเพราะรูปแบบการสิงโตจัดเป็นกีฬาประเภทวูซู ซึ่งในปีหน้าจะเป็นครั้งแรกที่การแสดงสิงโตจะอยู่ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย ถือเป็นข้อดีของคณะสิงโต เพราะนักแสดงที่เป็นกลุ่มเยาวชนจะมีช่องทางในการแสดงความสามารถและศักยภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น

การถอดบทเรียนจากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) ศาลเจ้ากวนอู

ประเด็น ความเป็นมา

ศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้มีประวัติความเป็นมายาวนานไม่น้อยกว่า 200 ปี ในอดีตศาลเจ้ามีลักษณะที่ใกล้เคียงกับปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันศาลเจ้าได้มีการต่อเติมบางส่วนเพิ่มขึ้นมา ในอดีตข้าง ๆ ศาลเจ้าจะมีบ้านเรือนอาศัยอยู่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้เป็นลักษณะห้องแถวโดยเป็นไม้สัก มีทั้งแบบ 1 ชั้นและ 2 ชั้น ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับศาลเจ้าส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ที่บรรพบุรุษเคยอพยพเข้ามาและมาสร้างบ้านเรือนอาศัยข้าง ๆ ศาลเจ้า โดยในอดีตชุมชนรอบศาลเจ้ากวนอู คลองสานแห่งนี้ถือเป็นชุมชนชาวจีนที่มีขนาดใหญ่ เกิดขึ้นก่อนชุมชนชาวจีนในย่านท่าดินแดงและย่านวงเวียนใหญ่

ประเด็น ความเชื่อประเพณีและพิธีกรรม

ในอดีตศาลเจ้ากวนอู คลองสานแห่งนี้มีการแสดงจ๊วเป็นประจำและในอดีตมีโรงจ๊ว แต่ในปัจจุบันไม่มีโรงจ๊วไม่มีการแสดงจ๊วอีกแล้ว ชุมชนโดยรอบศาลเจ้ามักจะนำไก่มาไหว้ที่ศาลเจ้าอยู่เป็นประจำ ศาลเจ้าแห่งนี้ใน 1 ปี จะมีงานสำคัญทั้งหมด 4 งาน โดยยึดตามปฏิทินของจีนซึ่งมีงาน ดังนี้

1. งานวันเชียว จัดในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ของในแต่ละปี
2. งานวันเกิดเทพเจ้ากวนอู จัดในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปีในงานวันเกิดเทพเจ้ากวนอูจะมีประเพณีลุยไฟ

3. งานทิ้งกระจาดหรือซิกโก จัดในช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปีเป็นงานที่ในอดีตมีผู้มาเข้าร่วมในงานมากถึง 2,000 คน ซึ่งมีการโปรยตัวให้ทานกับชาวบ้าน โดยมีชาวบ้านมารอรับตัวจำนวนมากใน 1 ปีจะมีการดำเนินพิธีนี้เพียงแค่ครั้งเดียว โดยมีผู้ใจบุญนำข้าวสารอาหารแห้งมาแจก โดยทางศาลเจ้าจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านที่มีจิตศรัทธาจะบริจาคอาหารและสิ่งของให้นำอาหารและสิ่งของมาไว้ที่หน้าบ้านและทางศาลเจ้าจะนำรถกระบะไปขนของที่ชาวบ้านจะบริจาคมานำมาไว้ที่ศาลเจ้าเพื่อเตรียมแจกจ่ายให้กับผู้ที่เข้าร่วมในพิธี
4. งานวันขอบคุณเทพเจ้า จัดในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ศาลเจ้ากวนอู คลองสานเคยมีพิธีเข้าทรงซึ่งในปัจจุบันยกเลิกพิธีดังกล่าวแล้ว

ประเด็น คนในชุมชนกับศาลเจ้ากวนอู,ความผูกพันความศรัทธา

ผู้คนในชุมชนโดยรอบศาลเจ้ากวนอู คลองสานจะมีส่วนร่วมในการจัดเทศกาลต่าง ๆ เมื่อถึงหน้าเทศกาลคนในชุมชนก็จะนำผลไม้มากราบไหว้ นอกจากนี้ทางศาลเจ้าจะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของชุมชน และติดป้ายประกาศตามบอร์ดต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ให้ชาวชุมชนรับทราบ ซึ่งทุกเทศกาลที่จัดขึ้น ณ ศาลเจ้ากวนอู คลองสานจะจัดขึ้นตามปฏิทินจีน โดยมีกรรมการชุมชนเป็นผู้ดูแลในเรื่องนี้ สำหรับบุคคลภายนอกที่เข้ามา ณ ศาลเจ้ากวนอู คลองสานถ้าเข้ามาในรูปแบบของการไหว้เคารพส่วนใหญ่นิยมมาทางรถ ยกเว้นถ้ามาในรูปแบบของนักท่องเที่ยวทั้งทางรถและทางเรือจะมีไกด์มาติดต่อทางศาลเจ้าและทางศาลเจ้าจะมีการจัดเตรียมรูป และของไหว้พร้อมทั้งวิธีการไหว้ให้กับนักท่องเที่ยว

สำหรับคนในชุมชนโดยรอบศาลเจ้ากวนอู คลองสานมองว่าศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้เป็นที่ยึดถือศรัทธาและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในชุมชน ความศรัทธามาจากรุ่นสู่รุ่นและความศรัทธามาจากการขอและบนบานศาลกล่าวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วประสบความสำเร็จกับสิ่งที่ขอ และความศรัทธาที่เกิดจากผู้คนนอกชุมชนศาลเจ้ากวนอู ได้เข้ามากราบไหว้ ซึ่งมีทั้งเจ้านายในพระราชวงศ์บางพระองค์ นักการเมือง และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ได้เข้ามากราบไหว้สักการะขอพร และศรัทธาจากปวงประชาราษฎร์จากการอุปการะ การเข้าประทับทรง

ในปัจจุบันความเจริญต่าง ๆ เข้ามาถึงชุมชนโดยรอบเจ้า จึงทำให้มีผู้คนภายนอกเข้ามากราบไหว้มากขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชนเข้ามาช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของศาลเจ้า ทำให้ชุมชนมีความสามัคคีและเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง

ประเด็น การบริหารการจัดการศาลเจ้า

ศาลเจ้าพ่อกวนอู คลองสานจะมีคณะกรรมการหลักของศาลเจ้าอยู่ 2 ท่าน คือผู้จัดการศาลเจ้า และผู้ตรวจการค้อยดูและศาลเจ้า โดยจะมีผู้ได้บังคับบัญชาอีก 2 คน ซึ่งเป็นคนในชุมชนที่จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการศาลเจ้า ซึ่งคณะกรรมการศาลเจ้านี้จะมีกระบวนการคัดเลือกจากการใส่รายชื่อของสมาชิกในชุมชนและจับฉลากรายชื่อขึ้นมาว่าได้เป็นใครบ้าง และนำรายชื่อเหล่านี้โยนไม้เสี่ยงทาย(เซ่ง ปวย) โดยการเสี่ยงทายจะโยนเพียง 1 ครั้ง โดยไม้ที่เสี่ยงทายจะต้องออกในลักษณะหงายคว่ำ ถ้าออกเป็นลักษณะนี้ผู้นั้นถือว่าได้รับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการศาลเจ้า กระบวนการลักษณะนี้ทำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยกรรมการทั้งหมดจะมี 12 คนถือว่าเป็นผู้บริหารศาลเจ้าและกิจกรรม และประเพณีต่างๆของศาลเจ้าด้วย

ประเด็น การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

สำหรับเด็กรุ่นใหม่คือรุ่นลูกรุ่นหลานอาจไม่ค่อยสนใจมากเท่ารุ่นกลุ่มคนอายุตั้งแต่ 40 ปี ขึ้นไป ส่วนใหญ่เด็กยุคใหม่ที่เข้ามาในศาลเจ้าจะตามคุณพ่อคุณแม่หรืออาภามา ในอดีตมีการเข้าทรงซึ่งการเข้าทรงถือเป็นการแสดงอภินิหารหรือความศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้มีการแสดงถึงอภินิหารคือมีการนำอัฐิ(ผ้ายันต์) มารักษาอาการของคนที่ถูกผีเข้าโดยการให้อาบน้ำที่มีอัฐิอยู่ในน้ำซึ่งทำให้อาการผีเข้าหายในทันที ซึ่งในปัจจุบันประเพณีลักษณะนี้ทางศาลเจ้าไม่จัดให้มีขึ้นอีกแล้ว

ในปัจจุบันศาลเจ้าได้รับการพัฒนาให้เจริญมากยิ่งขึ้นเนื่องด้วยคนในชุมชนรอบบริเวณศาลเจ้ามีความศรัทธาและพร้อมที่จะเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ในศาลเจ้า

การถอดบทเรียนจากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) ล้ง 1919

ประเด็น ที่มาและการเปลี่ยนแปลงใน ล้ง 1919

การเปลี่ยนแปลงของสถานที่บ้านล้ง1919 มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมในส่วนของประวัติศาสตร์ของสถานที่แห่งนี้เดิมทีคือท่าเรือกลไฟ (ฮวย จุ่ง ล้ง) ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 โดยตระกูลพิศาลบุตร ภายหลังการเข้ามามีบทบาทของการท่าเรือแห่งประเทศไทย ทำให้ท่าเรือ ฮวย จุ่ง ล้ง ลดบทบาทลง ในเวลาต่อมาจึงเป็นสถานที่พักอาศัยโดยมีชาวบ้านที่เคยทำงานใน ฮวย จุ่ง ล้ง และชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงที่เคยเป็นลูกน้องของเจ้าสัวที่เป็นเจ้าของบ้านล้ง1919นี้ ได้เข้ามาพักอาศัย ผู้ที่พักอาศัยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยทำงานให้กับตระกูลหวั่งหลี และได้จับจองสถานที่แห่งนี้เป็นร้านค้าบ้าง เป็นที่อยู่อาศัยบ้าง ในอดีตมีการคิดค่าเช่าในราคา 16 บาทและขึ้นค่าเช่ามาที่ 600 บาท ลักษณะการเช่าให้เช่าจากรุ่นสู่รุ่นในเครือญาติเท่านั้น หากบ้านใดมีการย้ายออกไปห้องนั้นจะถูกปล่อยร้าง จวบจนเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา ด้วยอาคารที่ทรุดโทรมตามกาลเวลาหากแต่เจ้าของคืออดีตนายของตระกูลหวั่งหลีก็ยังคงให้มีผู้พักอาศัยอยู่ แต่ในที่สุดจึงได้มีการยกเลิกการเช่าในลักษณะดังกล่าวและมีการปรับปรุงตามแนวทางของคุณ

รุจิราพร ที่เห็นว่าอาคารหลังนี้ควรได้รับการอนุรักษ์ หากปล่อยไว้อาคารอาจพังทลายลงมาได้ จึงเริ่มงานปรับปรุงและตกแต่งภายในและภายนอกตัวอาคาร งานก่อสร้างครั้งนี้ใช้เวลาร่วมปีเศษ ๆ ในปัจจุบัน หลังจากการปรับปรุงตัวอาคารและสถานที่จนเป็นอย่างที่เห็นในปัจจุบัน มีผู้เช่าผู้แก่ที่เคยอาศัยบ้านล้งมาก่อนการปรับปรุงก็ยังคงอาศัยอยู่บริเวณที่ใกล้เคียงกับบ้านล้งอยู่ การปรับปรุงตัวอาคารมีการทำความสะอาดและเช็ดถูบริเวณขอบหน้าต่างและบริเวณฝาผนัง จึงทำให้พบว่ามีลวดลายจิตรกรรมจีนที่ไม่เคยเห็นมาก่อนปรากฏขึ้นภายหลังจากการทำความสะอาดในครั้งนี้

ป้าอและคุณฝน เป็นผู้ที่เคยอาศัยอยู่ ณ บ้านล้ง 1919 ตั้งแต่ก่อนการปรับปรุงตัวอาคาร ณ ปัจจุบันป้าอทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมและผู้ที่เข้ามาเคารพสักการะเจ้าแม่หม่า โจ้ว(เจ้าแม่ทับทิม) สำหรับคุณฝนปัจจุบันอาศัยอยู่ภายนอกบ้านล้งแล้ว แต่ก็ยังมีความผูกพันกับบ้านล้งเนื่องจากได้เคยอาศัยอยู่และเห็นบ้านล้งตั้งแต่ก่อนการปรับปรุงจนปรับปรุงเสร็จสมบูรณ์ ซึ่งทั้งป้าอและคุณฝนคาดไม่ถึงว่าภายหลังการปรับปรุงแล้วบ้านล้ง 1919 จะออกมาสวยและมีความสมบูรณ์อย่างที่เห็นในปัจจุบัน โดยในการปรับปรุงตัวอาคารดังกล่าวคุณพุทธ ได้กล่าวถึงรายละเอียดของการปรับปรุงในครั้งนี้ว่า การปรับปรุงครั้งนี้มาจากแนวคิดและแรงบันดาลใจของทีมคุณเปี้ยะที่มีความชำนาญในด้านการออกแบบ โดยคุณเปี้ยะมองและจินตนาการภาพของบ้านล้งภายหลังจากการปรับปรุงไว้ในความคิดซึ่งแต่เดิมสภาพของบ้านล้ง 1919 มีสภาพที่ทรุดโทรมมากจนยากที่จะคาดเดาได้ว่าจะมีการซ่อมแซมปรับปรุงและเมื่อปรับปรุงแล้วจะออกมาหน้าตาเป็นอย่างไร แต่คุณเปี้ยะสามารถเเนรมิตและสร้างสรรค์การปรับปรุงบ้านล้ง 1919 ในครั้งนี้ให้ออกมาได้อย่างสมบูรณ์แบบโดยสามารถเป็นทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเป็นสถานที่เคารพสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้อย่างลงตัว

ประเด็น ความผูกพันและความประทับใจของผู้คนใน ล้ง 1919 และชุมชนใกล้เคียง

ในระยะแรก ผู้คนในย่านบ้านล้ง 1919 ไม่ค่อยพึงพอใจกับสถานที่แห่งนี้เนื่องจากในอดีตบริเวณถนนเชียงใหม่จะมีรถยนต์และรถบรรทุกหกล้อเข้ามาจอดทั้งสองฟากฝั่งถนนก่อนเข้าถึงบ้านล้ง จึงทำให้ชาวบ้านไม่สามารถนำรถของตนเข้ามาจอดได้ สาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ชาวบ้านไม่พอใจจนต้องตั้งกฎจรรยาบรรณในบางครั้งชุมชนในถนนเชียงใหม่มีกิจกรรมของชุมชนก็จะมาขอความช่วยเหลือจากผู้ดูแลบ้านล้ง คนที่เคยอาศัยอยู่ในบ้านล้งส่วนใหญ่จะอยู่กันเป็นครอบครัว โดย 1 ครอบครัว จะมีประมาณ 4-5 คน โดยคนส่วนใหญ่ในตอนแรกจะเป็นกลุ่มลูกจ้างของเจ้าสัวตระกูลหวังหลี สำหรับในบางครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกของครอบครัวเพิ่มมากขึ้นก็จะขยับขยายย้ายออกไป ด้วยความที่เมื่อก่อนบ้านล้งมีสถานะเป็นบ้านเช่าจึงไม่ค่อยมีการซ่อมแซมปรับปรุง ภายหลังจากที่เจ้าของบ้านล้งได้ปรับปรุงตัวอาคารเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ป้าอได้ความเมตตาจากเจ้านายเดิมจึงได้กลับมาอาศัยและดูแล ณ บ้านล้งอีกครั้ง ป้าอ

มีความศรัทธาและประทับใจ ณ บ้านล้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้กลับมาดูเจ้าศาลเจ้าหม่าโจ้ว ถือเป็น การสร้างความสุขให้กับการทำงาน

คุณมะปราง ประทับใจ ลูกค้าชมสถานที่สวยงาม บรรยากาศดี อาหารอร่อย ทุกคนในที่แห่งนี้มี ความเป็นกันเอง ให้ความช่วยเหลือกัน

คุณฝน ประทับใจที่อาม่ายังไม่ทิ้ง เพราะว่ายูมาตั้งแต่เกิดค้าขายอยู่ข้างศาลอาม่า ผู้บริหาร เป็นกันเองไม่เคยเบียดเบียนคนในชุมชน ช่วยเหลือกัน เมื่อก่อนค้าขายไม่ดีแต่พอมีล้งเกิดขึ้นมา ก็ทำให้ ค้าขายดีขึ้น

คุณพุทธ รู้สึกมีความประทับใจภูมิใจ การเข้ามาเป็นส่วนหนึ่ง ในที่แห่งนี้ได้มีส่วนในการทำล้ง เกิดขึ้นมา มีความสุขในการทำงานทุกครั้งประทับใจในการทำงานกับเจ้าสัว เห็นการทำงานของท่านเป็น แบบอย่าง

ประเด็น กิจกรรม/ธุรกิจที่ ล้ง 1919

ภายหลังจากที่บ้านล้ง1919 มีการปรับปรุงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทางบ้านล้ง1919 ได้อนุญาตให้ บุคคลภายนอกได้เข้ามาทำการค้าขายได้ฟรี ในเบื้องต้นการค้าขายค่อนข้างดีมากเพราะมีนักท่องเที่ยว เข้ามาเป็นจำนวนมาก บ้างก็มาทางเรือ บ้างก็มาทางรถโดยสาร ภายหลังต่อมาการค้าขายไม่ค่อยดีเท่าไร นัก เนื่องจากทางบ้านล้ง1919 เก็บค่าเช่าที่ในราคาที่สูงมาก จึงทำให้ต้องขายของในราคาที่แพงขึ้นด้วย ส่งผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยลง เพราะส่วนใหญ่ร้านค้าในบ้านล้ง1919 ปัจจุบันมีสินค้าที่ ราคาแพงมาก เช่น ร้านอาหาร ร้านโรงสีที่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยามีค่าเช่าต่อเดือน เดือนละ 5,000,000 บาท เจ้าของบ้านล้ง1919 ไม่ได้ตั้งใจให้สถานที่แห่งนี้เป็นธุรกิจเชิงพาณิชย์แบบเต็มตัว หากแต่ต้องการ ให้บ้านล้งเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวหรือแลนด์มาร์กอีกจุดหนึ่งในกรุงเทพ และอยากให้มีผู้คนเข้ามา กราบไหว้เจ้าแม่หม่า โจ้ว โดยให้ผู้เข้ามากราบไหว้ไม่ต้องเสียค่าเข้าชม แต่ถ้าจะกราบไหว้ก็ซื้อดอกไม้ ธูป เทียน ของบ้านล้ง

การทำธุรกิจ ร้านค้าที่อยู่ในบ้านล้ง ส่วนใหญ่มีความผูกพันและรู้จักกับเจ้าของบ้านล้ง ทุก ร้านค้าจะมีสายสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน โดยบางร้านค้าที่ไม่มีสายสัมพันธ์และจะเข้ามาทำธุรกิจ ณ บ้านล้ง 1919 จะถูกสอบถามว่าจะทำธุรกิจเกี่ยวกับอะไร ทำอย่างไร โดยเจ้าของบ้านล้งจะพิจารณาเป็นรายไป

การจัดร้านค้าภายในบ้านล้งมีการแบ่งเป็นโซนต่าง ๆ อาทิ โซนร้านอาหาร โซนจัดงานอีเวนต์ โซนร้านค้าร่มแดง และโซนศาลเจ้า ซึ่งส่วนใหญ่ร้านค้าแต่ละร้านจะนำของมาขายที่ไม่ซ้ำกันมีความ หลากหลายมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภทอาหารพื้นบ้าน เพื่อให้บริการแก่ลูกค้าที่เข้ามาเยี่ยมชมบ้านล้ง

ประเด็น สิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อใน ล้ง 1919

สำหรับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่บ้านล้ง1919 คือเจ้าแม่หม่า โจ้ว โดยมีความเชื่อว่าองค์เจ้าแม่หม่า โจ้ว มีทั้งหมด 3 ปาง คือ ปางเด็กสาว ปางผู้ใหญ่ และปางผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่เข้ามาเคารพสักการะจะขอพรเกี่ยวกับเรื่องการเดินทางและการค้าขาย ซึ่งส่วนใหญ่จะสำเร็จตามคำขอ นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและความลึกลับ กล่าวคือ เมื่อตอนที่บ้านล้ง1919 ปรับปรุงและซ่อมแซมครั้งใหญ่มีการขุดค้นพบไม้ตะเคียนท่อนขนาดใหญ่ ซึ่งไม้ตะเคียนนี้ไม่สามารถใช้เลื่อยตัดออกได้เลย ในท้ายที่สุดไม้ตะเคียนต้นนี้ได้ถูกนำมาเป็นคานไม้ที่ตั้งไว้สำหรับวางของเคารพสักการะต่อเจ้าแม่หม่า โจ้ว ส่วนไม้ที่เหลือที่ไม่ใช่ไม้ตะเคียนถูกนำมาทำเป็นที่นั่งไม้ด้านข้างปริมพิธีที่สักการะองค์เจ้าแม่หม่า โจ้ว แทน

ประเด็น ผู้เข้าชมจากภายนอก

ล้ง 1919 ได้เปิดต้อนรับให้กับทุกเพศทุกวัยที่จะเข้ามาเที่ยวชมหรือสักการะองค์เจ้าแม่หม่าโจ้ว โดยทุก ๆ วันเสาร์และวันอาทิตย์ ทางบ้านล้ง1919 จะมีการจัดตลาดร่มแดงโดยมีสินค้าและอาหารจำหน่ายในราคาที่ถูก ทุกคนที่เข้ามาจะสามารถซื้อได้

จุดประสงค์ของบ้านล้ง1919 ตั้งใจให้สถานที่แห่งนี้ที่เป็นสถานที่ที่เชื่อมโยงกับครอบครัวหวังหลีได้เป็นจุดท่องเที่ยว สถานที่เรียนรู้ทางวัฒนธรรมไทยจีน ซึ่งในช่วงแรกทางบ้านล้ง1919 เคยมีการเก็บสถิติและจำนวนผู้เข้าชมภายหลังได้ยกเลิกเพราะการเก็บสถิติและจำนวนผู้เข้าชมไม่ได้เป็นวัตถุประสงค์ของบ้านล้ง1919 ทางบ้านล้งมีการสื่อสารให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่แห่งนี้กับผู้ที่สนใจเข้ามาเยี่ยมชมผ่านรูปแบบ VTR นำเสนอสถานที่และผ่านพบ นอกจากนี้ยังบอกถึงรายละเอียดผ่านป้ายที่กำกับทุกจุดในบ้านล้ง1919

ภาคผนวก ค

บทความสำหรับเผยแพร่

การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรี เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

อ.เตชสิทธิ์ รัชมีวงศ์พร¹

ผศ.ถาวร วัฒนบุญญา , ผศ.ดร.สายฝน ทรงเสียงไชย

รศ.ดร.นิรันดร์ สุธีนิรันดร์, ผศ. ดร.กุลสิรินทร์ อภิรัตน์วรเดช²

บทคัดย่อ

การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษารวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน โดยนำกระบวนการการจัดการความรู้ (KM) มาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวให้กับย่านธนบุรี การวิจัยดังกล่าวใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการวิจัยที่เน้นระบบและกลไกการมีส่วนร่วม (PAR) จากผู้ที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ซึ่งผลจากการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานและเรื่องเล่าที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ในด้านต่างๆ รวม 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร

2. ผลจากการถอดบทเรียนจากกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) 7 ขั้นตอน ตามแนวทางของศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช ดังกล่าว สามารถนำไปสู่การสร้างเครือข่ายและแนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) วัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ทั้ง 4 ด้าน 8 เครือข่าย โดยผลผลิตและผลลัพธ์ที่ได้คือ แนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี จำนวน 8 เครือข่าย และแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน เชิงสร้างสรรค์ ที่สามารถปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรีและในพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่นๆ

คำสำคัญ : การพัฒนาองค์ความรู้, วัฒนธรรมไทย-จีน, ชุมชนย่านธนบุรี, การจัดการความรู้,
ชุมชนนักปฏิบัติ

¹ หัวหน้าโครงการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

² ผู้ร่วมวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Abstract

Knowledge Development for Thai-Chinese Culture to Exalting Communities in Thonburi Areas for Creative Tourism Communities. aimed to 1) study, collection, and knowledge development of Thai-Chinese intangible cultural heritage by using knowledge management process (KM) to strengthen tourism in Thonburi area. This research used the qualitative research methodology that emphasized on the participatory action research (PAR) from the people who involved in Thai - Chinese culture in Thonburi area.

The results revealed that:

1. The researcher receives the primary information and stories that are prominent in Thai - Chinese culture of Thonburi area that consisted of four components: 1) Beliefs and Traditions; 2) Performing arts and Games; 3) Arts and Architecture; and 4) Goods and Food.

2. The result of lesson learned visualizing from 7-Step Knowledge Management Activities (KM), according to Professor Dr. Vicharn Panich base, can lead to the networks creation and community of practice (CoP) homogeneity in Thai - Chinese culture of Thonburi area for four components, eight networks. The product and the result are community of practice (CoP) homogeneity in Thai - Chinese culture of Thonburi area that

consist of eight networks and good practices for promoting Thai - Chinese creative tourism that can actually be practiced.

Keyword : Knowledge Development, Thai-Chinese Culture, Communities in Thonburi Area, Knowledge Management, Community of Performance

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย

หลักฐานที่ปรากฏพบว่า ชาวจีนเริ่มเข้ามาในประเทศไทยเพื่อทำการค้าและเพื่อพำนักอาศัยซึ่งตรงกับสมัยกรุงสุโขทัย และเริ่มมีความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น และตรงกับราชวงศ์หมิงในประเทศจีน (อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช, 2561) นับตั้งแต่ช่วงกลางสมัยราชวงศ์ชิง ได้มีชาวจีนหลายกลุ่มเป็นจำนวนมากได้อพยพเข้ามา อาทิ กลุ่มจีนฮกเกี้ยน กลุ่มจีนกวางตุ้ง กลุ่มจีนแคะ กลุ่มจีนไหหลำและกลุ่มจีนแต้จิ๋ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจีนแต้จิ๋วได้อพยพเข้ามาในสยาม

ในระยะหลังเป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศจีน ณ ขณะนั้น อาทิ ปัญหาทางการเมืองการปกครอง ปัญหาความยากจน ภัยธรรมชาติ ปัญหาที่ทำกินและภัยสงครามทั้งสงครามภายในประเทศและสงครามที่จีนถูมหาอำนาจต่างชาติรุกราน

การอพยพของชาวจีนที่อพยพมานั้น ส่งผลให้เกิดการผสมกลมกลืนกับคนในท้องถิ่นที่ทำให้มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณี ที่สะท้อนถึงพลวัตทางวัฒนธรรมไทย-จีน การผสมผสานดังกล่าว G. William Skinner นักวิชาการด้านวัฒนธรรมได้ให้ข้อสังเกตว่า “สังคมไทยเป็นสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการผสมผสานกลืนกลายในแง่วัฒนธรรม ศาสนาและลักษณะรูปพรรณ สี่ผิวประกอบกับนโยบายของรัฐบาลในเรื่องชนกลุ่มน้อยก็เอื้ออำนวยและกดดันให้ชาวจีนเต็มใจและจำเป็นที่จะต้องผสมเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรมไทย” Richards, G. (2010).

การตั้งถิ่นฐานชาวจีนนิยมตั้งถิ่นฐานตามแถบลุ่มแม่น้ำ ในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงสถาปนากรุงธนบุรีศรีมหาสมุทรขึ้นเป็นราชธานี และด้วยความที่พระองค์มีเชื้อสายชาวจีนกลุ่มจีนแต้จิ๋ว ดังนั้น ชาวจีนแต้จิ๋วจำนวนมากจึงได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานพื้นที่รอบกรุงธนบุรี โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและริมคลองบางกอกใหญ่ ชาวจีนกลุ่มนี้จึงถูกเรียกว่า “จีนหลวง” (Royal Chinese) หากแต่ยังมีชาวจีนกลุ่มอื่นที่อาศัยในย่านธนบุรีด้วยเช่นกัน อาทิ กลุ่มจีนฮกเกี้ยน กลุ่มจีนกวางตุ้ง กลุ่มจีนแคะและกลุ่มจีนไหหลำและในช่วงรัชกาลที่ 8 มีการอพยพครั้งใหญ่ของชาวจีนอีกครั้ง ซึ่งมีชาวจีนจำนวนมากเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มเติมในพื้นที่ย่านธนบุรี (ธวัชชัย สาครินทร์, 2541) ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ได้นำวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและความเชื่อมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของตนเองและยังถ่ายทอดความเชื่อเหล่านี้จากรุ่นสู่รุ่น ชาวจีนมีประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ จนมีคำกล่าวที่ว่า “หนึ่งปีมีแปดเทศกาล หนึ่งชีวิตมีห้าพิธีกรรม” โดยเทศกาลและพิธีกรรมของชาวจีน เป็นรูปแบบในเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงผ่านความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาของชาวจีน สะท้อนอย่างชัดเจนทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สัญลักษณ์รูปธรรมที่ปรากฏชัดเจนและสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรม (แก้วเกลี้ยง กฤษฎา, 2555) นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมความบันเทิงผ่านศิลปะการแสดงและการละเล่น อาทิ การแสดงจ๊ว การเชิดสิงโตและมังกร ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนานและถือเป็นวัฒนธรรมความบันเทิงของชาวจีน (ถาวร สิกขโกศล, 2557) และเป็นศิลปะการแสดงและการละเล่นที่ยังคงปรากฏอยู่ในพื้นที่ย่านฝั่งธนบุรี สำหรับการเชิดมังกร จะนิยมในช่วงเทศกาลปีใหม่ของจีน คือ เทศกาลตรุษจีน มังกรจึงเป็นสัญลักษณ์ที่เชื่อว่ามังกรจะนำความโชคดี การสืบทอดการแสดงสิงโตและมังกรในย่านธนบุรี พบว่ามีการผสมผสานวัฒนธรรมการเชิดสิงโตที่หลากหลาย สำหรับอาหารจีนเข้ามามีบทบาทต่อวัฒนธรรมการกินและวัฒนธรรมอื่นๆ ของชาวไทยมาเป็นเวลานานตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยเฉพาะในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มีชาวจีนเข้ามาเป็นจำนวนมาก โดยชาวจีนส่วนใหญ่มาทางเรือสำเภา จึงทำให้อาหารและวัฒนธรรมของชาวจีนเกิดการแพร่หลายและเข้ามามีบทบาทอย่างมาก (เพียงพลอย ไพลิน, 2530) ชาวจีนนำอาหารมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรมความเชื่อต่างๆ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเชื่อซึ่งได้รับการถ่ายทอด

มาจากบรรพบุรุษ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความหมายอันเป็นมงคล (เสาวรัตน์ โปธิพันธ์, 2550) และความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่สอดคล้องกับหลักความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา ในเรื่องการลดละการทำความชั่วโดยการลดการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ดังเช่น เทศกาลกินเจ (ธนส์ สุวัฒนมหาตม์, 2549) โดยอาหารจีนที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรี และที่ขึ้นชื่อในย่านฝั่งธนบุรีมีมากมาย อาทิ กุยช่าย ขนมเปี๊ยะ เป็นต้น

ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเน้นถึงความทันสมัย และความล้ำหน้าไปกับเทคโนโลยี แต่ในสังคมยังคงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเมื่อครั้งอดีตซึ่งไม่ได้สูญหายไปกับกาลเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมไทย-จีน ยังคงปรากฏอยู่ในเชิงประจักษ์และมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจวบจนปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จีนและมิติทางประวัติศาสตร์ที่มีเรื่องเล่าร้อยเรียงกันมาแต่อดีต อาทิ การอพยพของชาวจีนในแต่ละกลุ่มในแต่ละยุคสมัย การตั้งถิ่นฐานทำมาหากินของชาวจีนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอื่น และกลุ่มชาวจีนที่เข้ามาพำนักและตั้งถิ่นฐานในย่านฝั่งธนบุรี ซึ่งมีด้วยกันถึง 5 กลุ่ม ได้แก่ จีนแต้จิ๋ว จีนฮกเกี้ยน จีนไหหลำ จีนกวางตุ้งและจีนแคะ ซึ่งมีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม และด้านสินค้าและอาหาร

ทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้นยังคงได้รับการสืบทอดและอนุรักษ์จากกลุ่มคนในท้องถิ่นสะท้อนภาพวิถีดั้งเดิมและคงไว้ซึ่งความเหนียวแน่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ถ่ายทอดวิถีถิ่นบนความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างงดงาม สำหรับพื้นที่ย่านฝั่งธนบุรียังคงเป็นพื้นที่ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์และความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมไทย-จีน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของพื้นที่การศึกษาในส่วนเฉพาะเขตธนบุรีและเขตคลองสาน โดยขอบเขตของพื้นที่การศึกษาในส่วนเฉพาะเขตธนบุรีและเขตคลองสาน เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพและสามารถนำมาเป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับชุมชนสู่การพัฒนาฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ UNESCO ที่ได้กำหนดนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ คือ การเดินทางที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์จริงแท้ที่เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่นั้น และนำมาซึ่งความเชื่อมโยงกับผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่และเป็นผู้รังสรรค์วัฒนธรรมที่มีชีวิตนั้น (UNESCO, 2006) และ สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับความผูกพัน (Engaged) ของนักท่องเที่ยว (Guest) กับผู้ถูกท่องเที่ยว (Host) ส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความจดจำประทับใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ของการท่องเที่ยว (Understanding Specific Cultural of the Place) (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้มีการบูรณาการองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีนกับกระบวนการจัดการความรู้ (KM) เพื่อสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาและพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน กระบวนการดังกล่าวเป็นการ

ยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนฐานการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดประโยชน์และเป็นแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านธนบุรีอย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน
2. เพื่อนำกระบวนการการจัดการความรู้ (KM) มาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวให้กับย่านฝั่งธนบุรี
3. เพื่อสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ (KM) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.3 ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดระบบและกลไกการมีส่วนร่วมจากกระบวนการจัดการความรู้ (KM) ในประเด็นวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรี ให้กับแนวร่วมและชุมชน เป็นเวลา 3 เดือน สถานที่ ชุมชนในพื้นที่ เขตธนบุรีและเขตคลองสาน
2. เกิดเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และแนวทางจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
3. เกิดการใช้ประโยชน์ด้านวิชาการ โดยนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติหรือ ระดับชาติ นำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการในการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องศึกษา รวมถึงการนำผลวิจัยมาต่อยอดองค์ความรู้ถ่ายทอดเป็นชุดความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน เผยแพร่ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานเขตธนบุรี สำนักงานเขตคลองสาน และหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่
4. เกิดการใช้ประโยชน์ด้านนโยบาย นำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี และกำหนดแนวทางสู่การปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรีและในพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่นๆ และกลไกในการดำเนินงานเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยว ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักเขตธนบุรี สำนักงานเขตคลองสาน และสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท) กรุงเทพมหานคร หรืออาจเป็นนโยบายระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ เพื่อให้นโยบายนั้นไปสู่ชุมชนหรือผู้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวัฒนธรรมไทย-จีน ในมิติเชิงประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมประเพณี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม สินค้าและอาหาร ในย่านฝั่งธนบุรี ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยโดยใช้วิธีวิทยาในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นกระบวนการวิจัยในรูปแบบ PAR ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นกระบวนการในการมีส่วนร่วม โดยมีลักษณะเด่นของกระบวนการที่มุ่งเน้นถึงปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่ม ที่จะทำให้เกิดกระบวนการ ดังนี้ การทำความรู้จักกับตนเองและกลุ่ม การค้นหาความสัมพันธ์ การสำรวจสภาพการณ์และการเริ่มต้นปฏิบัติ ซึ่งในลักษณะเด่นของระเบียบวิธีวิจัยแบบ PAR มีความสอดคล้องกับกระบวนการในการดำเนินวิจัยครั้งนี้ ซึ่งการศึกษาวิจัยจะมีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ลงพื้นที่สนามวิจัย ดำเนินการสังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ที่มีศักยภาพและสามารถเป็นจุดดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยวดำเนินการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรม และสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการจัดการความรู้ (KM)

ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

กรุงเทพมหานคร ย่านฝั่งธนบุรี จำนวน 2 เขต (เขตธนบุรี, เขตคลองสาน)

ขอบเขตด้านระยะเวลา

15 มกราคม 2562 – 14 มกราคม 2563

ขอบเขตด้านประชากร

1. ประชาชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมฝั่งธนบุรี จำนวน 3 ท่าน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน จำนวน 1 ท่าน
3. ประธานชุมชน จำนวน 2 ท่าน
4. ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี จำนวน 1 ท่าน
5. ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน จำนวน 1 ท่าน
6. ผู้แทนจากสมาคมแต่จิวแห่งประเทศไทย จำนวน 1 ท่าน
7. ประชากรในพื้นที่ จำนวน 30 ท่าน

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในพื้นที่ย่านฝั่งธนบุรีที่เป็นเจ้าของความรู้ที่จำเริญมาร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ KM (เฉพาะพื้นที่เขตธนบุรี และเขตคลองสาน) จำนวน 30 ท่าน

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือวิจัย

ระยะที่ 1 การสำรวจข้อมูลของชุมชน โดยลงพื้นที่ภาคสนามเก็บข้อมูล ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสัมภาษณ์

(Indept – Interview) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ Semi-Structure Interview และกิจกรรมการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ระยะที่ 2 กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) โดยมีประเด็นของวัฒนธรรม ไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหารในย่านธนบุรี โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) รวม 4 ด้าน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องโดยมุ่งเน้นบุคคลในชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งในประเด็นดังกล่าว ซึ่งมีนักจัดการความรู้เป็นผู้ดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน และสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมไทย-จีน

ระยะที่ 3 การถอดบทเรียนจากกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) เพื่อจัดทำและสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหารในย่านธนบุรี สู่การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) และการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านวัฒนธรรมไทย-จีนและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์
2. เก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมไทย-จีน เชิงลึก จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ Semi-Structure Interview โดยสัมภาษณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรีและประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรีและประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน
3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากวิธีการในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสนทนากลุ่ม Focus group จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมย่านธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรี ประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน
4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกิจกรรมสัมมนากลุ่มย่อย ในรูปแบบการจัดการความรู้ (KM) ในประเด็นวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านธนบุรี โดยเน้นกลไกของการมีส่วนร่วมของเจ้าของสถานที่และผู้คนในชุมชน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาและการวิจัย โดยวิธีวิทยาในรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีกระบวนการ รายละเอียดและขั้นตอน ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี โดยประกอบกับการลงพื้นที่ภาคสนามผ่านการศึกษาสำรวจ (Survey Studies) ซึ่งมุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสำรวจข้อมูลจากพื้นที่จริงทำให้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ที่แสดงถึงสถานภาพและสถานการณ์ของข้อมูลที่มีความเป็นปัจจุบันของชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept – Interview)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept – Interview) จากปราชญ์ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมย่านธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรี ประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี และประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน ซึ่งเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ทำให้ได้ชุดข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านกิจกรรม Focus Group

ผู้วิจัยได้ดำเนินการกิจกรรม Focus Group ซึ่งมีผู้เข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ประกอบด้วย ปราชญ์ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมย่านธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน ประธานชุมชนเขตธนบุรี ประธานชุมชนเขตคลองสาน ประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน และผู้แทนจากสมาคมแต่จิ๋วแห่งประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน และนำข้อมูลดังกล่าวมาร่วมเป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อกำหนดพื้นที่ จำแนกประเภทของข้อมูลทางวัฒนธรรมเป็นกลุ่มต่างๆ และข้อสรุปของสถานที่ที่มีความโดดเด่นที่จะนำมาเป็นแรงดึงดูดในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน โดยจากการดำเนินการกิจกรรม Focus Group พบว่าวัฒนธรรมไทย-จีน ที่โดดเด่นที่แสดงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านธนบุรี มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร ที่สามารถเป็นจุดเน้นในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM)

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) ประเด็นทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) ประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้านในประเด็นด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน และคณะนักจัดการความรู้ ทั้ง 6 ส่วน เป็นผู้ดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ด้าน

วัฒนธรรมไทย-จีน และสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมไทย-จีน สำหรับผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจากการดำเนินการถอดบทเรียนในกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน เพื่อจัดสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ที่เป็นตัวอย่างของเครือข่ายชุมชนทางวัฒนธรรมไทย-จีน สู่การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม

1.6 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรี เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมไทย-จีน ยังคงมีร่องรอยและการปรากฏอยู่ ผ่านการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจวบจนปัจจุบัน ด้วยมิติทางประวัติศาสตร์โดยเริ่มจากการอพยพของชาวจีนในแต่ละกลุ่ม แต่ละสมัย การตั้งถิ่นฐานทำมาหากินของชาวจีนในประเทศไทย ก่อให้เกิดความเป็นพหุวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอื่นๆ ซึ่งสืบทอดเรื่อยมาจนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน จากการรวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน และการนำกระบวนการจัดการความรู้ (KM) มาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับย่านฝั่งธนบุรี ซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่าที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี และพื้นที่/สถานที่และวัตถุเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน ที่มีความสอดคล้องกับ 4 ประเด็นด้านวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อมาดำเนินการกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ปรากฏข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 การสรุปประเด็นในด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรมไทย-จีนกับข้อมูลพื้นที่/สถานที่และวัตถุที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (KM)

ประเด็นด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรม ไทย-จีน	ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่า ที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี	พื้นที่/สถานที่และวัตถุ ที่จะดำเนินการจัด กิจกรรมการจัดการ เรียนรู้ (KM)
ด้านความเชื่อและ ประเพณี	- ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน - ศาลเจ้าเกียนอันเก๋ง - ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ตลาดพลู - ศาลเจ้าแม่อาเนียว	ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน

ประเด็นด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรม ไทย-จีน	ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่า ที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี	พื้นที่/สถานที่และวัตถุประสงค์ ที่จะดำเนินการจัด กิจกรรมการจัดการ เรียนรู้ (KM)
ด้านศิลปะการแสดง และการละเล่น	- การเชิดสิงโต - การแสดงจิ้งจอก - การเชิดมังกร - การแสดงเอ็งกอ	การเชิดสิงโต
ด้านศิลปกรรมและ สถาปัตยกรรม	- วัดกัลยาณมิตร - ล้ง 1919 - มุลินธิเผยแพร่คุณธรรมเต็กก่า จีจิ้นเกาะ - วัดอรุณราชวราราม - วัดอินทาราม	ล้ง 1919
ด้านสินค้า และอาหาร	- กุยข่าย ตลาดพลู - ขนมเปี๊ยะ ทำดินแดง - หมูสะเต๊ะ - โรงบะหมี่ไฉวก็้มล้ง - สุริยากาแฟ - ห่านพะโล้ ทำดินแดง - โรงเกลือแหลมทอง	กุยข่าย ตลาดพลู

ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) และถอดบทเรียนจากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) ซึ่งมีประเด็นสำคัญ รวม 4 ประเด็น ดังนี้

ด้านความเชื่อและประเพณี : ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน สามารถถอดประเด็นความรู้ได้ 5 ประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นความเป็นมา
2. ประเด็นความเชื่อประเพณีและพิธีกรรม
3. ประเด็นคนในชุมชนกับศาลเจ้ากวนอู, ความผูกพันความศรัทธา
4. ประเด็นการบริหารจัดการศาลเจ้า
5. ประเด็นการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น : การเชิดสิงโต สามารถถอดประเด็นความรู้ได้ 7 ประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นความเป็นมาของคณะ
2. ประเด็นรูปแบบการแสดงของคณะสิงโต
3. ประเด็นรูปแบบการแสดงของคณะสิงโตในต่างประเทศ
4. ประเด็นกลุ่มผู้จ้างงานและการจัดการแสดงในงานต่างๆ
5. ประเด็นกลุ่มผู้ชมการแสดง
6. ประเด็นการเข้ามาสู่การเป็นสมาชิกของคณะสิงโต
7. ประเด็นความภูมิใจและอนาคตของคณะสิงโต

ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม : ล้ง 1919 สามารถถอดประเด็นความรู้ได้ 5 ประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นที่มาและการเปลี่ยนแปลงใน ล้ง 1919
2. ประเด็นความผูกพันและความประทับใจของผู้คนในล้ง 1919 และชุมชนใกล้เคียง
3. ประเด็นกิจกรรม/ธุรกิจที่ ล้ง 1919
4. ประเด็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อใน ล้ง 1919
5. ประเด็นผู้เข้าชมจากภายนอก

ด้านสินค้าและอาหาร : กุ่ยข่าย ตลาดพลู สามารถถอดประเด็นความรู้ได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นเรื่องประสบการณ์
2. ประเด็นเรื่องการผลิตกุ่ยข่าย
3. ประเด็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การตลาด
4. ประเด็นระยะเวลาการขาย

โดยนำผลที่ได้ คณะผู้วิจัยได้นำไปสู่การสร้างเครือข่ายและแนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี ทั้ง 4 ด้าน 8 เครือข่าย ดังนี้

ด้านความเชื่อและประเพณี มี 2 เครือข่าย คือ

เครือข่ายกลุ่มความเชื่อ เครือข่ายกลุ่มประเพณี

ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น มี 2 เครือข่าย คือ

เครือข่ายศิลปะการแสดง เครือข่ายการละเล่น

ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม มี 2 เครือข่าย คือ

เครือข่ายด้านศิลปกรรม เครือข่ายด้านสถาปัตยกรรม

ด้านสินค้าและอาหาร มี 2 เครือข่าย คือ

เครือข่ายสินค้า และเครือข่ายอาหาร

เครือข่ายดังกล่าวเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและเป็นแนวทางในการจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน พร้อมทั้งเป็นชุมชนต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดของแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ดังนี้

1. มิติการจัดการภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.1 การอนุรักษ์องค์ความรู้

การสร้างภูมิความรู้ทางวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่ ผ่านกระบวนการโดยชุมชนได้มีการสร้างความรู้และความเข้าใจ การรับรู้ให้ผู้คนในพื้นที่ชุมชนทุกช่วงวัยได้เข้าถึง รับทราบ เข้าใจ ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม อาทิ คุณค่าเรื่องของความเชื่อและประเพณี ศิลปะการแสดงและการละเล่น ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม สินค้าและอาหาร ให้มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของทางศิลปวัฒนธรรมร่วมกัน

1.2 การสืบทอดและการส่งต่อองค์ความรู้

การสร้างความรู้ภาคภูมิในเรื่องราวสืบทอดกันยาวนาน และการสร้างกระบวนการในการสืบทอด/ส่งผ่านต่อองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น โดยการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้การสืบทอดกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนตลอดไป อาทิ

- การสร้างความยึดมั่น ความศรัทธา และการสร้างรูปแบบการจัดการที่เป็น ระบบ คณะกรรมการในการดูแล ซึ่งเป็นคนในชุมชน/พื้นที่ ที่จะผลักดันเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาร่วมเป็น คณะกรรมการ
- การสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ให้ได้รับการเรียนรู้และฝึกฝนศิลปะการแสดงทางวัฒนธรรม และให้มีโอกาสได้แสดงออกสู่สาธารณชนในวงกว้าง
- การสร้าง “นักสื่อความหมาย” จากเยาวชนในชุมชนเพื่อเล่าเรื่องราว “เรื่องเล่าในอดีต” ผ่านสถานที่ทางวัฒนธรรม
- การปรุงอาหารและเครื่องดื่มที่มีการผลิตแบบเน้นเชิงคุณภาพและเชิงคุณค่าทางวัฒนธรรมของสินค้าตามต้นฉบับดั้งเดิม

1.3 การประยุกต์ความรู้ทางวัฒนธรรม

การบูรณาการจากสิ่งที่มีอยู่ที่เป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมและการสร้างความหลากหลายในรูปแบบทางอรรถประโยชน์เชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และการให้บริการเพื่อรองรับความต้องการและการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

1.4 การสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรม

การสร้างกระบวนการของการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง โดยให้ผู้คนในพื้นที่ของชุมชนทางวัฒนธรรมมีส่วนร่วมในการออกแบบแนวทาง ออกแบบการพัฒนา ออกแบบการสร้างสรรค์ชุมชน เพื่อให้ผลจากการปฏิบัติดังกล่าวไปสู่การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน และผลที่ได้รับจากกระบวนการนี้จะสามารถแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) การท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

2. มิติการสร้างบรรยากาศสู่การท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

การสร้างความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว ผ่านระบบการเดินทางที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้หลากหลายรูปแบบ และการสร้างบรรยากาศให้เกิดความสุขใจและความประทับใจแก่ผู้เข้ามาเยี่ยมชมเยือนในพื้นที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ผ่านกระบวนการในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมแก่ผู้มาเยือน อาทิ

- การสร้างความเข้าใจในธรรมเนียมปฏิบัติ มารยาทที่พึงปฏิบัติและวิธีการของการเข้าชมในสถานที่ต่างๆ ทางวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว

- นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมพิธีในพิธีกรรมในประเพณีต่างๆ กับผู้คนในชุมชน
- นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมที่ได้ร่วมลงมือทำกิจกรรม / การสร้างแบบจำลอง สิ่งของหรือวัตถุที่เป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมร่วมกับผู้คนในชุมชน
- นักท่องเที่ยวได้รับการสร้างความสุขผ่านการรับประทานของที่อร่อย ที่มีตำนานและเรื่องเล่าประกอบพร้อมทั้งการได้รับอภัยภัยไมตรีในการบริการลูกค้า ด้วยรอยยิ้มการการพูดจาที่สุภาพ และการใช้ภาชนะใส่อาหารและเครื่องดื่มที่มีจุดเน้นในการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกร้านโดยพร้อมเพรียงกัน

การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ที่สามารถประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี อย่างทั่วถึงให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการสื่อสารทุกช่องทาง อาทิ การประชาสัมพันธ์สื่อบุคคล การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของชุมชน การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ อาทิ ใบปลิว แผ่นพับ ป้ายประกาศ นามบัตร

1.7 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นกระบวนการในการมีส่วนร่วม โดยมีลักษณะเด่นของกระบวนการที่มุ่งเน้นถึงปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดทิศทางและดำเนินการวิจัยที่จะพัฒนาไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์ ซึ่งได้ผลผลิตและผลลัพธ์ ดังนี้

1. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยจึงได้ชุดข้อมูลที่เป็นข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเรื่องเล่าที่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ในประเด็นด้านต่างๆ ของวัฒนธรรมไทย-จีน รวม 4 ด้าน ซึ่งทั้งประเด็นทั้ง 4 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนถึงสถานการณ์องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ในปัจจุบันที่มีร่องรอยในการปรากฏอยู่ในตัวบุคคลและชุมชนในย่านธนบุรี

2. ผลจากการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) โดยมีประเด็นของวัฒนธรรม ไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหารในย่านธนบุรี โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำและการถอดบทเรียนจากกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าว คณะผู้วิจัยนำผลที่ได้จะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายและแนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี ทั้ง 4 ด้าน 8 เครือข่าย ผลที่ได้ คือ จำนวนแนวร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี จำนวน 8 กลุ่ม และนำไปสู่การจัดทำ “แนวทางจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices)”

ทางวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่สามารถปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรีและในพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่นๆ และเป็นต้นแบบของการสร้างกลไกในการดำเนินงานเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวให้กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นโยบายนั้นไปสู่การปฏิบัติในระดับชุมชนได้อย่างแท้จริง

1.8 ข้อเสนอแนะ

การวิจัย “การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรีเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” เป็นการสร้างให้เกิดระบบและกลไกการมีส่วนร่วมจากกระบวนการจัดการความรู้ (KM) ในประเด็นวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรี ให้กับแนวร่วมและชุมชน นำไปสู่การเกิดเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และแนวทางการจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมได้ ดังนี้

การใช้ประโยชน์ด้านวิชาการ ควรนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาต่อยอดองค์ความรู้ถ่ายทอดเป็นชุดความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน เผยแพร่ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานเขตธนบุรี สำนักงานเขตคลองสาน และหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่

การใช้ประโยชน์ด้านนโยบาย ควรนำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี (Good Practices) สู่การปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรีและในพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่นๆ โดยสามารถเป็นแนวปฏิบัติในเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ให้กับหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น หรือนำไปสู่เป็นนโยบายระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ เพื่อให้นโยบายนั้นไปสู่ชุมชนหรือผู้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- แก้วเกลี้ยง กฤษฎา. (2555). **ความเป็นท้องถิ่นกับวัฒนธรรมจีนที่เข้ามาในสังคมไทย กรณีศึกษา รูปแบบประเพณีและคติความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างไทยกับจีน**. วารสารราชพฤกษ์ ฉบับที่ 30
- ถาวร สิทธิโกศล. (2557). **ต้นกำเนิดชนชาติและประเพณีจีน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ พิมพ์ครั้งที่ 1
- ธนัสต์ สุวัฒน์มหาตม์ .(2549) . **ความเข้าใจเรื่องการกินเจ**. ม.ป.ท.
- ธวัชชัย สาครินทร์. (2541). **กรุงธนบุรี**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บวรสารการพิมพ์ จำกัด.
- เพียงพลอย ไพลิน . (2530) . **อาหารจีนที่เข้ามามีบทบาทต่อวัฒนธรรมการกินของไทย.ในวิทยา วิทย อำนวยคุณ (บรรณาธิการ) , เส้นทางเศรษฐกิจฉบับพิเศษ คนจีน 200 ปี ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร ภาค 2 (หน้า 158-162) กรุงเทพมหานคร : สหมิตรการพิมพ์.**
- พูลสุข จันทร์เพ็ญ. (2553). **รูปแบบการบริหารคุณภาพโดยรวมสำหรับระบบการจัดการความรู้ใน ชุมชนไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ภูริวัจน์ เดชอุ่ม. (2556). **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติ สำหรับประเทศไทย**. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 33(2), 329-364.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, พิเชฐ สายพันธ์, อรุมา เตพลกุล และธีระ สันเดชารักษ์. (2556). **การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)**. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- เสาวรัตน์ โพธิพันธ์ . (2550). **ศึกษาอาหารจีนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ และพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช. (2561). **ศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ** . สำนักพิมพ์มติชน ; พิมพ์ครั้งที่ 1
- Richards, G. (2010) . **Creative Tourism and Local Development**. In Wurzbarger, Rebecca, et al. **Creative Tourism: A Global Conversation: How to Provide Unique Creative Experiences for Travelers Worldwide**. Santa Fe: Sunstone Press.
- Richards, G., and Willson, J. (2006). **Developing Creativity in Tourist Experiences: A Solution to the Serial Reproduction of Culture?** *Tourism Management* . 27: 1408-1413.
- UNESCO, (2006). **Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism Discussion Report of the Planning Meeting for 2008 International Conference on Creative Tourism Santa Fe,New Mexico,USA October 25-27,2006.**

ภาคผนวก ง

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์

กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ดำเนินมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ดำเนินมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ			
วัตถุประสงค์ การวิจัย	ผลผลิตที่ได้	Output	
		เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
ข้อที่ 1 เพื่อ ศึกษา รวบรวม และพัฒนาองค์ ความรู้มรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒน ธรรมไทย-จีน	ฐานข้อมูลและ เรื่องเล่าที่แสดงถึง องค์ความรู้ด้าน วัฒนธรรมไทย-จีน ศึกษา ในย่าน ธนบุรี	เอกสารชุดความรู้ทาง วัฒนธรรมไทย-จีน สำหรับเผยแพร่ข้อมูล เพื่อการศึกษาให้กับ หน่วยงานทาง การศึกษาในเขตพื้นที่ จำนวน 8 ชุด	- เรื่องเล่าของแหล่ง ท่องเที่ยวและองค์ความรู้ทาง วัฒนธรรมไทย-จีน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและ ประเพณี ด้านศิลปะการ แสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและ สถาปัตยกรรม ด้านสินค้า และอาหาร ที่สามารถนำมา เป็นแรง ดึงดูดสำหรับการ ท่องเที่ยว
ข้อที่ 2 เพื่อนำ กระบวนการการ จัดการความรู้ (KM) เสริมสร้าง ความเข้มแข็ง ทางการ ท่องเที่ยวให้กับ ย่านฝั่งธนบุรี	ชุมชนวัฒนธรรม ไทย-จีน ย่านธนบุรี มีการสร้าง เครือข่าย และมี ความเข้มแข็งทาง วัฒนธรรม และ เป็นชุมชนต้นแบบ ของการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	จำนวนแนวร่วมของ ชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี จำนวน 8 กลุ่ม	-แนวทางจัดทำแนวปฏิบัติที่ ดี (Good Practices) ทาง วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์
ข้อที่ 3 เพื่อสร้าง ระบบและกลไก การมีส่วนร่วมใน การจัดการ ความรู้ (KM) ทางวัฒนธรรม ไทย-จีน และ ส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์	อย่างสร้างสรรค์		